EUGEN STĂNESCU GAVRIIL PREDA
IULIA STĂNESCU

RĂZBOIUL PETROLULUI LA PLOIEȘTI

Editura PRINTEURO Ploiesti

EUGEN STĂNESCU GAVRIIL PREDA
IULIA STĂNESCU

RĂZBOIUL PETROLULUI LA PLOIEŞTI

Editura PRINTEURO
Ploieşti
2003

Lucrare apărută sub egida:

- **Muzeului Județean de Istorie și Arheologie Prahova**
- **Societății cultural-istorice „Mihai Viteazul" Ploiești**
- **Fundației „Constantin Stere" Ploiești**

Lector: prof. Adrian Stan
Tehnoredactare: Violeta Streche şi Gabriel Stoian
Index: Violeta Streche
Coperta şi procesare imagini: Violeta Streche

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

Războiul petrolului la Ploieşti/ Eugen Stănescu,Gavriil Preda, Iulia Stănescu – Ploieşti: Printeuro, 2003
p; 21 cm.
Index.
ISBN 973-85636-8-2

I. Stănescu Eugen
II. Gavriil Preda
III. Iulia Stănescu

94(498) "1939-1945": 725.94 (498-35 Prahova)

Prefaţă

Cicero spunea că banii sunt nervul/nervii războiului; dacă ar fi trăit în zilele noastre, cu siguranţă că ar fi adăugat petrolul. De la cel de-al doilea război mondial, conflictele militare apar ca "războaie ale motoarelor", iar aceste motoare sunt mari consumatoare de benzină. Tancul, avionul şi camionul sunt inutile fără combustibil.

Petrolul românesc a jucat un rol esenţial în cel de-al doilea război mondial.

Când au constatat că producţia de carburant sintetic nu va putea acoperi necesităţile armatei în timp de război, factorii de decizie ai celui de-al treilea Reich au hotărât, în 1938, că pe cale politică, economică sau militară trebuie să-şi instituie controlul asupra perimetrului petrolifer din România. În jurul petrolului românesc s-a dat o bătălie pe care cartea de faţă o urmăreşte folosind o largă informaţie documentară.

Autorii lucrării, Eugen Stănescu, Gavriil Preda, Iulia Stănescu, stăpânesc perfect problematica acestei teme în toată diversitatea ei: evoluţia industriei de petrol din România, rivalitatea dintre marile puteri pentru a obţine poziţii cât mai avantajoase în această industrie, locul petrolului românesc în economia de război a Germaniei lui Hitler, ofensiva aeriană americano-britanică asupra perimetrului petrolifer de la Ploieşti, cooperarea militară româno-germană în apărarea acestei zone de interes vital, consecinţele războiului asupra perimetrului petrolifer şi a producţiei sale.

Dintre atât de numeroasele mărturii despre însemnătatea petrolului de la Ploieşti, considerat de Winston Churchill drept "rădăcina pivotantă a puterii germane", una mi se pare în totul grăitoare: soldaţilor germani care porneau, în ziua de 6 martie

1945, la ceea ce avea să fie ultima ofensivă a Wehrmacht-ului din cel de-al doilea război mondial - cea din Ungaria apuseană -, li s-a spus: "Să faceți cadou Führer-ului de ziua lui *(era la 20 aprilie)* petrolul de la Ploieşti!".

O temă atât de incitantă şi de importantă a găsit în autorii cărții de față cercetători pe măsura ei. Informați, competenți, cu spirit critic, pe scurt, profesionişti de înaltă ținută, ei au dat o lucrare ce depăşeşte istoria locală - cea ploieşteană - pentru a se înscrie ca o contribuție valoroasă la o problemă de istorie generală.

Florin Constantiniu
Membru al Academiei Române

REPERE CRONOLOGICE INTERNAȚIONALE

1938

Septembrie 29 – 30, Acordul de la München

Primii miniştrii ai Italiei – Benito Mussolini, Marii Britanii – Arthur Neville Chamberlain, Franței – Édouard Daladier şi cancelarul Germaniei – Adolf Hitler au semnat un acord prin care Cehoslovacia a fost obligată să cedeze Germaniei regiunea sudetă. Actul a avut repercusiuni deosebit de importante în evoluția ulterioară a relațiilor internaționale din Europa şi în raportul de forțe pe continent. A deschis drumul Germaniei spre Sud-Est, a marcat un prim pas spre ocuparea şi dezmembrarea Cehoslovaciei de către Germania, a dus, în fapt, la dispariția Micii Înțelegeri.

Octombrie 18, Galați

A avut loc o întrevedere între regele Carol al II-lea, Nicolae Petrescu-Comnen, ministrul de externe al României şi Joséf Beck, ministrul afacerilor străine al Poloniei, venit să obțină asentimentul guvernului român pentru ocuparea Ucrainei Subcarpatice de către Ungaria. Atât regele cât şi Nicolae Petrescu-Comnen s-au opus acestui plan, evidențiind importanța economică, politică şi militară a graniței comune între România şi Cehoslovacia; totodată partea română a respins oferta poloneză ca România să alipească unele teritorii din Ucraina Subcarpatică, locuite de români.

Octombrie 31, Bucureşti

Negocieri româno-germane desfăşurate în mai multe etape în vederea încheierii unui nou acord economic între cele două țări.

Noiembrie 2, Viena

A avut loc *primul arbitraj de la Viena*, prin care Ungaria a răpit Cehoslovaciei un teritoriu de 12.000 km^2 cu o populație de 1.000.000 locuitori. După această dată guvernul român a făcut numeroase încercări pentru semnarea şi publicarea acordului de la Bled din 23 august 1938, dar s-a lovit de refuzul guvernului ungar.

Noiembrie 15 – 18, Marea Britanie

Regele Carol al II-lea, însoțit de ministrul afacerilor străine, Nicolae Petrescu-Comnen, a efectuat o vizită oficială în Marea Britanie în scopul intensificării schimburilor economice româno-britanice pentru a contracara presiunea germană. În cursul convorbirilor pe care le-a avut, la 16 noiembrie, cu primul ministru Arthur Chamberlain, acesta din urmă a declarat *că o serie întreagă de forțe naturale au dus la faptul că în prezent este inevitabil ca Germania să se bucure de o poziție preponderentă în domeniul economiei.*

Noiembrie 19 – 21, Franța

Regele Carol al II-lea şi Nicolae Petrescu-Comnen au continuat turneul diplomatic în Occident printr-o vizită oficială la Paris. Convorbirile purtate s-au încheiat fără nici un rezultat practic.

Noiembrie 22 – 28, Germania

Regele Carol al II-lea a efectuat o vizită particulară în Germania, în cursul căreia a avut convorbiri cu Adolf Hitler (Berghof, 24 noiembrie) şi Hermann Göring (26 noiembrie). Convorbirile cu Adolf Hitler s-au finalizat într-o atmosferă extrem de tensionată.

Noiembrie, 29 - 30

Corneliu Zelea-Codreanu, şeful organizației fasciste ilegale *Totul pentru țară*, împreună cu încă 13 membrii ai acestei organizații, au fost împuşcați de către autoritățile române din ordinul regelui Carol al II-lea. Acest act a declanşat o puternică criză în relațiile româno-germane în perioada următoare (până în martie 1939).

Decembrie 6

Guvernele englez şi francez au comunicat guvernului român consimțământul lor pentru intrarea Germaniei în Comisia Europeană a Dunării.

Decembrie 27

În cadrul crizei dintre raporturile româno-germane, ministrului român la Berlin, Mircea Djuvara, i-au fost înapoiate decorațiile pe care regele Carol al II-lea le acordase unor oameni politici germani cu prilejul vizitei sale în Germania (22-28 noiembrie 1938). Ulterior, Hitler a revenit asupra acestei hotărâri.

1939

Ianuarie 13

Mircea Djuvara, ministrul român la Berlin, a fost rechemat în țară.

Ianuarie 30

După o absență de mai bine de o lună, ministrul german la Bucureşti, Wilhelm Fabricius, reîntors la post, a avut o întrevedere cu Grigore Gafencu, ministrul afacerilor străine al României, care i-a comunicat hotărârea guvernului român de a relua tratativele economice cu Germania. După această întrevedere criza survenită în raporturile româno-germane a început să piardă din acuitate.

Februarie 1

Gheorghe Brătianu, a efectuat o vizită neoficială în Germania, cu asentimentul guvernului român. A avut convorbiri cu Hermann Göring, la care a participat şi Atta Constantinescu. S-a discutat situaţia din cadrul relaţiilor româno-germane şi atitudinea Germaniei faţă de revizionismul horthyst. Göring a declarat că politica României este *suspectată* la Berlin şi depăşirea acestei situaţii nu se poate face decât *prin acorduri economice ce trebuie realizate în timpul cel mai scurt.* Gheorghe Brătianu a propus începerea unor convorbiri economice între cele două părţi.

Februarie 13 – 22, Bucureşti

Vizita unei delegaţii economice germane. În cursul discuţiilor autorităţile române şi-au dat consimţământul pentru încheierea unui tratat economic româno-german. Guvernul român intenţiona ca prin concesii în plan economic să obţină o normalizare a raporturilor cu Germania şi o recunoaştere clară a frontierelor României de către Germania. Guvernul german s-a ferit să-şi asume obligaţii politice, urmând să obţină numai avantaje economice.

Martie 10 – 23, Bucureşti

Ultima rundă a negocierilor economice între guvernele român şi german.

Martie 14 – 17

Ultima fază a *crizei cehoslovace*. La 14 martie a fost proclamată *independenţa* Slovaciei. În seara aceleiaşi zile trupele ungare au pătruns în zona Ucrainei Subcarpatice. În zorii zilei de 15 martie trupele germane au intrat în Cehia şi au ocupat Praga. La 17 martie ungurii au încheiat acţiunea de ocupare a Ucrainei Subcarpatice. Guvernul român a acordat azil şi sprijin miilor de cetăţeni cehoslovaci, civili şi militari, refugiaţi în România.

Martie 15 – 22

Pe fondul evenimentelor din Cehoslovacia şi al impasului înregistrat în cadrul negocierilor economice româno-germane, criza din relaţiile bilaterale a cunoscut, din nou, o perioadă de vârf.

Martie 16 – 17, Londra

Ministrul român la Londra, Viorel Virgil Tilea a avut două intervenţii la Foreign Office, în care a semnalat pericolul unui atac german iminent asupra României, presiunile germane pentru satisfacerea pretenţiilor lor economice şi cerea o clarificare a poziţiei Marii Britanii faţă de România. Intervenţiile sale au provocat o reactivare a interesului britanic pentru zona sud-estului european.

Martie 18, Bucureşti

Guvernul român a dezminţit ştirea privind existenţa unui ultimatum economic german adresat României.

Martie 20, Bucureşti

Guvernul român a răspuns iniţiativei anglo-franceze din 19 martie, arătând că este hotărât să apere *hotarele şi neatârnarea* ţării.

Martie 21, Bucureşti

Pentru a face faţă unui eventual atac germano-ungar, guvernul român a decretat mobilizarea. Poporul român a răspuns cu entuziasm chemării de a-şi apăra independenţa ţării şi integritatea hotarelor.

Martie 23 ora 17^{30}, Bucureşti

A fost semnat ***Tratatul asupra promovării raporturilor economice între România şi Germania.*** Tratatul prevedea elaborarea unui plan economic pe mai mulţi ani, având la bază principiul echilibrului în cadrul schimburilor economice şi urma să ţină cont atât de *cerinţele de import german*, cât şi de

posibilitățile de dezvoltare ale producțiunii române, de necesitățile române și de nevoile schimbului economic al României cu alte țări. Planul economic preconiza: dezvoltarea și orientarea producției agricole românești și dezvoltarea industriilor agricole; dezvoltarea silviculturii și a industriei lemnului; dezvoltarea industriei extractive; formarea de societăți mixte în exploatarea calcopiritei, cromului, manganului și bauxitei; formarea de societăți mixte în domeniul exploatării petrolului; colaborarea industrială; crearea de zone libere în care se vor instala întreprinderi industriale, comerciale, antrepozite și instalații de transbordare pentru navigația germană; livrări de armament german pentru România; dezvoltarea căilor de comunicație și a mijloacelor de transport; conlucrarea dintre băncile din ambele țări etc. Erau prevăzute organismele însărcinate cu aducerea la îndeplinire a Tratatului, modul de efectuare a plăților etc. Tratatul a fost semnat din partea României de Grigore Gafencu, ministrul de externe și Ion Bujoiu, ministrul economiei naționale, iar din partea Germaniei de Wilhelm Fabricius, ministru la București și Helmuth Wohlthat, director ministerial.

Martie 31, Paris

A fost semnat un *Acord referitor la plățile comerciale dintre România și Franța*, în virtutea căruia plățile comerciale între cele două părți se efectuau în devize libere. Un protocol comercial, semnat după acea dată prevedea dublarea exportului de produse petroliere în Franța (490.000 tone), în schimbul cărora România importa motoare, automobile, instalații industriale, fier, oțel etc. Pentru 200.000 tone din această cantitate partea română obținea devize (90% franci, 10% dolari). În aceeași zi, a fost încheiat, la București, un *Acord pentru dezvoltarea relațiilor intelectuale.*

Aprilie 7

Italia a atacat și a început cucerirea Albaniei.

Aprilie 13, Garanțiile anglo-franceze

La Londra și Paris, prim miniștrii Arthur Neville Chamberlain și Édouard Daladier au făcut declarații identice, în care se arăta: *Guvernul englez și guvernul francez atribuie cea mai mare importanță prevenirii oricărei modificări impuse prin forță sau prin amenințarea cu forța a statu-quo-ului în Mediterană și în Peninsula Balcanică. Având în vedere circumstanțele speciale puse în evidență de evenimentele din ultimele săptămâni, cele două guverne au dat, în consecință, României și Greciei, asigurarea că, dacă va fi întreprinsă o acțiune punând în pericol independența lor în așa fel încât cele două țări vor considera că este în interesul lor vital să reziste prin forță, guvernul englez și guvernul francez se angajează să le dea de îndată toată asistența care le stă în putere.* De o valoare practică redusă, garanțiile au constituit, totuși, un sprijin pentru întărirea poziției internaționale a României.

Aprilie 13, București

Grigore Gafencu, ministrul român de externe, a respins propunerea ungară privind încheierea unui tratat cu privire la minorități, declarând că guvernul român nu poate permite *guvernului unui stat străin să se amestece în tratarea problemei minorităților, care este de competența exclusivă a autorităților interne.*

Aprilie 18 – 20, Berlin

Vizita lui Grigore Gafencu în Germania, în cursul căreia a avut convorbiri cu Adolf Hitler (19 aprilie), Joachim von Ribbentrop (18 aprilie) și Hermann Göring (19 aprilie) cu privire la relațiile bilaterale și situația din Europa. Grigore Gafencu a reafirmat dorința României de a nu se angaja în conflictele dintre marile puteri, ea urmărind în special să aibă relații de bună vecinătate la hotarele sale, consolidarea statu-quo-ului teritorial și a păcii în sud-estul european. Grigore Gafencu a exprimat interlocutorilor săi neliniștea micilor națiuni față de politica *spațiului vital* și a *sferelor de influență*. Hitler a dat

asigurări că nu sprijină revizionismul horthyst *atât timp cât poate conta pe prietenia României* şi a promis satisfacerea cererilor româneşti privind cumpărarea de armament.

Aprilie 23 – 25, Londra

În timpul vizitei oficiale pe care o face la Londra, Grigore Gafencu a cerut sprijinul Marii Britanii pentru înarmarea României şi o implicare mai mare în comerţul exterior românesc. Lordul Halifax i-a declarat că, datorită propriilor sale necesităţi, Marea Britanie nu poate satisface nici pe departe nevoile de armament ale României. În aceste condiţii, România a fost nevoită să cumpere arme din Germania.

Aprilie 24

A început vizita în România a unei misiuni economice condusă de Frederick Leith-Ross.

Aprilie 27 – 29, Paris

În timpul vizitei pe care a efectuat-o în capitala Franţei, Grigore Gafencu a reînnoit declaraţiile făcute la Londra.

Aprilie 30 – mai 3, Roma

Grigore Gafencu a purtat convorbiri cu Benitto Mussolini şi contele Galeazzo Ciano di Cortellazzo, ministrul italian de externe, pentru a sonda poziţia Italiei în problemele sud-estului european.

Mai 8, Bucureşti

Într-o convorbire pe care a avut-o la Bucureşti cu V. P. Potemkin, adjunct al comisarului poporului pentru afacerile străine al URSS, Grigore Gafencu a declarat că: *România este mulţumită de raporturile de bună vecinătate pe care le are cu Rusia şi că doreşte să păstreze mai departe aceste raporturi pe care să poată sprijini cu toată încrederea politica de pace pe care o urmăreşte în bazinul dunărean.*

Mai 11, Bucureşti

S-a încheiat un tratat comercial între România şi Marea Britanie pentru stimularea schimburilor dintre cele două ţări. În scopul încurajării schimburilor comerciale reciproce, partea română a acordat importante concesii capitalului britanic din industria petrolieră românească.

Mai 13, Bucureşti

S-a încheiat un Protocol româno-german privind colaborarea în domeniul industriei forestiere. Era primul acord încheiat pe baza tratatului economic din 23 martie 1939.

Iulie 1, Bucureşti

Protocol româno-german privind exportul de cereale româneşti care a stabilit o cotă anuală de 1,5 milioane tone cereale (din care jumătate grâu), pentru următoarele cinci perioade cerealiere.

Iulie 11, Berlin

În cadrul unei consfătuiri cu Adolf Hitler, generalul Wilhelm Keitel raporta că tratatul economic cu România din 23 martie nu era îndeplinit la nici un capitol datorită rezistenţei oficialităţilor române.

Iulie 12, Londra

A fost semnat un Acord prin care Ministerul Comerţului din Marea Britanie, prin *Export Credits Gurantee Department*, a dat garanţii pentru valoarea totală de 5.612.300 lire sterline exportului de mărfuri din Marea Britanie spre România (faţă de 5.000.000 lire prevăzute în acordul din 11 mai).

August 12 – 22, Moscova

Au avut loc tratative între delegaţiile militare ale URSS, Marii Britanii şi Franţei, în vederea încheierii unui tratat de asistenţă. S-au încheiat fără succes.

August 23, Moscova

S-a semnat *Tratatul de neagresiune între Germania și URSS* – cunoscut în istoriografie sub numele de ***Pactul Molotov – Ribbentrop*** - prin care cele două mari puteri au stabilit o nouă ordine politico-teritorială între Marea Baltică și Gurile Dunării. Tratatul din 23 august 1939 a avut un rol fundamental în înrăutățirea situației internaționale a României.

Septembrie 1

Germania a atacat Polonia, moment ce marchează începutul celui de-al doilea război mondial.

Septembrie 3

Marea Britanie și Franța au declarat război Germaniei.

Septembrie 8, Berlin

Guvernul german a cerut guvernului ungar să nu atace România, dar nici să nu dea curs propunerii românești privind încheierea unui Tratat de neagresiune româno-ungar.

Septembrie 12, Constanța

Rezervele de aur ale Băncii Naționale a Poloniei, în valoare de 230 milioane zloți (cca 45 milioane dolari), au fost încărcate în portul Constanța pe un vas englez.

Septembrie 16

Între guvernele român și polonez a intervenit un acord prin care partea română se angaja să ofere Președintelui Poloniei și guvernului polonez *ospitalitatea sau dreptul de trecere prin România.*

Septembrie 28, București

Au fost semnate o Convenție forestieră și mai multe acorduri economice bilaterale privind livrarea de armament de către Germania în schimbul produselor agricole și petroliere românești, pe bază de clearing.

Decembrie 21, București

S-a încheiat un Acord comercial româno-german, prin care, guvernul român se angaja să mărească până la 130.000 tone cota lunară de produse petroliere destinate pentru export în Germania, în schimbul livrării de armament și de produse industriale germane. Totodată, s-a încheiat o Convenție referitoare la crearea unei societăți mixte privind intensificarea culturii de plante oleaginoase, în cadrul căruia capitalul german era de 49%.

1940

Ianuarie 2

Statul Major General al armatei de uscat germane (*Oberkommando des Heeres*) a început elaborarea unui plan de atac împotriva României.

Ianuarie 5 – 7

În cadrul convorbirilor de la Veneția dintre Galeazzo Ciano, ministrul de externe al Italiei și ministrul de externe ungar, Csáky István, ultimul s-a angajat ca Ungaria să nu atace România în cazul unui atac sovietic.

Ianuarie 31

Guvernul britanic a cerut guvernului român informații despre angajamentele luate privind exportul de petrol în Germania și la importul de armament german în contrapartidă, urmând ca, în funcție de aceste informații, să examineze măsurile ce trebuiau luate pentru ameliorarea schimburilor bilaterale.

Februarie 12

În răspunsul guvernului român la *aide-mémoire*-ul britanic din 31 ianuarie se arăta că prin aranjamentele existente, 25% din exportul românesc către Germania era format din petrol pentru livrări de armament. Germania putea primi petrol

peste cota respectivă, dar cota lunară maximă de export admisă nu putea depăşi 130.000 tone. În acest mod guvernul român a reuşit să evite noi cereri germane de petrol.

Martie 29, Moscova

Comisarul poporului pentru afacerile externe al URSS, Veaceslav Mihailovici Molotov a declarat că între România şi URSS nu exista un tratat de neagresiune şi *acesta se explică prin existenţa unei chestiuni litigioase nerezolvate.*

Aprilie 7 – 9, Budapesta

Au avut loc convorbiri între reprezentanţi ai armatelor germană şi ungară pentru punerea de acord a planului de atac militar împotriva României.

Aprilie 19, Bucureşti

Guvernul român a decis ca vasele de comerţ înarmate să nu poată circula în apele româneşti ale Dunării decât dacă depun armele în porturile Sulina şi Baziaş.

Mai 27, Bucureşti

A fost semnat Acordul Armament-petrol (*Ölwaffen Pakt*) prin care statul român livra Germaniei petrol la preţurile medii din vara-toamna anului 1939, primind în schimb armament la preţul zilei.

Iunie 22

Franţa a capitulat.

Iunie 23 – 26

Schimb de note între guvernele sovietic şi german cu privire la România. Într-o primă notă Veaceslav Mihailovici Molotov l-a informat pe ambasadorul german la Moscova, Friederich von der Schullenburg, despre hotărârea guvernului sovietic de a soluţiona *fără amânare* problemele teritoriale dintre URSS, şi România. În răspunsul guvernului german se arăta că acesta nu are nimic de obiectat şi doreşte numai să

asigure viitorul populaţiei de origine germană de pe aceste teritorii. În ceea ce îl privea, guvernul german va sfătui România să reglementeze paşnic problemele respective.

Iunie 26 ora 22^{00}, Moscova

Ministrului român la Moscova, Gheorghe Davidescu, i s-a înmânat o notă ultimativă.

Iunie 26-28

Ultimatul Uniunii Sovietice prin care Basarabia şi Bucovina de Nord au fost răpite României. A fost un act agresiv, de război, declanşat de Rusia Sovietică împotriva statului şi poporului român.

Iunie 29

Scrisoare de reproş a cancelarului Adolf Hitler adresată regelui Carol al II-lea în care se evidenţia faptul că *România a fost timp de câteva decenii aliatul activ şi hotărât al oponenţilor Reich-ului german.*

Iulie 1

În contextul victoriilor obţinute de Germania pe fronturile Europei occidentale (capitularea Franţei, ocuparea Belgiei, Olandei, Danemarcei şi Norvegiei), România a renunţat la garanţiile unilaterale pe care Franţa şi Marea Britanie le-au acordat la 13 aprilie 1939.

Iulie 2, Bucureşti

Regele Carol al II-lea a adresat führerului Adolf Hitler o scrisoare prin care cerea garantarea graniţelor României şi trimiterea, *în aceste vremuri de grea încercare,* a unei misiuni militare germane.

Iulie 4, Bucureşti

Declaraţie publică a noului guvern român, condus de Ion Gigurtu, prin care se anunţa hotărârea de a urma o politică de integrare *sinceră* în sistemul Axei.

Iulie 4 – 5

Expulzarea, în termen de 24 de ore, a inginerilor şi tehnicienilor britanici de la societăţile petroliere din România. Măsura a atras după sine intervenţii şi proteste repetate ale ministrului britanic la Bucureşti (6, 7 şi 10 iulie).

Iulie 11

România s-a retras din Societatea Naţiunilor.

August 1

S-a înfiinţat Institutul Român din Germania.

August 8, Bucureşti

S-a semnat un acord comercial româno-german prin care tot surplusul de produse agricole româneşti este exportat spre Germania.

August 16 – 24, Turnu Severin

Au avut loc tratative între delegaţia română, condusă de Valer Popp şi delegaţia ungară, condusă de Hory András.

August 19 - septembrie 7, Craiova

Au avut loc tratative între delegaţia României, condusă de Alexandru Cretzianu şi delegaţia Bulgariei, condusă de Svetoslav Pomenov, privind soluţionarea problemelor teritoriale dintre cele două ţări.

August 27

Adolf Hitler şi consilierii săi au stabilit limitele teritoriului românesc pe care urmau să-l răpească pentru a fi dat Ungariei horthyste.

August 28, Bucureşti

Comunicat oficial care anunţa că în ultimul timp *avioane militare ungare au violat în nenumărate rânduri spaţiul aerian naţional.*

August 29

Aviaţia militară ungară a aruncat şase bombe asupra aeroportului din Satu Mare.

August 29, seara, Moscova

Dezminţire a ministrului român la Moscova, Grigore Gafencu, asupra afirmaţiilor autorităţilor sovietice privind existenţa la graniţa româno-sovietică a unor incidente de frontieră provocate de grănicerii români. În declaraţie se arăta că incidentele au fost provocate de grănicerii sovietici.

August 30, Viena

La palatul Belvedere din Viena, Joachim von Ribbentrop şi Galeazzo Ciano, în prezenţa delegaţiilor României (Mihail Manoilescu şi Valer Popp) şi Ungariei (Csáky István şi Teleki Pál), au comunicat hotărârea celor două mari puteri totalitare prin care România a fost obligată să cedeze Ungariei o suprafaţă de 43.492 km^2 , cu o populaţie de 2.667.007 locuitori, din care majoritatea absolută era formată din români. Hotărârea a reprezentat un dictat grosolan impus României de Germania hitleristă şi Italia fascistă.

Septembrie 3, Londra

Primul ministru al Marii Britanii, Winston Churchill, declara în Camera Comunelor: *Camera a aflat desigur că România a suferit de curând o gravă mutilare teritorială... Dar noi n-avem de loc intenţia de a recunoaşte schimbările teritoriale care se vor face în timpul războiului, în afara cazului că ele ar fi urmarea unui acord prin bună înţelegere între părţile interesate.*

Septembrie 5 ora 4^{00}, Bucureşti

Generalul Ion Antonescu a preluat conducerea guvernului, devenind conducător al statului. A fost suspendată Constituţia şi dizolvat Parlamentul.

Septembrie 6 ora 6^{10}, Bucureşti

Regele Carol al II-lea a abdicat, iar a doua zi a părăsit ţara.

Septembrie 7, Craiova

În urma tratativelor româno-bulgare care au avut loc la Craiova între 19 august - 7 septembrie a fost semnat un tratat între cele două ţări, prin care partea de Sud a Dobrogei (Cadrilaterul), formată din judeţele Durostor şi Caliacra, revenea Bulgariei.

Septembrie 14

Generalul Ion Antonescu a format un guvern din legionari şi militari; România era declarată *stat naţional-legionar*.

Septembrie 15 – 17, Bucureşti

Generalul german Kurt von Tippelskirch a discutat cu generalul Ion Antonescu sarcinile şi efectivele misiunii militare germane solicitate de România (22 - 26 escadrile de aviaţie, 40 baterii de tunuri, 30 baterii de mitraliere şi 6 baterii de proiectoare pentru apărarea antiaeriană, o divizie moto-mecanizată).

Septembrie 25

Cerere oficială a României către cel de al III-lea Reich pentru trimiterea unei *misiuni militare de instrucţie*.

Septembrie 27, Berlin

Încheierea *Pactului Tripartit* între Germania, Italia şi Japonia, prin care cele trei puteri îşi promit ajutor multilateral pentru instaurarea unei *noi ordini* în lume.

Septembrie 29, Berlin

Adolf Hitler a aprobat trimiterea unei misiuni militare germane în România.

Octombrie 10, Washington

Preşedintele SUA, Franklin Delano Roosevelt, ordonă blocarea fondurilor româneşti aflate în SUA.

Octombrie 12

Un comunicat oficial român anunţă sosirea la Bucureşti a primului eşalon de trupe germane, comandate de generalii de divizie Erik Hansen şi Wilhelm Speidel.

Octombrie 14

Valer Popp, trimis special al guvernului român în Germania, protestează pe lângă Joachim von Ribbentrop împotriva prigoanei la care este supusă populaţia română din Transilvania aflată sub ocupaţie horthystă.

Noiembrie 14 – 16

Ion Antonescu şi Mihail Sturdza, ministrul afacerilor străine, efectuează o vizită la Roma. Ion Antonescu atacă sentinţa arbitrală de la Viena, arătând că poporul român a hotărât să lupte pentru recâştigarea drepturilor lui milenare şi la sfârşitul războiului îşi va susţine drepturile.

Noiembrie 21 – 24

Ion Antonescu, însoţit de majoritatea şefilor legionari, efectuează prima sa vizită oficială în Germania, unde are convorbiri cu Adolf Hitler, Joachim von Ribbentrop şi feldmareşalul Wilhelm Keitel, şeful OKW (Marele Stat Major).

Semnarea la 23 noiembrie a actului de aderare la Pactul Tripartit, prin care România îşi leagă soarta de Germania.

Decembrie 4, Berlin

S-a semnat *Protocolul asupra colaborării româno-germane la realizarea unui plan de 10 ani pentru refacerea economiei româneşti*, în domeniul agricol şi silvic, al căilor de comunicaţii şi transport (instalarea de conducte pentru transportul petrolului spre Germania, dezvoltarea reţelei de căi ferate şi şosele), prezenţa unor *specialişti agricoli şi industriali* pentru a *stimula metodic producţia industrială a României în cadrul noii ordini economice*.

1941

Ianuarie 13 – 14

Ion Antonescu a efectuat o vizită în Germania, în cursul căreia a avut o întrevedere cu Adolf Hitler, obținând sprijinul acestuia în conflictul intern cu mișcarea legionară.

Februarie 10

Marea Britanie a rupt relațiile diplomatice cu România.

Febuarie 15

România a fost inclusă în grupul țărilor supuse blocadei britanice.

Februarie 26, Moscova

Au fost semnate un Tratat de comerț și navigație și un Acord comercial și de plăți între România și Uniunea Sovietică.

Martie 27, Berlin

A fost creat concernul *Kontinentale Öl* care reprezintă interesele Germaniei în România.

Aprilie 6

Trupe germane, împreună cu trupe ungare și italiene, cărora li se adugă ulterior trupe bulgare, au atacat Iugoslavia. Armata iugoslavă a fost înfrântă iar țara ocupată și împărțită între învingători (17 aprilie). România a fost singurul stat vecin cu Iugoslavia care nu a participat la operațiile militare.

Iunie 2

S-a înființat Societatea anonimă româno-germană *Rogifer*, care se ocupă cu industria și comercializarea fierului. *Rogifer* preia controlul asupra celor mai importante uzine metalurgice din România.

Iunie 12

În cadrul unei întrevederi pe care o are la München cu Adolf Hitler, Ion Antonescu a fost informat de planul german împotriva Uniunii Sovietice. Ion Antonescu a dat ordin armatei române să treacă Prutul și să înceapă operațiile împotriva Uniunii Sovietice.

Iulie

A fost dată în funcțiune o conductă dublă Ploiești-Giurgiu prin care se efectuează livrările de petrol românesc către Germania.

August 6

A avut loc o întâlnire între Ion Antonescu și Adolf Hitler la Cartierul general al Grupului de armate *Sud*.

Noiembrie 25 – 28

Mihai Antonescu a semnat actul de aderare a României la Pactul Anticomintern (25 noiembrie 1936); la 27 noiembrie a fost primit în audiență de Adolf Hitler.

Noiembrie 30

Guvernul britanic a dat un ultimatum guvernului Antonescu să înceteze războiul împotriva Uniunii Sovietice până la 5 decembrie.

Decembrie 5

Guvernul român a răspuns printr-o notă ultimatumului guvernului britanic, prin care încearcă să justifice politica pe care o urmează.

Decembrie 6

Guvernul britanic a declarat război României.

Decembrie 7

Canada și Noua Zeelandă au declarat război României.

Decembrie 8

Australia a declarat război României. Uniunea Sud-Africană declară război României.

Decembrie 12

La insistențele guvernelor german și italian, guvernul antonescian a declarat război Statelor Unite ale Americii.

1942

Februarie 11 – 12

În timpul vizitei pe care o face în Germania, unde are convorbiri cu Adolf Hitler și Wilhelm Keitel, Ion Antonescu s-a angajat să participe cu noi trupe pe frontul de răsărit.

Mai 18

Departamentul de stat al SUA a comunicat guvernului român:

1. Statele Unite ale Americii doresc să restabilească la sfârșitul războiului *o Românie viabilă și puternică*;
2. realizarea acestei dorințe depinde *de puterea proprie pe care România o va avea în faza de deznodământ a războiului*. De aceea este necesar ca guvernul român să ducă *o politică tenace de conservare a forțelor armate*;
3. Statele Unite ale Americii nu-și iau nici un angajament privind granițele viitoare, dar asigură România *că în chestiunea Transilvaniei se va găsi o soluție dreaptă*.

Iunie 4

Președintele SUA, Franklin Delano Roosevelt, a semnat o declarație de război adresată României.

Iulie 27

Cordell Hull, secretarul Departamentului de Stat al SUA, a declarat că Statele Unite nu recunosc nici o modificare teritorială impusă cu forța.

Septembrie 4 – 1943 februarie 2

S-a desfășurat marea bătălie de la Stalingrad la care au participat și două armate române. Încheiată cu victoria armatei sovietice, bătălia a marcat o cotitură în desfășurarea celui de-al doilea război mondial.

Septembrie 22 – 23

Mihai Antonescu, președinte ad interim al Consiliului de Miniștri, a avut convorbiri cu Joachim von Ribbentrop, la cartierul general al acestuia. Este primit în audiență de Adolf Hitler la Cartierul General.

Noiembrie 7, București

S-a semnat un Acord cultural între România și Germania.

1943

Ianuarie 11

În timpul vizitei pe care Ion Antonescu și Mihai Antonescu au efectuat-o în Germania (10-12 ianuarie), între guvernele român și german s-a încheiat un Protocol (11 ianuarie) prin care Reich-ul a deschis un nou credit României pentru procurarea de armament; pentru cumpărăturile efectuate de Germania aceasta se obligă să vândă Băncii Naționale a României 30 tone aur și 45 milioane franci elvețieni; România se obligă să livreze Germaniei și Italiei în 1943, 4 milioane tone petrol, rezultate *prin restrângerea consumului intern românesc și prin sporirea producției*, ulei, etc.

Ianuarie 14 – 24

În cadrul Conferinței de la Casablanca, președintele SUA, Franklin Delano Roosevelt, și premierul Marii Britanii, Winston Churchill, au hotărât să nu angajeze negocieri cu statele Axei și sateliții ei, ci să le impună formula *capitulării necondiționate*.

Aprilie 12 – 13

În timpul vizitei pe care Ion Antonescu a efectuat-o în Germania, s-a angajat să facă *absolut tot posibilul* pentru îndeplinirea obligațiilor economice ce rezultă din protocolul din 11 ianuarie 1943. Adolf Hitler care aflase de demersurile lui Mihai Antonescu pe lângă Națiunile Unite pentru scoaterea României din război, a cerut îndepărtarea acestuia, dar Ion Antonescu respingând acuzațiile lui Hitler l-a menținut în continuare pe Mihai Antonescu în fruntea Ministerului Afacerilor Străine.

Mai 12, București

S-a semnat un Acord româno-german, prin care cetățenii români de naționalitate germană se pot înrola în armata germană și trupele SS.

August 14 – 24

La conferința de la Québec, Franklin Delano Roosevelt și Winston Churchill au renunțat la formula unei debarcări în Balcani în favoarea unei debarcări în NV-ul Franței.

Septembrie 2 – 3

Ion Antonescu a avut convorbiri cu Adolf Hitler la *Wolfsschanze*.

Septembrie 8

S-a publicat armistițiul dintre Italia și Națiunile Unite (încheiat la 3 septembrie) punând capăt încercărilor guvernului antonescian de a realiza desprinderea de Germania și ieșirea din război în înțelegere cu Italia.

Octombrie 19 – 30, Moscova

Conferința miniștrilor Afacerilor Străine ale URSS, Marii Britanii și SUA a hotărât printre altele:

1. ori de câte ori cele trei guverne vor primi tatonări de pace din partea vreunui guvern sau a altor persoane sau grupuri de persoane dintr-o țară care se află în război cu

Națiunile Unite, să se informeze reciproc și să se consulte asupra pozițiilor ce trebuie adoptate;
2. în cazul statelor satelite Reich-ului, aflate în război cu Uniunea Sovietică, dreptul de a decide să revină URSS;
3. crearea Comisiei Consultative Europene, formată din reprezentanți ai celor trei țări, cu sediul la Londra, care să elaboreze *recomandări detaliate asupra clauzelor de capitulare ce vor fi impuse tuturor statelor europene cu care oricare din cele trei puteri se află în stare de război și asupra modalităților de aplicare.*

Noiembrie 28 – decembrie 1

La Conferința de la Teheran la care au participat I. V. Stalin, F. D. Roosevelt și W. Churchill s-a renunțat definitiv la debarcarea aliată în Balcani în favoarea debarcării în NV-ul Franței (operația *Overlord*) și se amână intrarea Turciei în Război.

Decembrie 15

Adolf Hitler a cerut lui Ion Antonescu să ajute Germania *cu toate mijloacele de care poate dispune România, militare, economice, dar și politice.*

Decembrie 26, Stockholm

S-a stabilit un prim contact între reprezentanții guvernului român și sovietic; cu acest prilej reprezentantul sovietic însărcinat cu afaceri, V. Semionov, declara ministrului român, Frederich Nanu: *condiția formală a capitulării necondiționate nu trebuie interpretată strâmt.*

1944

Ianuarie 26

Marele Stat Major General al Wehrmacht-ului (OKW) a început elaborarea unui plan de ocupare a României (*Margaretha II*), la care, ulterior, se va renunța.

Februarie 9

După tratative îndelungate şi anevoioase, s-a încheiat un protocol economic româno-german, prin care Banca Naţională a României a achiziţionat o cantitate de aur de la Banca Reich-ului, achitată în monedă românească şi a deschis un credit Reich-ului egal ca valoare cu cantitatea de aur primită.

Februarie 26 – 28, Klessheim

Ion Antonescu are convorbiri cu Adolf Hitler, care dispune sistarea elaborării planului de ocupare a României.

Martie 17, Cairo

Reprezentantul opoziţiei burgheze, Barbu Ştirbey, a avut prima întrevedere cu reprezentanţii URSS, Marii Britanii şi SUA, cărora le declara că *guvernul, regele şi opoziţia doresc o schimbare a frontului.* Pentru a organiza o *lovitură de stat* opoziţia cerea să i se asigure:

- menţinerea independenţei României;
- respectarea drepturilor ei teritoriale;
- primirea statutului de cobeligerant;
- sprijin aliat în cazul unui atac bulgar sau ungar.

Martie 23 – 24, Klessheim

În timpul convorbirilor cu Ion Antonescu, Adolf Hitler declara: *După atitudinea neloială a guvernului maghiar Germania nu consideră oportun să mai continue a figura pe mai departe ca semnatar al arbitrajului de la Viena. El roagă pe Antonescu să nu amintească deocamdată faţă de nimeni această declaraţie, neangajantă şi fără valoare practică în viitor*; Hitler urmărea să-l lege şi mai strâns pe Ion Antonescu de Germania.

Aprilie 2

În momentul în care trupele sovietice au intrat pe teritoriul românesc, Veaceslav Mihailovici Molotov a declarat că *guvernul sovietic nu urmăreşte scopul de a dobândi vreo parte din teritoriul României sau de a schimba orânduirea socială existentă în România* şi *că intrarea trupelor sovietice pe teritoriul României este dictată exclusiv de necesităţi de război şi de faptul că trupele inamice continuă rezistenţa.*

Aprilie 12, Stockholm

S-a reluat contactul dintre guvernul român şi cel sovietic în vederea stabilirii condiţiilor ieşirii României din război. *Condiţiile minimale ale armistiţiului cu România* prezentate de guvernul sovietic erau:

- armata română să se predea armatei sovietice şi să înceapă operaţii împreună cu aceasta împotriva germanilor, ruperea relaţiilor cu germanii şi lupta alături de Naţiunile Unite în scopul restaurării independenţei şi suveranităţii României;
- graniţa româno-sovietică în concordanţă cu acordul din 1940;
- despăgubiri pentru pierderile cauzate Uniunii Sovietice;
- repatrierea prizonierilor de război ai Naţiunilor Unite;
- libertatea neîngrădită de mişcare pentru trupele sovietice şi aliate pe întreg teritoriul României;
- *Guvernul sovietic consideră că hotărârile Dictatului de la Viena sunt nejuste şi este gata ca împreună cu românii să întreprindă operaţii împotriva ungurilor şi germanilor cu scopul ca Transilvania sau cea mai mare partea a acesteia să fie înapoiată României*;
- Guvernul sovietic *nu are nimic de obiectat* dacă doreşte ca pe lângă reprezentantul militar să aibă şi unul politic pentru legături cu România.

Mareşalul Ion Antonescu, încrezător în promisiunile făcute de Adolf Hitler prin utilizarea unor noi arme de mare eficacitate, a considerat condiţiile ca fiind nesatisfăcătoare şi a hotărât tergiversarea tratativelor, deşi luptele se dădeau în acea perioadă pe teritoriul românesc.

Februarie 9

După tratative îndelungate şi anevoioase, s-a încheiat un protocol economic româno-german, prin care Banca Naţională a României a achiziţionat o cantitate de aur de la Banca Reich-ului, achitată în monedă românească şi a deschis un credit Reich-ului egal ca valoare cu cantitatea de aur primită.

Februarie 26 – 28, Klessheim

Ion Antonescu are convorbiri cu Adolf Hitler, care dispune sistarea elaborării planului de ocupare a României.

Martie 17, Cairo

Reprezentantul opoziţiei burgheze, Barbu Ştirbey, a avut prima întrevedere cu reprezentanţii URSS, Marii Britanii şi SUA, cărora le declara că *guvernul, regele şi opoziţia doresc o schimbare a frontului.* Pentru a organiza o *lovitură de stat* opoziţia cerea să i se asigure:

- menţinerea independenţei României;
- respectarea drepturilor ei teritoriale;
- primirea statutului de cobeligerant;
- sprijin aliat în cazul unui atac bulgar sau ungar.

Martie 23 – 24, Klessheim

În timpul convorbirilor cu Ion Antonescu, Adolf Hitler declara: *După atitudinea neloială a guvernului maghiar Germania nu consideră oportun să mai continue a figura pe mai departe ca semnatar al arbitrajului de la Viena. El roagă pe Antonescu să nu amintească deocamdată faţă de nimeni această declaraţie, neangajantă şi fără valoare practică în viitor*; Hitler urmărea să-l lege şi mai strâns pe Ion Antonescu de Germania.

Aprilie 2

În momentul în care trupele sovietice au intrat pe teritoriul românesc, Veaceslav Mihailovici Molotov a declarat că *guvernul sovietic nu urmăreşte scopul de a dobândi vreo*

parte din teritoriul României sau de a schimba orânduirea socială existentă în România şi că intrarea trupelor sovietice pe teritoriul României este dictată exclusiv de necesităţi de război şi de faptul că trupele inamice continuă rezistenţa.

Aprilie 12, Stockholm

S-a reluat contactul dintre guvernul român şi cel sovietic în vederea stabilirii condiţiilor ieşirii României din război. *Condiţiile minimale ale armistiţiului cu România* prezentate de guvernul sovietic erau:

- armata română să se predea armatei sovietice şi să înceapă operaţii împreună cu aceasta împotriva germanilor, ruperea relaţiilor cu germanii şi lupta alături de Naţiunile Unite în scopul restaurării independenţei şi suveranităţii României;
- graniţa româno-sovietică în concordanţă cu acordul din 1940;
- despăgubiri pentru pierderile cauzate Uniunii Sovietice;
- repatrierea prizonierilor de război ai Naţiunilor Unite;
- libertatea neîngrădită de mişcare pentru trupele sovietice şi aliate pe întreg teritoriul României;
- *Guvernul sovietic consideră că hotărârile Dictatului de la Viena sunt nejuste şi este gata ca împreună cu românii să întreprindă operaţii împotriva ungurilor şi germanilor cu scopul ca Transilvania sau cea mai mare partea a acesteia să fie înapoiată României*;
- Guvernul sovietic *nu are nimic de obiectat* dacă doreşte ca pe lângă reprezentantul militar să aibă şi unul politic pentru legături cu România.

Mareşalul Ion Antonescu, încrezător în promisiunile făcute de Adolf Hitler prin utilizarea unor noi arme de mare eficacitate, a considerat condiţiile ca fiind nesatisfăcătoare şi a hotărât tergiversarea tratativelor, deşi luptele se dădeau în acea perioadă pe teritoriul românesc.

Aprilie 20

Opoziția din România a comunicat la Cairo că acceptă condițiile de armistițiu din 12 aprilie, fiind gata să negocieze pe baza lor.

Mai 5, Londra

Guvernul britanic a propus guvernului sovietic ca România să intre în zona de operații sovietică iar Grecia în cea britanică.

Mai 15, București

Guvernul român a respins propunerile de pace aliate din 12 aprilie.

Mai 29, Stockholm

Frederich Nanu a înmânat reprezentantului guvernului sovietic un *aide-mémoire* în care se arată că guvernul român acceptă condițiile armistițiului din 12 aprilie și cerea: să se acorde trupelor germane un răgaz de 15 zile pentru a părăsi România; administrația civilă din teritoriul ocupat să rămână românească; în zona în care se află guvernul român să nu pătrundă trupe străine; negocierea despăgubirilor; reluarea vechilor propuneri prezentate la Cairo privind stabilirea granițelor.

Mai 31

Răspunsul guvernului sovietic la *aide-mémoire*-ul din 29 mai prevedea:

- punctele a, b și d din propunerile de la 12 aprilie nu puteau fi schimbate;
- la punctul c partea sovietică era dispusă să reducă într-o oarecare măsură despăgubirile;
- nu erau obiecții privind acordarea termenului de 15 zile pentru retragerea trupelor germane;
- se accepta un compromis în problema administrației civile;
- nu se accepta păstrarea unei zone în care să nu intre trupele sovietice.

Iunie 1, Cairo

Reprezentanții Uniunii Sovietice, Marii Britanii și Statelor Unite, participanți la tratative, au adresat delegaților români o notă în care se arată că *având în vedere situația creată de ultimele telegrame ale d-lui Maniu (...) continuarea negocierilor este lipsită de rost și negocierile sunt considerate ca încheiate*; dacă acesta vrea să profite de condițiile de armistițiu *să trimită un ofițer pentru a stabili un contact direct cu Armata Roșie pe front.*

Iunie 6

Debarcarea aliată în Normandia.

August 5, Wolfsschanze

Ultima convorbire dintre führerul Adolf Hitler și mareșalul Ion Antonescu. Cu această ocazie mareșalul Ion Antonescu a lăsat fără răspuns întrebarea lui Hitler dacă este decis să meargă până la capăt alături de Germania.

August 20

A început ofensiva sovietică pe frontul Iași – Chișinău.

August 23, București

Mareșalul Ion Antonescu a fost arestat ca urmare a unei lovituri de stat, guvernul acestuia a fost demis și arestat. România întoarce armele împotriva Germaniei și s-a alăturat coaliției Națiunilor Unite.

August 23

Guvernul român aducea la cunoștință guvernelor URSS, SUA și Marii Britanii, prin reprezentantul său la Ankara, schimbările petrecute în România.

August 24 orele 16^{30}

S-a difuzat la radio declarația guvernului român privind starea de război cu Germania.

August 31, Moscova

Sosirea delegației române pentru negocierea și semnarea armistițiului. Din delegație făceau parte Lucrețiu Pătrășcanu, generalul Dumitru Dămăceanu, George Fotino, Ștefan Voitec, Ghiță Popp, Barbu Știrbey, Constantin Vișoianu.

Septembrie 12, Moscova

S-a semnat *Convenția de Armistițiu* dintre România și reprezentanții SUA, URSS, Marii Britanii. Prin clauzele înscrise în Convenție și mai ales prin măsurile luate de Comisia Aliată de Control (Sovietică), armistițiul impus României a întrunit toate trăsăturile unei ocupații militare, deși România participa la războiul împotriva Axei cu peste 12 divizii.

Octombrie 9 – 18, Moscova

Convorbiri între Iosif V. Stalin și Winston Churchill în cadrul cărora s-a ajuns la un acord privind împărțirea sferelor de influență în Balcani: Grecia intra sub incidența zonei de influență britanică, iar România sub incidența zonei de influență sovietică.

Octombrie 25

Întregul teritoriu al României a fost eliberat de sub ocupația germano-ungară. Armata română a participat, în continuare, la luptele pentru înfrângerea celui de al III-lea Reich duse pe teritoriul Ungariei, Cehoslovaciei și Austriei.

Octombrie 31

Guvernul român a rupt relațiile diplomatice cu Japonia și cu așa-numitul *stat Mandciuko*, aflat sub controlul Japoniei.

1945

În anii 1944-1945 s-au desfășurat o serie de convorbiri și conferințe internaționale care au stabilit organizarea postbelică a relațiilor internaționale (Conferința de la Dumberton Oaks,

21 august – 28 sepembrie 1944; Conferința de la Ialta, 4 – 11 februarie 1945; Conferința de la San Francisco, 25 aprilie – 26 iunie 1945; Conferința de la Potsdam, 17 iulie – 2 august 1945 ș a).

Ianuarie 16, Moscova

S-a semnat Convenția sovieto-română cu privire la furniturile de mărfuri românești în cadrul indemnizațiilor pentru pagubele de război datorate URSS conform art. 11 din Convenția de Armistițiu. Despăgubirile de război, în valoare de 300.000.000 dolari, au fost eșalonate în șase tranșe, până la 12 septembrie 1952 și constau din: produse petroliere (150.000.000 dolari), cherestea, vite, grâne (54.000.000 dolari), vase maritime și fluviale, material mecanic și feroviar (96.000.000 dolari). Prețurile au fost fixate la valoarea dolarului din anul 1938, cu o majorare de 15% pentru materialul mecanic, feroviar și nave și de 10% pentru celelalte mărfuri.

Ianuarie 20, Moscova

S-a semnat Convenția de Armistițiu dintre Națiunile Unite și Ungaria. Prin articolul 2, guvernul ungar se obligă să retragă în limitele frontierelor existente la 31 decembrie 1937, trupele și funcționarii din teritoriile ocupate de la România, Cehoslovacia și Iugoslavia. Convenția prevedea expres că *Sentința arbitrară de la Viena din 28 noiembrie 1938 și sentința de la Viena din 30 august 1940 sunt declarate de către cei prezenți nule și neavenite.* Guvernul italian, unul dintre inițiatorii și semnatarii Dictatului de la Viena din 30 august 1940, a declarat *nul și neavenit* acest act.

Februarie 4 – 11, Conferința de la Ialta

Au participat șefi de stat și de guvern ai Uniunii Sovietice, Statelor Unite și Marii Britanii (I. V. Stalin, F. D. Roosevelt și W. Churchill). La conferință s-au dezbătut probleme precum:

- viitorul regim al Germaniei învinse;
- reparațiile de război;
- problema frontierelor și a guvernului din Polonia;

- problema iugoslavă;
- constituirea ONU;
- revederea propunerilor Conferinței de la Dumberton Oaks;
- continuarea războiului împotriva Japoniei;
- acord ca Germania să fie împărțită în zone de ocupație;
- problema reparațiilor;
- constituirea unei comisii a reparațiilor cu sediul la Moscova. Cuantumul acestora urma să fie de 20 miliarde dolari din care 50% reveneau Uniunii Sovietice. Plata despăgubirilor nu se făcea în bani ci prin confiscare de mașini și utilaje și prin livrări anuale de mărfuri.

S-a hotărât convocarea **Conferinței de constituire a Organizației Națiunilor Unite**, la 25 aprilie 1945. În conformitate cu propunerile făcute la Conferința de la Dumberton Oaks, cei trei aliați au stabilit ca marile puteri membre permanente ale Consiliului de Securitate al ONU, să aibă drept de veto în problemele de fond.

Martie 6, București

Formarea și instalarea primului guvern pro-moscovit în România.

Martie 8, București

Telegramă a guvernului român adresată guvernului sovietic prin care se cerea reintegrarea la România a teritoriului care s-a aflat temporar sub ocupația hortystă.

Martie 9, Moscova

Răspuns al guvernului sovietic la cererea guvernului român prin care s-a declarat de acord *să consimtă pentru instaurarea în Transilvania a administrației guvernului român.*

Martie 13, Cluj

Ședință solemnă a guvernului României cu ocazia instaurării administrației românești asupra întregii Transilvanii.

Aprilie 25 – iunie 26, San Francisco

Conferință internațională la care au luat parte reprezentanții unui număr de 50 de state. România nu a participat. Conferința a dezbătut *Propunerile premergătoare pentru constituirea unei organizații internaționale și Statutul viitoarei organizații*, documente elaborate de Conferința de la Dumberton Oaks (21 august – 28 septembrie 1944) și revăzute la Conferința de la Ialta (4 - 11 februarie 1945). Conferința a adoptat Carta Națiunilor Unite, care, în cele 111 articole ale sale, stabilește scopurile și principiile Organizației Națiunilor Unite. Carta ONU a atribuit organizației împuterniciri de prevenire și reprimare a agresiunii, creându-i posibilitatea de a juca un rol important în menținerea păcii și securității mondiale în perioada postbelică.

Mai 9, Berlin

Germania a semnat capitularea necondiționată. Cel de-al doilea război mondial a luat sfârșit în Europa, prin înfrângerea militară a Germaniei și Italiei de către coaliția Națiunilor Unite.

Iulie 6, Moscova

Decorarea regelui Mihai I al României cu ordinul *Victoria*, cea mai înaltă distincție militară sovietică. A fost acordată doar la 6 personalități străine, printre care s-au aflat mareșalul Iosif Broz Tito, Mareșalul Sir Bernard Law Montgomery viconte de Alamein, generalisimul Dwight Eisenhower ș a.

Iulie 17 – august 2, Potsdam

S-au desfășurat lucrările Conferinței de la Potsdam la care participă din partea URSS – Iosif Visarionovici Stalin, din partea SUA Harry Truman, iar din partea Marii Britanii Winston Churchill (de la 28 iulie 1945, noul premier britanic, Clement Attlee). Conferința a dezbătut problemele privind organizarea postbelică a Europei. Comunicatul adoptat de conferință prevedea între altele: crearea Consiliului miniștrilor afacerilor străine (cap. III), compus din miniștrii de externe ai

Chinei, Marii Britanii, Statelor Unite şi Uniunii Sovietice. Acest consiliu urma să funcţioneze ca organ permanent pentru încheierea tratativelor de pace. În timpul lucrărilor conferinţei Marea Britanie, SUA şi China au adoptat o declaraţie (Declaraţia de la Potsdam din 26 iulie 1945) în care cereau Japoniei să capituleze fără condiţii. La 9 august 1945 la această declaraţie s-a alăturat şi URSS.

Septembrie 2

Japonia a capitulat necondiţionat. Cea mai mare conflagraţie mondială din istoria omenirii a luat sfârşit.

IMPORTANŢA STRATEGICĂ A PETROLULUI ROMÂNESC

Dintre toate materiile prime, petrolul şi produsele petroliere au avut o importanţă crucială în desfăşurarea celui de-al doilea război mondial. Dr. Ferdinand Friedensburg unul dintre teoreticienii economiei germane de război, făcea următoarea remarcă: *Petrolul este materia primă în lipsa căreia armatele de azi sunt osândite la completă imobilitate şi în acest fel la înfrângere sigură, ca şi în cazul că nu ar avea arme şi muniţii*[1].

Este incontestabil faptul că petrolul a contribuit la schimbarea desfăşurării războaielor, deschizând o nouă dimensiune strategiei militare terestre, aeriene, la suprafaţa şi în adâncul mărilor şi oceanelor. Mecanizarea şi motorizarea armatelor moderne, conversiunea flotelor de la echipament bazat pe cărbune la motoare Diesel, expansiunea aviaţiei, au făcut petrolul şi produsele sale indispensabile, ca necesitate militară. Argumentul cel mai convingător îl reprezintă evoluţiile legate de desfăşurarea celor două mari conflagraţii mondiale ale secolului al XX-lea. Este lesne de demonstrat că actualitatea lui nu numai că se menţine, dar a fost mereu potenţată. Se acceptă de toţi strategii că petrolul a devenit resursă strategică de bază, fără de care nu se poate menţine un sistem modern de apărare naţională. Fără o aprovizionare sigură şi în cantităţile necesare cu petrol războaiele nu pot fi purtate, mai ales de către puterile ce revendică interese şi prezenţe globale. Drept urmare petrolul a devenit o parte

[1] *Der deutsche Volkswirt* din 16 aprilie 1937.

integrantă a conceptelor de securitate națională și a planificării strategice militare, influențând permanent deciziile politice, activitatea diplomatică și economică.

Concentrarea resurselor petroliere cunoscute în perioada interbelică în câteva zone ale lumii, plasa regiunile respective pe lista priorităților militare și politice a țărilor industrializate, care nu posedau pe teritoriile lor asemenea resurse. Aceasta era valabilă în condițiile de atunci pentru țările din vestul Europei și Japonia. Zone, precum: emisfera ocidentală (SUA, Mexic, Venezuela, Trinidad, Columbia, Ecuador), Orientul Apropiat, URSS și România (cea mai mare exportatoare de petrol din Europa) au dobândit o imporanță deosebită pentru întregul sistem al relațiilor internaționale, fiind subiect și obiect al luptei marilor puteri, pentru dominație și reîmpărțire a sferelor de influență. În perioada premergătoare și în timpul celui de-al doilea război mondial - *războiul motoarelor*, cum i s-a mai spus – importanța strategică a petrolului a devenit crucială. În timpul războiului, SUA, Anglia, Germania (între anii 1942 - 1945) și URSS (între anii 1941 - 1945) au produs 635.000 avioane, 287.000 tancuri, 1.041.000 autotunuri[2]. Numai în intervalul 1942 - 1945 au fost produse, transportate, rafinate și vândute un miliard tone de petrol. În etapa finală a războiului o divizie blindată consuma 2 - 3 tone de carburant pe zi, iar flota de război a SUA – 90.000 tone pe zi[3]. În cursul raidurilor masive de bombardament ale aliaților, în anii 1944 - 1945 s-au folosit 17.000 tone de benzină în 24 de ore, și după unele calcule au fost raiduri în care s-a consumat de 14 ori mai multă benzină decât a fost transportată în Europa în primul război mondial, în toate scopurile. Armata germană avea un consum anual de 12.000.000 tone petrol, iar armata sovietică a folosit pentru nevoi directe 13.000.000 tone carburanți și lubrifianți,

[2] *Marea conflagrație a secolului XX. Al doilea război mondial.* Editura Politică, București, 1974, p. 537.

[3] **Eugen Preda** - *Miza petrolului în vâltoarea războiului.* Editura Militară, București, 1983, p. 15.

față de câteva zeci de mii de tone utilizate în primul război mondial (conform afirmației mareșalului V. D. Sokolovski)[4].

În perioada imediat următoare primului război mondial, dar mai ales în deceniul al patrulea, Statele Unite au jucat un rol primordial în exportul de petrol către Europa, fiind cel mai mare furnizor de produse petroliere al Germaniei (până în anul 1937). Marea Britanie și Franța contau pe resursele deținute în teritoriile coloniilor din Orientul Mijlociu. Uniunea Sovietică era aproape complet absentă de pe piața mondială a petrolului. Aceste evoluții au menținut petrolul românesc într-o zonă de maxim interes. Deși era mai scump decât cel adus de pe alte continente, apropierea de zonele industriale din centrul și nord-vestul Europei făcea posibilă achiziționarea și transportarea lui rapidă, ori de câte ori surveneau crize în alte zone.

Germania, care a pregătit cu minuțiozitate revanșa după înfrângerea din primul război mondial, era conștientă că fără petrolul românesc, era o putere continentală, cu petrolul românesc devenea o putere mondială.

Vecinătatea geografică a României față de marile grupări de forțe constituite în Europa, dinainte de anul 1940, a reprezentat un factor cu profunde implicații politice, militare, economice și teritoriale pentru țara noastră. Cercurile conducătoare românești existente înaintea venirii la putere a generalului Ion Antonescu, au încercat să folosească *arma* petrolului în scopul menținerii integrității teritoriale pentru a evita satelizarea țării de către Germania și angajarea în război.

În perioada interbelică tehnica de luptă a înregistrat progrese remarcabile. Prin rolul esențial al binomului tanc-avion în conceperea și ducerea acțiunilor de luptă, viitoarea conflagrație se anunța ca un război al motoarelor. Grija pentru aprovizionarea cu petrol și produsele petroliere necesare deplasării trupelor motorizate, avioanelor, tancurilor și vaselor de război a devenit

[4] *Marea conflagrație a secolului XX. Al doilea război mondial.* Editura Politică, București, 1974, p. 538.

o constantă în politica marilor puteri, presând continuu deciziile politico-economice şi militare.

Evoluţia evenimentelor politico-diplomatice, economice şi militare din perioada premergătoare celui de al doilea război mondial conducea la concluzia că următorul conflict militar va fi o conflagraţie între două grupuri de state, a căror compunere, cel puţin la nivelul marilor puteri era previzibilă. O grupare, constituită din Germania, Italia şi Japonia, în jurul cărora gravitau Ungaria şi Bulgaria, urmărea răsturnarea prin forţă a ordinii geopolitice stabilită prin sistemul de tratate de pace de la Paris, din anii 1919 - 1920. Cealaltă grupare, formată din Marea Britanie, Franţa, SUA şi statele aliate ori asociate acestor mari puteri, era interesată în menţinerea păcii şi păstrarea statu-quo-ului european şi mondial. În acest context geopolitic o poziţie aparte o avea URSS care dorea să arbitreze cele două *tabere*.

De remarcat faptul că cele trei mari puteri revizioniste – Germania, Italia şi Japonia – care făceau pregătiri susţinute în vederea declanşării războiului nu dispuneau în perimetrul naţional decât de puţine materii prime şi în cantităţi insuficiente unui război de durată. Din acest punct de vedere coaliţia statelor care se pronunţau pentru menţinerea păcii şi a statu-quo-ului teritorial existent dispuneau de o netă superioritate faţă de statele Axei. Puterea economică a acestor state era de 3 - 3,5 ori mai mare decât a Germaniei şi a aliaţilor săi[5]. Spre exemplu, Germania era silită să importe aproape 80% din petrolul necesar din afara Europei. Practic toate marile puteri europene, cu excepţia URSS, erau dependente, într-o formă sau alta, de importul de petrol. Asemenea evoluţii ale poziţiei marilor puteri faţă de sursele de materii prime şi în special faţă de sursele petrolifere, au amplificat brusc importanţa economico-militară a petrolului românesc.

[5] **André Lobarthe** - *La France devant la guerre. La balance des force.* Edition Bernard Grosset, Paris, 1939, p. 72; Vezi şi: **Egloff Gustow** - *Opinions américanes, sur l'approvisionnement de l'Allemagne en essence.* În: *Moniteur du Petrole Roumain*, Anul 44, nr. 1, ian. 1940, p. 53.

România, ocupanta locului şase în ierarhia marilor producători şi exportatori de petrol de pe glob, a realizat în anul 1939 o producţie de petrol de peste 6.240.000 tone din care a exportat 4.177.000 tone, diferenţa reprezentând consumul intern.

Resursele petrolifere româneşti, datorită acestor disponibilităţi de export au devenit un obiectiv important în prognozele economice de război ale tuturor puterilor europene, situaţie care a generat o accentuare a rivalităţii dintre cele trei grupări de forţe existente în acel moment în Europa, grupul anglo-francez, grupul italo-german şi Uniuniea Sovietică.

Se cuvine să precizăm faptul că chiar dacă obiectivul celor trei grupări de forţe era comun - controlul producţiei de petrol a României prin înlăturarea celorlalţi adversari - poziţiile de abordare a disputei erau diferite. Marea Britanie şi Franţa deţineau împreună peste 50% din capitalul străin investit în industria petrolieră românească. Ca urmare, erau interesate în menţinerea acestor poziţii dominante şi acţionau pentru promovarea unei politici româneşti în domeniul petrolier în concordanţă cu interesele lor.

Germania a supus România unei presiuni concertate pentru că petrolul românesc, în afara celui provenit din URSS, putea să asigure într-o proporţie semnificativă, consumul cerut de economia de război germană. Dintr-un asemenea punct de vedere interesul Germaniei pentru petrolul românesc era ***vital***, întrucât accesul său la alte surse de petrol importante de pe glob şi controlul acestora era aproape imposibil de înfăptuit[6].

Pentru Uniunea Sovietică controlul câmpurilor petrolifere româneşti avea, în primul rând, raţiuni de ordin militar. Ocuparea lor împiedica celelalte puteri europene, în special Germania, să folosească petrolul românesc[7]. Făcând un studiu

[6] Bilioteca Academiei Române, Arhiva Istorică Centrală, studiul: *Economia materiilor prime din România şi însemnătatea ei pentru Reich-ul German.* Întocmit de: Oficiul Reich-ului pentru planificarea economici de război în ianuaric 1939. În: microfilme Germania, rola 12, M.018.

[7] **Victor Suvorov** - *Ziua M. Când a început cel de al doilea război mondial?* Editura Polirom, Iaşi, 1998, p. 243-245.

comparativ între producția internă de petrol a României și cea obținută de Marea Britanie, Franța, Germania și Italia la un loc, rezultă un raport de 5/1 în favoarea României[8].

România dispunea de un diversificat sistem de transport al produselor petroliere. Centrul petrolier Ploiești era legat prin conducte de la schele la rafinării și de la rafinării la marile porturi petroliere special amenajate la Constanța și Giurgiu. Capacitatea de transport a conductelor, ce asigurau legătura de la Ploiești la Constanța și la Giurgiu, era de circa 1.000.000 tone anual. Căile ferate române dispuneau de 10.166 vagoane cisternă pentru tranzitul acestor produse spre marii consumatori europeni sau porturile petroliere. Capacitatea de tranzit de produse petroliere a portului Constanța era de peste 5.000.000 tone anual, iar a portului Giurgiu depășea 1.200.000 tone anual. În paralel, pe Dunăre era utilizată o importantă flotă fluvială de nave cisternă ce navigau sub diferite pavilioane. Această flotă cumula o capacitate de transport de circa 200.000 tone și prezenta o importanță aparte pentru statele dunărene în caz de război. De remarcat că transportul prin conducte era cel mai economic, cel mai rapid și cu cel mai scăzut grad de vulnerabilitate, în caz de război, în comparație cu celelalte sisteme de transport a produselor petroliere.

Capacitatea de înmagazinare și de stocare a industriei petroliere românești era impresionantă, ajungând la 3.161.337 tone, distribuite astfel: în rezervoarele din rafinării se puteau depozita 1.507.200 tone; în rezervoarele din schele 600.000 tone; în stațiile de export 858.806 tone; în vagoanele cisternă 102.519 tone și în depozitele de produse petroliere din teritoriu 92.812 tone[9].

[8] Producția României era de 6.240.000 tone, iar producția celor 4 mari puteri a fost de 1.160.00 tone (Anglia – 2.000 tone, Germania - 900.000 tone, Franța - 100.000 tone, Italia - 168.000 tone). Cf. *Monitéur du Pétrole Roumain*, nr. 12 din 15 iulie 1940.

[9] Arhivele Naționale Române, fond 1883, dosar 108, f. 56. Vezi și: *Transportul produselor petroliere prin marile conducte*. În: *Monitéur du Pétrole Roumain*, An 44, nr. 9, mai 1940, p. 496-498.

Poziția geografică a țării noastre punea în situații avantajoase unele puteri europene, în special Germania și URSS, în privința posibilităților de ocupare și exploatare a câmpurilor petrolifere respective în caz de conflict. Distanțele relativ scurte dintre România și aceste două mari puteri - posesoare a unor puternice flote aeriene și a mari unități de tancuri, mecanizate și aeropurtate - le dădea posibilitatea de a ocupa rapid, în urma unor atacuri prin surprindere, zonele petrolifere românești, a le apăra de adversari și a le exploata economic. Așezarea geografică a României oferea Germaniei un alt atu deosebit de valoros – posibilitatea de a evita blocada maritimă instituită de flotele britanică și franceză, utilizând în acest caz fluviul Dunărea. Fiecare putere europeană a avut o strategie specifică de dobândire a controlului asupra petrolului românesc în care demersurile economice, diplomatice, politice și militare s-au interpătruns unele cu altele.

În concluzie, putem afirma următoarele:

- petrolul și produsele derivate s-au impus ca una dintre cele mai importante materii prime strategice fără de care orice armată modernă devenea incapabilă de a-și îndeplini misiunile;
- numărul mic de surse petrolifere majore cunoscute, repartiția lor inegală pe glob, dependența marilor puteri față de petrol (cu puține excepții) și accesul inegal al acestora la sursele petroliere, au generat o dură rivalitate în acest domeniu, accentuată și de creșterea pericolului unui nou război mondial care se prefigura;
- creșterea pericolului de război a obligat marile puteri să-și reevalueze politicile în domeniul petrolier, situație care a generat amplificarea presiunilor politice, diplomatice, economice și militare asupra statelor posesoare de petrol;
- mărimea zăcămintelor exploatabile, a capacităților de prelucrare și a sistemului modern și diversificat de transport al produselor petroliere au impus România ca unica sursă majoră din Europa, aptă să acopere într-o

însemnată proporție necesitățile militare ale marilor puteri europene.

Ca urmare a acestor realități politico-economice şi militare, România a devenit, datorită petrolului său, un obiectiv important în geopolitica continentului european, în raportul de forțe dintre marile puteri de pe bătrânul continet, în disputa lor pentru controlul materiilor prime.

TRATATUL DIN 23 MARTIE 1939 ŞI IMPLICAȚIILE SALE INTERNAȚIONALE

În martie 1939, în timp ce la Bucureşti se negocia un nou acord economic româno-german, Adolf Hitler declara, la o conferință cu principalii lideri politici, economici şi militari germani, următoarele: *Avem nevoie de Praga ca mijloc de acces la materii prime. Ordinul a şi fost dat ca trupele să ocupe Cehoslovacia în câteva zile, la 15 martie cel târziu. Nu trebuie să ne aşteptăm aici la vreo rezistență puternică. Dominația Germaniei asupra Poloniei este necesară pentru ca Germania să poată fi aprovizionată cu produsele agricole şi cărbunele polonez. În ceea ce priveşte Ungaria şi România ele fac parte din* ***spațiul vital indispensabil al Germaniei****. Căderea Poloniei şi o presiune corespunzătoare le vor face, fără îndoială, să se acomodeze. Vom controla atunci în întregime vastele lor resurse agricole şi zăcămintele lor petrolifere. Acelaşi lucru se poate spune în legătură cu Iugoslavia. Acest plan va fi realizat înainte de 1940. Şi atunci Germania va deveni invincibilă* (subl. ns)[10].

Discursul führerului Adolf Hitler exprima în esența sa strategia Germaniei de subordonare economică şi politică a unor state europene şi independente. Prin controlul exercitat asupra economiei țărilor din centrul şi estul Europei, Germania îşi asigura sursele de materii prime strategice necesare ducerii unui război de lungă durată.

[10] **Eugen Preda** - *Miza petrolului în vâltoarea războiului.* Editura Militară, Bucureşti, 1983, p. 24.

Perioada 29 septembrie 1938 - 23 martie 1939, cantonată între *acordul* de la München şi semnarea acordului economic româno-german, a produs o modificare a relaţiilor dintre România şi Germania.

Turneul diplomatic efectuat de regele Carol al II-lea în noiembrie 1938, în principalele capitale europene, a avut menirea de a evalua interesele şi gradul de angajare al marilor puteri faţă de România. Poziţiile rezervate ale Parisului şi Londrei, agresivitatea Uniunii Sovietice, revizionismul maghiar şi bulgar faţă de România, pe de o parte şi acutizarea divergenţelor dintre Germania şi blocul anglo-francez, pe de altă parte, au prefigurat o posibilă izolare internaţională a României, fapt care a determinat o apropiere între Bucureşti şi Berlin. Această apropiere în plan economic s-a realizat chiar în condiţiile când raporturile politice dintre cele două state nu erau dintre cele mai bune.

Un studiu din 5 ianuarie 1939 al Serviciul Secret al Marelui Stat Major român, intitulat *Expansiunea germană în sud-estul Europei către gurile Dunării* a prognozat cu o remarcabilă exactitate viitoarele căi de acţiune ale Germaniei pentru aservirea economică a României[11]. Erau evaluaţi factorii care favorizau expansiunea celui de al III-lea Reich astfel:

a. revendicările teritoriale ungare, care vor masca adevăratele scopuri germane;
b. stadiul incomplet al înzestrării armatei române *care nu va rezista unui atac prin surprindere al armatei ungare sprijinită de armata germană*;
c. bogatele resurse de produse agricole, petrol şi vite, prin care România constituie *cea mai bună, sigură şi imediată bază de aprovizionare pentru continuarea expansiunii germane spre Est şi Sud.*

Se indicau şi metodele ce urmau a fi folosite pentru pregătirea expansiunii şi anume:

[11] Arhivele Militare Române (în continuare se va folosi sigla AMR), fond 948, dosar 149, f. 1-15.

a. încurajarea activităţilor grupurilor etnice germane şi de alte naţionalităţi *în scopul de a provoca dezordini*,
b. subvenţionarea grupărilor extremiste – Partidul Naţional Creştin şi Mişcarea Legionară – *favorabile alianţei cu Germania*;
c. spionaj economic prin adunarea a cât *mai multe şi complete date şi informaţii asupra industriei şi celorlalte activităţi economice din România.* În cadrul politicii externe *Germania va acţiona pentru izolarea* (României – n.a.) de marile puteri din apus. *În plan economic Germania a lansat* principiul *Spaţiului unitar economic european, grupând doar statele dunărene*, cu scopul de a elimina concurenţa în zonă a altor puteri europene.

Studiul concluziona că *cea mai probabilă intenţie a Germaniei în acest an, este să realizeze etapa cea mai uşoară şi mai sigură, adică penetrarea spre Sud-Est prin România, pentru a stăpâni Gurile Dunării* pentru a-şi amenaja o bază puternică în Marea Neagră, o largă bază de operaţii (strategică şi economică) în scopul realizării expansiunii sale spre Est şi spre Sud[12].

Evenimentele care au urmat după, *acordul* de la München au confirmat concluziile studiului, fapt ce relevă valoarea profesională a specialiştilor din serviciul de informaţii al armatei române.

Delegaţia germană care a negociat textul tratatului şi al anexelor acestuia a fost formată din: ministrul directorial Wolhthat, conducătorul delegaţiei, dr. Reinhardt, dr. Sauerbrey şi ministrul plenipotenţiar Wilhelm Fabricius. Din partea română negocierile au fost duse de către Ion Bujoiu, ministrul economiei, principalul negociator, asistat pe probleme specifice de Grigore Gafencu, ministrul de externe, Victor Slăvescu, ministrul înzestrării armatei şi Mitiţă Constantinescu, ministrul de finanţe. *În timpul*

[12] AMR, fond 948, dosar 149, f. 1-15.

tratativelor a domnit o atmosferă amabilă şi doritoare de înţelegere, având numai două momente de criză, uşor trecute prin tactul delegaţilor se consemna într-un raport redactat în cadrul Ministerului Afacerilor Străine, datat 2 aprilie 1939[13].

Printre altele, în tratat, pentru industria petrolieră, partea germană solicita:

- dezvoltarea unei industrii româno-germane pentru producţia uleiurilor minerale;
- participare de capital german la singura mare societate petrolieră naţională;
- utilizarea produselor de rafinare cu o capacitate de 400.000 tone conform necesităţilor germane, în special benzina.

Tratatul economic româno-german a fost semnat în ziua de 23 martie 1939, orele 18^{00}, la Bucureşti. Din punctul de vedere al guvernului român tratatul încheiat a reprezentat un act politico-diplomatic care a pus capăt presiunii germane. Era un tratat esenţialmente economic, dar cu importante conotaţii politice. *Pentru germani economicul e important şi decisiv, iar politicul element de şantaj [...]. Noi vrem să asigurăm fruntariile şi plătim. Ce se poate să dorească Germania? [...] Petrol, pentru a se asigura*, nota în acest sens Armand Călinescu[14].

Acordul economic româno-german semnat la 23 martie 1939 a fost ultima etapă a programului german de creare a spaţiului economic realizat prin mijloace paşnice, după care Germania şi-a realizat celelalte obiective politico-economice din programul său expansionist numai pe calea războiului.

Factorii care au favorizat semnarea tratatului economic româno-german din 23 martie 1939 au fost complecşi, de natură economică, politică, militară, diplomatică etc.

Ca urmare a reacţiilor diferite manifestate de marile cancelarii europene faţă de tratat autorităţile de la Bucureşti au

[13] Arhiva MAE, fond TCAP, Bilaterale, 42, Germania - *Raport despre tratatul româno-german şi protocolul de semnare*, nepaginat.

[14] **Armand Călinescu** - *Însemnări politice*. Bucureşti, Editura Humanitas, 1990, p. 409.

prezentat, fără echivoc, interesul care a stat la baza semnării documentului în cauză. Astfel, Armand Călinescu afirma în Parlamentul României, la 27 martie 1939: *Tratatul economic germano-român nu conţine clauze politice şi România nu a semnat pierderea independenţei sale economice pe mai departe*[15]. La rândul său, ministrul român al afacerilor externe, Grigore Gafencu, arăta că *Tratatul economic cu Germania este în concordanţă cu propriile noastre interese, şi aşezat pe egalitate absolută, asigură nevoile economiei noastre naţionale* (subl. ns.)[16].

Analiza tratatului arăta că delegaţia română a acordat o atenţie specială problemelor economice şi mai puţin dimensiunii politice a acestuia. Având în vedere că în acel timp Germania era o putere în plină ascensiune, care promova fără echivoc o politică de revizuire a graniţelor, şi totodată era vital interesată de petrolul românesc, se impunea ca delegaţia română să exploateze acel interes şi să obţină din partea Reich-ului garanţii politice privind independenţa şi integritatea graniţelor statului român. Din acest punct de vedere considerăm că tratatul nu a fost o reuşită.

Încheierea tratatului a reprezentat un mare succes pentru diplomaţia germană sub două aspecte[17]. În plan economic, avea posibilitatea de a penetra economia românească şi de a investi direct în industria petrolieră. În plan politic, tratatul nu avea nici o clauză politică, fapt care îi oferea totala libertate de manevră în raporturile cu celelalte mari puteri privind România.

Acest tratat a reprezentat materializarea conceptului economic german privind spaţiul Sud-Est european, iar în ceea ce priveşte petrolul românesc, a marcat începutul ascensiunii germane în domeniu şi, în logica faptelor, un recul al influenţei

[15] Arhiva MAE, fond TCAP, Bilaterale, 42, Germania - *Presa engleză, germană, franceză şi italiană despre tratatul economic din 23 martie 1939* nepaginat.

[16] Idem.

[17] Ibidem (Raporturile consilierului de presă al Legaţiei române din Germania nr. 300 din 29 martie 1939).

politice, militare şi economice a blocului anglo-francez în România[18].

Reacţiile marilor cancelarii europene în dosarul petrolului românesc au fost puternic motivate de interesele proprii care erau într-un fel sau altul afectate de tratatul încheiat. Ca urmare, confruntarea de interese pentru controlul asupra petrolului românesc a cunoscut noi dimensiuni şi forme de manifestare.

Primul ministru al Marii Britanii, Neville Chamberlain declara la 27 martie în Camera Comunelor că: *Acordul economic cu Germania a creat o stare de suspiciune asupra noastră*, iar *neaderarea* la blocul răsăritean (anglo-franco-polono-român) iniţiativă avansată de Marea Britanie la 30 martie 1939, a fost considerată, *mai ales în această ţară, ca o vădită alunecare a noastră spre o politică germanofilă sau o intrare – de voie sau de nevoie – în orbita politică a Germaniei, sub formă de aservire economică sau politică*, se arăta într-un raport al serviciului de informaţii al armatei române din 11 aprilie 1939[19]. Ca urmare a unei asemenea percepţii, secretarul de stat permanent la Ministerul de Externe, lordul Cadogan, atenţiona România asupra direcţiei în care îşi îndrepta politica sa externă, pentru că *Anglia nu ar putea uita niciodată dacă această politică ar putea face ca Londra să fie eventual bombardată de avioane germane propulsate de combustibil românesc*[20].

Pe o poziţie politică asemănătoare cu a Marii Britanii s-a situat şi Franţa. Semnarea tratatului economic cu Germania, la 23 martie 1939, a creat temeri la Paris, provocând într-o primă fază o răcire a relaţiilor bilaterale, manifestată prin blocarea livrărilor de armament către România, măsură ulterior anulată, ca şi în cazul Londrei. Ataşatul militar român la Paris

18 Gavriil Preda - *Importanţa strategică a petrolului românesc. 1939-1947.* Editura Printeuro, Ploieşti, 2001, p. 62.

19 Arhiva MAE, fond, TCAP, Bilaterale, 42, Germania, dosar nepaginat.

20 Biblioteca Academiei Române, Arhiva Istorică Centrală (în continuare se va folosi sigla BAR-AIC), fond 3, dosar 451; vol. 1, doc. 4. (*Raportul unui fost ofiţer superior din serviciul de informaţii al Armatei asupra impresiei produse în Franţa şi Anglia de Tratatul economic româno-german din 23 martie 1939*).

informa despre ***teama mărturisită în toate cercurile că, odată ce România ar fi silită, într-un fel sau altul să cedeze monopolul grâului şi petrolului Germaniei, aceasta ar realiza un asemenea potenţial, încât ar putea ataca cu succes chiar pe franco-englezi şi ar duce un război de durată*** (subl. ns)[21].

Izbucnirea războiului la 1 septembrie 1939 a transformat petrolul în *armă de război*, într-un *element vital pentru mijloacele folosite de războiul modern*[22]. Din acel moment dosarul petrolului românesc a avut un rol major în importante decizii militare şi politico-diplomatice ale beligeranţilor din cel de al doilea război mondial. Un factor extrem de agravant pentru poziţia internaţională a statului român l-a constituit pactul de neagresiune Molotov-Ribbentrop din 23 august 1939, potrivit căruia *România nu se mai afla în postura de a putea lua parte la vreun conflict împotriva Axei*[23]. Deşi România şi-a declarat neutralitatea la 6 septembrie 1939 în cadrul Consiliului

21 BAR-AIC, fond 3, dosar 451, vol.1, doc. 4.

22 a) La 11 mai 1939 a fost încheiat, la Bucureşti, un protocol privind schimburile economice dintre România şi Anglia. Documentul prevedea acordarea unui credit garantat de 5.000.000 lire sterline prin care România putea să cumpere bunuri industriale sau să achite diferite comenzi în Anglia. Rambursarea se făcea timp de 20 de ani în cantităţi egale. Se acorda clauza naţiunii celei mai favorizate companiilor petroliere în care existau *substanţiale interese financiare britanice* iar statul român trebuia să încurajeze dezvoltarea operaţiunilor acestor companii în extragerea şi prelucrarea petrolului. Evidenţia un tratament preferenţial acordat capitalului britanic, (Arhiva MAE, fond Arhiva Economică, vol. 2b, Protocolul din 11 mai 1939 încheiat între Guvernul român şi Guvenul britanic privind schimburile economice între cele două ţări, dosar nepaginat);

b) La 31 martie 1939 a fost semnat la Bucureşti; un *Acord asupra plăţilor comerciale dintre Franţa şi România* în cadrul căruia a fost inclus un *Protocol asupra problemelor de petrol*, care a fost semnat la 21 aprilie 1939, şi era de fapt un Protocol de cumpărare a produselor de petrol (*Protocole d'achant des produits du petrole*) (Arhiva MAE, fond Arhiva Economică, vol. 68, nepaginat)

Se poate aprecia că Franţa achiziţiona produse petroliere din România mai ales după începerea celui de al doilea război mondial cu scopul de a reduce posibilităţile de aprovizionare ale Reichului şi nu din raţiuni economice (vezi calculele după: *Moniteur du Petrole Roumain*, An 44, nr. 3, 1940, p. 173, 263 şi nr. 23, p. 1221).

23 La 25 august 1939, Führerul i-a comunicat lui Benito Mussolini că, urmare a pactului de neagresiune, *România nu se mai afla în postura de a putea lua parte la vreun conflict împotriva Axei* (Cf. **Gheorghe Buzatu** - *România şi războiul mondial din 1939-1945*, Iaşi, Centrul de Istorie şi Civilizaţie Europeană, 1995, p. 6).

de Coroană prezidat de regele Carol al II-lea, declanşarea războiului a pus statul român într-o situaţie dificilă datorită presiunilor politico-diplomatice şi economice exercitate asupra sa de către marile puteri angajate în conflict[24]. Neutralitatea României a fost orientată afectiv spre tabăra anglo-franceză şi ostilă Germaniei şi aliaţilor ei. După declanşarea războiului o preocupare constantă a Germaniei în cadrul raporturilor bilaterale cu România, a fost asigurarea ritmică cu petrol. Din acest motiv ea a cerut insistent guvernului român să respecte angajamentele economice asumate. Ca urmare, la 4 septembrie 1939 Wilhelm Fabricius, ministrul Germaniei la Bucureşti, a cerut o audienţă la primul ministru, Armand Călinescu, în care *a întrebat ce măsuri va lua guvernul român în privinţa livrărilor de petrol românesc în Germania*, convins *că România nu face o politică inspirată de sentimente, ci are în vedere numai interesele superioare ale ţării*[25]. Aceeaşi preocupare a manifestat şi feldmareşalul Göering în discuţiile purtate la Viena cu Ion Gigurtu, la 9 septembrie 1939[26].

În această perioadă s-a manifestat o presiune constantă a capitalului german pentru a pătrunde în industria petrolieră din România[27].

Prin ocuparea Cehoslovaciei capitalul german a obţinut poziţii importante în industria petrolieră din România. O primă reuşită s-a realizat prin cumpărarea pachetului majoritar de acţiuni deţinut de uzina cehă *Brüin Krolovo* la Societatea *Petrol Block* din România – firmă care poseda una dintre cele mai puternice rafinării din România (capacitate de prelucrare - 500.000 tone anual) şi reprezenta 5% din totalul industriei

[24] AMR, fond 5.418, dosar 11, f. 423.

25 Arhiva MAE, fond 71, Germania, vol. 78, f. 2.

26 Idem, f. 21, (Telegrama Legaţiei Române la Berlin nr. 39.497 din 11 septembrie 1939).

27 La 29 septembrie 1939 s-a semnat la Bucureşti un Protocol confidenţial prin care *Guvernul german este dispus să livreze României material de război capturat din Polonia*, plata făcându-se în bonuri de tezaur în rate semestriale. Acoperirea scadenţelor acestora se va face prin livrări de produse petroliere şi de cereale. (Arhiva MAE, fond 71, Germania, vol. 78, f. 2).

petroliere din ţara noastră. Marile companii cehe aveau achiziţionate însemnate pachete de acţiuni la cele mai profitabile societăţi petroliere din România. Ulterior, Germania a reuşit să-şi asigure controlul asupra unei alte firme de petrol româneşti, IRDP – (producţie anuală 200-250.000 tone)[28].

Cuceririle germane din anul 1940 au favorizat pătrunderea capitalului german în economia românească. Prin ocuparea Franţei, Belgiei şi Olandei Germania a putut lua în stăpânire acţiunile deţinute la societăţile petroliere din România de firmele şi cetăţenii acestor ţări. În acest mod Germania a reuşit să obţină controlul unor importante pachete de acţiuni la marile societăţi: *Astra Română*, *Columbia*, *Concordia*, să controleze societăţi precum *Foraky Moldonaphata* şi *Petrolifera*, la care se mai adăugau alte trei mici societăţi create de capitalul german în România în perioada interbelică: *Mirafor*, *Consorţiul Petrolului* şi *Buna Speranţă*[29]. Aceasta a oferit celui de-al III-lea Reich posibilitatea de a participa la exploatarea petrolului românesc constituind un factor eficient în promovarea intereselor Germaniei în raporturile cu statul român.

În aceeaşi perioadă de timp în care Germania îşi derula strategia pentru dobândirea controlului asupra petrolului din România – celelalte mari puteri – Anglia, Franţa, URSS acţionau pentru promovarea propriilor planuri în domeniul respectiv. A fost elaborată astfel o strategie la Londra şi Paris prinvind instituirea unei blocade economice care să *sufoce* din punct de vedere economic Germania. În acest sens ataşatul militar naval român la Londra comunică că *s-a anunţat înfiinţarea unui nou minister: Ministerul Războiului Economic, similar cu Ministerul Blocadei 1914-1918, în scopul de a dezorganiza structura economică a Germaniei, fiind creat un comitet la 12 septembrie 1939 condus de lordul Hankey. În strategia blocadei economice declanşată de aliaţi în anul 1939 a fost*

[28] *Moniteur du Petrol Roumain*, An 44, nr. 1, 1940. p. 146.

[29] Idem, An 50, nr. I-II, 1946. p. 70.

inclusă şi problema petrolului românesc, datorită rolului important pe care îl ocupa în economia de război a Germaniei[30].

Evoluţia evenimentelor a demonstrat că ofensiva comercială a Aliaţilor nu a avut succesul scontat nefiind susţinută de alte acţiuni eficiente. În strategia Aliaţilor din ajunul şi prima fază a conflagraţiei mondiale au fost incluse şi unele soluţii radicale privind petrolul românesc. Acestea prevedeau distrugeri pe Dunăre (zona Porţile de Fier), în *regiunea Prahova - Dâmboviţa* şi oraşul Ploieşti *regiunea din care se extrăgea şi prelucra 95,7% din producţia totală de petrol a ţării*[31].

A existat şi o variantă românească privind distrugerea industriei petroliere naţionale, având la bază o pregătire minuţioasă realizată în acest sens, de către Marele Stat Major Român.

Au fost elaborate *Instrucţiuni pentru distrugeri în zona petroliferă*[32]. Se găsesc nu mai puţin de 40 dosare cu documente referitoare la fiecare schelă, rafinărie, staţie de pompare, port petrolier etc., în care era precizat în detaliu modul de acţiune, personalul de execuţie şi necesarul de materiale[33]. Această acţiune reprezenta o ultimă soluţie prin care România dorea să convingă marile puteri şi în special Germania, că *dacă va fi atacată, spre a i se lua cu forţa bogăţiile ei [...] nu va ezita să distrugă puţurile ce le are*[34].

Un factor care a avut o mare influenţă asupra poziţiei marilor puteri privind România a fost atitudinea URSS şi în mod special revendicările teritoriale ale acesteia în dauna statului român. Politica agresivă a URSS faţă de România a

30 Vezi, **Eugen Preda** - *Miza petrolului în vâltoarea războiului.* Bucureşti, Editura Militară, 1983, p. 25-40; **Gheorghe Buzatu** - *Din istoria secretă a celui de al doilea război mondial.* Editrua Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1988, p.208-213; **Gheorghe Buzatu** - *O istorie a petrolului românesc.* Editura Enciclopedică, Bucureşti 1998, p.314-323.

31 BAR-AIC, fond 10, dosar 12 G, f. 1.

32 AMR, fond 5.418, dosar nr. inv. 1.886, 1.887.

33 Idem, dosar nr. inv. 1.744-1.784 - *Schiţe şi planuri privind paza zonei petrolifere.*

34 **Viorica Moisuc** - *Diplomaţia Românici şi problema aprobării suveranităţii şi independenţei naţionale în perioda iunie 1938 – mai 1940.* Bucureşti, Editura Academiei, 1971, p. 212.

urmărit nu numai reanexarea Basarabiei şi Bucovinei dar şi împiedicarea Germaniei de a putea exploata în interes propriu petrolul românesc.

Memoriile unor personalităţi politice precum regele Carol al II-lea, Armand Călinescu, Grigore Gafencu[35], lucrările semnate de Horia Brestoiu, Viorica Moisuc, Gheorghe Buzatu, Cristian Troncotă, au examinat în detaliu pregătirile tehnice şi militare aliate, care au condus la concluzia că nerealizarea planurilor radicale privind distrugerea industriei petroliere româneşti, preconizate atât la Bucureşti, cât şi la Londra şi Paris, s-a datorat prăbuşirii Franţei, eficacităţii contra măsurilor româno-germane, forţei şi rapidităţii cu care Germania a reuşit izolarea politică, diplomatică şi militară a statului român şi temerii acestuia din urmă de a nu provoca o agresiune din partea celui de al treilea Reich[36].

Eforturile guvernului român de a găsi sprijin la Berlin şi Roma în faţa ultimatumului sovietic din 26 iunie 1940, au fost zadarnice. Ministrul de externe, von Ribbentrop telegrafia ambasadorului german la Moscova următoarele instrucţiuni: *Germania este consecventă înţelegerilor de la Moscova* [pactul Molotov-Ribbentrop, n.a]. Ea nu manifestă nici un interes faţă de Basarabia. Revendicarea de către URSS a Bucovinei constituie o noutate. În restul României, Germania are interese deosebit

35 Vezi, **Carol II**, *În zodia satanei. Reflexiuni asupra politicii internaţionale.* Ediţie Jipa Rotaru. Bucureşti, Editura Universitaria, 1994; **Armand Călinescu** - *Însemnări politice. 1916-1939.* Ediţie Al. Gh. Savu. Bucureşti, Editura Humanitas, 1990; **Grigore Gafencu** - *Însemnări politice. 1929-1939.* Ediţie Stelian Neagoe. Bucureşti, Editura Humanitas, 1991.

36 **Horia Brestoiu** - *Acţiuni secrete în România. În preajma şi la începutul celui de al doilea război mondial.* Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1973; **Horia Brestoiu** - *Impact la paralela 45°. Incursiune în culisele bătăliei pentru petrolul românesc.* Bucureşti, Editura Politică, 1987; **Viorica Moisuc** - *Diplomaţia României.* Bucureşti, Editura Politică, 1987; **Gheorghe Buzatu** - *Din istoria secretă a celui de al doilea război mondial.* Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1988; **Gheorghe Buzatu** - *O istorie a petrolului românesc.* Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1998; **Gheorghe Buzatu** - *România şi războiul mondial din 1939-1945.* Iaşi, Centrul de Isorie şi Civilizaţie europeană, 1995; **Cristian Troncotă** - *Mihai Moruzov şi Serviciul Secret de Informaţii al Armatei Române.* Bucureşti, Editura INI, 1996; **Cristian Troncotă - Eugen Cristescu** – *asul serviciilor secrete româneşti.* Bucureşti, Editura INI, 1995.

de importante. Aceste interese cuprind terenurile petrolifere, cât şi terenurile agricole (...). *Vă rog să-i spuneţi domnului Molotov că noi acordăm un interes deosebit faptului ca România să nu devină un teatru de război*[37].

O atitudine identică faţă de ultimatumul sovietic a avut-o şi Italia[38].

La 27 iunie 1940 von Ribbentrop transmitea autorităţilor de la Bucureşti că *noi nu putem decât să sfătuim guvernul român să cedeze în faţa cererii guvernului sovietic*[39].

Atitudinea ameninţătoare a URSS împotriva României şi mai ales a regiunii petrolifere, de după ocuparea Basarabiei, l-a determinat pe regele Carol al II-lea să ceară, la 2 iulie 1940, trimiterea unei misiuni militare germane în România[40]. Cu o zi înainte, guvernul român renunţase la garanţiile engleze, care, nu operaseră în cazul agresiunii sovietice asupra Basarabiei. Deşi, la 17 iulie 1940 Uniunea Sovietică a recunoscut că *Germania era interesată de petrolul românesc*, Adolf Hitler se temea de un atac prin surprindere al Armatei Roşii asupra regiunii petrolifere a Prahovei[41]. Ca urmare a ordonat OKH-ului să deplaseze 10 divizii spre Est şi două divizii blindate spre Sud-Estul Poloniei ocupate pentru a putea să înainteze rapid către România[42].

[37] *Documents of German Foreign Policy, 1918-1945.* Series D, Volume X, June 23 - august 31, 1940, Her Majesty's Stationery Office, London, 1957, doc. nr. 13 (*Telegrama Ministerului de Externe către Ambasada Germaniei din Uniunea Sovietică*).

[38] Ibidem, doc. nr. 18 (*Telegrama ambasadorului german în Italia către Ministerul de Externe al Germaniei din 27 iunie 1940*).

[39] Ibidem, doc. nr. 28 (*Mesajul telefonic din tremul special, către ministrul Schmidt, din 27 iunie 1940*).

[40] Conform declaraţiei lui Kosirev, secretarul personal al lui Molotov, Uniunea Sovietică dorea să ocupe nu numai Basarabia, dar şi oraşele Iaşi, Galaţi şi Ploieşti, de o mare importanţă strategică.

[41] *Documents of German Foreign Policy, 1918-1945.* Series D, Volume X, June 23 – August 31, 1940, Her Majesty's Stationery Office, London 1957, doc. nr. 183. (*Telegrama ambasadorului german în URSS către Ministerul de Externe al Germaniei nr. 1405 din 17 iulie 1940*).

[42] **Andreas Hillgruber** - *Hitler, Regele Carol şi Mareşalul Antonescu. Relaţiile germano-române 1938-1944.* Bucureşti, Editura Humanitas, 1994, p. 131. Istoricul francez Raymond Cartier a reţinut declaraţia lui Hitler în sensul că fără *petrolul românesc, Germania nu ar putea continua războiul; trebuie pus la adăpost de pericolul rusesc* (Cf. **Gheorghe Buzatu** - *O istorie a petrolului românesc.* Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1988. p. 374).

Pentru îndeplinirea obiectivului său privind controlul asupra resurselor petroliere româneşti, Germania a impus statului român, cu sprijinul Italiei, nedreptul şi umilitorul Dictat de la Viena din august 1940.

Noua ordine europeană, creată după capitularea Franţei, a pus statul român în noile condiţii geopolitice, în cadrul cărora renunţarea la neutralitate şi **colaborarea economică şi politică cu Germania s-a impus ca o soluţie a supravieţuirii statale** [subl. ns]. Toate acestea nu au salvat *prăbuşirea graniţelor* şi nici regimul regelui Carol al II-lea. Statul român a pierdut fără luptă o treime din teritoriul naţional, fapt care a provocat o puternică criză politică internă. Rezolvarea crizei politice s-a făcut în culisele diplomaţiei germane şi a permis Berlinului îndeplinirea ultimelor două obiective privitoare la România: dominaţia politică şi prezenţa militară[43].

La 7 septembrie 1940 Ion Antonescu a cerut Germaniei reluarea tratativelor privind colaborarea dintre armata română şi armata germană. La 19 septembrie, Führerul a aprobat trimiterea unei misiuni militare în România. Sarcina *reală* care nu trebuia *să devină evidentă nici pentru români, nici pentru trupele germane* ale misiunii era *să apere câmpurile petrolifere de a fi acaparate de o terţă putere sau de la distrugere*[44].

Dislocarea trupelor misiunii militare germane s-a făcut în zona Sibiu - Râmnicu Vâlcea – Bucureşti – Buzău – Ploieşti – Braşov, începând cu 12 octombrie 1940 şi s-a finalizat la 15 noiembrie 1940.

Din acest moment putem afirma că Germania a obţinut preponderenţa dorită şi reală asupra petrolului din România. În vara şi toamna aceluiaşi an statul român a intensificat controlul său asupra societăţilor petroliere occidentale[45]. O parte însemnată a

[43] **Gavriil Preda**, *op. cit*, p. 91-92.

[44] *Documents of German Foreign Policy, 1918-1945.* Series D, Volume X, June 23 – August 31, 1940, Her Majesty's Stationery Office, London, 1957, doc. nr. 84.

[45] **Eugen Stănescu, Iulia Stănescu, Gavriil Preda** - *Petrol şi bombe la Ploieşti.* Editura Imprimex, Ploieşti, 1994, p. 47.

specialiştilor străini au părăsit sau au fost expulzaţi din România. Sosirea misiunii militare germane în România a complicat relaţiile acesteia cu URSS şi Marea Britanie. Ca urmare, la 10 februarie 1941 Marea Britanie a rupt relaţiile diplomatice cu România şi a inclus-o în rândul statelor supuse blocadei. De altfel, din primăvara anului 1940 şi până în ianuarie 1941 exportul de produse petroliere către Marea Britanie, Franţa şi celelalte ţări occidentale a scăzut foarte mult, datorită controlului german asupra pieţei de petrol româneşti[46].

Între timp România s-a orientat decisiv către Axa fascistă prin semnarea la 23 noiembrie 1940 a protocolului de aderare la Pactul Tripartit[47]. Raţiunile pentru care statul român a aderat la Axă, au fost expuse cu claritate de conducătorul de atunci al ţării, generalul Ion Antonescu: *Voi merge cu Axa, fiindcă interesele noastre politice şi economice coincid, fiindcă, pentru securitatea noastră nu există posibilitatea de a ne separa de Italia şi Germania şi fiindcă România nu intră în sfera economică anglo-franceză*[48].

Poziţia statului român a fost rezultanta unui proces al evoluţiilor înregistrate în raporturile de forţe dintre marile puteri europene în anii 1939 - 1940, proces pe care nu l-a putut evita. Se poate deci concluziona că lupta dintre marile puteri europene pentru controlul petrolului românesc a fost influenţată de marile evenimente politico-diplomatice şi militare care au premers cel de al doilea război mondial şi prima parte a acestuia, precum: ocuparea şi desfiinţarea statului cehoslovac, acordul economic româno-german din 23 martie 1939, crearea Pactului de Oţel (Ciano - Ribbentrop - 22 mai 1939), semnarea la 23 august 1939 a pactului Molotov - Ribbentrop, invadarea şi lichidarea statului polonez, atacul Albaniei, războiul sovieto-finlandez, înfrângerea Franţei, amputarea teritorială a României,

[46] Vezi calculele după: *Moniteur du Petrol Roumain*, anul 45, nr. 7, 1941. p. 324.

[47] **Ion Suţa** - *România la cumpăna istoriei*. Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1991, p. 393-394.

[48] Arhivele Naţionale Române, fond Preşedenţia Consiliului de Miniştri, dosar 325, f. 149.

ocuparea Iugoslaviei, Bulgariei şi Greciei. Dintre acestea, apreciem că acordul economic româno-german din 23 martie 1939 şi pactul sovieto-german din 23 august 1939 au generat cele mai semnificative evoluţii. Primul, prin deschiderea realizată în raporturile economice dintre cele două state, mai ales în domeniul petrolier. Al doilea prin restrângerea la minimum a influenţei politico-economice şi militare a Marii Britanii şi Franţei în România, Uniunea Sovietică şi Germania putând să-şi satisfacă reciproc interesele în dauna statului român, unul în plan teritorial, celălalt în plan economic.

Având în vedere disproporţia evidentă în raportul de forţe dintre statul român şi cel de-al treilea Reich, interesele marginale privind petrolul românesc ale Marii Britanii şi Franţei, agresivitatea Uniunii Sovietice, ostilitatea celorlalte state vecine, rezultă în mod obiectiv că expansiunea germană pentru acapararea petrolului românesc nu putea să aibă alt deznodământ[49].

Silită să accepte sacrificii teritoriale şi materiale foarte grele România a găsit soluţiile politice prin care şi-a salvat fiinţa naţională, şi-a păstrat suveranitatea asupra petrolului şi a prezervat interesele fundamentale ale naţiunii pentru viitor.

[49] **Gavriil Preda**, *op. cit*, p. 96.

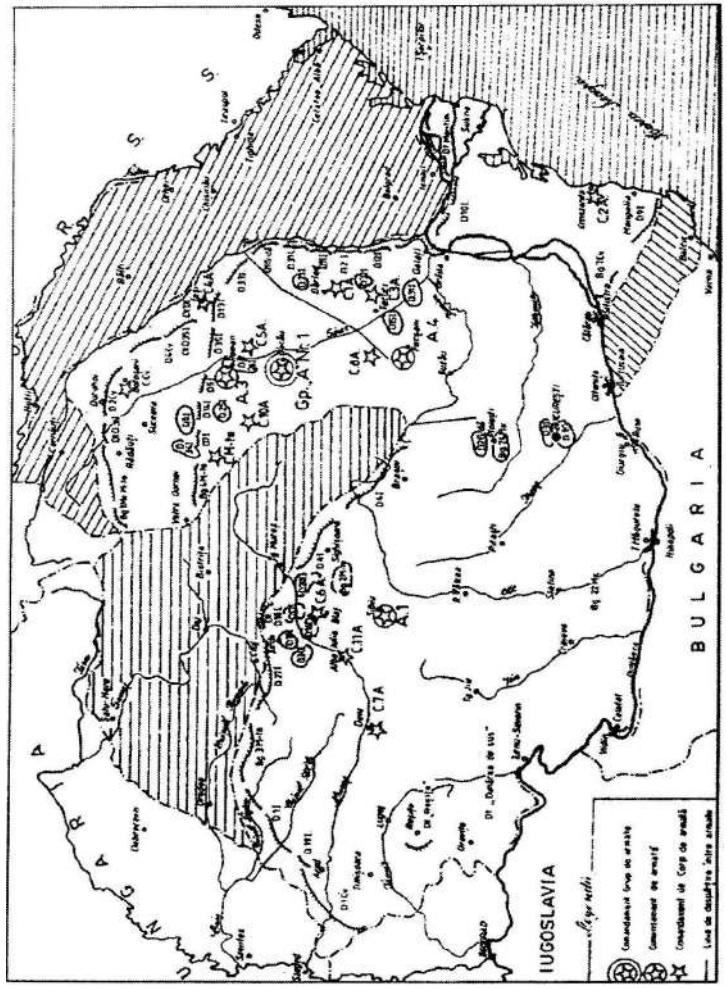

În vara şi toamna anului 1940 România a fost victima unor masive şi concertate acţiuni politice şi militare. Prin ameninţarea cu forţa au fost smulse circa 100.000 km^2 din teritoriul naţional şi 7 milioane locuitori, de către Uniunea Sovietică la 26 şi 28 iunie 1940, Ungaria Horthystă la 30 august 1940 şi Bulgaria la 7 septembrie 1940.
Sursa: ("Aeronautica română în al doilea război mondial", editura MODELISM, Bucureşti 2003)

CONFRUNTĂRI ÎN UMBRĂ

Rivalitatea dură dintre marile puteri pentru a-şi asigura controlul deplin al petrolului românesc, a înregistrat o confruntare acerbă între serviciile speciale. În general, în lucrările apărute până în prezent, a predominat ideea că lupta pentru petrolul românesc pe frontul din umbră, s-a purtat între serviciile secrete aliate şi cel german, fără a lua în analiză acţiunile desfăşurate de serviciul secret român, serviciile sovietice, spionajul ungar, etc.

La sfârşitul anului 1938 şi începutul anului următor, România a devenit un teren de confruntare între serviciile de spionaj ale marilor puteri şi nu numai. Raporturile statului român cu fiecare dintre marile puteri europene în parte au influenţat şi colaborarea/confruntarea pe frontul din umbră dintre serviciile speciale româneşti cu cele similare din străinătate.

Alternanţa momentelor de tensiune cu unele de destindere din cadrul raporturilor româno-germane, a determinat serviciile speciale române (serviciul secret de informaţii; Biroul 2 din Marele Stat Major; Corpul Detectivilor; Siguranţa Generală; Serviciul de informaţii al CFR) să acorde o atenţie specială acţiunilor informative desfăşurate de Berlin în România.

La începutul anului 1939, specialiştii din cadrul Biroului 2 din Marele Stat Major au semnalat existenţa unor planuri comune germano-ungare de invadare a României. Drept urmare, guvernul român a decretat la 15 martie 1939 mobilizarea generală, dislocând mari unităţi la graniţa de N şi NV a ţării. Totodată, au fost mobilizaţi la locul de muncă peste 680.000 oameni. O măsură cu caracter deosebit luată de

guvernul român a fost hotărârea de distrugere a industriei sale petroliere în cazul unei agresiuni străine, în special germană.

Reacția guvernului român a pus în alertă marile cancelarii europene, care au intensificat activitatea serviciilor speciale împotriva României. Serviciile de informații francez și britanic beneficiau de colaborarea unui mare număr de specialiști, supuși francezi și britanici, care îndeplineau funcții de conducere în cadrul societăților petroliere din România. De aceea acțiunile anglo-franceze s-au derulat cu rapiditate și eficiență. Drept urmare, spionajul german s-a infiltrat în România utilizând o gamă variată de mijloace. Pe teritoriul României au acționat principalele servicii de spionaj ale celui de-al treilea Reich: Gestapoul, Abwehr-ul, SD Ausland sau serviciul de spionaj în străinătate. Acesta din urmă a operat în România cu cele mai importante direcții, și anume Grupa VI-E, specializată în acțiuni în Europa răsăriteană, Grupa VI-S, specializată în acțiuni de sabotaj în același spațiu european și Grupa VI-Ec, care acționa prioritar în războiul economic.

În România funcționau 57 de rezidențe de spionaj germane: 14 în regiunea petrolieră (6 la Ploiești, 6 la Câmpina, 2 la Moreni), 24 de rezidențe în principalele porturi de la Dunăre și Marea Neagră (6 la Galați, 6 la Brăila, 3 la Constanța, 3 la Orșova, 2 la Giurgiu, 2 la Reni, 2 la Sulina) și 19 rezidențe în alte mari centre economice, politico-culturale și administrative ale țării: 6 la Brașov, 5 la Timișoara, 4 la Iași, 2 la Sibiu și 2 la Craiova.

Cel mai penetrant serviciu german a fost Abwehr-ul, care a realizat și o colaborare eficientă cu SSI (Serviciul Secret de Informații) condus de Mihail Moruzov.

O asemenea desfășurare de forțe și mijloace de spionaj împotriva statului român era justificată de valoarea pe care petrolul românesc o avea pentru economia de război germană. Conform analizelor efectuate de Secția III economică a Wermacht-ului: *în caz de război și mobilizare totală, nevoile de petrol ale Germaniei ar putea fi acoperite de actuala producție a României, cu condiția ca Germania să dispună*

integral și suveran de resursele românești[50]. Ca urmare, misiunile serviciilor de spionaj ale celui de-al III-lea Reich erau: înfrângerea rezistenței românești în fața Germaniei; subordonarea economiei românești a petrolului conducerii și controlului german; renunțarea statului român la drepturile sale de suveranitate în regiunea petroliferă în exercitarea puterii polițienești, în organizarea și funcționarea mijloacelor și căilor de comunicații[51].

În lucrările apărute până în prezent referitoare la formele de rezistență desfășurate pe teritoriul României față de tendințele de acaparare ale Germaniei s-au făcut relativ puține referiri, îndeosebi în problema pregătirii pentru distrugere a industriei petroliere românești. Aceasta s-a datorat, pe de o parte, numărului relativ restrâns de documente de arhivă accesibile cercetării, iar pe de altă parte, tendinței de a se prezenta atare acțiuni ca aparținând exclusiv serviciilor aliate în confruntarea lor cu spionajul nazist[52].

Față de tendința de acaparare a petrolului românesc de către Germania s-au manifestat în Valea Prahovei numeroase forme de rezistență. Ceea ce s-a subliniat cu privire la rolul aliaților în acest sens rămâne un fapt neîndoielnic. Aceștia au exercitat o anumită influență în această privință, dar acesta nu îndreptățește excluderea inițiativei României și mențirea ei

---

[50] **Paul Ștefănescu** - *Istoria serviciilor secrete românești*. Editura Diverspress, București. 1994. p. 121.

[51] **Paul Ștefănescu**, *op. cit*, p. 122.

[52] **Viorica Moisuc** - *Acentuarea procesului izolării politice a României și ofensiva Germaniei Hitleriste pentru acapararea petrolului românesc.* În: *Diplomația României și problema apărării suveranității și independenței naționale în perioada martie 1939 - mai 1940.* Editura Academiei Române, București, 1971; **D. Sandru și I. Saizu**. *Cu privire la acapararea petrolului românesc de către germania hitleristă (1940-1944).* În: *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie*, vol. II, Editura Academiei, Iași, 1965; **Paul Allard** - *Les plans secrets de GOO pendant la guerre.* Paris, Les editions de France, 1941, p. 39 (este prezentat un *program de distrugere rapidă* a 80% din industria petrolieră în curs de 24 de ore și un *program metodic* eșalonat pe timp de o lună prin care s-ar fi distrus 90% din industria petrolieră); **C. A. Macartney și A. W. Palmer** - *Independent eastern Europe.* St. Martin - New York, 1963.

doar ca loc al desfăşurării acţiunii. Ideea, şi mai ales decizia în această privinţă, cum era şi firesc, au aparţinut exclusiv României. Numai ea putea aprecia momentul pentru distrugerea instalaţiilor petroliere şi metodele ce pot fi folosite. O dovadă elocventă a constituit-o faptul că în zona petroliferă a Văii Prahovei s-a dispus realizarea unor *studii amănunţite* pentru siguranţa industriei petrolifere, asupra cărora s-a păstrat cel mai deplin secret, evitându-se de la început să se detalieze semnificaţia acestora, chiar şi persoanelor care au fost implicate direct în realizarea studiului respectiv. Nu a existat nici o conlucrare cu vreun angajat străin al societăţilor petrolifere folosindu-se exclusiv specialişti români de preferinţă militari[53]. O astfel de echipă desemnată pentru întocmirea studiului respectiv a vizitat câmpurile petrolifere cu tot felul de instalaţii, Uzina electrică Floreşti, Rafinăria *Astra*, staţiile de pompare, determinând împreună cu inginerii din sectoarele respective punctele nevralgice, care prin distrugere suspendau sectoare întregi de producţie şi erau foarte greu de înlocuit sau de reparat. Toate datele care prezentau importanţă asupra rezervoarelor şi instalaţiilor de pe teren şi din subsol, au fost integrate într-un plan unic deţinut de Marele Stat Major şi despre care se afirma, conform aprecierii *Ataşatului militar englez şi expertului său tehnic că era excelent*[54].

Într-adevăr, în România ideea distrugerii petrolului ca formă de rezistenţă continua să preocupe guvernul român. Astfel, în telegrama trimisă lui Carol al II-lea la data de 17 august 1939, primul ministru Armand Călinescu, referindu-se la pregătirile militare intense ale celui de-al III-lea Reich, propunea regelui ca *de comun acord cu Gafencu*, să se precizeze poziţia României, sub forma unei declaraţii, în care să se sublinieze caracterul paşnic al poziţiei externe şi totodată să rezulte hotărârea

[53] **Horia Brestoiu** - *Acţiuni secrete în România*. Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1873, p. 73.

[54] **Victoria Moisuc**, *op.cit*, p. 269.

de a nu capitula în faţa unui act de agresiune[55]. Dacă va fi atacată, se va apăra şi pentru independenţa ei va sacrifica orice, în special petrolul ce-l are[56]. În aceeaşi telegramă Armand Călinescu arăta că: *un asemenea avertisment ar da de gândit Germaniei, reţinându-se poate de la o agresiune care ar da de gândit în scopul ei, inutilă*, mai ales în condiţiile în care centrul petrolier de la Ploieşti, distila a treia parte din întreaga cantitate de petrol cu care se aproviziona Germania. Astfel se şi explică acea armată de instructori trimisă în Valea Prahovei şi care ulterior va deveni o adevărată armată protectoare a regiunii petrolifere.

Se constata că în unele situaţii acţiunile întreprinse de societăţile franco-engleze erau convergente şi aveau ca tendinţă dominantă împiedicarea României de a livra în exterior cât mai puţin petrol, în special în Germania. O astfel de acţiune ni se semnala la 16 ianuarie 1940 în cadrul societăţii engleze *Astra Română* care, a reuşit să închirieze un număr important de vagoane cisterne, deşi nu avea nevoie de toate dintre ele, plătindu-se însă sume de concurenţă, numai ca aceste vagoane să nu fie achiziţionate de către germani[57]. Puterile apusene, ele însele exportatoare de petrol, nu erau imediat interesate în importul de petrol, însă căutau să împiedice schimbul de produse petrolifere ale României către statele adverse. Recepţionând această stare de spirit, cercurile economice româneşti subliniau faptul că *presiunile din afară se resimt pe piaţă în acţiunea energică întreprinsă de unele societăţi*. Grupurile franco-engleze, sprijinite de americani, belgieni şi olandezi au primit instrucţiuni să ni se împiedice pe toate căile exportul de petrol către Germania, *să-şi asigure un control asupra pieţii noastre*[58]. În acelaşi timp, în regiunea petroliferă

[55] Arhivele ISISP, fond 2, dosa 13, filele 36-37 (*telegrama trimisă de Armand Călinescu regelui Carol, aflat pe iahtul „Luceafărul"*).

[56] **Viorica Moisuc**, *Diplomaţia României şi problema apărării suveranităţii şi independenţei naţionale în perioada martie 1939 - mai 1940*. Editura Academiei Române, Bucureşti, 1971, p. 268.

[57] Arhivele Statului. Bucureşti, FD, dosar 308, vol. 1, p. 175.

[58] Arhivele Statului. Bucureşti, FD, dosar 308, vol. 1, p.197.

se produceau mereu accidente la schele, la staţiile de pompare şi rafinării. În cele mai multe situaţii ele apăreau ca acţiuni făţişe de sabotaj, dar nu puteau fi dovedite ca atare. Informaţiile obţinute arătau că acestea erau *acţiuni de sabotaj puse la cale de agenţii statelor interesate*.

Organele române ale serviciului de informaţii subliniau într-un bilanţ cele mai importante obiective supuse acţiunilor de sabotaj cât şi *accidentele* produse în perioada septembrie 1939 - iunie 1940. Dintre acestea se evidenţiau următoarele: explozia produsă la Rafinăria *Româno-Americană*, din Ploieşti la 8 noiembrie 1939; incendiile de la Rafinăria *Orion* din Ploieşti, produse la 4 decembrie 1939; incendiul de la Rafinăria *Noris* din Ploieşti, produs la 8 decembrie 1939; incendiul de la instalaţia de asfalt a Societăţii *Astra Română* din Ploieşti, produs la 14 ianuarie 1940; incendiul de la schela petrolieră Scăieni a Societăţii *Astra Română*, la 22 ianuarie 1940; incendiu de la schela Societăţii *Româno-Americană* din Ariceşti declanşat la 25 ianuarie 1940; incendiul de la Rafinăria *Orion* din Ploieşti, produs la 9 februarie 1940; explozia de la sonda 425 a Societăţii *Unirea* de la Ţintea, produsă la 20 februarie 1940; explozia produsă la Rafinăria *Steaua Română* în 24 februarie 1940; perforarea conductei aparţinând Societăţii *Dacia Petrolieră* la 23 martie 1940, lângă bariera Râfov a oraşului Ploieşti[59].

Pe lângă cele enumerate, au mai avut loc şi alte acţiuni de sabotaj menite să împiedice derularea normală a procesului de producţie în industria petrolieră. Astfel, la 2 decembrie 1939, s-a produs o gravă ciocnire a două convoaie de cisterne în gara CFR Băicoi, soldată cu deraierea a 12 vagoane cisternă, arderea a 7 vagoane şi distrugerea gravă a altor 16 vagoane cisternă[60].

[59] **Horia Brstoiu**, *op. cit*, p. 116.

[60] Arhivele Statului, Bucureşti, FD, dosar 327, vol. 1, f. 47; Vezi şi: *Scrisoarea secretariatului de stat în ministerul de externe al Reich-ului*, adresată la 5 decembrie 1939, lui Himmler, solicitând sprijinul acestuia pentru preîntâmpinarea actelor de sabotaj de la rafinăriile de petrol din regiunea Ploieşti. În: *23 August 1944 – Documente 1939-1944*. vol. I, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1984, p. 44; *Informarea din 12 decembrie 1940*, trimisă serviciului I din Ministerul de Externe german, privind actele de sabotaj din zona petrolieră din România. În: *23 August 1944 – Documente 1939-1944*. vol. I, Bucureşti, p. 161.

Actele de sabotaj au continuat într-un ritm alarmant în prima lună a anului 1940, *numai la o singură societate petrolieră „Astra Română", s-au înregistrat nu mai puţin de 3 accidente*. Analiza acestor evenimente ducea la concluzia că ele nu aveau un caracter izolat, ci reprezantau efectele unor acţiuni concertate şi bine coordonate. La 9 ianuarie 1940 au fost declanşate incendii de proporţii la Atelierul şi Depoul Gării Ploieşti-Nord despre care în referatul SSI se arăta: *Ambele clădiri au fost aproape complet distruse, împreună cu întregul material ... Focul a fost stins de pompieri cu mare greutate. Pagubele trec de 20 miliarde lei*[61].

Astfel, între 3 şi 21 aprilie 1940 au fost consemnate 21 evenimente de sabotaj, dintre care aprinderile de osii la vagoanele cisternă au fost deosebit de numeroase în zonele Ploieşti, Băicoi, Brazi şi Titu[62]. În ziua de 11 aprilie 1940 făcându-se revizia unui tren petrolier în gara Băicoi s-a constat un început de aprindere la osii, iar la 13 aprilie în gara Câmpina au fost descoperite vagoane cu fusul aprins, fapt pentru care garnitura a fost oprită în gară pentru reparaţii. Ca urmare s-a constituit o supraveghere atentă a garniturilor de trenuri petroliere destinate exporturilor către Germania în staţiile de formare: Ploieşti-Triaj, Brazi, ş.a, creându-se în acest sens o serie de posturi de supraveghere[63].

La trecerea unui an de la declanşarea celui de-al doilea război mondial acţiunile de rezistenţă antinaziste din România erau foarte numeroase şi variate, motiv pentru care Serviciul secret de informaţii, a întocmit un material sugestiv intitulat *Acţiunile de sabotaj pentru împiedicarea aprovizionării Germaniei*, document ce insera toate acţiunile de sabotaj *activ şi pasiv*. Activitatea de sabotaj a însumat pe parcursul anului 1940 - 1941 un număr de 161 acţiuni directe. Cele mai multe au vizat exploatările şi instalaţiile din domeniul petrolului – 59 de

[61] Arhivele Statului Bucureşti. FD, Dosar nr. 327, vol. 1, f. 40.

[62] Arhivele Statului Bucureşti FD, Dosar nr. 327, vol. 1, fila 40; Vezi şi: **Horia Brestoiu**, *op. cit*, p. 201.

[63] Arhivele Statului Bucureşti. FD, Dosar nr. 165, 601, fila 34.

acțiuni, urmate de cele asupra transportului de petrol pe căile ferate – 45 acțiuni, de cele asupra vaselor și căilor de comunicație fluviale și maritime – 39 acțiuni precum și acțiunile din porturile dunărene – 18. Concluzia principală se impunea de la sine: **petrolul a constituit ținta nr. 1**. Din 161 acțiuni un număr de 104 au vizat petrolul, fapt care indică dimensiunea sabotajului organizat pentru împiedicarea Axei de a intra în posesia carburantului ideal pentru război[64].

[64] **Horia Brestoiu**. *Impact la paralela 45. Incursiune în culisele bătăliei pentru petrolul românesc*. Junimea, Iași, 1986, p. 301.

UN SISTEM DE APĂRARE MEDIOCRU?

Ca urmare a înzestrării pe scară largă a armatelor cu tehnică de luptă modernă, cu caracteristici tehnice și tactice ce ofereau posibilitatea lovirii trupelor de pe front, dar și a teritoriului inamic la sute de kilometri în adâncime, problematica pregătirii statului și națiunii pentru război s-a pus, în perioada interbelică, în termeni substanțial diferiți față de experiența de luptă rezultată din primul război mondial. *Pericolul aerian este o realitate. Creșterea continuă a razei de acțiune și a încărcăturii cu bombe a aviației moderne extra rapide, progresul real al navigației aeriene, dau aviației o independență și o putere de distrugere considerabilă, ceea ce constituie o amenințare serioasă a tuturor popoarelor*, se aprecia într-un studiu din anul 1940[65].

Necesitatea apărării teritoriului național, în integritatea sa, împotriva atacurilor aeriene a zonelor economice de interes strategic, a centrelor politice, economice, științifice și culturale a căpătat noi valențe în activitatea militară a timpului. Asemenea principii doctrinare s-au regăsit în practica militară prin crearea de noi structuri organizatorice, de noi tipuri de avioane și mijloace de combatere a acestora tot mai performante.

Potrivit documentelor de arhivă, în perioada de timp la care ne referim, 1939 - 1945, sistemul de apărare aeriană a zonei petrolifere Prahova și a centrului sensibil Ploiești* a reprezentat

[65] *Buletinul Centrului de Instrucție al Artileriei contra Aeronavelor*. Editura Scrisul Românesc, București, 1940, Anul I, nr.1; p.1.

* Centrul sensibil – prin acest termen erau desemnate în epocă localitățile care prezentau importanță deosebită din punct de vedere militar, economic, politic etc și pentru care se impunea organizarea apărării antiaeriene.

unul dintre cele mai eficace sisteme de apărare aeriană realizat de beligeranți în cel de al doilea război mondial.

România, stat învingător în primul război mondial, era vital interesată în apărarea integrității sale teritoriale, recunoscută prin sistemul tratatelor de pace de la Versailles şi implicit a principalelor zone strategice, în rândul cărora zona petroliferă Valea Prahovei ocupa un loc de importanță majoră.

În contextul apărării naționale a țării s-a acordat o atenție deosebită apărării aeriene, având ca principale componente aviația şi artileria antiaeriană. Concepția privind apărarea aeriană a României în primii ani ai deceniului patru al secolului al XX-lea a acordat un rol prioritar aviației. Celelalte mijloace de luptă antiaeriană, precum artileria antiaeriană, mitralierele antiaeriene, baloanele captive etc. aveau un rol secundar. Aviația proprie avea misiunea să lovească aviația inamică la pătrunderea acesteia în spațiul aerian românesc şi pe căile de apropiere către obiectivele atacate.

La 13 iulie 1939 a fost aprobată o nouă concepție privind organizarea apărării aeriene a teritoriului național în baza căreia au fost constituite trei regiuni aeriene:

- regiunea de Est (Regiunea I Aeriană Iaşi);
- regiunea de Vest (Regiunea a II Aeriană Cluj);
- regiunea de Sud (Regiunea a III Aeriană Bucureşti).

Constituirea regiunilor aeriene a marcat o etapă superioară în organizarea apărării aeriene a teritoriului punându-se bazele unui sistem modern şi flexibil, dovadă fiind faptul că această structură organizatorică a funcționat eficient pe toată durata războiului[66].

Fiecare regiune aeriană dispunea de mijloace de apărare aeriană adecvate: unități de aviație de vânătoare, unități de artilerie antiaeriană, subunități de transmisiuni, de geniu aeronautic etc. Concepția privitoare la utilizarea mijloacelor de apărarea aeriană

[66] **Aurel Pentelescu** - *Aeronautica Română pe frontul de Est.* Teză de doctorat. Academia de Înalte Studii Militare, Bucureşti, 1995, p. 12.

în cadrul regiunii aeriene a utilizat principii valabile şi astăzi, dovedindu-şi eficiența prin suplețea ei. Astfel, la obiectivele (punctele) sensibile acționa artileria antiaeriană, iar pe căile îndepărtate de acces aviația de vânătoare proprie, care efectua, de regulă, serviciu de patrulare în aer, precum şi serviciu de alarmare la aerodrom[67].

Gravele amputări teritoriale din vara anului 1940 şi pericolul unei agresiuni armate asupra României au produs modificări structurale în planurile de apărare a țării, au impus măsuri excepționale de organizare care au vizat structurile de vârf ale armatei. La 10 octombrie 1940 au fost desființate Ministerul Aerului şi Marinei şi Ministerul Înzestrării Armatei. Ministerul Apărării Naționale a fost reorganizat şi în cadrul său s-au înființat 4 subsecretariate de stat: al Armatei de Uscat, al Aerului, al Marinei şi al Înzestrării şi Administrației Armatei[68]. În această nouă organizare Subsecretariatul de stat al Aerului avea în subordine Comandamentul Forțelor Aeriene, Comandamentul Apărării contra Aeronavelor, Comandamentul Apărării Antiaeriene a Teritoriului şi cele 3 Regiuni Aeriene.

În scopul simplificării structurilor şi concentrării tuturor forțelor şi mijloacelor ce participau la apărarea antiaeriană a țării într-o singură entitate, la 28 octombrie 1940 s-a creat Comandamentul Apărării Antiaeriene prin unirea a două comandamente: (Comandamentul Apărării contra Aeronavelor şi Comandamentul Apărării Antiaeriene a Teritoriului)[69].

În structura acestui nou comandament a fost inclus şi Serviciul Apărării Pasive.

La începutul anului 1940, România avea o înzestrare cu tehnică de luptă extrem de precară. De exemplu apărarea aeriană a țării dispunea de următoarele mijloace de luptă : avioane - 276 aparate existente față de un necesar de 838 avioane de luptă[70],

[67] **Aurel Pentelescu**, *op.cit*, p. 15.

[68] *Istoria militară a poporului român*. vol. 6, Editura Militară, Bucureşti, 1989, p. 376.

[69] Arhivele Militare Române, fond 1.376, dosar 1.374, f 132; fond 1.377, dosar 2, f 103.

[70] *Istoria aviației române.* Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1984. p. 180.

mijloace de apărare antiaeriană - 84 baterii tunuri antiaeriene, proiectoare şi mitraliere antiaeriene[71], faţă de un necesar 286 baterii tunuri antiaeriene, 32 baterii de mitraliere antiaeriene, 10 baterii proiectoare, 14 secţii baloane de protecţie şi 20 secţii generatoare de fum[72]. Lipseau aproape cu desăvârşire mijloacele de supraveghere a spaţiului aerian. Se constată astfel că şi după începerea celui de al doilea război mondial înzestrarea armatei române cu tehnică de luptă modernă destinată combaterii inamicului aerian continua să aibă mari lipsuri.

Lipsa de resurse financiare a dus la o distribuire inegală a fondurilor. În perioada interbelică, cea mai mare parte a resurselor financiare primitc de Ministerul Aerului şi Marinei a fost alocată cumpărării de avioane în detrimentul achiziţionării şi celorlalte mijloace moderne de luptă antiaeriană (tunuri, mitraliere, proiectoare, etc). În anii 1941 - 1944, sub presiunea evenimentelor militare, raportul cheltuielilor privind înzestrarea apărării aeriene se va modifica, mijloacele de apărare antiaeriană devenind prioritare în apărarea centrelor sensibile ale teritoriului, cu precădere la Ploieşti şi în Valea Prahovei.

Evenimentele din vara anului 1940, soldate cu mutilarea teritorială a statului român, au impus ajustări adecvate în configuraţia dispozitivului de apărare aeriană a ţării. Ca urmare majoritatea unităţilor de aviaţie au fost dislocate în sudul Moldovei, cu misiunea de a apăra Capitala, regiunea petroliferă Prahova, *centrul sensibil Ploieşti*, complexul de poduri de la Cernavodă, porturile Constanţa şi Giurgiu.

Grupările de artilerie antiaeriană erau dispuse în următorul dispozitiv: două în Ardeal (la Sibiu şi Braşov), una la Ploieşti, una la Bucureşti şi două în sudul Moldovei şi estul Munteniei. Concentrarea majorităţii forţelor şi mijloacelor din aeronautică în această zonă a ţării era impusă de faptul că Armata Roşie

[71] Arhivele Militare Române, fond 319, dosar 21, f. 4.

[72] *Istoria artileriei şi rachetelor antiaeriene române*. Vol. I. Editura Modelism, Bucureşti, 1995. p. 170.

concentrase peste 1.270 de avioane în apropierea graniţelor României[73].

Apărarea complexă a regiunii petrolifere Prahova împotriva atacurilor terestre, aeriene şi sabotajelor a fost permanent în atenţia factorilor de decizie de la Bucureşti. Preocuparea era pe deplin justificată de locul şi rolul deosebit pe care *aurul negru* îl avea în viaţa economică internă, în relaţiile noastre economice cu alte state şi în strategia marilor puteri faţă de România.

O notă din 5 aprilie 1940 a Serviciului Secret de Informaţii către Secţia a II-a din Marele Stat Major preciza: *Înăsprirea blocadei economice faţă de Germania a pus pe primul plan problema statelor neutre, în care Reichul găseşte surse de aprovizionare, în special a României, care constituie în acelaşi timp şi principalul drum de tranzit al produselor importate de Germania din Uniunea Sovietică. Deoarece interesele statelor beligerante pot cere foarte curând o intervenţie bruscă pentru distrugerea surselor de petrol româneşti, în special a exploatărilor şi instalaţiilor de prelucrare a petrolului, este necesară o întărire şi o coordonare a măsurilor şi activităţii organelor de pază din regiunea petroliferă. Constatările făcute de către organele serviciului nostru, în regiunea Prahova, duc la concluzia că măsurile actuale de pază sunt insuficiente*[74].

În conformitate cu Instrucţiunea Specială nr. 16 a Marelui Stat Major, în regiunea Prahova s-a constituit Detaşamentul Mixt Grăniceresc cu misiunea generală de a apăra zona *contra unei acţiuni aeriene* şi *contra unei încercări de distrugere a instalaţiilor (prin lansare de paraşutişti sau de sabotaj)*[75]. Misiunile încredinţate acestui detaşament presupuneau angajarea de acţiuni de luptă simultană împotriva

[73] **Mark Axworty, Cornel Scafeş, Cristian Crăciunoiu** - *Third Axis, Fourth Ally Roumain Armed Forces în the European Wari. 1941-1945*. Edition Arms and Armour, London, 1995, p. 285.

[74] . Arhivele Militare Române, fond 5.418, dosar 1877, f. 1.

[75] Idem, f 14.

aeronavelor, descoperirea, blocarea şi nimicirea grupurilor de paraşutişti, precum şi paza efectivă a instalaţiilor petroliere. El acţiona pe o zonă de 3.500 km pătraţi, în care se aflau *minim 31 terenuri bune de aterizaj*[76].

Apărarea cu mijloace de apărare antiaeriană a întregii regiuni petrolifere era asigurată de Grupul 6 Apărare Contra Aeronavelor, care avea în compunere 3 baterii tunuri antiaeriene, 1 baterie de proiectoare şi 1 secţie mitraliere antiaeriene[77]. Referitor la aceasta, generalul Nicolae Dăscălescu, după ce a inspectat regiunea petroliferă, la sfârşitul lunii mai 1940, din ordinul generalului Florea Ţenescu, şeful Marelui Stat Major, a apreciat în raportul său: *Apărarea contra aeronavelor cu mijloace specializate este insuficientă chiar pentru o apărare mediocră.* Raportul propunea *să se dea la Ploieşti: 1 baterie Vickers, 1 baterie proiectoare, mijloacele necesare pentru apărarea apropiată. La Boldeşti, lipseşte apărarea la înălţime mare, trebuie neapărat o baterie Vickers. La Băicoi trebuie completată apărarea joasă. La Târgovişte lipseşte apărarea, trebuie 1 baterie Vickers. Apărarea contra Aeronavelor să ia măsuri ca în punctele Ploieşti, Câmpina, Moreni, Băicoi să [se] poată acţiona noaptea. Este absolut necesar ca la apărarea regiunii petrolifere să concure şi un grup de vânătoare*[78].

Întărirea apărării regiunii petrolifere Prahova a fost făcută cu noi mijloace şi forţe prin dislocarea în zonă a Diviziei 2 Gardă, în iunie 1940. Acestă mare unitate a preluat misiunile Detaşamentului Mixt Grăniceresc. Divizia 2 Gardă a fost întărită cu 7 companii de jandarmi şi 1 companie care de luptă, fapt ce a dus la perfecţionarea *măsurilor de pază şi de apărare a aerodromurilor din zonă, întreprinderilor industriale, nodurilor de comunicaţie, lucrărilor de artă şi clădirilor publice importante*[79].

[76] Arhivele Militare Române, fond 5.418, dosar 1877, f. 9-11
[77] Idem, f 9.
[78] Ibidem, f 108-109.
[79] Ibidem, fond 5.418, dosar 1776, f 119.

După agresiunea sovietică din 28 iunie – 3 iulie 1940, soldată cu anexarea Basarabiei şi Bucovinei de Nord s-au luat noi măsuri pentru organizarea apărării antitanc a regiunii petrolifere[80].

Informaţiile deţinute de Marele Stat Major Român indicau posibilitatea unei acţiuni aeropurtate sovietice, executate prin surprinderea asupra regiunii petrolifere Prahova, sprijinită pe uscat de unităţi de tancuri. Pericolul era evident, deoarece timpul de zbor al avioanelor sovietice din sudul Basarabiei până la Ploieşti era de 30 - 50 de minute. Conform unui raport sinteză al secţiei a III-a Operaţii din Marele Stat Major, din 7 septembrie 1940, dipozitivul de apărare al zonei pentru apărarea terestră era constituit din Divizia 2 Gardă şi Brigada 24 Infanterie, iar pentru apărarea antiaeriană doar din: 7 baterii tunuri antiaeriene, 1 baterie proiectoare, 10 grupe mitraliere antiaeriene de 13,2 mm şi de 132 mitraliere antiaerene de 8 mm. Aviaţia putea interveni în sprijinul apărării aeriene cu trei escadrile vânătoare din rezerva Marelui Cartier General[81].

Concepţia de apărare evalua cu realism variantele posibile de atac ale sovieticilor, care puteau fi executate asupra regiunii petrolifere Prahova (bombardamente, lansări de paraşutişti, sabotaje, atacuri aeropurtate sprijinite de blindate) şi constata că forţele româneşti dislocate pentru apărarea zonei erau insuficiente.

Pe de altă parte, efectivele, dotarea şi nivelul de instruire nu permiteau îndeplinirea simultană a misiunilor de pază nemijlocită a instalaţiilor petroliere şi de respingere a unui atac terestru.

Mijloacele destinate apărării antiaeriene erau dispersate şi nu erau suficiente nici măcar pentru apărarea celor 11 rafinării de la Ploieşti. În concluzie, un atac aerian de

[80] Arhivele Militare Române, fond 5.418, dosar 1877, f. 175.
[81] Idem, fond 5.418, 1.776, f 1-2

anvergură executat împotriva regiunii petrolifere, putea să producă pagube considerabile industriei de petrol a României.

MISIUNEA MILITARĂ GERMANĂ ÎN REGIUNEA PETROLIFERĂ

Pericolul de război devenise tot mai amenințător pentru România, în toamna anului 1940. Prin abdicarea regelui Carol al II-lea şi venirea la putere a generalului Ion Antonescu, orientarea politică a statului român către Axă a fost afirmată cu claritate. Una din primele acțiuni de politică externă ale generalului Ion Antonescu a fost reînnoirea cererii către Germania de a trimite o misiune militară în România. La 17 septembrie 1940 guvernul român a cerut oficial guvernului german să trimită în țara noastră *o misiune militară cu specialiştii necesari şi unități destinate a arăta întrebuințarea tehnico-tactică a mijloacelor moderne de luptă.* Pentru apărarea antiaeriană, partea română cerea trimiterea a *24 baterii calibru 75-88 mm, 20 baterii calibru 37-40 mm, 30 baterii mitraliere calibru 3-20 mm, 6 baterii proiectoare, toate complet dotate şi cu muniția necesară*[82]. Cererea a fost analizată în cadrul vizitei efectuate în România, la 15 septembrie 1940, de către generalul Kurt von Tippelskirch, trimisul Ober Kommander Wehrmacht[83]. Pericolul că un *atac rusesc s-ar putea produce oricând*, l-a determinat pe generalul Ion Antonescu să urgenteze venirea misiunii militare germane în România[84].

[82] Arhiva Ministerului Afacerilor Interne, pachet 202, dosar 1.482, f 1-7.

[83] **Valeriu Florin Dobrinescu** - *România şi Anglia în anii 1940-1941.* În: *Anuarul Institutului de Istorie şi Arheologie* A. D. Xenopol, XXVI, nr. 1, Iaşi 1989, p. 358-359.

[84] Memorandumul secretarului de stat, Berlin 19 septembrie 1940, În: *Documents on German Foreign Policy, 1918-1945.* Series D, Volume XI, septembre 1, 1940, January 31, 1941 Her Majesty's Stationery Office London, 1957, documentul nr. 75.

La 29 septembrie 1940, doar la 12 zile de la cererea făcută de România, Adolf Hitler a aprobat trimiterea misiunii militare. În ordinul emis se arăta că: *Führerul şi comandantul suprem au hotărât:*

1. *Armata terestră şi Luftwaffe vor trimite misiuni militare în România. Sarcina lor aparentă era de a instrui România, prietenă nouă, în ceea ce priveşte organizarea şi instruirea forţelor armate.*
2. *Sarcinile lor reale care nu trebuie să devină evidente nici pentru români, nici pentru propriile noastre trupe sunt:*
   a. *să apere câmpurile petrolifere de a fi ocupate de o terţă putere sau de la distrugere;*
   b. *să dea posibilitatea armatei române de a efectua sarcini definite, corespunzător unui plan efectiv, elaborat în favoarea intereselor Germaniei;*
   c. *în cazul când vom fi siliţi la un război cu Rusia Sovietică, să se pregătească pentru angajarea forţelor germane şi române din direcţia României.*[85]

Documentul este edificator în privinţa intereselor germane care vizau: petrolul, alianţa militară cu România şi baze de operaţii într-o viitoare campanie spre Est. *Sarcina misiunii militare Luftwaffe este mai presus de toate de a apăra câmpurile petrolifere (...) împotriva atacurilor aeriene*, se consemna în acelaşi document[86].

La 23 noiembrie 1940, guvernul român, având o importantă componentă legionară, a aderat la **Pactul tripartit**.

La 22 iunie 1941, România a intrat în războiul antisovietic ce i-a fost impus de agresiunea sovietică din 26 - 28 iunie 1940.

[85] Memorandumul secretarului de stat, Berlin 19 septembrie 1940, În: *Documents on German Foreign Policy, 1918-1945.* Series D, Volume XI, septembre 1, 1940, January 31, 1941 Her Majesty's Stationery Office London, 1957, documentul nr. 75. Ordinul Inaltului Comandament al Wehrmarchtu-lui către Ministrul de Externe, Berlin, 21 Septembrie 1940, documentul nr. 84.

[86] Idem

La 5 decembrie 1941 s-a consemnat starea de război dintre România şi Marea Britanie, iar la 6 iunie 1942 şi cu Statele Unite ale Americii.

Toate aceste evenimente ce şi-au pus amprenta pe situaţia internă şi internaţională a României, constituiau rezultatul modificărilor produse în raportul de forţe dintre marile puteri europene, marcând în fapt apogeul celui de al III-lea Reich. Aşa se explică faptul că România, ţară dominată de profunde sentimente potrivnice fascismului şi militarismului german, s-a aflat timp de patru ani alături de Germania, împotriva voinţei şi intereselor poporului român.

Încă de la începutul guvernării sale, generalul Ion Antonescu, în calitatea sa de *conducător al statului*, a precizat că România nu se mai consideră legată de nici unul din pactele, acordurile şi înţelegerile diplomatice încheiate în perioada anterioară şi că singura bază a politicii externe viitoare, va fi consolidarea şi dezvoltarea legăturilor cu Axa, în spiritul garanţiilor acordate la Viena la 30 august 1940 de Germania şi Italia.

Punând în practică angajamentele asumate faţă de reprezentanţii Reichului şi având în vedere contextul geopolitic în care a trebuit să evolueze România în anii 1940 - 1941, generalul Ion Antonescu a adoptat o serie de măsuri, care au însemnat, în mod practic, o implicare tot mai mare a statului român în orbita politică a Germaniei hitleriste. Chiar a doua zi după preluarea puterii, la 7 septembrie 1940, într-o convorbire cu colonelul Alfred Geistenberg, ataşatul militar al Reichului la Bucureşti, generalul Ion Antonescu a reafirmat acordul său privind venirea trupelor germane în România. De asemenea, el a cerut să fie trimise în România unităţi germane blindate şi ale flotei aeriene, să-i fie livrat material de război, în special tancuri şi tunuri antiaeriene şi a insistat pentru începerea tratativelor privitoare la colaborarea dintre forţele armate germane şi cele române. Cererile guvernului român veneau în întâmpinarea dorinţei lui Hitler şi a statului major al Werhmacht-ului de a-şi trimite blindatele şi avioanele de vânătoare pentru *protejarea* regiunii petrolifere a Văii Prahovei. În consecinţă, la 12 septembrie

1940 ministrul german la Bucureşti, Wilhelm Fabricius a primit o telegramă din partea Ministerului de Externe al Reichului în care se arăta: *că potrivit promisiunii dată românilor la Viena, Führerul a ordonat în principiu, trimiterea unei misiuni militare în România...*[87]

Pe baza dispoziţiilor lui Hitler şi a rezultatelor vizitei din 15 - 17 septembrie 1940 a generalului Kurt von Tippelskirch în România s-au clarificat intenţiile celor două părţi. Şeful statului român şi-a formulat propunerile în care se preciza că: *Misiunea militară germană trebuia, în esenţă, să colaboreze cu comandamentul român, la reorganizarea, dotarea şi instruirea armatei române, pe baza experienţei avute de armata germană în campaniile din Polonia şi Franţa.* Potrivit dorinţei lui Antonescu, Misiunea Militară germană trebuia să fie constituită din următoarele efective:

a) aviaţia de luptă:
   6-8 escadrile de bombardament;
   10-12 escadrile de vânătoare ;
   6 escadrile de asalt;
b) apărarea antiaeriană:
   20 baterii de 75-88 mm;
   20 baterii de 37-40 mm;
   30 baterii de mitraliere de 13-20 mm;
   6 baterii proiectoare;

[87] **Aurică Simion** - *Regimul politic din România în perioada septembrie 1940 – ianuarie 1941.* Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1976, p. 121-122. Vezi şi: *Telegrama Ministerului de Externe German din 10 octombrie 1940*, adresată ministrului plenipotenţiar german la Bucureşti, W. Fabricius privind forma în care să apară Comunicatul oficial referitor la instalarea misiunii militare germane în România şi limbajul ce urma să fie utilizat în legătură cu acesta (*Telegrama recomandă să se respecte următoarele cuvinte cheie: **În cadrul garanţiei, la cererea guvernului român, misiunea militară plus formaţiuni de instrucţie***. Folosirea acestor cuvinte avea menirea de a masca adevăratul scop al unităţilor germane din România, precum şi faptul că efectivul numeric al unităţilor de trupe germane care se află aici, nu poate fi prea mare), În: Arhivle Statului Bucureşti, colecţia Microfilme SUA Documente germane, rola 7, t. 120-176, c. 85.441, c. 85467-85458.

c) mari unităţi motorizate şi mecanizate:
   o divizie motomecanizată[88]

În urma raportului generalului Tippelskirch asupra convorbirilor avute la Bucureşti şi pe baza propunerilor pe care Ion Antonescu le-a făcut în scris, Hitler şi Comandamentul german au luat la 20 septembrie 1940, următoarea hotărâre:

> *a) conform propunerilor române, vor fi trimise în România, cât mai curând posibil, trupe germane având forţa unei divizii;*
> *b) pentru durata războiului, un transfer de material german de război către România este exclus. Celelalte propuneri române vor fi revăzute de Statul Major Operativ al Wermachtului, în consultare cu armata terestră şi forţele aeriene*[89].

Totodată se dădeau indicaţii Ministerului de Externe să examineze împreună cu guvernul horthyst, problema tranzitului unităţilor germane prin Ungaria şi să informeze guvernele prietene sau neutre despre trimiterea misiunii militare germane în România.[90]

Regimul de staţionare şi de funcţionare a Misiunii Militare Germane în România a fost stabilit printr-o Directivă semnată de Hitler la 10 octombrie 1940, adresată comandanţilor trupelor armatei terestre şi forţelor aeriene ale misiunii. Directiva preciza că trimiterea de trupe germane în România avea o importanţă deosebită pentru politica externă a Reichului şi implica posibilitatea unor complicaţii diplomatice cu alte ţări. Se avea în vedere, în primul rând, reacţiile sovietice faţă de această acţiune. De aceea, se atrăgea atenţia că era necesar *să se evite şi cea mai mică aparenţă de ocupaţie militară a României şi să*

[88] **Aurică Simion**, *op. cit*, p.122.

[89] **Aurică Simion**, *op. cit*, p. 125.

[90] *23 august 1944. Documente.* Vol. 1. Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1984, p. 135 (Circulara din 10 octombrie 1940 emisă de Ministerul de Externe german, către toate reprezentanţele diplomatice germane din străinătate, privind interpretarea oficială a trimiterii unei misiuni militare germane şi a unor trupe de instrucţie în România).

se dea de la început transferului de unităţi militare în această ţară, caracterul unei trimiteri de Misiune a Wermachtului având trupele de instrucţie necesare[91].

Intrarea în România a primelor unităţi ale Misiunii militare germane s-a făcut în dimineaţa zilei de 10 octombrie 1940. În aceeaşi seară germanii se instalaseră deja într-o serie de puncte din Valea Prahovei, iar în dimineaţa zilei de 12 octombrie 1940, au sosit în Bucureşti, primele elemente de comandament ale misiunii militare germane având în frunte pe şeful misiunii de aviaţie, generalul Wilhelm Hauffe.

Până la 20 octombrie 1940 a sosit în România întregul comandament al Misiunii, iar pe la jumătatea lunii noiembrie, a fost încheiată deplasarea tuturor subunităţilor Diviziei 13 moto întărită, precum şi ale forţelor aeriene. La acea dată se aflau în România 22.330 de militari germani .

În iarna anului 1940 - 1941 efectivul trupelor germane în România a crescut la cca 500.000 de oameni, din care cca 130.000 militari au trecut, în martie 1941, în Bulgaria. Un motiv suplimentar de îngrijorare pentru Berlin îl constituia prezenţa unei importante flote aeriene britanice în Grecia, care avea posibilitatea lovirii din aer a instalaţiilor petroliere din România. În acest sens, la 4 octombrie 1940, colonelul Gerstenberg urgenta demersul legat de trimiterea trupelor germane în România, raportând Ministrului Forţelor Aeriene ale Reichului rugămintea de a trimite *elementele pentru apărarea antiaeriană a oraşului Ploieşti – artilerie antiaeriană şi avioane de urmărire, acestea din urmă pe calea aerului [...] arătând faptul că în cercurile proengleze din capitală se vorbeşte mult despre un iminent atac englez împotriva câmpurilor petroliere*[92].

[91] **Gheorghe Zaharia, Mihai Fătu** - *România şi Regimurile fasciste şi totalitare din Europa.* Vol. II, Editura Militară, Bucureşti, 1980, p. 298; Vezi şi: *Documents on German Foreign Policy, 1918-1945.* doc. nr. 84 (Nota şefului Înaltului Comandament al Wermachtului către Ministerul de Externe al Reichului, 21 septembrie 1940).

[92] *Documents on German Foreign Policy 1918-1945.*, doc, nr. 15, (182-85.407 - Telegrama nr. 1.716, semnată Gerstenberg şi Fabricius). Vezi şi: **Petre Teleagă, lt. col.** - *Aspecte ale faptelor de vitejie ale ostaşilor români din artileria antiaeriană în*

Un aspect cu totul diferit l-a prezentat activitatea desfăşurată de unităţile Misiunii aeriene germane în România, de sub comanda generalului Wilhelm Speidel[93]. Aceasta era constituită dintr-o divizie antiaeriană întărită, două regimente de artilerie antiaeriană, un grup de avioane de vânătoare, unităţi de proiectoare, unităţi speciale de apărare antiaeriană unităţi speciale de construcţii pentru protejarea instalaţiilor petroliere împotriva schijelor provocate de atacurile aeriene, precum şi unităţi specializate în operaţiuni de stingere a incendiilor. Misiunea aeriană a avut ca principală sarcină *de a fi gata de luptă* pentru apărarea regiunii petrolifere împotriva unui eventual atac aerian. Instruirea aviaţiei militare române a constituit o preocupare secundară. Şeful misiunii militare aeriene germane era răspuzător de apărarea regiunii petrolifere. Tactic şi din punct de vedere al instruirii personalului, acestuia îi erau subordonate toate unităţile româneşti de apărare antiaeriană din Valea Prahovei. România şi în mod deosebit regiunea petroliferă au fost incluse într-un plan complex de apărare proiectat de Hitler, care mărturisea că *nu putea dormi noaptea gândindu-se la zonele petrolifere din regiunea Ploieşti, situate la numai 180 km de graniţa sovieto-română*[94]. Ca urmare, în regiunea petroliferă Prahova şi la Ploieşti au fost dispuse majoritatea forţelor germane, fiind dislocate aici, începând cu luna octombrie 1940 şi până la declanşarea războiului împotriva Uniunii Sovietice, 60 de baterii artilerie antiaeriană germane şi Divizia 22 infanterie germană.

apărarea oraşului Ploieşti şi a zonei Petrolifere între 23-31 august 1944. În: *Studii şi materiale de muzeografie şi istorie militară.* Muzeul Militar Central nr. 12/1979.

[93] **Aurică Simion**, *op. cit*, p. 165.

[94] Biblioteca Academiei Române, Arhiva Istorică Centrală, Documentul este reprodus din culegera: *Documents on German Foreign Policy, 1918-1945.* Series, D (1937-1945); Volumul V, London, 1953, doc. nr. 297, pag, 397.

APĂRAREA PETROLULUI – MISIUNE COMUNĂ

La 12 aprilie 1941 s-a încheiat între Marele Stat Major român şi Misiunea Miliatră Germană din România o **Convenţie** conform căreia *Apărarea totală pe uscat, aer şi pe mare a instalaţiilor de producţie petrolieră, cisternelor, rezervoarelor de petrol reveneau Marelui Stat Major, care era responsabil şi care era sprijinit în acest scop de trupe şi comandamente germane.* În baza acestei convenţii, dispozitivul de apărare aeriană a ţării a fost împărţit în trei zone, strict legate de extracţia, prelucrarea şi transportul produselor petroliere. Astfel, zona de apărare **A** cuprindea: *regiunea petroliferă Ploieşti - Târgovişte – Câmpina*; zona de apărare **B** cuprindea: *portul petrolier Constanţa şi podul peste Dunăre de la Cernavodă*; zona de apărare **C** cuprindea: *portul petrolier şi staţiile de încărcare de la Giurgiu*[95]. În grupările de forţe constituite în cadrul celor trei zone participau forţe şi mijloace ale armatei germane dislocate în România.

Convenţia a fiinţat pe întreaga perioadă a războiului împotriva Uniunii Sovietice şi a reglementat raporturile de cooperare între unităţile române şi germane participante la apărarea aeriană a celor trei zone.

Prin prevederile acestei convenţii statul român obţinea două mari avantaje:

a) transferul din partea Germaniei a unor însemnate cantităţi de forţe şi mijloace de luptă moderne care erau utilizate pentru apărarea teritoriului românesc;

[95] Arhivele Militare Române, fond 5.418, nr. 1.662, dosar FN, f. 6-8.

b) posibilitatea Marelui Stat Major român de a disloca majoritatea forţelor din aeronautică pentru apărarea altor regiuni ale ţării, precum: zona Bucureşti, Oltenia, Banat, Sudul Transilvaniei şi Moldova.

Planul de apărare terestră a zonei petrolifere prevedea paza instalaţiilor şi câmpurilor petrolifere, mai ales a sondelor eruptive, împotriva sabotajelor. S-au luat în acest scop o serie de măsuri pentru a îmbunătăţi securitatea regiunii. Zona petroliferă a fost declarată zonă militară. Au fost expulzaţi specialiştii străini (francezi, englezi, belgieni) care erau suspectaţi de sabotaje. Accesul cetăţenilor străini în zonă a fost limitat - pentru specialiştii germani s-au eliberat vize speciale. Au fost ridicate toate armele de la cetăţenii români de altă etnie. S-au introdus restricţii de circulaţie şi camuflajul. Au fost înlocuiţi toţi militarii români de altă origine etnică din unităţile militare româneşti dislocate în zonă etc.[96]

Misiunile de pază au fost încredinţate Diviziei 2 Gardă, Detaşamentului Special de Jandarmi de Pază Zonă Petroliferă, creat în 1940 şi gărzilor proprii ale societăţilor petroliere.

La 26 februarie 1941 s-a încheiat o **Înţelegere** între Subsecretariatul de Stat al Aerului român şi Misiunea Militară Aeriană Germană din România privind derularea unui program de construcţii destinate protejării rezervoarelor şi instalaţiilor din rafinării contra schijelor de bombe. Termenul de execuţie a fost fixat pentru 26 aprilie 1941. Cheltuielile urmau să fie suportate de către statul german. Până la 6 martie 1942 s-au executat în cadrul programului stabilit lucrări în valoare de 1,445 miliarde lei, din care statul german achitase numai 1,006 miliarde[97].

Realizarea dipozitivului strategic ofensiv de către armatele germane şi române pentru declanşarea războiului împotriva Rusiei Sovietice a produs modificări în compunerea forţelor dislocate pentru apărarea terestră a zonei petrolifere. Astfel, la începutul anului 1941, Divizia 22 infanterie germană a fost retrasă din

[96] Arhivele Militare Române, fond 2.024, f. 21-28.
[97] . Ibidem, fond 2.067, nr. 91, dosar FN, f. 2-9.

regiunea Ploieşti-Prahova şi înlocuită de Divizia 4 infanterie română. Misiunea acestei mari unităţi româneşti era de a *interveni numai în acţiuni de forţă decisive pentru a captura sau distruge paraşutişti sau infanteria aeropurtată*[98].

La începutul războiului împotriva URSS unităţile de artilerie antiaeriană care apărau regiunea petroliferă erau într-o proporţie covârşitoare germane. Numărul insuficient de unităţi de artilerie antiaeriană au obligat Marele Stat Major român să lase doar câteva baterii antiaeriene în regiunea petroliferă, iar celelalte unităţi au fost dislocate pentru apărarea aeriană a altor zone ale ţării şi a dispozitivului strategic creat în Moldova. Aproape întreaga artilerie antiaeriană română, însumând 66 baterii tunuri antiaeriene, 12 baterii mitraliere antiaeriene calibru 13,2 mm, 9 baterii proiectoare şi 6 baterii pândă aeriană a fost dislocată pentru apărarea capitalei, a oraşelor Braşov şi Reşiţa, a centrelor sensibile din Moldova şi Dobrogea. Ulterior, după începerea războiului, majoritatea forţelor (12 din cele 19 divizioane de artilerie antiaeriană existente) au fost angajate în protejarea aeriană a acţiunilor de luptă duse de armata română pentru eliberarea Basarabiei şi Bucovinei de Nord şi cucerirea Odessei. În sprijinul forţelor germane de artilerie antiaeriană care apărau regiunea petrolieră intervenea aviaţia de vânătoare română şi germană dislocată pe aerodromurile din apropiere: Buzău, Pipera şi Otopeni[99].

Primul bombardament consemnat în regiunea petrolieră s-a executat asupra oraşului Ploieşti în ziua de 13 iulie 1941, la orele 18^{10}, de către aviaţia sovietică. Au fost lovite rafinăriile *Astra*, *Orion* şi *Lumina*. Cele mai importante distrugeri au fost înregistrate la Rafinăria *Orion* în valoare de circa 200 milioane lei. Repunerea în funcţiune a tuturor instalaţiilor lovite a durat între 2 - 4 luni. Victimele acestui bombardament au fost 5 morţi (2 soldaţi români, 2 soldaţi germani, 1 bucătar), 7 grav răniţi şi 6 uşor răniţi.

[98] Arhivele Militare Române, fond 2.067, nr. 91, dosar FN, f. 2-9.
[99] Ibidem, fond 5.418, dosar 2.024, f. 95.

Analiza bombardamentului a oferit pentru Marele Stat Major o serie de concluzii dintre care amintim:

a) atacul s-a produs prin surpindere - aviația sovietică nu a fost descoperită de sistemul de pândă și observatoare;
b) alarma aeriană s-a dat după începerea atacului, fapt care a făcut ca artileria antiaeriană germană să reacționeze cu întârziere;
c) forțele de apărare pasivă și pompierii *s-au comportat bine*;
d) zidurile de protecție din jurul instalațiilor și rezervoarelor și-au demonstrat din plin eficacitatea, fiind necesar ca ele să aibă o înălțime egală cu a rezervoarelor[100].

În anul 1942 s-au produs modificări majore în dispozitivul de apărare a regiunii petrolifere Prahova. Pentru a se accelera procesul de înzestrare cu tehnică de luptă modernă a unităților de artilerie antiaeriană din sistemul de apărare a teritoriului național, la 30 ianuarie 1942, s-a încheiat un protocol între Comandamentul Apărării Antiaeriene și Misiunea Militară Germană care prevedea modul de predare - primire a tehnicii de luptă aflată în înzestrarea unităților germane dislocate în regiunea petroliferă și anume: 18 baterii tunuri calibru 88 mm, 12 baterii tunuri calibru 20 mm, 3 baterii proiectoare, 3 companii baloane captive precum și sistemul de transmisiuni existent[101].

La 24 martie 1942 a fost creat Comandamentul local de artilerie antiaeriană Ploiești. În compunerea acestuia se găseau în vara anului 1942 următoarele forțe: 18 baterii tunuri calibru 88, 12 baterii tunuri calibru 20 mm, 3 baterii mitraliere antiaeriene, 2 baterii tunuri calibru 37 mm Reihnmetal[102]. Ponderea forțelor germane, destinate apărării aeriene a zonei respective, era net superioară forțelor române, ceea ce însemna că încă nu puteau fi asigurate de către armata română mai multe mijloace de apărare aeriană a regiunii în cauză.

[100] Arhivele Militare Române, fond 5.418, dosar 2.024, f. 91-93.
[101] *Istoria artileriei, op. cit*, p. 216.
[102] Arhivele Militare Române, fond 319, dosar 21, f. 148.

La 24 septembrie 1942, mareșalul Ion Antonescu l-a convocat pe generalul Gerstenberg, șeful Misiunii Militare Aeriene germane din România și i-a cerut să transmită la Berlin dorința părții române de a primi tunuri calibru 105 mm pentru apărarea regiunii petrolifere[103].

La 30 noiembrie 1942, generalul Gerstenberg a prezentat mareșalului Ion Antonescu un plan de măsuri prin care Germania era dispusă să contribuie la îmbunătățirea *apărării antiaeriene a regiunii petrolifere*. Printre altele Germania propunea: dispersarea rafinăriilor centrului petrolifer Ploiești - trimițând în acest scop în zonă pe directorul ministerial Knipfer și alți specialiști în domeniu; constituirea unor escadrile de aviație de vânătoare de noapte; executarea de lucrări false etc.[104] De asemenea, se oferea părții române experiența germană în organizarea apărării antiaeriene și apărării pasive împotriva atacurilor aviației aliate și evacuării populației. Propunerile privind dispersarea rafinăriilor din Ploiești au fost respinse nu numai de partea română, dar chiar de către Hitler, pentru că lucrările necesare implicau un volum foarte mare de forță de muncă, cheltuieli, și durau minimum un an și jumătate[105].

Efectele nimicitoare ale atacurilor aeriene anglo-americane asupra Germaniei și Italiei au determinat guvernul român să analizeze stadiul de pregătire a apărării aeriene a țării. Ca urmare, la 19 decembrie 1942 a avut loc la Marele Stat Major o conferință la care au participat o serie de ministere și oficii guvernamentale, civile și militare, care aveau responsabilități în domeniul apărării pasive. S-au precizat responsabilitățile ministerelor privind evacuarea populației, autorităților și spitalelor, asistența pe timpul bombardamentelor și după, lucrările de camuflaj, reorganizarea comandamentului apărării antiaeriene etc. S-au stabilit și principalele centre urbane pentru care se impunea

[103] Arhivele Militare Române, fond 950, dosar 21, nr. 13.
[104] Ibidem, fond 5.418, dosar 2.132, f. 34-35.
[105] Idem.

evacuarea populației, precum București, Ploiești, Câmpina, Brașov, Giurgiu și Constanța[106].

Un aspect important al apărării aeriene îndepărtate a zonei petrolifere, mai ales al alarmării timpurii, l-a constituit stabilirea cooperării cu aviația militară bulgară. Prin sistemul de stații de radiolocație germane, instalat pe granița de sud a Bulgariei, putea fi reperat orice avion care zbura dinspre Marea Egee la o distanță de circa 400 km de Ploiești. În plus, aviația de vânătoare bulgară, înzestrată cu avioane Me 109, putea fi utilizată în luptă de către Comandamentul Aviației de Vânătoare din România al Misiunii Militare Aeriene Germane (colonel Woldenga)[107].

La 5 ianuarie 1943 a avut loc o întâlnire între mareșalul Ion Antonescu, generalul Jienescu, comandantul aeronauticii române și generalul Gertenberg, din partea Werhrmachtului, în cadrul căreia s-au stabilit forțele germane ce trebuiau aduse în România pentru întărirea apărării aeriene din regiunea petroliferă și a porturilor de tranzit aferente. Conform celor convenite, armata germană urma să participe la apărarea antiaeriană cu noi forțe, distribuite astfel: *în spațiul Ploiești cu trei divizioane grele de artilerie antiaeriană (în total 13 baterii grele și 6 baterii ușoare), un divizion de proiectoare antiaeriene cu 3 baterii, un regiment apărare pasivă, un regiment de pompieri, în total însemnând 4.500 oameni. În spațiul Giurgiu se disloca un divizion mixt antiaerian german cu 3 baterii grele și 2 baterii ușoare, având circa 800 de oameni*[108].

Odată cu sosirea noilor unități germane în România, mareșalul Ion Antonescu a aprobat, la 8 ianuarie 1943, o altă organizare de comandament româno-germană privind apărarea aeriană a centrelor sensibile Ploiești, București, Giurgiu, Constanța și Cernavodă. Apărarea *centrului petrolifer Ploiești* se realiza în continuare sub comandament german și avea în compunere următoarele forțe: 27 baterii calibru 88 mm (18 germane, 9 române),

[106] Arhivele Militare Române, fond 5.418, dosar 2.132, f. 49-50, 95-100.
[107] Ibidem, f. 84-86.
[108] Ibidem, f. 243.

18 baterii calibru 20 mm (12 germane și 6 române), 5 baterii baloane captive (3 germane, 2 române) și 3 baterii apărare pasivă germane, 6 baterii proiectoare (3 germane, 3 române).

Forțele române de la Ploiești erau grupate în Regimentul 7 Artilerie Antiaeriană. Apărarea antiaeriană a Capitalei era asigurată în totalitate cu unități militare românești. Pentru localitățile Giurgiu, Cernavodă și Constanța apărarea antiaeriană era asigurată de forțe române și germane în proporții aproximativ egale. Conducerea apărării antiaeriene de la Giurgiu, Cernavodă și Constanța se afla sub comandament german, doar apărarea capitalei era sub comandament român[109].

Se constată că din totalitatea forțelor și mijloacelor destinate apărării zonei petrolifere și porturilor petroliere de tranzit germanii participau într-o proporție însemnată, circa 60%, cea mai mare densitate fiind realizată la Ploiești. Cu toate eforturile făcute, apărarea aeriană a zonei petrolifere era încă deficitară. În raportul din 5 februarie 1943 al generalului Grigore Nicolau, comandantul Diviziei 2 Gardă, se arăta că în zona petroliferă, *exceptând orașul Ploiești*, mai erau *puncte și regiuni sensibile fără apărare a. a. și anume: Câmpina, Moreni, Gura Ocniței, Țintea, regiunea Băicoi-Florești*[110]. Luând act de raportul respectiv, Marele Stat Major l-a trimis spre analiză Subsecretarului de Stat al Aerului, comandament care purta răspunderea apărării aeriene a țării. În răspunsul Subsecretariatului de Stat al Aerului se evidenția faptul că referitor la apărarea aeriană a zonei petrolifere *problema cade în sarcina Misiunii Militare Aero Germane din România*, care *răspundea de apărarea antiaeriană a întregii zone petrolifere*[111].

Petrolul românesc a constituit obiect de analiză și a fost inclus în rândul marilor decizii politico-militare de la începutul anului 1943, decizii luate aproape simultan în cadrul celor două mari tabere beligerante. Petrolul a fost problema centrală a

[109] Arhivele Militare Române, fond 5.418, dosar 2.132, f. 240-242.
[110] Ibidem, f. 190-192.
[111] Ibidem, f. 194-196.

negocierilor economice româno-germane purtate în perioada octombrie 1942 - ianuarie 1943, la Berlin. În urma acestor negocieri s-a încheiat la 11 ianuarie 1943 **Protocolul secret româno-german** privind schimburile de mărfuri în anul 1943 - 1944, în care, la punctul 6, se menționa că *Puterile Axei cer livrarea a 4.000.000 tone produse petroliere*[112].

Modificarea situației strategice generale în favoarea Coaliției Națiunilor Unite a contribuit la creşterea importanței regiunii petrolifere Prahova în asigurarea cu carburant a armatei germane. Încetarea rezistenței trupelor Axei în Africa de Nord, la 12 mai 1943, a dus la cucerirea supremației aeriene şi maritime de către forțele engleze şi americane în Marea Mediterană şi a permis acestora debarcarea în Sicilia. Începând cu luna mai a anului 1943, Misiunea Militară Aeronautică Germană din România împreună cu Marele Stat Major român au intensificat procesul de întărire a apărării antiaeriene a regiunii petrolifere, în special a centrului sensibil Ploieşti. Situația era impusă de faptul că aviația Coaliției Națiunilor Unite, dislocată pe aerodromurile din Nordul Africii, puteau executa raiduri aeriene împotriva României. Au fost astfel aduse din Germania noi mijloace de artilerie antiaeriană, stații de radiolocație, aviație de vânătoare de noapte, unități speciale pentru producerea de nori artificiali[113].

Forțele care apărau Regiunea 3 Aeriană română (în care era inclusă şi zona petroliferă Valea Prahovei) aveau următoarea compunere de luptă:

a. aviația: 8 escadrile aviație de vânătoare de zi, (5 române, 3 germane) şi 3 escadrile aviație de vânătoare de noapte (1 română, 2 germane);
b. artileria antiaeriană: 133 baterii de artilerie antiaeriană române şi 53 germane;
c. sistemul de supraveghere a spațiului aerian şi de transmitere a datelor constituit din subunități de pândă radio (aparținând armatelor română şi germană) şi pândă specială (stații de radiolocație Freya şi Wurtzburg, aparținând armatei germane).

[112] Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71, Germania, vol. 126, f 187.
[113] Arhivele Militare Române, fond 319, dosar 23, f. 137, 163.

Din a doua jumătate a anului 1943 a început procesul de preluare de către armata română a unor subunități de pândă speciale de la armata germană.

Misiunea Militară Aeronautică Germană a propus ca apărarea aeriană în zona de responsabilitate a Regiunii a 3-a Aeriene române, să fie condusă în totalitate de comandamentele germane[114]. Propunerea germană a fost respinsă şi Subsecretariatul de Stat al Aerului a propus următoarele măsuri:

- *aviația de vânătoare română rămâne sub comandament german (col. Woldenga), cu misiunea de a apăra zona petroliferă şi oraşul Ploieşti, Bucureşti, Constanța (portul petrolier), podul de la Cernavodă şi portul petrolier Giurgiu;*
- *comandamentele locale de apărare AA a Capitalei, oraşelor Buzău, Mizil şi Constanța trec sub comandament român;*
- *comandamentul AA Ploieşti rămâne sub comantament german* ***prin faptul că interesează conducerea generală a războiului;***
- *Regiunea a III-a Aeriană conduce apărarea aeriană a teritoriului, luând în subordine atât comandamentul Aviației de Vânătoare de zi şi de noapte (col. Woldenga) cât si toate comandamentele AA a centrelor sensibile*[115]

Rezoluția mareşalului Antonescu privind această problemă a fost: *De acord cu S. S.* [Subsecretariatul de Stat, n. ns.] *al Aerului. Nu trecem apărarea teritoriului unui comandament străin*[116].

[114] Arhivele Militare Române, fond 950, dosar 23, nr. 13, f. 31-32.
[115] Ibidem, f. 33.
[116] Ibidem, f. 34.

La 17 iulie 1943, s-a semnat la Berlin, de către ministrul german Karl Clodius şi Mihai Antonescu, şi un protocol cu privire la apărarea aerieană a regiunii petrolifere şi a porturilor de transbordare. Conform acestui document bugetul iniţial de 2,1 miliarde lei, stabilit prin protocolul din 11 ianuarie 1943, trebuia suplimentat cu suma de 8,9 miliarde lei. Guvernul german contribuia la acest buget cu:

a. materiale de construcţie pentru executarea programului de apărare antiaerieană în valoare de 3,8 miliarde lei;
b. aparate de război pentru aviaţie de vânătoare în valoare de 2,4 miliarde lei;
c. alte materiale de război în valoare de 1,5 miliarde lei.

Acoperirea sumelor pentru aceste noi lucrări se făcea în aceeaşi proporţie ca şi pentru cele precedente, adică 42% Germania, 42% România, 16% Italia.[117]

Intenţia forţelor aeriene americane şi britanice de a bombarda regiunea petroliferă nu a rămas necunoscută de către responsabilii militari de la Bucureşti şi Berlin. Astfel, la 17 iunie 1943 Serviciul Secret de Informaţii român a primit din partea amiralului Canaris informaţii despre posibilitatea efectuării unor *bombardamente masive asupra regiunii petrolifere într-un viitor apropiat*[118].

Apărarea aeriană a regiunii petrolifere a fost una dintre cele mai puternice din cel de-al doilea război mondial. La începutul lunii iunie 1943 a fost dislocată la Ploieşti Divizia 5 Artilerie Antiaeriană germană, comandată de colonelul Kuderna[119]. Această mare unitate a luat în subordine toate mijloacele destinate apărării regiunii petrolifere împotriva unor atacuri aeriene masate şi complexe. Dispozitivul de luptă realizat anterior a fost completat cu noi piese de artilerie şi mitraliere antiaeriene,

[117] Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71, Germania, 1943, vol. 127, f. 220-221.

[118] **Horia Brestoiu** - *Impacte la paralela 45, incursiune în culisele bătăliei pentru petrolul românesc*. Editura Junimea, Iaşi, 1986, p. 487-488.

[119] Arhivele Militare Române, fond 5.423, dosar. nr. 275, f. 50.

staţii de radiolocaţie, care printr-o dispunere şi mascare judicioasă, permitea realizarea surprinderii şi a unui foc antiaerian etajat, eficace la înălţimi de până la 7.000 m. După 22 iunie 1943 în zonă au fost dislocate noi forţe: 6 baterii calibru 88 mm (Ploieşti), 1 baterie calibru 20 mm cu 15 tunuri (Mizil) şi 1 baterie calibru 20 mm cu 12 tunuri (Băicoi)[120].

La 31 iulie 1943 Regimentul 7 Artilerie Antiaeriană român avea operative: 15 baterii calibru 88 mm, toate dislocate la Ploieşti, o baterie calibru 57 mm, 7 baterii calibru 20 mm (5 la Ploieşti şi 2 la Câmpina) şi un divizion de proiectoare.

Înfiinţarea a noi regimente de artilerie antiaeriană în armata română, dintre care primele două, Regimentele 7 şi 9, au fost dislocate pentru apărarea aeriană a regiunii petrolifere, demonstra importanţa deosebită acordată acesteia de către factorii de decizie politico-militară ai statului român. Unităţile germane, subordonate Diviziei 5 Artilerie Antiaeriană germană, îndeplineau următoarele misiuni:

- Regimentul 180 Artilerie Antiaeriană (german) apăra nemijlocit oraşul Ploieşti în cooperare cu Regimentul 7 Artilerie Antiaeriană (român), având în subordine 18 baterii tunuri antiaeriene şi 3 baterii proiectoare. Acest regiment german avea divizioanele amplasate la Tătărani, Ploieşti, Strejnic, Bărcăneşti şi Valea Călugărească[121];
- Regimentul 202 Artilerie Antiaeriană (german) apăra centrele sensibile Câmpina, Moreni, Floreşti, Băicoi şi Ţintea, în cooperare cu 3 baterii din Regimentul 7 Artilerie Antiaeriană (român). Avea în compunere 14 baterii tunuri antiaeriene;
- Forţele germane mai dispuneau la Ploieşti de un regiment de apărare pasivă, un regiment de pompieri, un detaşament ceaţă artificială.

[120] Arhivele Militare Române, fond 319, dosar 23, f. 163.

[121] Ibidem, f. 64.

Totalul efectivelor germane angajate în apărarea regiunii petrolifere era la sfârşitul lunii iulie a anului 1943 de 10.276 oameni.

Apărarea era completată cu Batalionul 3 Aerostate având în dotare 58 baloane captive încărcate cu oxigen, ce puteau fi ridicate până la 2.000 metri înălţime, astfel încât să atingă baza norilor sau să intre în nori pentru a nu fi observate de aviaţia inamică. La contactul cu balonul sau cu cablul acestuia avionul era doborât. Detaşamentul special de ceaţă artificială (german) utiliza peste 1.000 generatoare de ceaţă artificială, de tip *Nebeltopf*[122]. Eficienţa ceţii artificiale era sporită în condiţiile în care nu adia vântul, persistenţa acesteia fiind de 40 minute. Mitralierele antiaeriene au fost amplasate pe clădiri înalte, turnuri de apă, turle de biserici, poduri, înălţimi dominante sau mascate în diferite păduri şi alte acoperiri naturale[123].

Sistemul de apărare realizat beneficia de un sprijin important din partea aviaţiei de vânătoare de zi şi de noapte care, era dipusă pe aerodromurile Pipera (2 escadrile române), Mizil (3 escadrile: 1 română şi 2 germane), Târgşor (1 escadrilă română) şi Ziliştea (3 escadrile - 1 română şi 2 germane). În total 108 avioane erau angajate, în vara anului 1943, în apărarea regiuni petrolifere (57 române şi 51 germane)[124]. Acest sistem de apărare a acţionat pe baza informaţiilor oferite de Serviciul de pândă şi alarmă[125]. Acesta era constituit din sistemul de pândă german instalat în Balcani (mai ales în Bulgaria) şi sistemul de pândă român. Staţiile de detecţie germane de tipurile *Freya* şi *Wurtzburg* erau dispuse pe litoralul Mării Negre şi pe graniţa de Sud a Bulgariei şi asigurau descoperirea formaţiilor de

[122] **Vasile Berheciu, General** - *Sistemul de apărare antiaeriană din zona strategică Valea Prahovei în anii 1943-1944.* În: *Aprilie 1944. Ţiţeiul prahovean şi logistica beligeranţilor.* Simpozionul Internaţional Ploieşti 3-7 aprilie 1994, În colecţia *Revista de Istorie Militară*, p. 39-45.

[123] **James Dugan, Caroll Stewart** - *Operaţion „raz de marée"sur les pétroles de Ploiesti (1-2 Aout 1943).* Robert Laufout, Paris, 1963, p. 52.

[124] Ibidem, p. 42.

[125] **Vasile Berheciu, General,** *op. cit,* p. 41.

avioane ce evoluau dinspre Marea Egee şi Marea Adriatică. Ele constituiau un prim aliniament de alarmare a apărării aeriene destinată protejării zonei petrolifere. Un alt aliniament de avertizare era amplasat pe direcţia Adjud, Galaţi, cursul fluviului Dunărea între Galaţi şi vărsarea Oltului în Dunăre, în continuare, spre Nord; pe râul Olt, de la confluenţa acestuia cu Dunărea până la Făgăraş. Acest aliniament era constituit din posturi de observare-ascultare dotate cu aparate de radio emisie capabile să emită mesaje ce puteau fi recepţionate simultan de către toţi cei interesaţi (Comandamentul Aviaţiei de Vânătoare, Comandamentele locale de Apărare AA).

Pentru descoperirea avioanelor inamice şi dirijarea automată a focului artileriei antiaeriane asupra avioanelor în zona petroliferă au fost amplasate staţii de radiolocaţie Nurenberg care aveau posibilitatea detectării avioanelor de la 75 km distanţă de Ploieşti, oferind date despre zbor (viteză de croazieră, altitudini, direcţie de atac). Alarmarea populaţiei şi a trupelor privind raidurile aviaţiei aliate, era organizată astfel:

1. **Atenţie mărită**: se declanşa când avioanele se ridicau de pe aerodromurile din sudul Italiei;
2. **Pericol aerian gradul I:** când avioanele inamice se îndreptau spre România şi atingeau aliniamentul oraşului Niš (Iugoslavia) la circa o oră de zbor de Ploieşti;
3. **Pericol aerian gradul II:** când avioanele inamice, depăşind oraşul Niš, se aflau la o jumătate de oră de zbor de Ploieşti;
4. **Pericol aerian gradul III:** când avioanele inamice pătrundeau în spaţiul aerian al României, pe aliniamentul Orşova - Turnu Severin - Turnu Măgurele, se aflau la 20 minute de zbor de Ploieşti;
5. **Alarmă aeriană:** se declanşa când avioanele inamice se găseau pe direcţia Ploieşti la circa 10 - 15 minute de zbor de oraş.

După 5 mai 1944, a fost creat postul local de radio **Hanibal** pentru alarmarea populaţiei din zona petroliferă. Acest

post avea raza de emisie de 25 km şi emitea, din oră în oră, informaţii despre situaţia aeriană[126]. La sfârşitul lunii iulie 1943 apărarea aeriană a regiunii petrolifere era asigurată de 55 baterii de artilerie antiaeriană de diferite calibre, 6 baterii de proiectoare, 58 baloane captive, circa 1.000 generatoare de ceaţă artificială, sute de mitraliere antiaeriene şi peste 100 de avioane de vânătoare dislocate pe aerodromurile din apropiere.

Concentrarea de forţe şi mijloace realizată situa oraşul Ploieşti, din punct de vedere al densităţii mijloacelor destinate apărării aeriene, printre cele mai bine apărate zone din Europa aflată sub controlul Axei, după Berlin, Viena şi Valea Ruhrului[127].

Ca urmare a unor eforturi umane şi materiale deosebite, a unei concepţii îndrăzneţe de întrebuinţare a forţelor şi mijloacelor, a fost realizat un dispozitiv de apărarea aeriană modern, care şi-a demonstrat eficacitatea prin pierderile grele produse aviaţiei anglo-americane, care a atacat oraşul Ploieşti şi zona petroliferă Prahova, în perioada 1 august 1943 – 18 august 1944.

[126] **Eugen Stănescu, Iulia Stănescu, Gavriil Preda -** *Petrol şi Bombe la Ploieşti.* Ploieşti, Editura Imprimex, 1994, p. 45-46.

[127] **Mark Axworty, Cornel Scafeş, Cristian Crăciunoiu -** *Third Axis, Fourth Ally Roumain Armed Forces în the European Wari, 1941-1945.* Edition Arms and Armour, London, 1995, p. 28.

TRATATIVE ŞI ACORDURI

Trebuie subliniat faptul că de la 10 octombrie 1940 (data când primele unităţi germane au intrat pe teritoriul românesc) şi până la 23 august 1944 (ziua arestării mareşalului Ion Antonescu ca urmare a unei lovituri de stat), România nu a fost o ţară ocupată de Germania. România a avut statutul de ţară aliată, fapt care rezultă din analiza raporturilor economice, politice, diplomatice, juridice şi de altă natură, româno-germane din această perioadă. Cele 91 de documente oficiale semnate între guvernul regal român şi guvernul celui de-al III-lea Reich între 23 martie 1939 şi 9 februarie 1944, documente existente în arhiva Ministerului de Externe, demonstrează că tratativele româno-germane s-au purtat între state aliate, în care fiecare parte şi-a promovat şi apărat interesele, acceptând numai acele concesii pe care logica războiului comun le impunea. Chiar dacă Germania a avut o poziţie dominantă - economică, politică şi militară - foarte greu de contracarat, statul român a avut capacitatea de a-şi promova interesele, iar raporturile economice româno-germane nu au fost raporturi de la învingător la învins sau de la ocupant la ocupat. România şi Sud-Estul european erau considerate de cercurile politice conducătoare germane ca făcând parte din **spaţiul vital** necesar Germaniei pentru a se putea menţine şi dezvolta ca mare putere[128].

[128] **Gavriil Preda -** *Importanţa strategică a petrolului românesc. 1939-1947.* Editura Printeuro, Ploieşti, 2001, p. 106-108. *Spaţiul vital* – conceptul are înţeles diferit în funcţie de domeniul la care se face referire. În programul rasial al doctrinei naţional-socialiste *lebensraum* (spaţiul vital) făcea referire la teritorilul locuit exclusiv de germani şi care trebuia să aparţină numai acestora, aşa-zisa *Germanie Mare*, (incluzând Germania, Austria, partea de vest a Poloniei (Danzigul şi Silezia), Cehia şi Moravia. În doctrina economică a Partidului naţional-socialist conceptul de *spaţiu vital* exprima ideea de autarhie şi avea în vedere crearea unui spaţiu economic complementar, practic a unui cordon economic format din state, care urmau a fi orientate din punct de vedere economic spre Germania şi aduse în stare de dependenţă faţă de aceasta. Se enunţa astfel pretenţia germană de a i se legaliza un spaţiu economic de hegemonie prin excluderea intervenţiei altor puteri.

Tratativele economice româno-germane purtate de reprezentanții permanenți ai Germaniei la București, precum: Wilhelm Fabricius, Manfred von Killinger, Carl Cladius, dr. H. Neubacher, cu reprezentanții guvernului român ca Victor Slăvescu, Mircea Cancicov, Grigore Gafencu și alții au evidențiat interesele specifice ale celor două state în domeniul petrolier. Astfel la 6 martie 1940 s-a încheiat la București o **Convenție Provizorie** între Guvernele Germaniei și României privind livrarea de materiale de război de proveniență polonă și cehă în schimbul unor cantități de petrol[129].

După intense negocieri financiar-economice purtate între delegațiile celor două state, la 27 mai 1940, s-a încheiat cel mai important acord petrolier dintre România și Germania, acord care a stabilit principiile ce au reglementat schimbul de petrol contra armament între cele două state în timpul celui de al doilea război mondial. A fost denumit **Pactul Armament-Petrol** sau **Ölpakt** și a fost semnat de Mircea Cancicov și H. Neubacher[130].

La 8 august 1940 s-a semnat, la București, un **Protocol Confidențial** privitor la stabilirea cantităților și prețurilor pentru exportul de cereale românești în Germania. Prin acordul respectiv statul german își asigura o aprovizionare constantă cu produse agricole românești. Ca urmare a acestui protocol, după petrol și cerealele României erau angajate în susținerea economiei de război a celui de al III-lea Reich[131].

La 1 octombrie 1940 s-a încheiat, la București, **Convenția româno-germană asupra plății livrărilor de produse petroliere române**, document care reglementa mecanismul plăților bilaterale.[132]

[129] Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond Tratate, Convenții, Acorduri, Protocoale, Bilaterale, Germania, 49 terțiar, București, 22 mai 1940 (*Convenție provizorie între guvernul german și guvernul român din 6 martie 1940*) nepaginat. (În continuare se va folosi sigla Arhiva MAE, fond TCAP).

[130] Ibidem, București 27 mai 1940 (*Acord privitor la schimbul de compensare de material de război german cu poduse petroliere românești*. 27 mai 1940).

[131] Monitorul Oficial, nr. 229 din 27 septembrie 1940.

[132] Arhiva MAE, fond TCAP, Bilaterale, Germania, 52, București, 1 octombrie 1940, nepaginat.

Pregătirea viitoarelor acțiuni de luptă împotriva Uniunii Sovietice (*Operațiunea Barbarossa*) presupunea pregătirea bazei logistice cât mai aproape de zona acțiunilor de luptă. În acest sens, la 17 ianuarie 1941 s-a semnat la București **Acordul pentru aprovizionarea trupelor germane în România**, având drept scop *preîntâmpinarea perturbării vieții economice românești prin prezența trupelor germane în România.* Pe linia aceloraşi preocupări se înscrie și încheierea, la 29 ianuarie 1941, a unei **Convenții** între Misiunea Militară Aeriană Germană din România, Subsecretariatul de Stat al Aerului Român și Ministerul Economiei Naționale privitoare la organizarea alimentării aviației germane cu benzină[133]. Prevederile convenției constituie ele însele un convingător argument privitor la importanța pe care o aveau produsele petroliere românești pentru mașina de război germană. De remarcat că unul dintre obiectivele de bază ale *Operațiunii Marița* (denumirea codificată a planului de atac al Greciei de către Werhmacht) a fost protejarea câmpurilor petrolifere românești împotriva unor posibile atacuri aeriene ale aviației britanice dislocate în Grecia.

Cea mai explicită recunoaştere a importanței petrolului românesc pentru economia de război germană se găsește în *Operațiunea Barbarossa*, document fundamental privind istoria celui de al doilea război mondial. La 18 iunie 1941, Adolf Hitler i-a comunicat conducătorului statului român, generalul Ion Antonescu, momentul declanşării atacului împotriva Uniunii Sovietice. Cu acest prilej führerul german a recunoscut rolul determinant al petrolului românesc pentru economia de război germană și a precizat misiuni distincte armatelor germano-române în acest sens. Conform ordinului de luptă al OKW-ului, misiunea inițială a grupului de armate româno-german de sub comanda generalului Ion Antonescu era de a apăra

[133] *Documents of. German Foreign Policy 1918-1945*, Series D, (1937-1945) volume XI, Septembrie 1, 1940 – January 31, 1941, London, Her Majesty's Stationery Office, 1961, doc. nr. 738 (*Directiva Înaltului Comandament al Werhmachtului din 31 ianuarie 1941*).

teritoriul român împotriva unei invazii sovietice şi în mod deosebit *protejarea zonei petrolifere*[134]

Ca urmare a intensificării acţiunilor de luptă pe frontul germano-sovietic şi pentru a amplifica puterea de izbire a forţelor aeriene germane asupra trupelor sovietice în retragere, la 1 august 1941 s-a semnat la Bucureşti un **Protocol confidenţial** între Subsecretarialul de Stat al Aerului Român, Ministrul Economiei Naţionale şi Misiunea Aeronautică Germană din România referitor la modul de repartizare a benzinei de aviaţie[135]. Documentul în cauză stabilea ca două cincimi din producţia românească de benzină de aviaţie să revină aviaţiei române şi trei cincimi să fie dată aviaţiei germane.

În perioada noiembrie 1941 - ianuarie 1942 au avut loc la Berlin intense negocieri economice. Delegaţiile au fost conduse de Nicolae Răzmiriţă, din partea României şi de dr. Carl Clodius, din partea Germaniei. Negocierile s-au purtat în cadrul Comisiunilor economice guvernamentale română şi germană, organisme create în acest scop şi care au fiinţat permanent până la 23 august 1944. Cu acest prilej s-au semnat noi acorduri economice cu Germania. Printre cele mai importante documente semnate la 17 ianuarie 1942, la Berlin, au fost: **Protocolul** celei de-a 11-a sesiuni a Comisiunilor guvernamentale română şi germană, **Acordul** privind lichidarea averilor repatriaţilor germani din Basarabia şi Bucovina de Nord ş. a.[136]

Problemele economice au stat în centrul discuţiilor pe care mareşalul Ion Antonescu le-a avut la Cartierul General german *Wolfsschanze*, în zilele de 11 - 12 februarie 1942, cu Aldof Hitler, mareşalul Göring, ministrul de externe Joachim von Ribbentrop,

[134] **Ion Ardeleanu şi colab** - *23 August 1944, Documente 1939-1943.* Vol. I. Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1984, p. 279-281.

[135] Arhiva MAE, fond TCAP, Bilaterale, Germania, 62 sex, Bucureşti, 1 august 1941, nepaginat.

[136] Ibidem, fond TCAP, Bilaterale, Germania, 66 (*Protocol confidenţial asupra rezultatului sesiunii a 11-a a Comisiunilor Guvernamentale Română şi Germană; Berlin 17 ianuarie 1942*) nepaginat.

mareşalul Keitel şi alţi lideri germani[137]. Mareşalul Ion Antonescu i-a atras atenţia Führerului că dacă, *poporul român s-a arătat gata să-şi jertfească tot petrolul şi recolta chiar cu preţul reducerii raţiei sale de pâine şi renunţării la propriile rezerve*, a acceptat asemenea sacrificii pentru anularea dictatului de la Viena[138]. Raţiunea rămânerii României în Axă, în înţelegerea poporului român şi a conducătorilor săi, era refacerea României Mari, mutilată teritorial în anul 1940. *Nici un om politic nu va avea curajul să spună că a renunţat la Ardeal şi nici România nu poate admite pumnalul din inimă ce i-a fost înfipt la* Viena, preciza în cadrul discuţiilor mareşalul Ion Antonescu[139].

Bătălia pe principalul front al războiului, frontul sovieto-german, a devenit tot mai dură, mai ales în vara anului 1942 când armatele celui de al III-lea Reich au declanşat o amplă ofensivă pentru cucerirea câmpurilor sovietice de petrol de la Marea Caspică şi Caucaz. Nevoia de carburant a frontului devenea tot mai mare şi mai presantă. Ca urmare la 27 iulie 1942 a fost semnat la Bucureşti un **Protocol** referitor la producţia şi repartizarea benzinei de aviaţie în România[140].

Evoluţia nefavorabilă pentru Axă a mersului general al războiului a început cu prima jumătate a anului 1943. Ea s-a datorat, în principal, pierderii iniţiativei strategice pe frontul germano-sovietic şi în Africa de Nord, înfrângerii de la Stalingrad, coroborată cu anularea oricărei posibilităţi de a cuceri petrolul din Caucaz. O asemenea evoluţie a evenimentelor militare a dus la apropierea acţiunilor de luptă de câmpurile petrolifere din România, fapt care a sporit vulnerabilitatea acestora la diferitele atacuri.

Apărarea acestei zone economice - de o importanţă strategică indiscutabilă pentru Axă - împotriva atacurilor din aer, terestre sau a sabotajelor a constituit o preocupare permanentă

[137] Biblioteca Academiei Române, Arhiva Istorică Centrală, fond 13, dosar 1.263, nepaginat.

[138] Ion Calafeteanu - *Români la Hitler*. Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1999, p.118.

[139] Ibidem, p. 111.

[140] Arhiva MAE, fond TCAP, Bilaterale, 76, Germania, Bucureşti; 27 Iulie 1942

a autorităților române și germane pe întreaga desfășurare a războiului. Pregătirea pentru apărarea complexă a zonei petrolifere românești s-a intensificat încă din toamna anului 1942. În acest scop s-au alocat fonduri importante de către guvernele român, german și italian.[141]

La 9 februarie 1944 a fost semnat la București un **Protocol secret** privitor la colaborarea economică de război între România și Germania. Conform documentului convenit exporturile germane către România, în anul 1944, constau, în principal, din armament (tancuri, elemente blindate, avioane, mijloace motorizate, materii prime, semifabricate și alte produse industriale necesare Ministerului Înzestrării Armatei și Producției de Război, precum și instalații, șine și material rulant cerut de către CFR[142]. În contra partidă și conform **Protocolului confidențial** asupra rezultatelor celei de a 14-a sesiuni a comisiunilor guvernamentale română și germană, semnat tot la 9 februarie 1944, România trebuia să exporte în Germania produse petroliere în valoare de 535.000.000 RM (Reich Mark)[143]. În document se preciza că valoarea de 535.000.000 RM era considerată o *bază pentru stabilirea unui plan de plăți și nu o limitare cantitativă în schimbul de livrări de produse petroliere contra livrării de armament.*[144]

Analizând mecanismul prin care s-au derulat tratativele economice dintre România și Germania între anii 1940 - 1944 se poate conchide că negocierile și schimburile comerciale dintre cele două state au avut la bază cadrul tehnic și juridic creat prin tratatul economic încheiat la 23 martie 1939. Conform principiilor stabilite prin acest tratat, România și Germania, state aliate, au avut statut egal și și-au păstrat atributele de suveranitate și independență. Fiecare stat și-a promovat și protejat cât mai

[141] Arhiva MAE, fond TCAP, Bilaterale, 71, Germania, vol. 127, f. 220-223.

[142] Ibidem, fond TCAP, Bilaterale, Germania 95. București, 9 februarie 1944 (*Protocolul secret privitor la colaborarea economică de război între România și Germania*, București, 9 februarie 1944) nepaginat.

[143] Ibidem, fond 71, Germania, vol. 128, f. 16.

[144] Ibidem, f. 17.

eficient interesele proprii, făcând numai acele concesii pe care mersul general al războiului le-a impus. Modificarea raportului de forțe în favoarea Coaliției Națiunilor Unite a determinat pe mareșalul Ion Antonescu și colaboratorii săi să acționeze mai ferm pentru prezervarea petrolului, principala bogăție a României, în scopul asigurării condițiilor pentru refacerea economică a țării după război, inclusiv pentru plata unor posibile despăgubiri de război.

Guvernul german a desfășurat o politică adaptată la realitățile războiului privitoare la România astfel, că după înfrângerea de la Stalingrad s-a înregistrat o schimbare în conținutul politicii economice a celui de al III-lea Reich față de România, care devenise un prețios aliat economic și militar. Ca urmare, în cadrul tratativelor, protejarea intereselor proprii s-a făcut cu mai multă eficiență de către negociatorii români. Analiza statistică a problemelor aflate în atenția negociatorilor români și germani a dus la concluzia că petrolul a fost tema centrală a tuturor negocierilor. De evoluția prețurilor și a cantităților de produse petroliere exportate către Germania a depins întregul mecanism al schimburilor economice bilaterale. Nevoia de petrol a Germaniei a fost atât de mare încât a creditat într-o foarte mare măsură economia și efortul de război al României în condiții avantajoase, pe care nici o altă mare putere nu le-a acordat statului român în întreaga sa istorie modernă[145].

Un rol deosebit de important în promovarea și apărarea intereselor economice ale statului român din anii războiului l-au avut mareșalul Ion Antonescu, Mihai Antonescu, negociatorii Nicolae Răzmiriță, Victor Petala și alți diplomați români, oameni care și-au slujit țara cu competență și credință.

[145] **Gavriil Preda**, *op. cit*, p. 148-149

PETROLUL – SUPORT AL ECONOMIEI DE RĂZBOI

Schimburile economice ale României cu Germania au avut o influență determinantă asupra economiei românești și a efortului său de război prin volumul, structura și implicațiile lor. Principiile fundamentale pe care s-au derulat schimburile economice bilaterale între anii 1940 - 1944 au fost cele stabilite în tratatul româno-german din 23 martie 1939. Reciprocitatea - ca principiu fundamental al tratatului respectiv - prevedea o colaborare în plan economic pe mai mulți ani, bazată pe echilibrul schimbului dintre cele două state[146].

O condiție a acestui principiu era menținerea parității dintre cele două monede la un curs fix care să nu dezavantajeze statul mai slab dezvoltat economic, respectiv România[147].

Volumul total al cheltuielilor de întreținere efectuate de armata germană în România, în intervalul 14 octombrie 1940 – 23 august 1944, a fost de 41.200.000.000 lei (circa 700.000.000 RM)[148].

Intendența Armatei germane din România a utilizat sumele respective pentru plata alimentelor achiziționate, a carburanților,

---

[146] **Gavriil Preda, Eugen Stănescu** - *Tratatul economic din 23 martie 1939 - un succes al diplomației românești. Relatări din presa timpului*. În: *Diplomație și diplomați români*, Editura DM Press, Focșani, 2001, p. 255-271.

[147] **Gavriil Preda** - *Importanța strategică a petrolului românesc. 1939-1947*. Editura Printeuro, Ploiești, 2001, p. 185.

[148] **Gavriil Preda**, *op.cit*, p. 276.(Calcule efectuate după datele din Arhiva Minsterului Afacerilor Externe, fond Tratate, Convenții, Acorduri, Protocoale, Bilaterale, 59 bis, Germania, 17 Ianuarie 1940, Bilaterale, 95, Germania, București, 9 Februarie, 1944; fond 71 Germania, vol. 126, f. 183, vol.127, f. 187-188.

a cheltuielilor de cartiruire şi transport, a pagubelor aduse avutului public şi privat.

Trupele germane staţionate în România au dezechilibrat raportul dintre consum şi producţie pe piaţa internă, mărind consumul într-o situaţie specială de război, când economia ţării era supusă unui proces inflaţionist. Cheltuielile efectuate de trupele germane din România au favorizat inflaţia. Cu toate acestea se poate afirma că dezechilibrele sectoriale produse în economia românească, în perioada 1940 - 23 august 1944, nu au atins substanţa acesteia, nu au provocat o criză economică şi monetară, nu au creat tensiuni în viaţa social-politică internă. În pofida presiunilor exercitate de dezechilibrele sectoriale, efectele lor sociale şi economice au fost atenuate datorită bunei organizări a vieţii economice a statului român, a măsurilor de corecţie luate de guvern şi Banca Naţională a României, a sprijinului economic şi financiar primit din partea Germaniei. Totodată a existat şi un interes constant din partea germană ca economia românească să funcţioneze optim, pentru că numai în acest mod cel de-al III-lea Reich îşi putea asigura importul de mărfuri româneşti, în special al produselor petroliere.

Schimburile economice derulate între România şi Germania în perioada 1940 - 1944, au avut o mare influenţă asupra industriei, agriculturii, transporturilor, a întregii vieţi economice româneşti, determinată de locul şi rolul pe care cele două state l-au avut în comerţul exterior bilateral. Germania a fost cel mai important partener economic al României, angajând peste 60% din totalul schimburilor sale cu străinătatea. Practic România a devenit din anul 1940, cel de al treilea partener economic al Germaniei, poziţie consolidată în timpul războiului.

O analiză privind evoluţia economiei româneşti în perioada 1939 - 1945, trebuie să aibă în vedere: răpirile teritoriale, trecerea la economia de război, reducerea dramatică a numărului partenerilor externi şi efectele bombardamentelor executate asupra sa. Mutilarea României în vara anului 1940 de către Uniunea Sovietică şi Ungaria, cea din urmă cu sprijinul decisiv al Germaniei şi Italiei, a dus la pierderea unei treimi din

teritoriul naţional şi a peste o treime din populaţia ţării. Efectele economice ale rupturilor teritoriale au fost extrem de grele, întrucât statul român a pierdut una dintre cele mai valoroase regiuni agricole - Basarabia, precum şi importante zăcăminte de minerale şi metale rare situate în Nordul Bucovinei şi partea de NV a Transilvaniei, regiuni ocupate de către Uniunea Sovietică şi Ungaria. În unele cazuri producţia de minerale şi metale rare pierdută a reprezentat peste 80 - 90% din producţia ţării în sectorul respectiv.

Trecerea la economia de război s-a făcut treptat, începând cu anul 1939. Ea s-a caracterizat prin creşterea rolului statului în economie în ceea ce priveşte aprovizionarea, producţia şi desfacerea, dar mai ales prin mutarea centrului de greutate către ramurile şi subramurile a căror producţie era destinată frontului. Concomitent a avut loc o reducere a producţiei destinate consumului civil şi trecerea la producţia standard menită să acopere consumul majorităţii populaţiei din România.

Reducerea dramatică a legăturilor comerciale ale României cu celelalte state ale lumii, dar în mod deosebit cu partenerii tradiţionali din Europa şi bazinul mediteranean, ca efect al extinderii războiului şi simultan cu creşterea decisivă a influenţei germane în centrul şi Sud-Estul continentului, au obligat statul român să dezvolte relaţiile economice cu statele Axei şi cu statele neutre, precum Turcia, Suedia, Elveţia, etc. În noua configuraţie a comerţului exterior românesc Germania a devenit principalul partener comercial. În cadrul schimburilor economice bilaterale România şi-a procurat din Germania echipament industrial, tehnologie, produse semifabricate, cocs, cărbuni, mijloace de transport pentru refacerea economiei naţionale, dar şi armament şi tehnică de luptă pentru dotarea armatei. Acordurile economice semnate între anii 1940 - 1944, reflectă astfel, aşa după cum am prezentat anterior, anvergura deosebită a schimburilor bilaterale. Practic nu a existat domeniu al vieţii economice, sociale, culturale, tehnico-ştiinţifice, militare etc. în care să nu se regăsească efecte ale colaborării româno-germane.

După 23 august 1944, procesul de reducere a producției în cadrul economiei naționale s-a accentuat ca urmare a dezorganizării întregii vieți economice a statului român datorită pătrunderii trupelor sovietice pe teritoriul României[149].

Deşi efectele războiului s-au resimțit cel mai puternic în economie în anul 1944, grație măsurilor de raționalizare luate, a fost acoperit necesarul intern pentru consum la produsele de bază şi parțial exportul.

În concluzie se poate aprecia că economia românească a funcționat unitar până la 23 august 1944, fiind orientată cu prioritate spre satisfacerea intereselor naționale. Ea s-a bazat, în principal, pe resursele interne şi a avut o strânsă colaborare economică cu Germania.

Suportul material fundamental al schimburilor economice cu Germania l-a constituit exportul românesc de produse petroliere. Între anii 1940-1944 România a exportat în Germania 10.084.764 tone produse petroliere, acestea având ponderea decisivă în structura livrărilor de mărfuri românești către cel de-al treilea Reich[150].

Un alt plan al schimburilor economice româno-germane l-a constituit colaborarea în domeniul militar, în cadrul cărora tot exportul de produse petroliere a avut ponderea decisivă. **Acordul Őlpakt** (Armament - Petrol) dintre România şi Germania din 27 mai 1940 s-a semnat într-o situație de maximă insecuritate pentru statul român. Acceptarea de către partea română a vinderii celui mai important şi prețios produs destinat exportului - petrolul - la prețurile antebelice a fost un sacrificiu economic asumat şi impus de contextul geopolitic existent. Rațiunea acestui sacrificiu a fost dictată de nevoia de apărare a independenței şi integrității teritoriale, fiind de fapt singura

[149] Vezi pe larg: *Armata Roşie în România. Documente (I).* Colecția: *Revista de Istorie Militară*, Bucureşti, 1995, ediție coordonată de Constantin C. Hlihor; **Constantin Hlihor** - *Armata Roşie, aliat ocupant, adversar.* Editura Academiei de Înalte Studii Militare, Bucureşti, 1994; **Mihai Ieremia** - *Prahova, front în spatele frontului. Documente (I).* Editura Fundației *Gheorghe Cernea*, Ploieşti, 1996.

[150] Arhiva MAE, fond Conferința de Pace de la Paris, 1946-1947, vol. 140, f. 121.

posibilitate prin care s-a putut obține armament şi tehnică de luptă modernă într-un moment când flăcările războiului aprindeau Europa.

În acest sens, un studiu al OKW, de la jumătatea anului 1940, arăta că: *Germania este în situația ca, prin importanta sa cotă-parte în comerțul exterior românesc, prin poziția sa de furnizor important de tehnică militară necesară înzestrării armatei române, ca şi prin poziția sa economică şi militară, să exercite o profundă influență asupra dezvoltării economice a României, pentru a se asigura creşterea livrărilor de petrol şi cereale atât de necesare Germaniei aflate în război*[151]

Armamentul, ca şi produsele petroliere au fost, de fapt, mărfurile strategice vitale în cel de-al doilea război mondial. Prețul lor nu a reflectat niciodată valoarea lor de întrebuințare, fiind produse de care depindea supraviețuirea oricărui stat.

O altă direcție majoră adoptată de autoritățile române pentru înzestrarea armatei a fost importul de armament, materii prime, utilaje etc. România era dependentă şi de importul altor produse necesare economiei naționale precum: lână, textile, vegetale (bumbac), metale, autovehicule, produse chimice, coloranți[152]. Cea mai mare parte a acestor produse s-au importat din Germania, urmată de Italia, Elveția, Turcia, Iugoslavia, Bulgaria, Suedia. În cadrul importului de mărfuri din Germania pe prim plan s-a situat armamentul şi tehnica militară, alături de echipament industrial, cauciuc, cărbune, cocs, minereu de fier, autovehicule etc.[153]

Cele prezentate mai sus, impun concluzia că Germania a fost cel mai important furnizor de material de război al României în cel de-al doilea război mondial. Armamentul şi tehnica de luptă au îmbunătățit considerabil capacitatea de luptă a Armatei Române, fapt care i-a permis să desfăşoare

[151] **Elena Matei** - *România din perspectivă, germană. Document.* În: *Buletinul Arhivelor Militare Române*, anul I, nr. 4, 1994, p.31.

[152] Arhivele Naționale Române, fond Preşedenția Consiliului de Miniştrii, dosar 1.270, 1943: (Studiul: *Situația schimbărilor noastre cu străinătatea, din 20 martie 1941*).

[153] Arhiva MAE, fond Conferința de Pace, 1946-1947, Paris, vol. 140, f. 184.

operații ofensive pentru eliberarea Basarabiei și Bucovinei de Nord de sub ocupația sovietică, în campania din Est. Cu aceeași dotare, după 23 august 1944, armata română a luptat în campania din Vest pentru eliberarea Ardealului de Nord de sub ocupația maghiară și germană, în Ungaria, Cehoslovacia și Austria. Trebuie subliniat ca un aspect relevant al relațiilor româno-germane, faptul că Germania a exportat armament și tehnică de luptă de cea mai bună calitate, fiind unicul caz în istoria armatei române când aceasta a primit în dotare o tehnică de luptă din ultima generație, îndeosebi în aeronautică și blindate. Plata materialului de război s-a făcut în contra partidă, cu produse petroliere.

Relațiile româno-germane au cunoscut o anvergură, complexitate și diversitate atât de mare încât acestea refuză enunțuri simpliste, ideologizante, de genul *Germania ne-a subjugat, petrolul românesc a fost jefuit de către Hitler*[154].

România a promovat în relațiile cu Germania propriile sale interese în plan economic, a dus propriul său război în plan politico-militar.

Interesul național a determinat pe generalul Ion Antonescu să opteze pentru alianța cu Germania în anul 1940. Germania, condusă temporar de regimul dictatorial al lui Hitler, aparținea lumii ocidentale, era creatoarea unui sistem de valori materiale și spirituale care au făcut gloria și succesul lumii libere. Nu întâmplător, la procesul intentat de puterea comunsistă în anul 1946 Mareșalului Ion Antonescu, se afirma: *România era total izolată. La toți miniștri străini la care m-am adresat, toți mi-au refuzat orice sprijin. Pe baza că nu pot să acorde, în circumstanțele de atunci, nici un sprijin României*[155].

Slujea mai bine interesul național o alianță cu URSS, cu sistemul politic social și economic oferit de Moscova, în

[154] **Gavriil Preda**, *op. cit*, p. 212.

[155] *Procesul Mareșalului Ion Antonescu. Documente I.* Ediție, prefațată și îngrijită de Marcel Dumitru Ciucă. București, Editura Saeculum, Editura Europa Nova, 1995, p. 190.

comparație cu alianța cu cel de-al III-lea Reich? Istoria a validat ca înțeleaptă opțiunea politică a lui Ion Antonescu.

Analizate din această perspectivă, a interesului național, schimburile economice româno-germane, în domeniul petrolier dobândesc o semnificație aparte. Prin petrol s-a apărat ființa statală, s-a purtat războiul din Est, s-a reclădit economia după anul 1940.

Analiza schimburilor economice româno-germane, mai ales în domeniul petrolier trebuie corelată cu evenimentele politico-militare, cu interesele celor două state, care s-au impus cu priorități și cu intensități diferite în raport cu evoluția evenimentelor din timpul celui de-al doilea război mondial.

Pornind de la remarca feldmareșalului von Mőltke că: *o alianță este excelentă atât timp cât interesele fiecăruia dintre membri sunt identice*, atât România cât și Germania și-au îndeplinit în mare măsură obiectivele militare, economice și politice propuse în cadrul colaborării bilaterale[156].

[156] *L'armee roumaine dans la deuxieme guerre mondiale (1941-1945).* Coordonateur Colonel Dr. Alexandru Duțu. Editions Militaires, Bucarest, 1999, p.249.

TIDAL WAVE
SAU
DUMINICA NEAGRĂ

Atacurile aeriene împotriva României s-au înscris în cadrul strategiei generale a Coaliției Națiunilor Unite de a distruge resursele petroliere ale Axei. Această decizie a fost luată la Cassablanca, de către președintele american Franklin Roosevelt și premierul britanic Winston Churchill. Atacul asupra rafinăriilor de la Ploiești a fost planificat să aibă loc între sfârșitul campaniei din Africa de Nord și invazia Siciliei. Armata germană fusese nevoită să se retragă din Africa, iar în noaptea de 9/10 iunie 1943 a început invazia Siciliei. Condițiile de înfăptuire a deciziei luate la Cassablanca erau astfel îndeplinite. Pentru executarea misiunii de bombardament a fost desemnată Armata a 9-a Aeriană Americană. Operațiunea a fost codificată **Tidal Wave**, la propunerea premierului britanic[157]. A fost stabilită ziua executării raidului - 1 august 1943. Pregătirea operațiunii a fost făcută cu foarte mare atenție avându-se în vedere că raidul era foarte lung, la limita maximă a razei de acțiune a bombardierelor (circa 11 ore și jumătate). Lipsea protecția aviației de vânătoare, pentru că avioanele de vânătoare nu aveau o autonomie de zbor așa mare[158].

Piloții, selecționați dintre cei cu o mare experiență de zbor (minim 200 ore de zbor), au fost supuși unei pregătiri complexe, atât din punct de vedere tactic cât și din punct de vedere psihologic. S-a avut în vedere faptul că survolau teritoriul

[157] **Horia Brestoiu**, *op. cit*, p.489.
[158] Arhivele Militare Române, fond 5.423, dosar, nr. 291, f. 18.

mai multor țări adverse (Italia, Grecia, Iugoslavia, Bulgaria şi România) şi executau un atac surpriză, la joasă înălțime, întreaga misiune fiind apreciată ca o *misiune de sacrificiu*[159]. Planificatorii militari, americani şi englezi, au estimat că prin acest atac de proporții putea fi definitiv compromisă producția petrolieră a României[160]. Avioanele celor 5 grupuri de bombardament ale Aviației a 9-a Aeriene Americane, în număr inițial de 178 aparate B-24 Liberator, au decolat la 8^{30} pe 1 August 1943, de pe aeroporturile de lângă Benghazi. Au urmat traiectul de zbor: Insula Corfu-Est, Lacul Prespa (100 km NV Sofia) – Bistreț – Piatra Olt – Găeşti, şi au ajuns la Ploieşti în jurul orelor 14^{00}. Au fost atacate rafinăriile *Columbia, Orion, Astra Română, Atelierul Central Astra, Uzina Electrică* şi *Concordia* Floreşti, obiective situate în împrejurimile oraşului Câmpina. Potrivit surselor de arhivă româneşti la raid au luat parte 162 avioane[161]. Reacția apărării aeriene a fost promptă şi eficace. Alarmată cu o oră înainte de producerea atacului aerian, artileria antiaeriană a fost surprinsă, la începutul bombardamentului, de procedeul de atac folosit de aviația americană - atac la înălțime joasă (circa 150 m altitudine de zbor). Foarte eficace s-a dovedit a fi, în situația de luptă respectivă, focul tunurilor antiaeriene uşoare calibru 37 şi 20 mm şi al mitralierelor antiaeriene[162].

Atacul avioanelor americane de către aviația de vânătoare româno-germană s-a făcut după efectuarea bombardamentului, când bombardierele americane se retrăgeau din spațiul aerian românesc spre Dunăre şi Marea Neagră. La orele 15^{06} bombardamentul a încetat. La orele 16^{00}, ultimele avioane americane părăseau spațiul aerian al României[163]. Aviația

[159] Arhivele Militare Române, fond 5.423, dosar, nr. 291, f. 15-17.
[160] Ibidem, f. 16.
[161] Idem.
[162] Ibidem, f. 7-9
[163] Ibidem, f. 11.

americană a pierdut 54 de avioane, dintre care 36 în România şi 350 oameni – 110 prizonieri şi 240 morți şi dispăruți[164].

Datorită avariilor înregistrate pe durata atacurilor de luptă şi incidentelor de zbor apărute pe timpul întoarcerii către aerodromurile din Benghazi, alte avioane au aterizat forțat în Turcia, Cipru, Malta, şi Sicilia.

Operațiunea **Tidal Wave** a fost cel mai scump raid aliat din timpul celui de al doilea război mondial[165] şi a însemnat practic sfârşitul Armatei a 9-a Aeriene Americane[166].

Pierderile suferite de aviația româno-germană au fost: 7 avioane (5 germane şi 2 româneşti) şi 15 militari morți (3 germani şi 12 români). În rândul populației civile au fost înregistrați 80 de morți şi 170 de răniți[167].

Atacul aerian a provocat distrugeri destul de importante rafinăriilor *Astra Română* – 20%, *Creditul Minier* – 75%, (scoasă practic din funcțiune) *Vega* – 26%, *Columbia* – 60% şi *Steaua Română* - 30%.

Timpul de repunere în funcțiune a fost de 15-20 zile pentru rafinăriile: *Vega, Astra Română* şi *Steaua Română*, 35-40 de zile pentru *Columbia* şi 180 de zile pentru *Creditul Minier*[168].

Nu au fost lovite rafinăriile: *Unirea Standard, Redevența, Dacia Română, Xenia, Orion*. Concluziile studiului elaborate de specialiştii militari români asupra raidului aerian de la 1 august 1943 - obținute prin interogarea prizonierilor, cercetarea documentelor, armamentului şi avioanelor capturate – arătau că *pregătirea acțiunii de bombardament a zonei petrolifere române nu poate suferi nici o critică [...] poate fi luată ca model*, dar, *rezultatul bombardamentului nu a fost cel scontat căci industria petroliferă română funcționează aproape cu același randament*[169].

[164] *Istoria artileriei şi rachetelor antiaeriene române ...*, p. 285.
[165] **Mark Axworty, Cornel Scafes, Cristian Căcinoiu**, *op. cit.* p. 311.
[166] Idem.
[167] Arhivele Militare Române, fond 5.417, dosar, nr. 1.227, f. 40-41.
[168] . **Eugen Stănescu, Iulia Stănescu, Gavriil Preda**, *op. cit*, p. 48-49.
[169] Arhivele Militare Române, fond 5.417, dosar, nr. 1.227, f. 40-41.

Capacitatea de prelucrare a rafinăriilor a scăzut de la 1.500 vagoane/zi petrol brut la circa 1.300 vagoane /zi.[170]

Analiza atacului aerian american din 1 august 1943 ducea la concluzia că un sistem de apărare aeriană puternic, bine structurat, dispunând de mijloace antiaeriene de diferite tipuri şi calibre, de o aviaţie de vânătoare performantă, de un sistem de detectare şi alarmare modern şi bine amplasat în teritoriu era foarte eficace chiar şi împotriva unui atac aerian masiv, executat cu o îndrăzneală şi un spirit de sacrificiu demne de laudă.

La 3 august 1943 mareşalul Ion Antonescu a vizitat oraşul Ploieşti, însoţit de principalii factori militari români şi germani, prilej cu care a analizat efectele bombardamentului, modul de acţiune al elementelor constitutive din sistemul de apărare aeriană a regiunii petrolifere, stabilind măsurile de îmbunătăţire care erau necesare[171].

Cu acest prilej a fost constituit un comandament de brigadă de apărare pasivă care a luat în subordine toate forţele germane şi române. S-au creat unităţi tehnice (una germană şi una română) specializate în executarea de intervenţii la instalaţiile petrolifere lovite de bombe, pentru limitarea avariilor şi repunerea lor rapidă în funcţiune[172].

S-a solicitat de către partea germană urgentarea executării lucrărilor de protecţie cu zid a rezervoarelor şi instalaţiilor, lucrări a căror valoare era de 3 miliarde de lei[173].

Au fost aduse noi baterii de calibru 20 şi 37 mm pentru completarea apărării antiaeriene la joasă înălţime a oraşului, iar cu baterii de calibru mijlociu şi mare (88 şi 105 mm), s-a îmbunătăţit apărarea la înălţimi mari şi foarte mari (de la 5.000 la 7.000 m altitudine). Alte divizioane de artilerie antiaeriană, în special calibru 88 mm, au fost amplasate la Moreni şi Băicoi[174].

[170] Arhivele Militare Române, fond 1.376, dosar, f. 88.
[171] Arhivele Militare Române, fond 1.376, dosar, f. 88-89.
[172] Ibidem, fond 950, dosar, nr. 13, f. 176-177, 221.
[173] Ibidem, f. 190.
[174] Ibidem, fond 1376, dosar 6, f. 53.

În vederea perfecţionării apărării aeriene a zonei petrolifere cu aviaţia de vânătoare s-au stabilit 9 zone de acţiune, atât în regiunea petroliferă cât şi în zona capitalei.

Deficienţele din sistemul de pândă şi alarmare au fost înlăturate prin instalarea a noi posturi de telefonie fără fir la Câmpulung, Piteşti, Roşiorii de Vede şi Zimnicea[175].

Germania a trimis în zona petroliferă 6 baterii calibru 128 mm, care se adăugau celor 38 baterii germane deja existente. Un element surpriză al dispozitivului de apărare, a fost amplasarea bateriilor de tunuri calibru 128 mm pe platforme de cale ferată, creându-se astfel, o garnitură specială care circula pe ruta Floreşti - Buda - Ploieşti, sau pe linia de centură CFR a oraşului Ploieşti.

S-a realizat un obiectiv fals la Trestienii de Jos, la circa 20 km Sud-Est de oraş, care imita configuraţia Ploieştiului. La sfârşitul anului 1943 a fost dislocat în zonă Regimentul 9 Artilerie Antiaeriană (român), format din două divizioane de tunuri şi un divizion de proiectoare.

Ocuparea în septembrie 1943 a sudului Italiei de către aliaţi, a permis amenajarea complexului de aerodromuri de la Fogia, zona în care a fost dislocată Flota 15 Aeriană Americană. Aceasta avea ca misiune să atace centrele industriale din Sudul Europei, să distrugă zona petroliferă din România, să bombardeze nodurile de cale ferată şi comunicaţiile din Balcani, ş.a. Compunerea de luptă a acestei armate aeriene era foarte puternică: circa 2.000 de bombardiere grele B-17 Fortress şi B-24 Liberator, circa 500 - 600 bombardiere mijlocii şi aproximativ 2.000 avioane de vânătoare P-38 Lightning, P-51 Mustang şi P-47 Thunderbolt. Acestora li se adăugau un număr de avioane aparţinând forţelor aeriene britanice (Royal Air Force), dislocate tot în sudul Italiei şi cu aceleaşi misiuni de luptă[176]. Aerodromurile aliate din Sudul Italiei, situate la circa 900 km distanţă de zona petroliferă

[175] Arhivele Militare Române, fond 1376, dosar 6, f. 443.
[176] **Aurel Pentelescu**, op. cit, p. 144; Arhivele Militare Române, fond 984, dosar 175, f. 3.

Prahova a dus la scurtarea timpului de zbor până la 3 - 3,5 ore, fapt care a dat posibilitate aviației de vânătoare să însoțească bombardierele pe întregul traiect de zbor[177]. Drept consecință aviația de bombardament aliată care a executat misiuni de luptă, în anul 1944 asupra centrului sensibil Ploiești și zonei petrolifere Prahova a beneficiat de o puternică protecție făcută de aviația de vânătoare proprie. Bombardamentele executate asupra României de către aviația anglo-americană în anul 1944 au fost minuțios pregătite, prin recunoașteri temeinice a obiectivelor de bombardat, prin tactici de atac diversificate, prin folosirea bruiajului activ (radio) și pasiv (benzi de staniol), prin protejarea bombardierelor de către aviația de vânătoare[178].

[177] Arhivele Militare Române, fond 984, dosar 175, f. 23.
[178] Ibidem, dosar 177, f. 17.

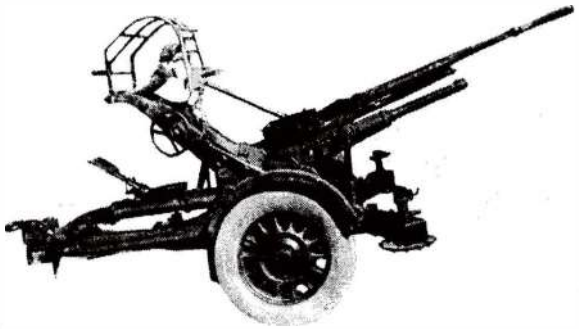

Tun antiaerian cu tragere repede sistem Hotchkiss, md. 1939, calibru 25 mm, bătaia 3.500 m. A fost folosit împotriva atacurilor aeriene de la mică înălțime, pentru protecția dispozitivului infanteriei, a punctelor de comandă etc. s-a întrebuințat în timpul și după războiul antihitlerist.

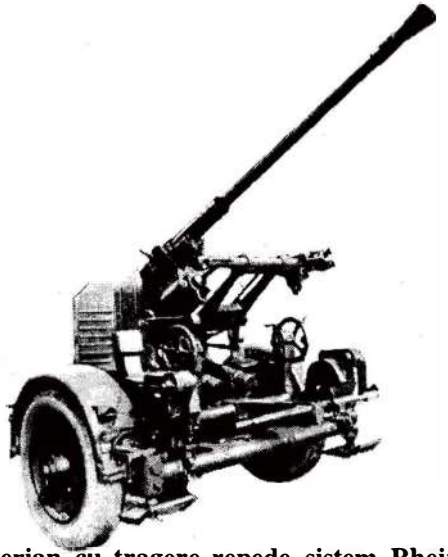

Tun antiaerian cu tragere repede sistem Rheinmetall, md. 1939, calibru 37 mm, bătaie maximă: orizontală 6.800 m, verticală 2.500 m. piesa s-a construit în țara noastră la uzinele "ASTRA", fiind folosită în timpul și după războiul antihitlerist.

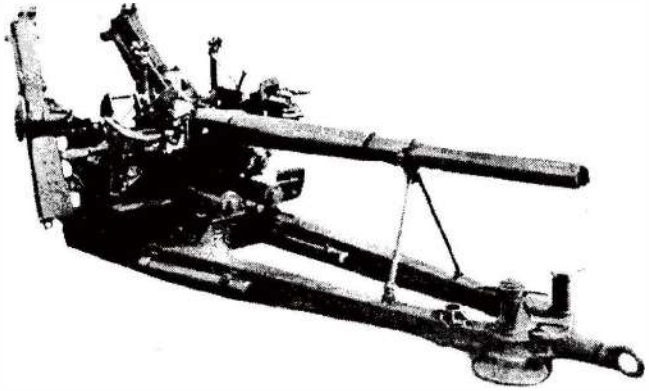

Tun antiaerian greu cu tragere repede sistem Vickers, md. 1936, calibru 75 mm, bătaia maximă: orizontală 15.400 m, verticală 7.200 m.

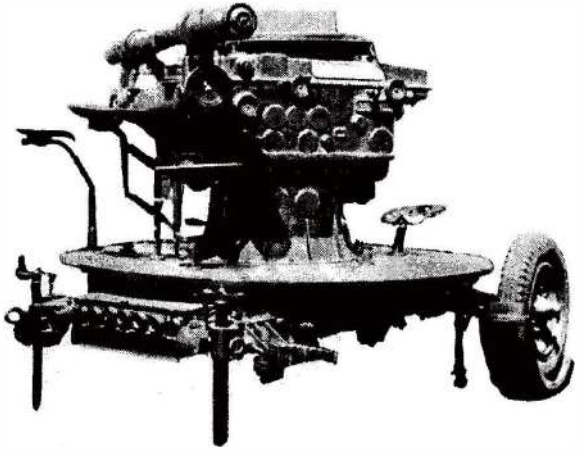

Aparat central A.P.B.-38, pentru conducerea focului artileriei antiaeriene. De concepție și construcție românească (invenția unui colectiv condus de maiorul Bungescu), a intrat în dotarea artileriei antiaeriene începând cu anul 1938. A deservit tunul antiaerian Vikers, md. 1936, cal. 75 mm și a fost utilizat în timpul războiului antihitlerist.

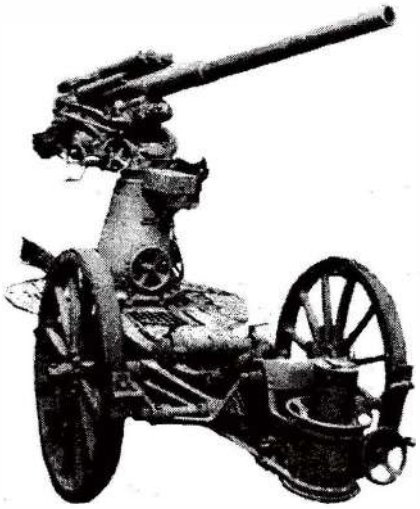

Tun antiaerian cu tragere repede sistem Skoda, md. 1925, calibru 76,5 mm, bătaia verticală 5.000 m.

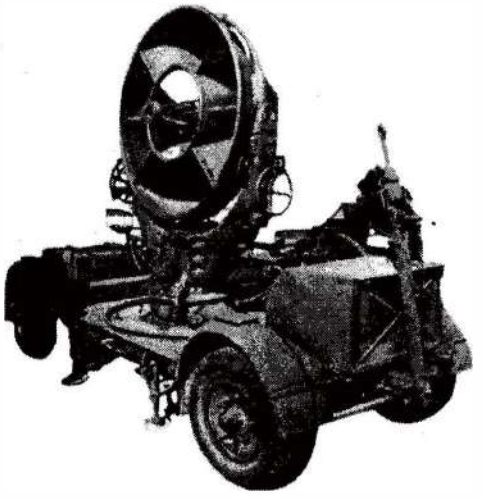

Aparat de reperaj prin sunet pentru urmărirea avioanelor inamicului.

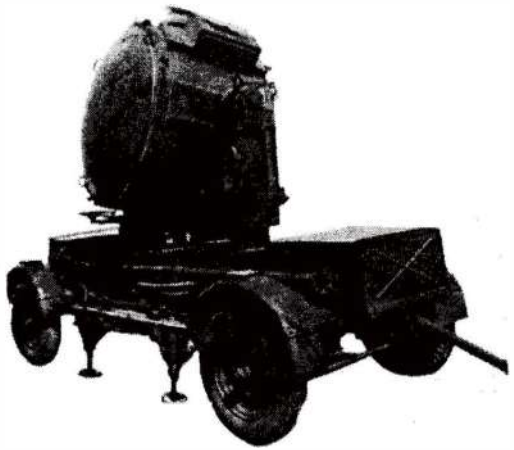

Proiector sistem Nedalo, md. 1937, diametrul 150 cm, bătaia fascicolului luminos 7.000 m. deservea tunul antiaerian Krupp, calibru 88 mm şi alte sisteme de artilerie antiaeriană. A fost întrebuinţat în timpul şi după războiul antihitlerist.

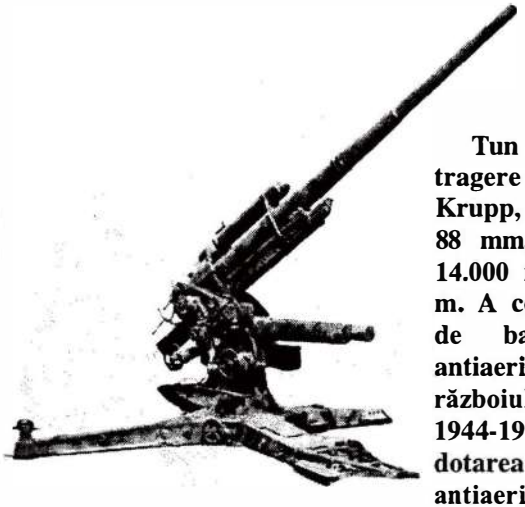

Tun antiaerian greu cu tragere repede sistem Krupp, md. 1936, calibru 88 mm, bătaia orizontală 14.000 m, verticală 10.800 m. A constituit materialul de bază a artileriei antiaeriene în timpul războiului antihitlerist 1944-1945. A rămas în dotarea artileriei antiaeriene şi după război.

Tun antiaerian, calibru 128mm amplasat pe platforma de cale ferată.

(în poziţie de tragere)

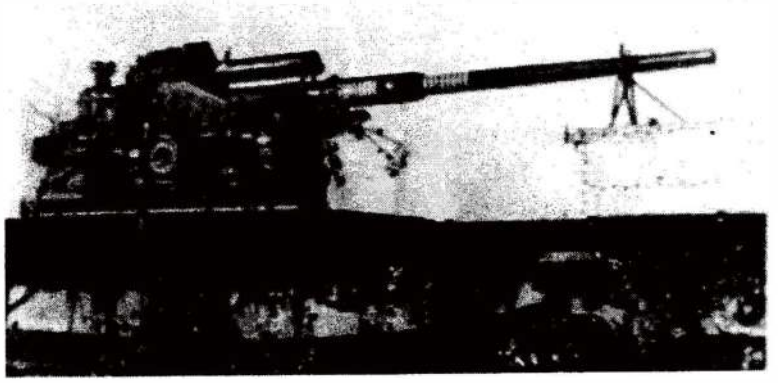

(în poziţie de marş)

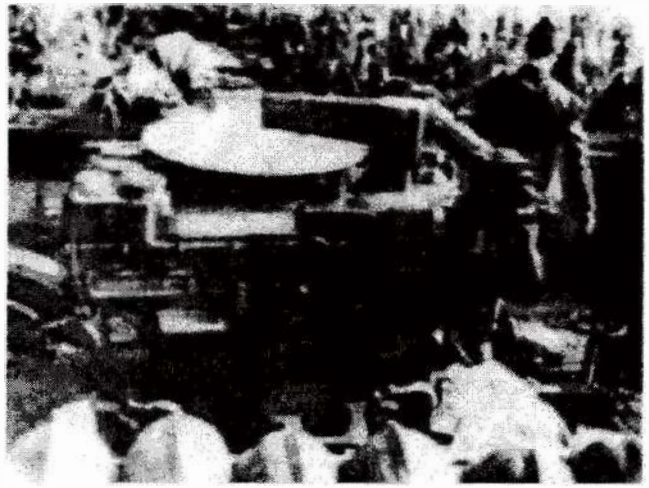

Aparat central K40
pentru conducerea centralizată a focului tunurilor antiaeriene

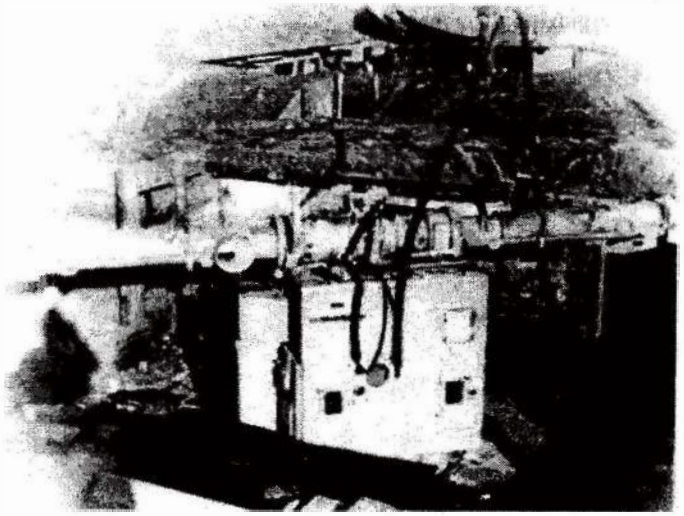

Aparat optic de conducere a focului

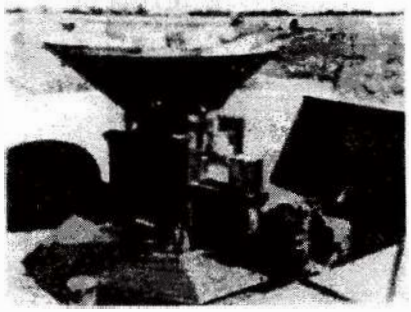

Stație de radiolocație Worzburg

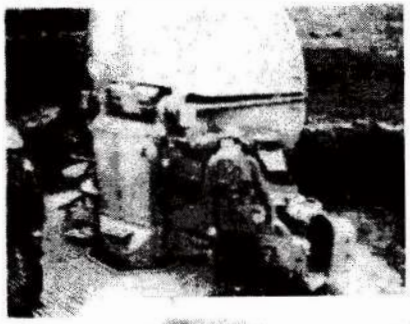

Stație de radiolocație Nurenberg

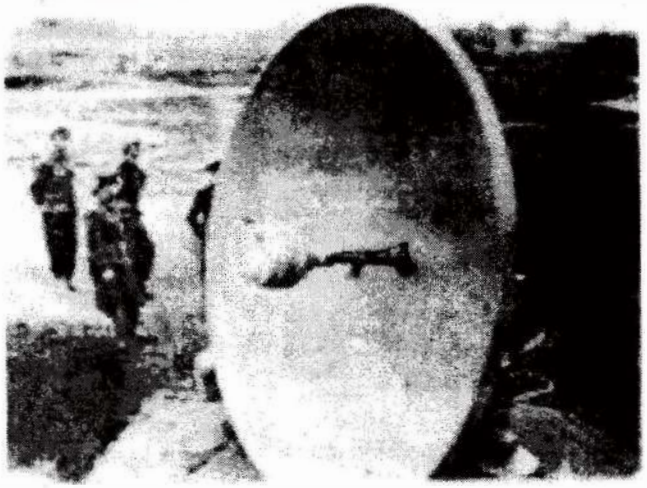

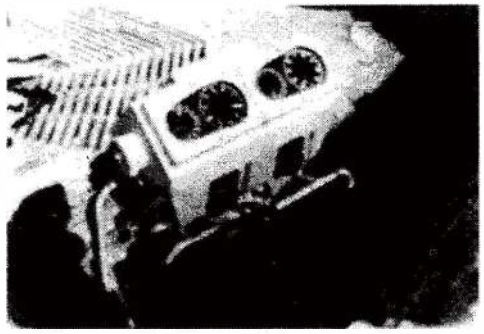

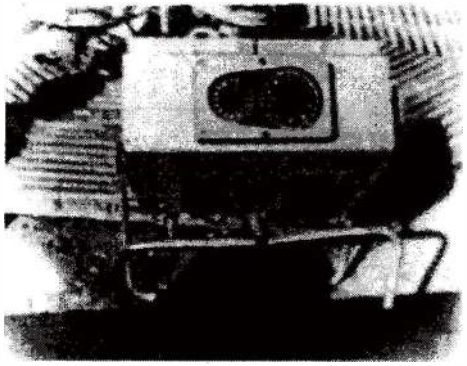

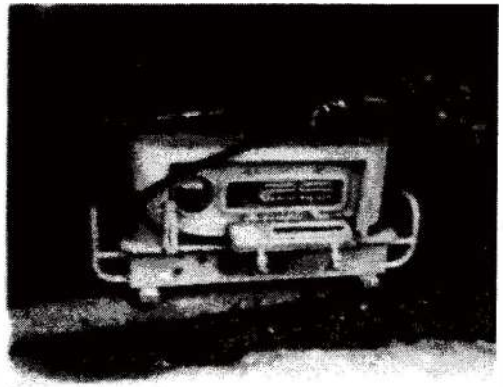

Echipament de transmisiuni
utilizat în cadrul sistemului de apărare antiaeriană la Ploieşti

O VARĂ DE FOC

Atacurile aeriene masive împotriva centrului sensibil Ploieşti şi a zonei petrolifere Prahova au început la 5 aprilie 1944, când aproximativ 140 de bombardiere americane au atacat rafinăriile româneşti. Au fost lovite rafinăriile: *Astra Română, Standard, Unirea, Orion, Columbia* şi schela *Ochiuri* din Dâmbovița. Atacul aerian a avut efecte slabe şi a stânjenit *foarte puțin activitatea schelelor şi rafinăriilor din regiunea petroliferă*[179].

La 24 aprilie 1944, între orele 11^{55} şi 13^{05}, oraşul Ploieşti a fost bombardat de circa 200 de avioane americane. Acestea au atacat în valuri de câte 50 de avioane şi au reuşit să producă distrugeri rafinăriilor. Au fost grav avariate rafinăriile: *Astra Română, Orion* (care au fost scoase din funcțiune între 60 - 90 zile şi *Vega* scoasă din funcțiune pentru 10 - 20 zile. Producția de benzină şi uleiuri a fost diminuată cu 30%.

Reacția apărării aeriene a fost deosebit de eficace: aviația a intervenit cu 146 avioane de vânătoare (81 române, 49 germane şi 16 bulgare), artileria a executat focul cu 54 baterii (41 baterii calibru 88 mm, 7 baterii calibru 105 mm şi 6 baterii 128 mm), iar camuflajul prin ceață s-a executat cu 904 posturi de fuminizare[180].

Atacurile aeriene s-au executat de la mare înălțime, circa 7.000-8.000 m, prin metoda covor de bombe, utilizând bombe explozive de 225 kg şi bombe incendiare. Anvergura şi intensitatea acțiunilor de luptă desfăşurate de aviația aliată împotriva României ducea la concluzia că *aceste atacuri par a se înscrie într-o acțiune sistematică, de mare amploare care*

[179] Arhivele Militare Române, fond 2.067, dosar poz. nr. 128, f. 17.
[180] Ibidem, fond 5.425, dosar 3.370, vol. 2, f. 405-406.

vizează anihilarea potențialului de luptă al României prin distrugeri efectuate asupra industriilor de război și nodurilor de cale ferată și prin efecte morale asupra populației se consemna într-un document al Marelui Stat Major de la sfârșitul lunii aprilie 1944[181].

La 5 mai 1944, s-au reluat bombardamentele executate de aviația anglo-americană. Formații masive de avioane (circa 400 bombardiere), însoțite de o puternică escortă de avioane de vânătoare, au pătruns în spațiul aerian al României și au atacat localitățile Ploiești, Moreni și Turnu Severin. Distrugerile provocate rafinăriilor au fost importante. La Rafinăria *Astra Română* au fost grav avariate toate instalațiile principale, determinând o întrerupere a funcționării de minim 40 de zile. Refacerea Rafinăriei *Vega*, avariată în atacul din 24 aprilie se prelungea cu alte 30 - 40 zile. Rafinăria *Orion* și-a reluat activitatea abia peste 60 de zile la o parte din instalații și peste 100 - 160 de zile la celelalte. Avarii importante au suferit de asemenea rafinăriile *Standard* și *Columbia*[182].

La data de 6 mai 1944, a fost executat un nou raid aerian cu peste 200 de bombardiere asupra zonei petrolifere, având ca obiectiv principal Rafinăria *Steaua Română* din Câmpina, atac care a avut urmări mai puțin grave decât se preconiza, întrucât aceasta a putut să-și reia activitatea după numai 15 - 20 de zile[183].

Raidurile aeriene din 5 și 6 mai 1944 au avut următoarele urmări:

a) s-a redus capacitatea de distilare a țițeiurilor la circa 390 vagoane pe zi (aproximativ 30% din capacitatea totală). Prin măsurile de refacere luate, după 7 - 10 zile producția a atins 65% din capacitate iar după 20 de zile a crescut la 90% din producția medie pe țară;

[181] Arhivele Militare Române, fond 5.425, dosar poz. nr. 111, f. 1.
[182] Ibidem, fond 2.067, dosar poz. nr. 128, f. 121-126.
[183] Ibidem, f. 127-128.

b) capacitatea de prelucrare a uleiurilor a fost de asemenea redusă la 30%, adică 46 de vagoane pe zi, urmând ca peste 20 de zile să crească la 60% și după alte 40 - 60 de zile să atingă capacitatea totală, de 100 vagoane pe zi;
c) capacitatea de prelucrare prin cracare a păcurii parafinoase a fost diminuată la 35%, iar a benzinei de avion la 25%[184].

La 18 mai 1944, a avut loc un alt raid aerian asupra Ploieștiului, executat cu circa 200 - 300 de bombardiere, însoțite de 350 - 400 de avioane de vânătoare Mustang și Lightning. Atacul aerian s-a executat de la o înălțime de circa 7.000 m (deasupra norilor), fapt care a contribuit la o totală lipsă de precizie iar eficacitatea a fost nulă. Bombardamentul aerian nu a atins nici un obiectiv, iar tragerile artileriei antiaeriene nu au atins și nu au doborât nici un avion[185]. Aviația de vânătoare proprie a intervenit cu 155 de avioane (71 românești și 84 germane), reușind să doboare 6 avioane americane. Acest bombardament a produs însă victime populației civile și a distrus numeroase locuințe și clădiri publice.

Pierderile proprii au fost 6 avioane distruse (3 românești și 3 germane) și 4 avioane avariate (germane)[186].

Ultimul raid aerian din luna mai a anului 1944 a fost executat în ziua de 31 mai, când peste 300 de avioane de bombardament americane, însoțite de peste 300 de avioane de vânătoare, au bombardat orașul Ploiești și zona petroliferă a Văii Prahovei aruncând 2.582 de bombe. Atacul a durat 40 minute și a fost executat de la 4.000 – 6.000 metri altitudine. Au fost distruse, avariate sau incendiate 1.539 locuințe și clădiri publice. Au fost distruse parțial rețelele telefonice, electrice, de gaze, apă și canalizare ale orașului. Rafinării mai puternic avariate au fost: *Standard, Româno-Americnă, Vega* și stațiile de dezbenzinare Boldești-Scăieni. Aviația proprie a intervenit

[184] Arhivele Militare Române, fond 2.067, dosar poz. nr. 128, f. 129-131.
[185] Ibidem, fond 5.425, dosar, poz. nr. 112, f. 212.
[186] Ibidem, f. 222-223.

cu 122 avioane (50 române şi 72 germane) şi a doborât 11 avioane americane[187].

Atacurile aviaţiei anglo-americane asupra zonei petrolifere Prahova şi asupra Ploieştiului au determinat o reducere a nivelului producţiei de produse petroliere finite, fapt care a antrenat o reducere a exportului acestor produse. Totodată, s-a înregistrat şi o diminuare a extracţiei de petrol brut. Scăderea extracţiei de la 385.000 tone ţiţei în martie la 192.000 tone ţiţei în mai 1944, a limitat majorarea cotei de petrol brut cerut suplimentar de Germania şi a determinat o puternică îngrijorare la Berlin. Într-o scrisoare din 28 iunie 1944, mareşalul Keitel ruga pe conducătorul statului român, mareşalul Ion Antonescu, să ia toate măsurile pentru refacerea rafinăriilor care aveau o *importanţă decisivă pentru război*.

În vara anului 1944 aviaţia anglo-americană a executat numeroase acţiuni de minare a fluviului Dunărea, scontate cu scufundarea unor tancuri petroliere fluviale germane şi scăderea considerabilă a posibilităţilor de transport pe Dunăre. Hitler a cerut să se ia *măsuri imediate pentru asigurarea căilor de transport şi apărarea industriei petrolifere din România*. Führerul l-a numit pe generalul Gerstenberg *comandant german al regiunii petrolifere a României*, şi l-a împuternicit *să folosească toate forţele militare pentru apărarea zonei petrolifere şi a căilor de transport*[188].

Evoluţia generală a războiului, nefavorabilă Germaniei în anul 1944, a determinat o amplificare a importanţei zonei petrolifere Prahova şi a centrului sensibil Ploieşti în cadrul economiei de război a ţărilor Axei. La 6 iunie 1944 aproximativ 200 bombardiere, însoţite de avioane de vânătoare, au bombardat oraşele Ploieşti, Braşov, Galaţi, Piteşti, Râmnicu-Vâlcea şi

[187] Vezi: Arhivele Naţionale Române, Filiala Judeţeană Prahova, fond Arhiva Primăriei municipiului Ploieşti, dosar 30/1944 extras *Bombardamentele aeriene şi urmările acestora asupra municipiului Ploieşti, în perioada 1 august 1943–19 august 1944*, fond *Rafinăria Vega*; AMR, fond 5.425, dosar poz. nr. 112, f. 332-338.

[188] **Andreeas Hillgruber** - *Hitler, Regele Carol al II-lea şi Mareşalul Antonescu Relaţiile germano-române (1938-1944)*. Editura Humanitas, Bucureşti, 1994, p. 265-266.

Craiova. La Ploieşti au fost lansate peste 460 bombe, care au produs pagube nesemnificative rafinăriilor *Astra Română, Româno-Americană şi Unirea*[189].

Raidul din 10 iunie 1944 asupra oraşului Ploieşti a reprezentat o surpriză din punct de vedere tactic, fiind executat numai cu avioane de vânătoare şi bombardament în picaj. Fiecare avion a fost echipat cu o bombă de 450 kg. Circa 100 avioane bimotoare au avut ca unic obiectiv Rafinăria *Româno-Americană*, care a fost parţial scoasă din funcţiune timp de 10 zile. Aviaţia proprie a ripostat prompt cu 63 aparate româneşti şi 66 germane. Rezultate foarte bune: 22 avioane americane au fost doborâte[190]. Acest raid a avut efecte asupra populaţiei civile, localităţilor şi obiectivelor fără însemnătate militară. Avioanele americane au atacat în acel raid, fără nici o justificare din punct de vedere militar, localităţi rurale, locuitori aflaţi la munca câmpului, gări fără importanţă, trenuri de pasageri, trenuri sanitare cu emblema vizibilă a *Crucii Roşii*, autovehicule civile de pe comunicaţii etc. (Vezi anexa *Detaşamentul 18 Pază ZP*).

Principala ţintă a aviaţiei americane în luna iunie 1944 la Ploieşti a fost Rafinăria *Româno-Americană*, singura din primele zece mari rafinării româneşti care funcţiona la capacitatea maximă. La 23 iunie 1944, 300 de bombardiere grele, însoţite de o puternică escortă de vânătoare au pătruns în spaţiul aerian al României, în patru valuri de bombardament şi au atacat oraşele Ploieşti şi Giurgiu. Efectele acestui bombardament la Ploieşti au fost *absolut neînsemnat[e]*[191].

Pe data de 24 iunie 1944 o flotă aeriană constând din 300 de bombardiere şi de 200 avioane de vânătoare, organizată pe patru valuri succesive, a atacat oraşele Ploieşti şi Craiova. Atacul s-a executat de la mare înălţime şi *a fost lovită uşor rafinăria „Româno-Americană"*, fără a fi scoasă din funcţiune[192]. De

[189] Arhivele Militare Române, fond 5.425, dosar, poz. nr. 113, f. 97-99.

[190] Ibidem, f. 380-383.

[191] AMR, fond 950, dosar poz. nr. 26, f. 14.

[192] Ibidem, f. 15.

remarcat la aceste bombardamente intervenţia promptă şi eficace a aviaţiei de vânătoare româno-germane, care a acţionat în ziua de 23 iunie 1944 cu 182 avioane (50 române şi 132 germane) şi la 24 iunie 1944 cu 163 avioane (55 româneşti şi 108 germane)[193].

Intervenţia în forţă şi eficace a aviaţiei de vânătoare germană şi română a contribuit semnificativ la diminuarea efectelor distructive ale bombardamentelor aliate (Vezi anexa *Darea de seamă a MStM*).

În luna iulie 1944 aviaţia anglo-americană a executat cele mai multe raiduri asupra oraşului Ploieşti şi zonei petrolifere Prahova. Raidurile s-au executat în zilele de 9, 15, 22, 26, 27/28 şi 31 Iulie. *În industria petrolului* - se consemna într-un document al Serviciului Secret de Informaţii din acele zile - *se primesc mereu grele lovituri prin efectele bombardamentelor aeriene. Aproape nu există rafinărie mai importantă care să nu fi fost atinsă [...]. Unii specialişti afirmă că vor trebui ani îndelungaţi, după încheiera păcii, pentru ca industria petrolului să se poată reface*[194].

Capacitatea de prelucrare în rafinăriile româneşti era la 4 iulie 1944, următoarea:

Astra Română Ploieşti	240 vagoane/ zi
Standard Ploieşti	140 vagoane/ zi
Vega Ploieşti	185 vagoane/ zi
Unirea Ploieşti	75 vagoane/ zi
Xenia Ploieşti	75 vagoane/ zi
Româno-Americană	180 vagoane/ zi
Doiceşti	25 vagoane/ zi
Astra Mina Râmnicu-Sărat	12 vagoane/ zi
Steaua Română Moineşti	20 vagoane/ zi
TOTAL	997 vagoane/ zi[195]

[193] Arhivele Militare Române, fond 5.425, dosar poz. nr. 114, f. 294-295; 405-406.

[194] Ibidem, fond, 2.067, dosar, poz. nr. 128, f. 351.

[195] Ibidem, fond 950, poz. nr. 26, f. 20. (Cantitatea de 997 vag/zi reprezintă producţia rafinăriilor nominalizate de 952vag./zi şi 45 vag/zi producţia celor nenominalizate)

Această cantitate se putea obţine dacă se lucra 24 ore continuu, dar în realitate se prelucra mai puţin, datorită alarmelor aeriene care provocau dese întreruperi şi automat diminuarea producţiei. La acea dată, 4 iulie 1944, erau scoase din funcţiune rafinăriile: *Creditul Minier, Orion, Columbia, Redevenţa, Concordia, Steaua Română* – Câmpina şi alte rafinării mai mici. Marile rafinării erau angajate în procesul de refacere a instalaţiilor, mai ales, *Creditul Minier*, care primise utilajul necesar din Germania.

Primul raid a fost executat la 9 iulie 1944, cu 250 de avioane (150 bombardiere, 100 de vânătoare). Avariile provocate rafinăriilor *Vega, Xenia şi Columbia* au determinat oprirea producţiei timp de 15, 10 şi respectiv 3 zile. Capacitatea de ripostă a aviaţiei române şi germane a fost redusă cu 50% până la 70%, datorită pierderilor în oameni şi material de luptă, dar şi retragerii unor unităţi de aviaţie germane, care au fost dislocate în alte sectoare ale frontului germano-sovietic. Diminuarea capacităţii de ripostă a aviaţiei de vânătoare române şi germane a determinat o sporire a eficacităţii bombardamentelor, fapt reflectat în reducerea temporară a capacităţii de prelucrare a rafinăriilor (Vezi anexa *Notă informativă...*).

La 15 iulie 1944, Ploieştiul a fost ţinta unui alt atac al inamicului aerian care a executat un raid cu circa 500 avioane anglo-americane, din care 300 bombardiere. Au fost lovite rafinăriile: *Astra, Vega, Creditul Minier* (cu doar câteva zile înaintea repunerii în funcţiune) *Româno-Americană, Dacia* şi *Standard.*

Un alt raid al aviaţiei anglo-americane a fost executat la 24 iulie 1944 şi a avut ca obiectiv principal Rafinăria *Română-Americană.* Un număr de 50 de avioane au atacat direct această rafinărie, însă rezultatele au fost *minime*[196].

În noaptea de 26/27 iulie 1944, aviaţia de bombardament britanică a atacat din nou oraşul Ploieşti, având ca principal obiectiv tot Rafinăria *Româno-Americană.* Raidul nu a provocat

[196] Arhivele Militare Române, fond 2.067, dosar poz. nr. 128, f. 333.

pagube rafinăriilor. În general, toate bombardementele de noapte nu au avut efecte deosebite.

La data de 28 iulie 1944 a fost executat de către aviația americană un puternic bombardament asupra orașului Ploiești și a rafinăriilor *Astra Română, Standard, Unirea, Orion, Creditul Minier* și *Româno-Americană*. Pagube materiale mai importante s-au produs la rafinăriile *Astra Română* (care își putea relua activitatea peste 3 - 7 zile) și *Orion* - unde au fost incendiate 5 rezervoare încărcate cu 5.100 tone țiței și 270 tone benzină[197].

Frecvența raidurilor aeriene asupra regiunii petrolifere și a orașului Ploiești în ultima decadă a lunii iulie 1944 a fost cea mai ridicată din tot războiul, 5 raiduri în decursul a 10 zile. Ultimul raid, din luna iulie, a fost pe data de 31 Iulie 1944 și a provocat mari pierderi populației civile, întrucât o mare parte din bombe au lovit centrul orașului și cartierele Nord și Vest. O parte din bombe au căzut în perimetrul rafinăriilor *Astra Română, Columbia* și *Xenia*, dar nu au produs avarii deosebite. Rafinăria *Vega* a înregistrat avarii mai însemnate. Ca urmare a existenței detașamentelor petroliere specializate în intervenții aparținând fie armatei române, fie armatei germane sau societăților petroliere, rafinăriile atacate și-au putut relua ativitatea în maximum 1 - 2 zile[198]. În cadrul aceluiași raid au mai fost lovite 3 rafinării de mică capacitate din Târgoviște și cea de la Doicești.

În pofida avariilor suferite în urma bombardamentelor din luna iulie rafinăriile continuau să lucreze cu circa 70% din capacitatea normală. Perfomanța de menținere în producție a capacităților de rafinare de la Ploiești a fost determinată în principal de doi factori. Primul l-a reprezentat valoarea deosebită a sistemului de apărare aeriană. Și-au demonstrat eficacitatea barejele de foc executate de artileria antiaeriană de calibru greu (88, 105 și 128 mm), mascarea rafinăriilor realizată cu ajutorul norilor de ceață artificială precum și intervențiile eroice ale

[197] Arhivele Militare Române, fond 2.067, dosar poz. nr. 128, f. 362-363.
[198] Idem.

aviației de vânătoare române și germane. Al doilea factor l-a constituit, pe de o parte, efortul tehnic și uman făcut de către societățile petroliere și pe de altă parte activitatea detașamentelor tehnice speciale, a unităților de apărare pasivă și de pompieri, române și germane, specializate în executarea lucrărilor de protecție, limitarea avariilor și refacerea instalațiilor distruse de bombardamente.

Începând cu luna iunie 1944, aviația americană a început să execute raiduri suveică (**suttle raids**), între bazele din Italia și aerodromurile din Ucraina (Poltava, Mirgorod, Piryatin), cu bombardarea obiectivelor din România, atât la ducere cât și la întoarcere (Vezi anexa *Dare de seamă provizorie...*). Intensificarea raidurilor aviației aliate în spațiul aerian românesc, a obligat aviația proprie să efectueze un mare număr de misiuni, provocând o uzură intensă a aparatelor de zbor, istovirea piloților și pierderea multor echipaje. În plus avioanele românești de tipul IAR 80 și IAR 81 aveau perfomanțe tehnico-tactice inferioare avioanelor de vânătoare americane de tipul P 38 Lightning și P 51 Mustang. Scăderea continuă a numărului avioanelor apte de zbor și pierderea unor piloți de excepție precum căpitanul Popescu Ciocănel (12 victorii aeriene), adjutantul Mucenica (24 victorii aeriene), sublocotenetul Ion Milu (32 victorii aeriene) au determinat pe mareșalul Ion Antonescu, la 7 august 1944, să interzică aviației române de vânătoare să mai atace aviația de bombardament aliată[199]. Ordinul avea caracter temporar și era în vigoare până la finalizarea înzestrării Grupurilor 6 și 7 vânătoare române cu avioane Me 109 G. De altfel, la 5 august 1944 Comandamentul Aviației de vânătoare german și-a declarat incapacitatea de a mai putea apăra spațiul aerian al regiunii petrolifere românești[200].

Ultimile raiduri ale aviației anglo-americane executate asupra zonei petrolifere Prahova, a orașului Ploiești, în cel de al

[199] Vezi pe larg: **Cornel Marandiuc** - *Inimi cât să cuprindă cerul patriei.* Editura Dacia, Cluj Napoca, 1977.
[200] **Mark Axworty, Cornel Scafes, Cristian Crăciunoiu,** op. cit, p. 316.

doilea război mondial, au avut loc în zilele de 10 şi 18 august 1944. În timpul atacului din 10 august, asupra Rafinăriei *Româno - Americană* au căzut circa 100 de bombe care au avariat grav principalele capacităţi de prelucrare. Ca urmare a distrugerilor suferite se estima că reluarea activităţii de producţie era posibilă după circa 60 – 90 de zile. Avarii importante s-au produs şi la Rafinăria *Vega*, care a fost scoasă din funcţiune pentru 20 zile. Rafinăriile *Steaua Română* (Câmpina), *Unirea, Standard şi Astra Română,* uşor lovite, au putut să-şi reia rapid producţia[201].

Raidul din 18 august a amplificat efectele devastatoare ale atacului din 10 august asupra Rafinăriei *Româno-Americane.* Fiind principala ţintă a atacului, violent bombardată, rafinăria a fost scoasă din funcţiune circa 10 luni[202]. Era a doua mare rafinărie, după *Creditul Minier*, care suferea distrugeri atât de grave ce necesitau un timp lung de reparaţii.

Contrar ordinului primit prin care aviaţia de vânătoare proprie *nu trebuia să angajeze lupta cu inamicul*, în ziua de 18 august 1944 Comandamentul Aviaţie de Vânătoare (colonel Woldenga) a trimis în luptă toate avioanele apte de zbor. Cele 44 de avioane de vânătoare (27 române şi 17 germane) au luptat împotriva a circa 800 de avioane americane, în condiţii de netă inferioritate.

Această situaţie a provocat pierderea unuia dintre cei mai valoroşi piloţi de vânătoare români, căpitanul aviator Alexandru Şerbănescu, *fala armei şi mândria ţării*, după cum se consemna într-un document al timpului[203]. Ca urmare a acestor raiduri, capacitatea de prelucrare a rafinăriilor de la Ploieşti a fost considerabil diminuată. Rafinăriile *Româno-Americană, Columbia, Vega, Unirea, Standard, Steaua Română* şi *Creditul Minier* erau oprite din funcţionare, ceea ce reprezenta peste 50% din producţia totală a ţării.

[201] Arhivele Militare Române, fond 2.067, dosar poz. nr. 128, f. 400-402.
[202] Ibidem, f. 426-427.
[203] Biblioteaca Academiei Române, Arhiva Istorică Centrală fond Preşedenţia Consiliului de Miniştri, Cabinetul Militar, dosar 36, f. 178.

Slăbirea capacităţii de ripostă a sistemului de apărare aeriană a zonei petrolifere Prahova şi îndeosebi a aviaţiei de vânătoare, a permis aviaţiei anglo-americane să atace în valuri succesive, la 7.000 - 8.000 m altitudine, cu intervale de timp mari între ele, de circa 10 - 15 minute, timp în care ceaţa artificială începea să se destrame. Valurile următoare de bombardiere aveau posibilitatea să observe cu claritate rafinăriile, crescând astfel precizia bombardamentelor[204].

Faptul că oraşul Ploieşti a constituit o ţintă prioritară a aviaţiei anglo-americane în vara anului 1944 rezultă şi din densitatea atacurilor, aproape 50% din raidurile aeriene executate asupra României au fost pe acest obiectiv.

Aviaţia americană, în special prin Armata 15 Aeriană, a participat cu peste 5.000 de avioane, în cadrul a 19 misiuni de luptă, la bombardarea oraşului Ploieşti, principalul obiectiv. În aceste raiduri forţele Armatei 15 Aeriene Americane au pierdut peste 230 de avioane. Asupra oraşului Ploieşti au fost aruncate zeci de mii de bombe explozive şi bombe incendiare. Au fost distruse sau avariate circa 9.000 de imobile (calculate la data producerii lor) şi peste 100 edificii publice. În rândul populaţiei s-au înregistrat peste 800 de persoane ucise, 750 răniţi şi circa 23.000 sinistraţi[205].

Rafinăriile au fost lovite de 54 de ori, cele mai multe atacuri le-a suportat Rafinăria *Româno-Americană* (12)[206].

Impactul bombardamentelor a determinat o scădere inportantă a producţiei. În anul 1944 s-a înregistrat cea mai mică producţie de petrol brut din timpul războiului, 3.525.000 tone, reprezentând o reducere a producţiei cu circa 2.000.000 tone faţă de anii anteriori (1940 – 5.355.000 tone, 1941 – 5.883.000 tone, 1942 – 5.471.000 tone, 1943 – 5.166.000 tone)[207]. Ca urmare a bombardamentelor aeriene sovietice, americane şi engleze - din

[204] Arhivele Militare Române, fond 2.067, dosar poz. nr. 128, f. 403-406.
[205] **Eugen Stănescu, Iulia Stănescu, Gavriil Preda**, *op. cit,* p. 122.
[206] *Moniteur du Pétrole Roumain*, 46, nr. III-IV, 1945, p. 107.
[207] **Gavriil Preda**, *op. cit*, p. 275

anii 1941 – 1944, activitatea de foraj din regiunea petroliferă Prahova a scăzut sub media pe țară, atingând 50% din media anilor 1940 - 1943[208].

Bombardamentele aeriene au determinat o reducere considerabilă a capacității de lucru a sistemului de transport al produselor petroliere, fapt care a influențat negativ aprovizionarea cu astfel de produse a consumatorilor industriali şi a populatiei civile. Au fost scoase din funcțiune triajele din Ploieşti, Bucureşti şi Braşov. Transportul produselor petroliere către regiunile de est ale țării a înregistrat mari dificultăți[209].

Conductele de transport produse petroliere Ploieşti - Giurgiu şi Ploieşti - Constanța, stațiile de pompare de la Teleajen, sistemul de conducte transport țiței dintre schele şi rafinării au fost lovite şi scoase parțial din funcție[210].

Un alt efect negativ al raidurilor aeriene efectuate asupra regiunii petrolifere Prahova a fost scăderea capacității de înmagazinare–depozitare, deoarece un mare număr de rezervoare fuseseră distruse, incendiate sau avariate, în rafinării sau în depozite.

La începutul lunii august 1944, capacitatea de stocare a societăților petroliere a scăzut la circa 55% comparativ cu anul 1940, motiv pentru care societățile petroliere nu mai aveau posibilitatea de a-şi asigura stocuri de petrol sau rezerve de produse finite pentru comercializare[211]. Distrugerile produse industriei petroliere, în perioada 21 iunie 1941 - 23 august 1944, au avut următoarele valori:

a. bombardamentul sovietic din 13 iulie 1941; pagube înregistrate în valoare de 191.570.000 lei.
b. Bombardamentul american din 1 august 1943; pagubele înregistrate în valoare de 4.604.000.000 lei;

[208] *Moniteur du Pétrole Roumain*, 46, nr. IX-X, 1945, p. 297
[209] **Gavriil Preda**, *op.cit*, p. 376.
[210] **Constantin Zidaru, Lucian Stancu, Nicolae Dumitrescu** - *Din istoria transporturilor țițeiului prin conducte în România*. Vol. I-II. Editura Silex, 1999, p. 222-224.
[211] *Moniteur du Pétrole Roumain*, 46, III-IV, 1945, p. 101.

c. Bombardamentele anglo-americane din intervalul 5 aprilie – 18 august 1944; pagube înregistrate în valoare de 16.840.000.000 lei;
d. Distrugerile germane de după 23 august 1944 în valoare de 101.300.000 lei.

La aceste pagube înregistrate în rafinării s-au adăugat distrugerile produse şantierelor petroliere, conductelor de transport şi stațiilor de export în valoare de 5.245.000.000 lei[212]. Dinamica evenimentelor analizate evidențiază faptul că zăcămintele petrolifere din zona Prahova şi capacitățile de rafinare de la Ploieşti au constituit pentru Germania un obiectiv de mare importanță, căruia i s-a acordat o atenție deosebită pe întreaga perioadă a războiului, materializat printr-un efort material, uman şi financiar extrem de mare destinat apărării acestora. Aceste considerente au impus petrolul românesc ca o prioritate de excepție pentru cel de al III-lea Reich, fapt concretizat prin ceea ce s-a numit **Festung Ploieşti** (Fortăreața Ploieşti), unul dintre cele mai performante sisteme de apărare aeriană din timpul celui de al doilea război mondial din Europa şi incontestabil cel mai bun din istoria armatei române în domeniul apărării antiaeriene[213]. În sprijiunul celor afirmate anterior stă următorul argument: din cele peste 250 avioane anglo-americane doborâte, mai mult de jumătate (139 aparate) au fost localizate în zona Ploieşti, ceea ce demonstrează o incontestabilă forță de ripostă a apărării aeriene din această regiune[214]. Pierderile americane înregistrate la Ploieşti au fost de 7%, în timp ce maximum de pierderi înregistrate în raidurile executate asupra Germaniei nu au depăşit 3,5%. Pe drept cuvânt statele majore aliate au apreciat că un asemenea procentaj de pierderi *s-a datorat eficacității sistemului de apărare antiaeriană româno-germane*[215].

[212] *Moniteur du Pétrole Roumain*, anul 45, nr. XI – XII, 1944, p. 85.
[213] **Gavriil Preda**, *op.cit*, p.278.
[214] **Aurel Pentelescu** - *Aeronautica Română pe frontul de Est*. Teză de doctorat. Academia de Înalte Studii Militare, Bucureşti, 1995.
[215] Arhivele Militare Române, fond 1.377, dosar 854, f. 483-486.

Valoarea acestui eficace sistem de apărare a oraşului Ploieşti şi a regiunii petrolifere Prahova a fost recunoscută, de inamic. *Din punct de vedere antiaerian, Ploieştiul era cel mai dificil de atacat dintre toate obiectivele, fiind denumit de aviatorii americani* ***cimitirul Armatei 15****,* scria Leon Wolf în catrea sa *Low Level Mision*[216]. Un număr de ofiţeri de informaţii şi cercetare din Armata 15-a Americană Aeriană au venit în toamna anului 1944 la Ploieşti pentru a descifra tactica apărării antiaeriene româno-germane din zonă. Aceştia au apreciat că rezultatele cu totul deosebite obţinute în această regiune împotriva raidurilor anglo-americane s-au datorat, pe de o parte, *pregătirii ofiţerilor şi tunarilor [români şi germani n. a], iar pe de altă parte, aparatelor speciale germane de detectare de o mare valoare tehnică*[217].

O altă concluzie care se impune prin evidenţa sa este aceea că **Festung Ploieşti** a fost o realizare comună a armatelor română şi germană, ea fiind rezultatul prezenţei Misiunii Militare Germane în România, care a contribuit în mod hotărâtor la apărarea zonei petrolifere.

În urma constituirii a noi regimente de artilerie antiaeriană, în anii 1942 - 1943, Marele Stat Major român a dislocat în regiunea petroliferă Regimentul 7 Artilerie Antiaeriană (în mai 1942) şi Regimentul 9 Artilerie Antiaerană (în decembrie 1943), astfel că abia în primăvara anului 1944 ponderea unităţilor de artilerie antiaeriană române a fost aproape egală cu a celor germane. La toate acestea s-a adăugat faptul, deosebit de semnificativ, că pentru apărarea rafinăriilor de la Ploieşti partea germană a contribuit cu cele mai moderne şi mai performante mijloace de luptă ale timpului, multe din ele neutilizate pe alte teatre de acţiuni militare din afara Germaniei. Printre acestea se pot enumera bateriile de tunuri antiaeriene calibru 105 şi 128 mm,

[216] **Leon Wolf** - *Low Level Mision.* New York, Anna Press, 1972, p. 197.

[217] . Misiunea americană a fost condusă de colonelul Crowne şi a avut ca obiective sudierea efectelor bombardamentelor aeriene americane.Vezi pe larg: **Aurel Pentelescu** - *Colonelul Crowne în România* În: *Societatea şi armată în istoria secolului XX*, Colecţia: *Revista de istorie militară*, p. 150-153.

staţiile de radiolocaţie *Freya* şi *Wurtzburg*, staţiile de corectare şi dirijare automată a focului tunurilor antiaeriene *Nurenberg*, precum şi unităţile speciale de apărare pasivă.

De asemenea, trebuie să precizăm faptul că în perioada 21 iulie 1941 - 23 august 1944, comanda tuturor unităţilor de artilerie antiaeriană din regiunea petroliferă a fost asigurată de comandamente germane. Această situaţie nu a însemnat o ştirbire a autorităţii comandamentelor române asupra propriilor unităţi şi cu atât mai puţin o ştirbire a autorităţi statului român, ci un fapt uzual în cadrul relaţiilor de comandament dintre armatele unor state aliate[218].

Distrugerea petrolului românesc a reprezentat, în fapt, scopul strategic declarat al bombardamentelor aviaţiei anglo-americane asupra României. Raidurile forţelor aeriene aparţinând Coaliţiei Naţiunilor Unite împotriva regiunilor petrolifere din România şi a rafinăriilor de la Ploieşti nu şi-au realizat decât parţial scopul propus: distrugerea petrolului românesc. Chiar dacă producţia de ţiţei brut, capacitatea de prelucrare şi posibilităţile de stocare au înregistrat în anul 1944 cele mai mici valori din timpul războiului, între 50 - 70%, comparativ cu anul 1940, industria petrolieră românească a reuşit să asigure necesarul de produse petroliere pentru armata română, consumul intern pentru populaţie şi economia naţională, precum şi o importantă cotă destintă exportului către Germania. Reacţia deosebit de eficace a sistemului de apărare aeriană din zona petroliferă a fost factorul determinant care a făcut ca efectul bombardamentelor anglo-americane să fie mult sub cota previziunilor statelor majore anglo-americane.

[218] **Gavriil Preda**, *op. cit*, p. 280.

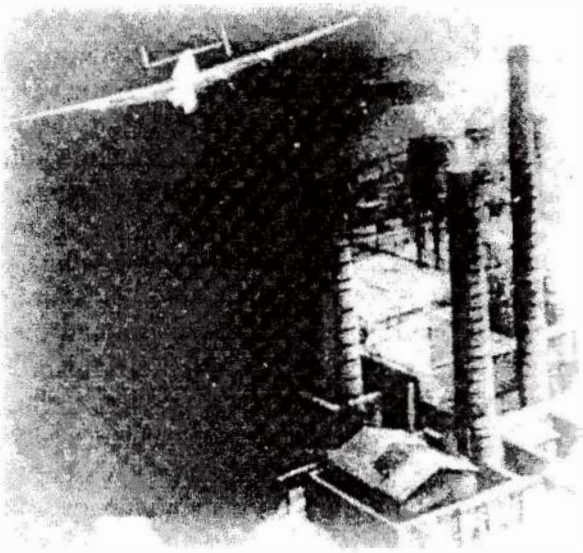

Bombardamente … şi efectele lor

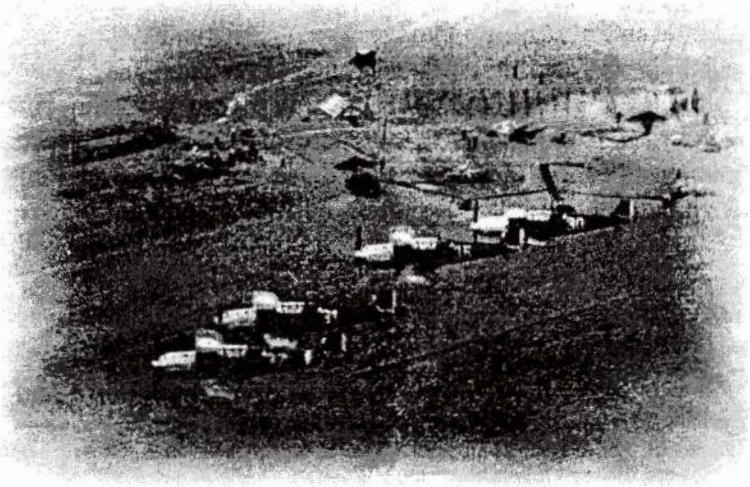

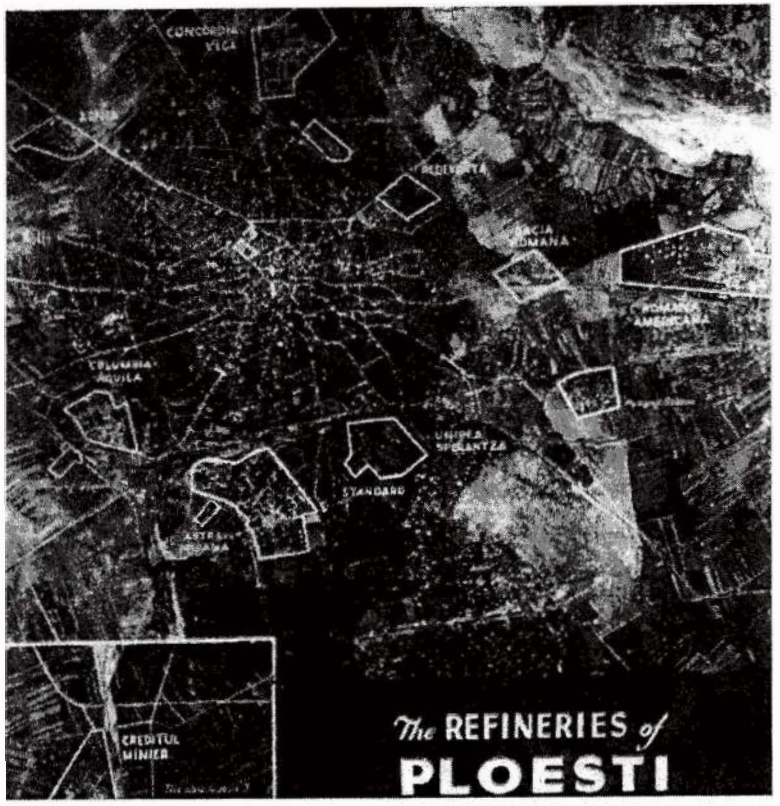

CONCORDIA-VEGA
Aerial oblique of the plant
Almost total destruction resulted in Concordia Norge

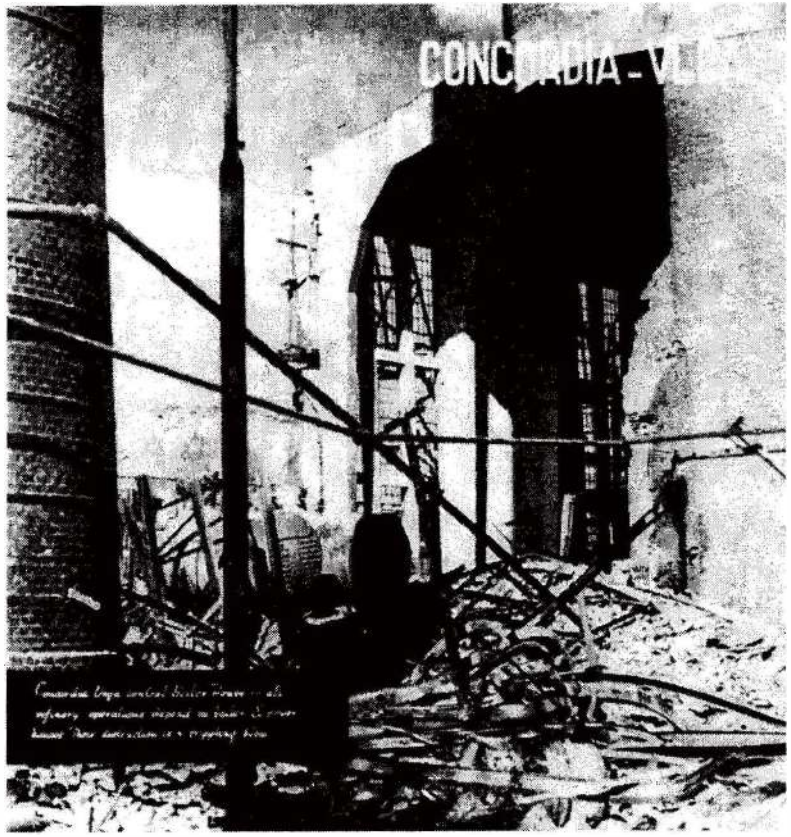
CONCORDIA - VE

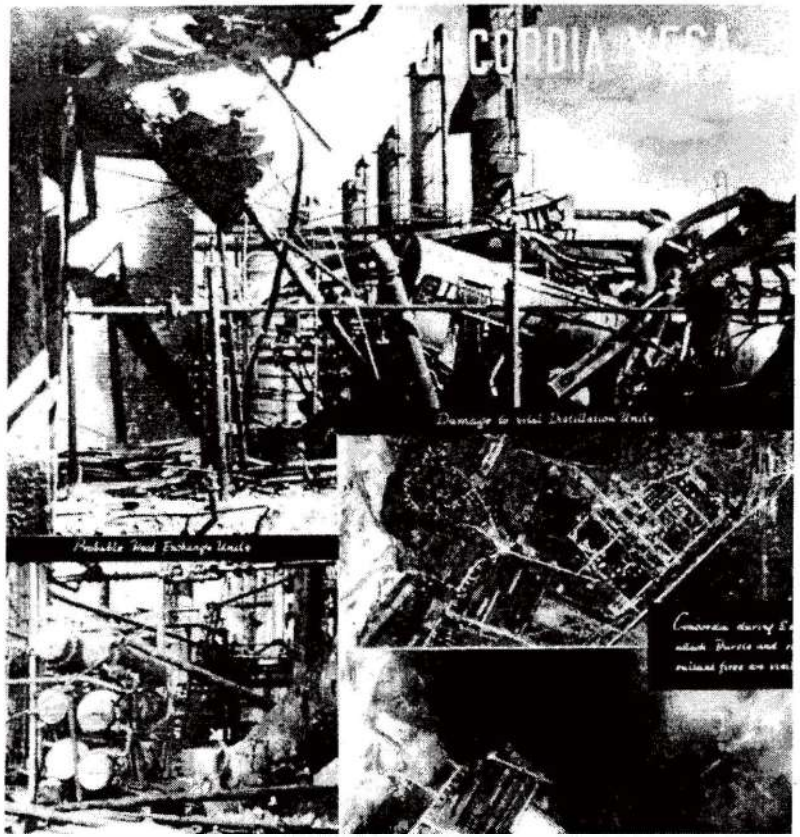

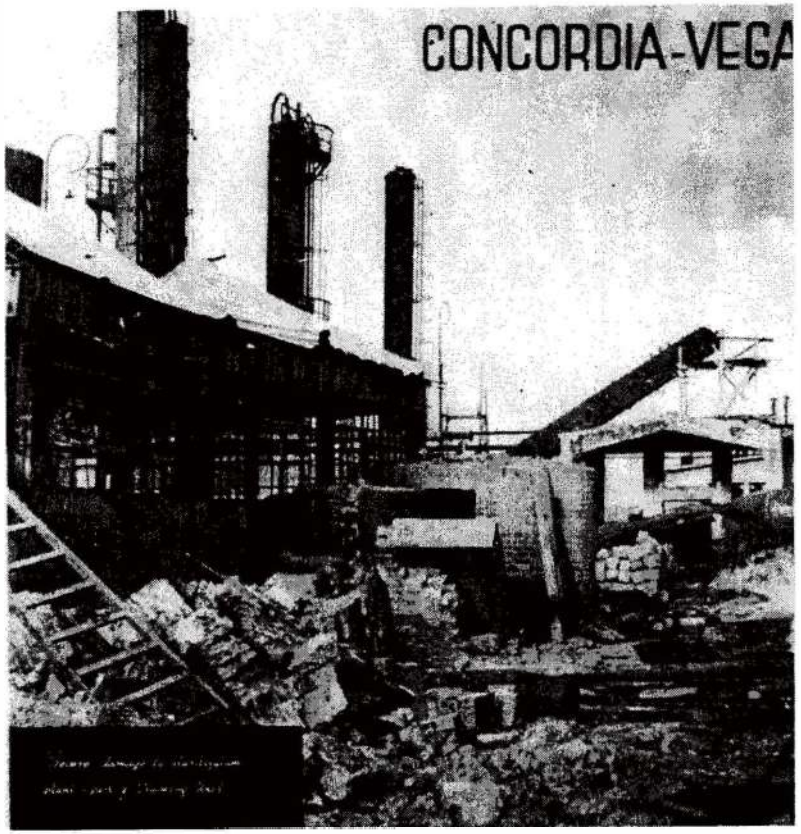
CONCORDIA-VEGA

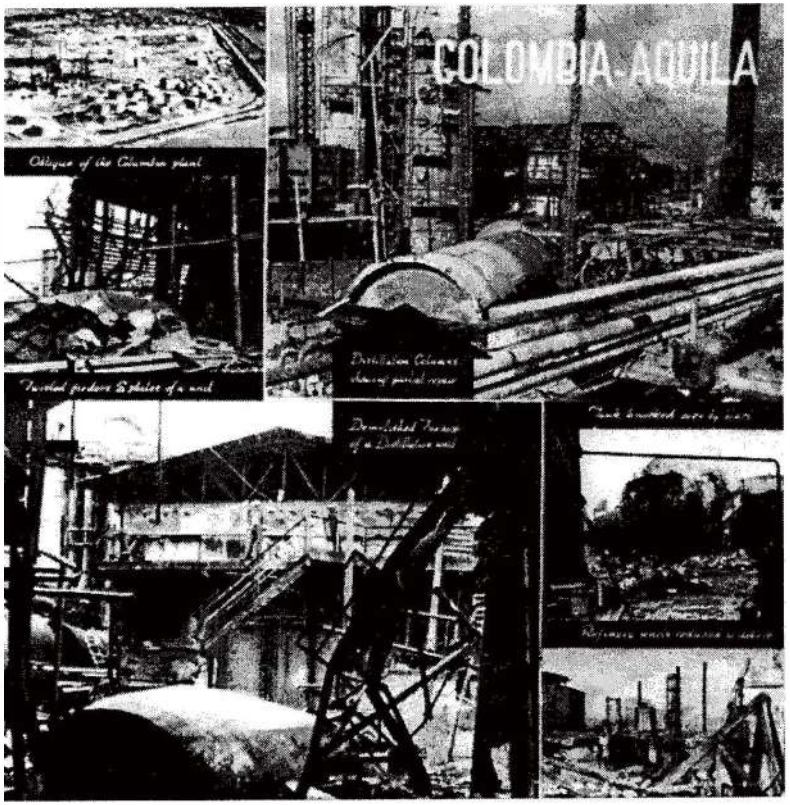
COLOMBIA-AQUILA
Oblique of the Columbian plant
Distillation Columns showing partial rerun
Demolished Furnace of a Distillation unit

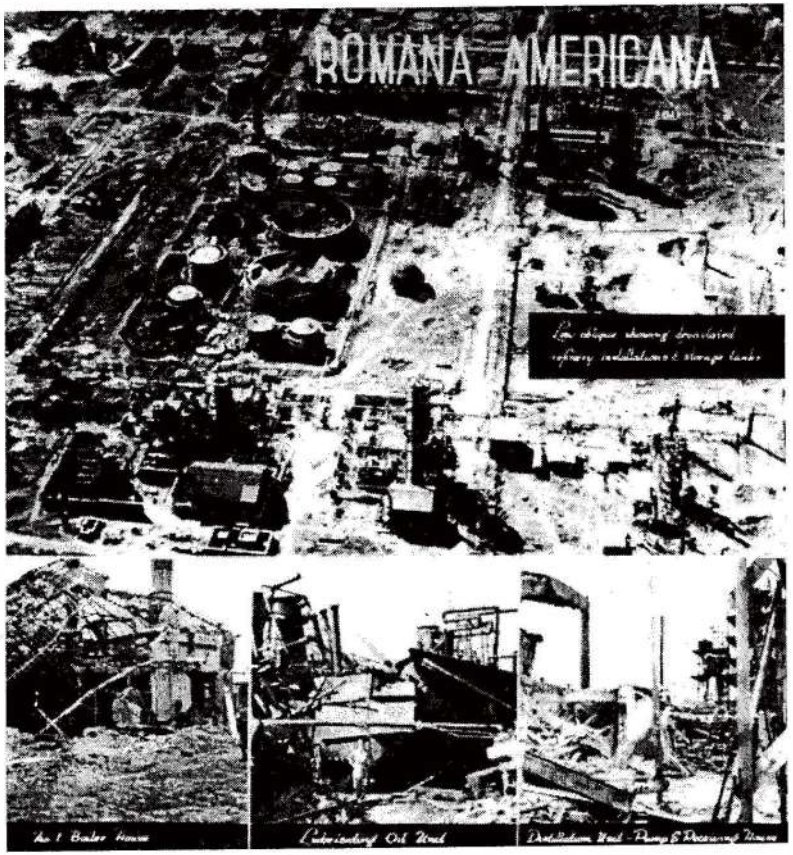
ROMANA-AMERICANA
Low oblique showing demolished refinery installations & storage tanks
No. 1 Boiler House
Lubricating Oil Unit
Distillation Unit - Pump & Pressure House

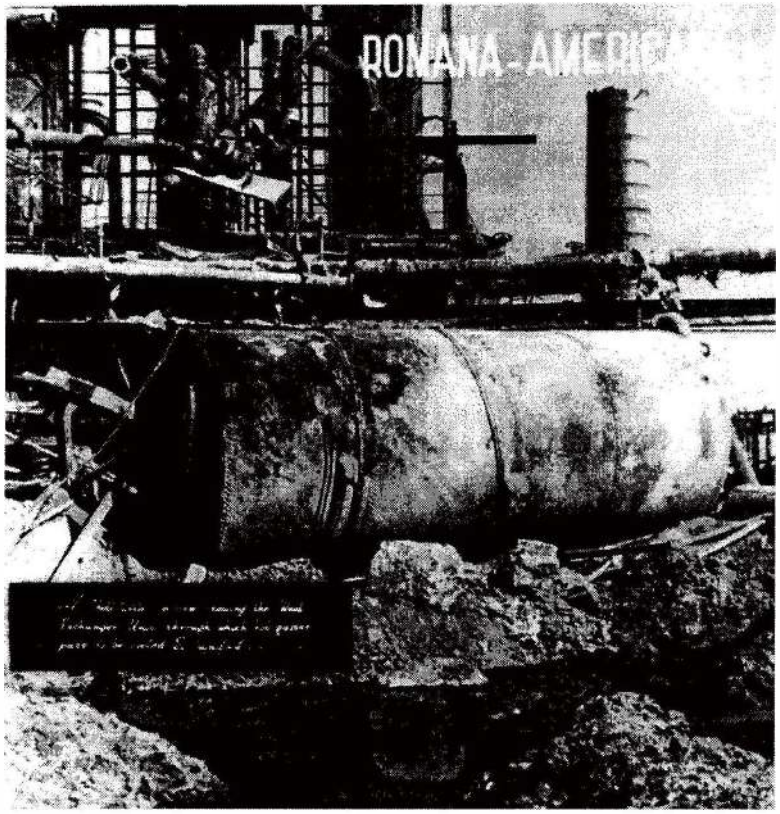
ROMANA-AMERICA

ROMANA-AMERICANA

STEAUA ROMANA

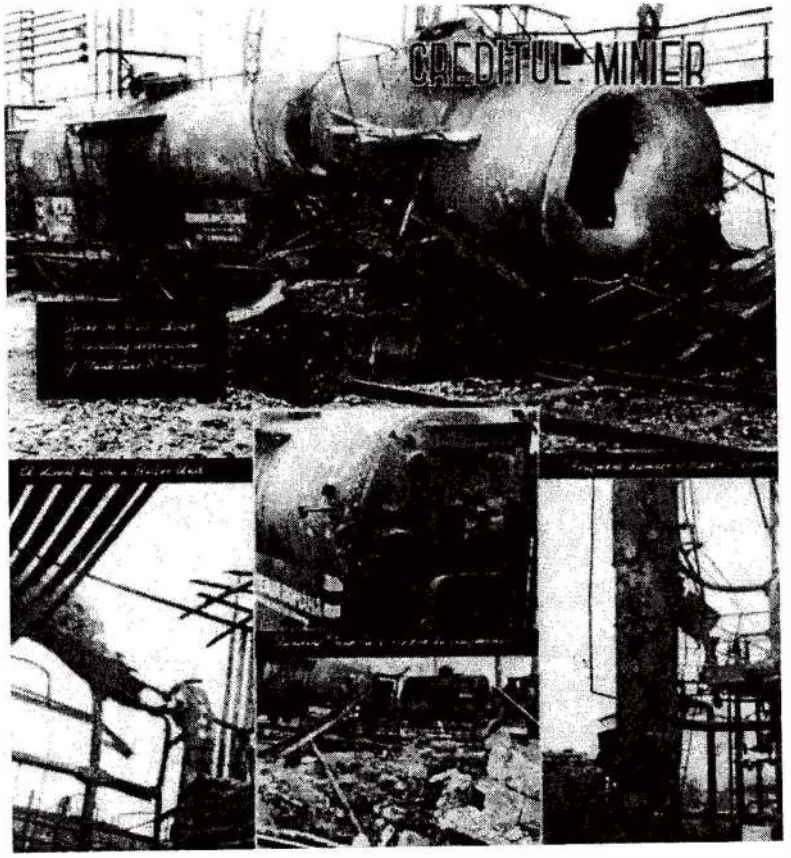
CREDITUL MINIER

XENIA

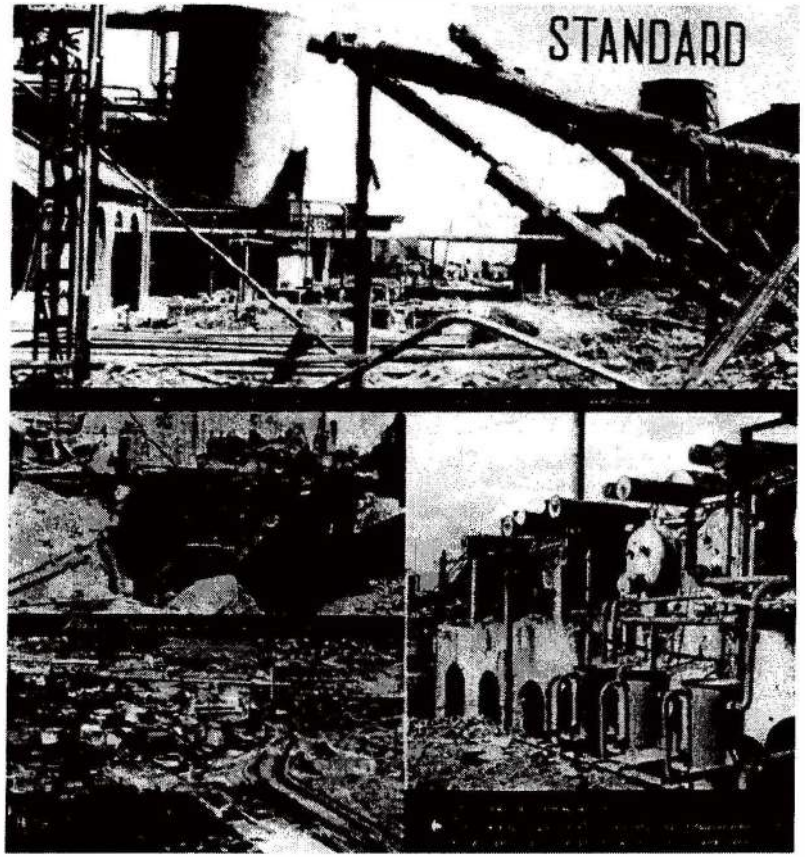
STANDARD

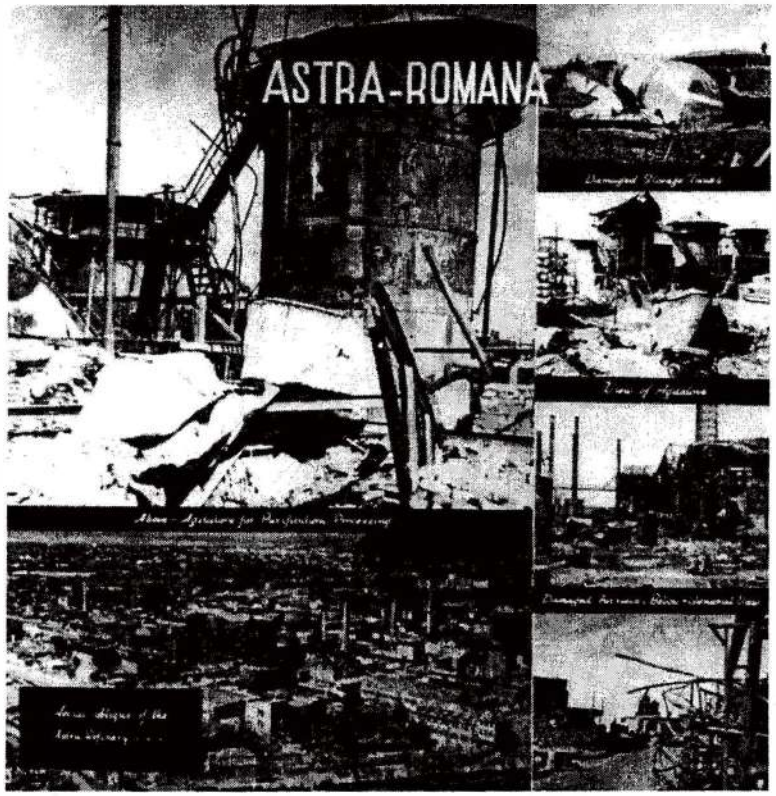

RUINE ŞI MOARTE

Existența a 11 rafinării în funcțiune a făcut ca orașul Ploieşti să constituie una din cele mai importante ținte ale bombardamentelor aliate din timpul celui de-al doilea război mondial.

Dacă în anii 1942 - 1943 atacurile aeriene ale aviației inamice au fost rare din cauza conjuncturii generale şi a lipsei de forță a aviației aliate, în anul 1944 bombardamentele s-au produs la intervale scurte, astfel că, în perioada 5 aprilie 1944 - 19 august 1944 au avut loc circa 22 de raiduri cu lansări de bombe explozive şi incendiare[219].

Bombardamentele care au avut loc în anii 1943 - 1944 asupra teritoriului României au provocat grave distrugeri materiale şi numeroase victime omeneşti. Cele mai grave lovituri aeriene au fost înregistrate la Ploieşti şi în județul Prahova, zonă în care distrugerile materiale şi numărul victimelor omeneşti au cunoscut cele mai ridicate cote. Între aceste bombardamente menționăm faptul că, în cel de la 1 august 1943, executat la mică altitudine (sub 200 m) cu utilizarea bombelor prevăzute cu focoase de mică întârziere, aliații au pierdut mai mult de o treime din avioanele angajate în acel atac aerian. Ulterior, au fost executate de aliați bombardamente la mare altitudine, utilizând ca tehnică de lovire a țintelor procedeul *covor de bombe*. Precizia acestui tip de bombardament era mai scăzută,

[219] Arhivele Naționale, Direcția Județeană Prahova, fond Primăria Municipiului Ploieşti, dosar nr. 67/1944, f. 56-58. Vezi şi: **Rene Sedillot** - *Istoria petrolului*. Bucureşti, 1979, p. 244-245, în care se consemnează pentru aceeaşi perioadă 30 de raiduri de bombardament.

ea fiind compensată prin cantitatea mare de bombe lansate asupra țintei.

În timpul bombardamentelor aviației anglo-americane din anii 1943 - 1944, s-au aruncat asupra Ploieștiului peste 17.700 bombe explozive de diferite calibre și 2.000 bombe incendiare. Acestea au provocat 157 incendii, au distrus și avariat peste 8.980 imobile și 103 edificii publice. De asemenea au provocat moartea a peste 800 persoane, rănirea a altor 7.500 și exodul a circa 23.000 de sinistrați.[220]

În timpul efectuării acestor raiduri de bombardament, rafinările au fost lovite de 54 de ori. Rafinăria *Româno-Americană* a fost lovită de 12 ori, cu circa 970 de bombe.

În luna aprilie 1944 s-a luat hotărârea de a se opri funcționarea instalațiilor tehnologice ale rafinăriilor pe timpul alarmelor aeriene. Măsura a fost luată pentru a limita pagubele cauzate de către bombardamente instalațiilor aflate în funcțiune. O astfel de situație a provocat Rafinăriei *Orion* distrugeri atât de mari, încât refacerea ei a durat până la sfârșitul războiului[221]. Măsura luată era cerută și de faptul că distrugerile provocate de suflu și schije se amplificau prin incendierea produselor din instalații, incendii care puteau fi greu controlate. Cu toate acestea, pagubele înregistrate au fost considerabile. Dimensiunea pagubelor era dată atât de valorea instalațiilor, aparaturii, rezervoarelor și traseelor de conducte scoase din funcțiune, parțial sau total, cât și de cea a producției care se pierdea în tot acest interval de timp. Bombardamentele au provocat municipiului Ploiești distrugeri însemnate, atât în centrul civic, cât și în cartierele de locuințe învecinate cu rafinăriile. Astfel, pagubele materiale suferite, până la 8 august

[220] Arhivele Naționale, Direcția Județeană Prahova, fond Primăria Municipiului Ploiești, (în continuare se va folosi sigla AN, DJPh., fond Primăria Municipiului Ploiești), dosar 67/1944, f. 18-139.

[221] AN, DJPh., fond Prefectura Județului Prahova, dosar nr. 11/1940-1942, f. 19-30. O bogată documentație privind această temă se află în Arhiva Societății *Creditul Minier Brazi*, conform: *Îndrumarului în Arhivele Statului Prahova,* București, 1971, p. 108.

1944, de Primăria orașului Ploiești și Regia IMP, s-au ridicat la aproape un milion de lei, iar instalațiile de gospodărie comunală au înregistrat, numai în intervalul 5 aprilie – 5 mai 1944, pierderi de peste 31 milioane lei[222]. Bombardamentele au provocat până la 8 august 1944 pagube materiale în valoare de 990.823.242 lei, prin distrugerea a 37 de imobile proprietatea primăriei, a unui pod de beton în bariera Bucov, a 12.270 m^2 de diferite pavaje și trotuare de asfalt, a altor materiale și utilaje în valoare de 950.000 lei. Totodată, au fost produse distrugeri importante la: rețeaua de alimentare cu apă - în valoare de 26.410.000 lei, la rețeaua electrică și de construcții - în valoare de 60.076.600 lei, la diverse magazii, salubrități și grajduri - în valoare de 5.000.000 lei[223]. Locuitorii orașului Ploiești au fost foarte puternic afectați și prin avarierea sau distrugerea a circa 9.000 de imobile.

În urma bombardamentului din 6 iunie 1944, primarul municipiului Ploiești a raportat în scris mareșalului Ion Antonescu despre greutățile întâmpinate pentru limitarea și înlăturarea urmărilor acestor bombardamente[224]. Conducătorul statului, răspunzând raportului respectiv, a recomandat primarului să nu se mai facă cheltuieli de fonduri pentru repararea conductelor de apă, decât pentru rețelele principale care asigurau hidranții; să se mențină circulația numai pe străzile ce traversează orașul și să se depună eforturi pentru desfundarea canalului colector, prevenind astfel inundarea. În mod suplimentar, a fost acordată suma de 15 milioane lei pentru ajutorarea sinistraților din Ploiești și a fost pus la dispoziția primăriei un detașament de lucru pentru înlăturarea dărâmăturilor, format din 600 oameni din comuna Strejnic. Raportul menționat mai sus prevedea, ca în caz de forță majoră, să se facă evacuarea primăriei într-o altă

[222] AN, DJPh., fond Primăria Municipiului Ploiești, dosar 77/1944. Se referă la distrugerile cauzate de bombardamente instalațiilor de distribuirea apei, electricității și canalizare.

[223] *Ibidem,* dosar nr. 37/1944, f. 241 (Tabele cu pagubele materiale suferite de Primăria Municipiului Ploiești și de Regia IMP. până la 8 august 1944).

[224] Idem.

localitate şi să se majoreze la 15 km raza de dispersare a serviciilor primăriei în jurul oraşului Ploieşti. Totdată se recomanda să nu se permită comercianţilor părăsirea oraşului, pentru a-şi desfăşura activitatea comercială în localităţile de evacuare şi dispersare[225].

Analiza efectelor bombardamentelor efectuate asupra rafinăriilor, întreprinderilor, infrastructurii şi instituţiilor publice mai importante din Ploieşti evidenţiază amploarea suferinţelor umane şi a distrugerilor materiale.

În bombardamentul din 5 aprilie 1944 bombele incendiare au fost lansate, cu precădere, asupra centrului civic şi instituţiilor publice, în timp ce bombele explozive au fost aruncate asupra rafinăriilor. Majoritatea bombelor incendiare au căzut în centrul oraşului Ploieşti cauzând distrugerea şi incendierea completă a 80% din clădiri, iar celelalte clădiri au suferit incendii şi avarii parţiale. Totodată au fost distruse şi incendiate, complet sau parţial, Gara de Sud, 3 licee, 4 şcoli primare, Maternitatea, Spitalul *Schuller*, două biserici, Cercul Militar, două grădiniţe pentru copii, 7 fabrici particulare, iar 44 de străzi au fost blocate[226]. Bombele explozive au lovit rafinăriile, mai ales, *Standard, Astra Română, Columbia* şi *Orion.*

Bombardamentul aviaţiei americane din 15 aprilie 1944 a provocat distrugerea Bisericii *Sf. Ştefan*, avarierea Liceului Industrial de băieţi, a Halelor Centrale, Hotelului *Europa*, Restaurantului *Berbec*, Uzinei *Vlăhiţa* şi a trei brutării. În urma acestui bombardament au fost blocate 34 străzi, care au fost deblocate abia după 5 zile[227].

La 24 aprilie 1944 a avut loc un raid aerian, în urma căruia au fost bombardate rafinăriile: *Orion, Columbia* şi *Astra Română,* ultima fiind cea mai puternic afectată. Au fost bombardate în aceeaşi zi: Gara de Sud, Gara de Nord, două biserici, Spitalul *Schuller*, Şcoala Normală de Fete, Stadionul Municipal, Comandamentul Corpului 5 Armată şi Cercul de

[225] AN, DJPh., fond Primăria Municipiului Ploieşti, dosar nr. 30/1944, f. 227-228.
[226] Ibidem, dosar nr. 37/1944, f. 228.
[227] AN, DJPh, fond *Rafinăria Astra Română*, dosar nr. 67/1944 f. 18-139. Vezi şi: *Monitorul petrolului românesc*, nr. 3-4/1946, p. 107.

Recrutare Teritorial. Ca urmare a bombardamentului respectiv au fost blocate 35 de străzi[228].

La 5 mai 1944 au fost bombardate rafinăriile: *Astra Română, Vega, Unirea, Standard, Noris, Orion*, precum şi următoarele instituţii: Liceul *Petru şi Pavel*, Liceul Industrial de băieţi, două şcoli, Spitalul *Boldescu*, 3 biserici, 3 fabrici (cea mai importantă fiind fabrica de armament *Concordia*), două brutării, Gara de Nord, Administraţia Financiară, Camera Agricolă, Inspectoratul Muncii, cazarma Regimentului 7 Dorobanţi.

Bombardamentul din 18 mai 1944 a produs distrugeri clădirilor aparţinând următoarelor instituţii: Gara de Sud, două şcoli, Biserica *Sf. Vineri*, Adminstraţia Financiară, Chestura Ploieşti, Corpul Gardienilor Publici, provocând şi blocarea cu dărâmături a 11 străzi[229].

Raidul aviatic din ultima zi a lunii mai a anului 1944 a afectat rafinăriile *Vega, Standard* şi *Româno-Americană*, provocând o diminuare cu 25% a producţiei de produse petroliere. În timpul acestui bombardament au fost produse distrugeri mari următoarelor edificii publice: Primăria Municipiului Ploieşti, Halele Centrale, Gara de Nord, Spitalul *Boldescu*, Şcoala nr. 11, Tribunalul Prahova[230].

În bombardamentul din 6 iunie 1944 au fost din nou lovite Liceul *Petru şi Pavel*, Şcoala primară nr. 8, Şcoala mixtă nr. 2 şi Spitalul Militar. La 23 iunie 1944 au fost bombardate fabricile de nitrogen şi *Geto*, precum şi cea de armament *Concordia.*

La 9 iulie 1944 au fost bombardate din nou rafinăriile *Vega, Xenia, Columbia, Standard,* dar şi Spitalul *Movila.* şi Gara de Nord[231]

Rafinăriile *Unirea, Standard, Orion* au fost din nou bombardate la 28 iulie 1944. Tot atunci au fost lovite: Şcoala Normală de Fete, Serviciul tehnic judeţean, Regia IMP Ploieşti,

[228] AN, DJPh, fond *Rafinăria Astra Română*, dosar nr. 67/1944 f. 18-139.
[229] Ibidem.
[230] Ibidem.
[231] AN, DJPh, fond *Rafinăria Astra Română*, serviciul contabilitate, dosar 9/1944, f.1; dosar nr. 67/1944, f. 30 şi următoarele

Biserica *Sf. Pantelimon*, Fabrica de armament *Concordia*, Fabrica *Vlăhița* şi 3 tăbăcării. Totodată au fost blocate cu ruinele clădirilor 10 străzi.

Bombardamentul din 31 iulie 1944 a lovit din nou Liceul *Petru şi Pavel*, şcolile nr. 5 şi nr. 7, Legiunea de jandarmi, Tăbăcăria *Pavelescu* şi a blocat un număr de 33 de străzi.

La data de 10 august 1944 a avut loc un nou raid aerian, în cadrul căruia au fost bombardate rafinăriile: *Vega, Româno-Americană, Astra-Română, Standard* şi *Unirea*, precum şi Fabrica de armament *Concordia* şi Moara *Ranete*. Au fost distruse Biserica *Sf. Dumitru* şi imobile în care se aflau Serviciul de Salubritate şi Regimentul 7 Dorobanți. Acest bombardament a provocat blocarea cu dărâmături a 10 străzi.

Bombardamentul din noaptea de 17 spre 18 august 1944 a lovit Rafinăria *Columbia*, Uzina Metalurgică Ploieşti şi Fabrica de lemnărie *Pătraşcu*[232].

În ziua de 18 august 1944 a avut loc ultimul bombardament asupra oraşului Ploieşti. În timpul acestui atac aerian a fost puternic lovită Rafinăria *Româno-Americană* (a fost scoasă din funcțiune complet). Avarii semnificative s-au înregistrat la Gara de Sud şi Brutăria *Stănescu*.

Din cele 22 de bombardamente executate de aviația americană şi britanică asupra oraşului Ploieşti, în intervalul 5 aprilie – 18 august 1944 rezultă că cele mai multe lovituri au atins Rafinăria *Astra Română*. Deşi asupra rafinăriei au fost lansate peste 700 de bombe de diferite tipuri şi calibre, instalațiile vitale ale rafinăriei nu au fost distruse, fapt care a permis ca refacerea să se poată face într-un termen relativ scurt, iar pierderile în personal au fost reduse[233].

După încetarea bombardamentelor şi analiza efectelor, în fiecare rafinărie se elabora un plan cu lucrările de reparații ce

[232] AN, DJPh, fond *Rafinăria Astra Română*, serviciul contabilitate, dosar 9/1944, f.1; dosar nr. 67/1944, f. 30 şi următoarele

[233] Ibidem, dosar nr. 25/1944, f. 2-78; dosar nr. 11/1940-1942, f. 3-54. (Principalele măsuri de protecție şi modul cum s-a acționat în situațiile de apărare pasivă în Rafinăria Ploieşti).

trebuiau executate în regim de urgență. Ele constau în: dezamorsarea bombelor neexplodate de către echipele militare de artificieri; izolarea aparatelor distruse şi demontarea lor; demolarea şi refacerea zidurilor de protecție, a construcțiilor avariate, rețelelor avariate, stațiilor telefonice, de apă, abur, lumină, gaze, etc.

Pentru refacerea instalațiilor, intervenția se făcea în următoarea ordine: cazanele de abur, uzina electrică, rampele şi pompele de încărcare a produselor petroliere, liniile de cale ferată din rafinărie, conductele de alimentare cu țiței din schelele de extracție, instalațiile de distilare a țițeiului, instalații de distilare uleiuri şi cracare termică, instalațiile de rafinare. Pe măsură ce erau rezolvate avariile de la instalații, acestea erau imediat puse în funcțiune.

Războiul, ca o situație de excepție în viața unei țări, aduce după sine un mare număr de privațiuni pentru populația chemată să susțină direct şi indirect frontul. Dacă la aceste eforturi adăugăm şi efectele unor bombardamente necruțătoare repetate la intervale scurte de timp, cum au fost cele executate asupra oraşului Ploieşti, deteriorarea vieții economico-sociale era inevitabilă, în pofida măsurilor luate de autorități.

În primul rând s-a înregistrat o scădere sensibilă a moralului locuitorilor, manifestându-se prin părăsirea oraşului, chiar şi de către cei care nu intrau în cadrul acțiunii de evacuare. Din rapoartele poliției rezultă că spre sfârşitul lunii aprilie 1944, această evacuare ajunsese la 85%, din totalul populației oraşului. O parte din locuitori, care nu erau angajații fabricilor şi rafinăriilor, părăseau oraşul dimineața şi se întorceau seara de frica bombardamentelor[234]. Totodată populația oraşului Ploieşti a fost supusă unei puternice presiuni de influențare psihologică desfăşurată de către serviciile specializate anglo-americane. Aproape toate raidurile de bombardament au fost foosite pentru lansarea unui impresionant număr de fluturaşi şi alte materiale de propagandă. Numărul mare de victime înregistrat

[234] AN, DJPh, fond *Prefectura Județului Prahova*, dos. 70/1944, f. 37 - 39.

în urma atacurilor aeriene a determinat pe mulți dintre lucrătorii rafinăriilor să nu se mai prezinte la lucru[235].

Aprovizionarea cu alimente s-a înrăutățit simțitor, deşi comercianții nu aveau voie să părăsească orașul. Situația grea a comerțului s-a datorat şi greutăților de aprovizionare cu mărfuri cauzată de lipsa mijloacelor de transport, scăderii puterii de plată a negustorilor, nesiguranței create de pericolul permanent al distrugerii stocurilor de marfă. O mare parte din locuitorii orașului rămaşi în Ploieşti erau funcționarii instituțiilor neevacuate, care se aprovizonau prin oficiile acestora.

În iunie 1944 comercianților rechiziționați li s-a dat posibilitatea să plece din oraş, pentru a-şi desfăşura activitatea comercială în localitățile de evacuare şi dispersare. Comercianții au beneficiat, din luna iulie 1944, de deblocarea cantităților de alimente blocate cu un an înainte[236]. Întreprinderi precum brutăriile, morile, fabricile de lactate, de carne ş.a.- cu un rol important în buna desfăşurare a activității comerciale, funcționau în condiții dificile din cauza utilităților distruse de bombardamente[237].

Lucrările de construcții, atât cele de stat cât şi cele particulare, au fost oprite din lipsa materialelor, dar mai ales din cauza bombardamentelor. S-a permis efectuarea lucrărilor de conservare a construcțiilor începute, pentru a se preîntâmpina degradarea lor[238].

Cu toate măsurile luate pentru limitarea efectelor bombardamentelor aviației americane şi britanice asupra locuințelor, spațiilor comerciale, rețelelor de utilități şi căilor de acces, procesul de normalizare a vieții social-economice în orașul Ploieşti, după bombardamente, era dificil de realizat[239].

[235] AN, DJPh, fond *Rafinăria Astra Română*, dosar nr. 11/1940-1942. (Principalele măsuri de protecție şi modul cum s-a acționat în situațiile de apărare pasivă în Rafinăria Ploieşti).

[236] AN, DJPh, fond *Primăria Municipiului Ploieşti*, dosar 30/1944, f. 227-228; dosar 1/1943, f. 11; dosar 18/1944, f. 23 .

[237] Ibidem, dosar 3/1944, f. 640.

[238] Ibidem, dosar 1/1943, f. 4-5.

[239] Ibidem, dosar 30/1944, f. 27.

Situația s-a perpetuat mult timp şi după încetarea bombardamentelor aeriene, întrucât distrugerile provocate locuințelor, instituțiilor, spațiilor comerciale, rețelelor de utilități (apă, gaze, electricitate, telefoane, transport) precum şi căilor de acces au îngreunat procesul de normalizare a vieții în orașul Ploieşti.

PIAȚA OBOR – HALELE CENTRALE

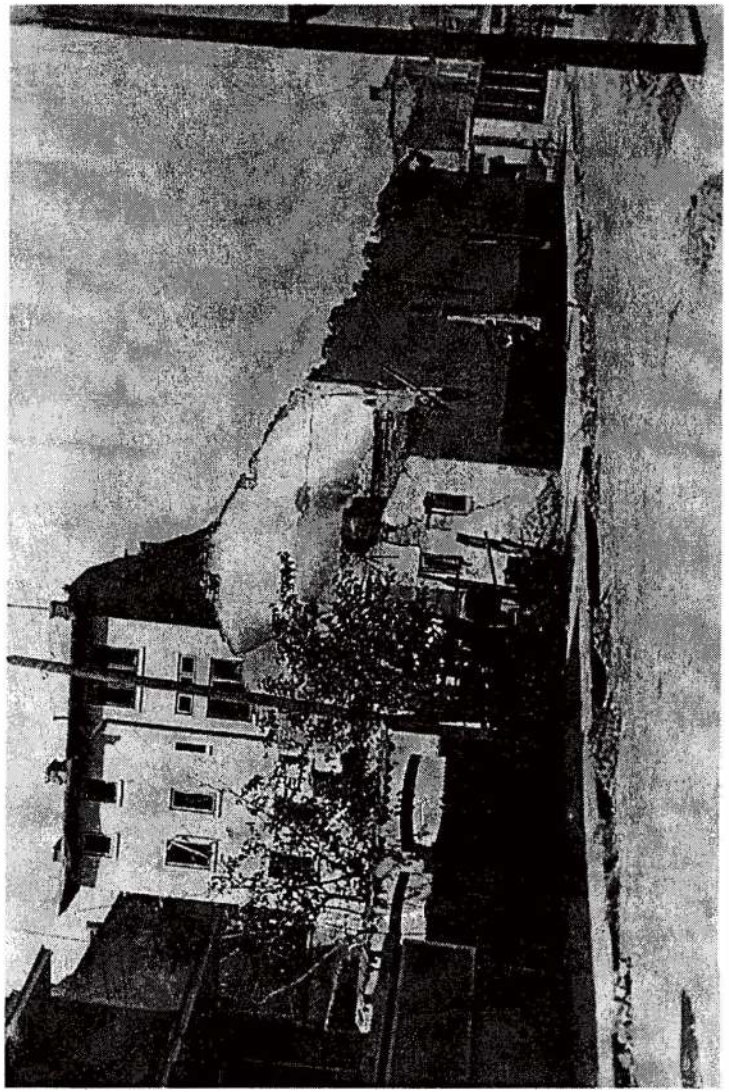

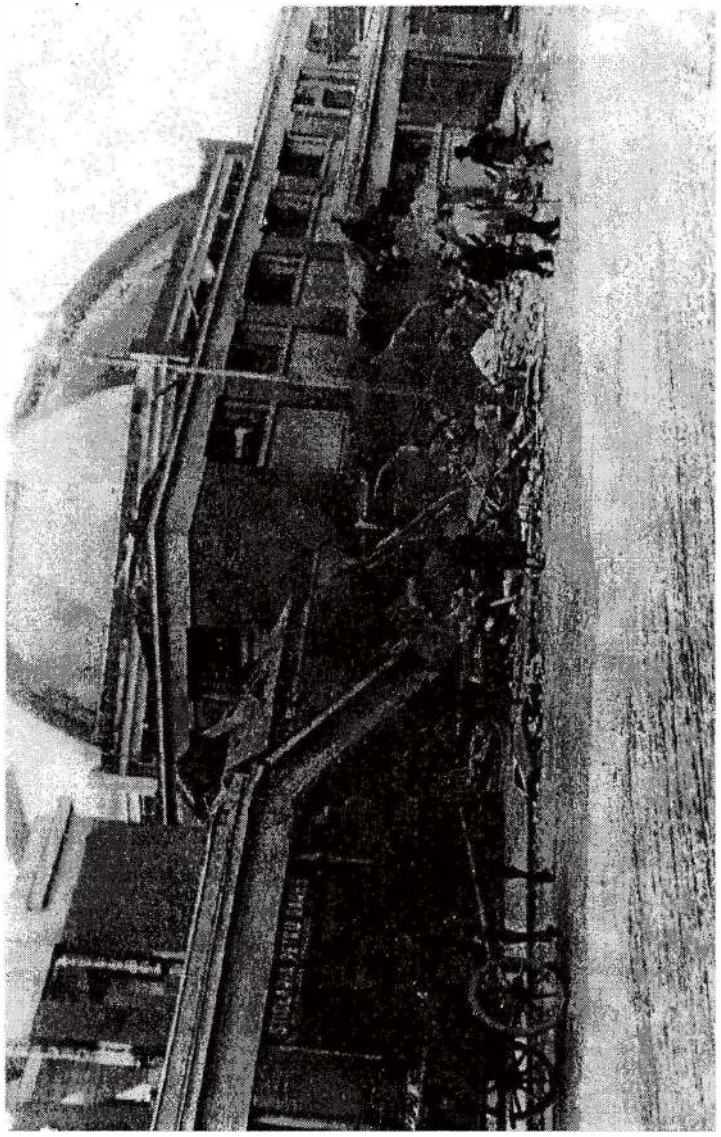

HOTEL VLAINOS

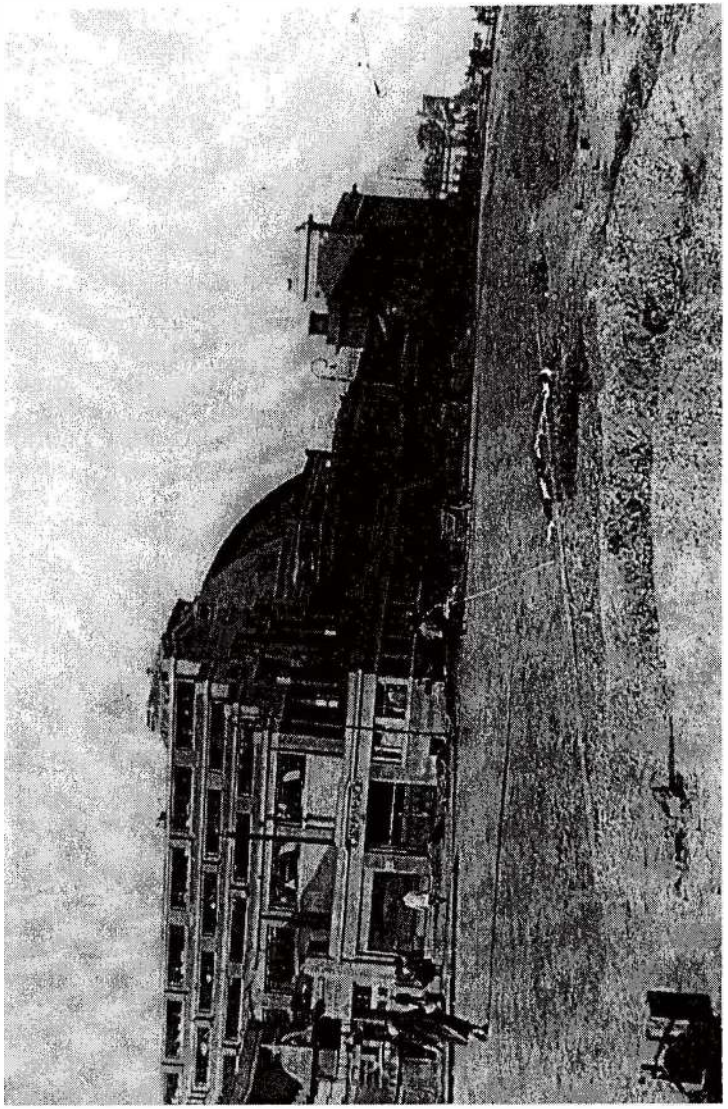

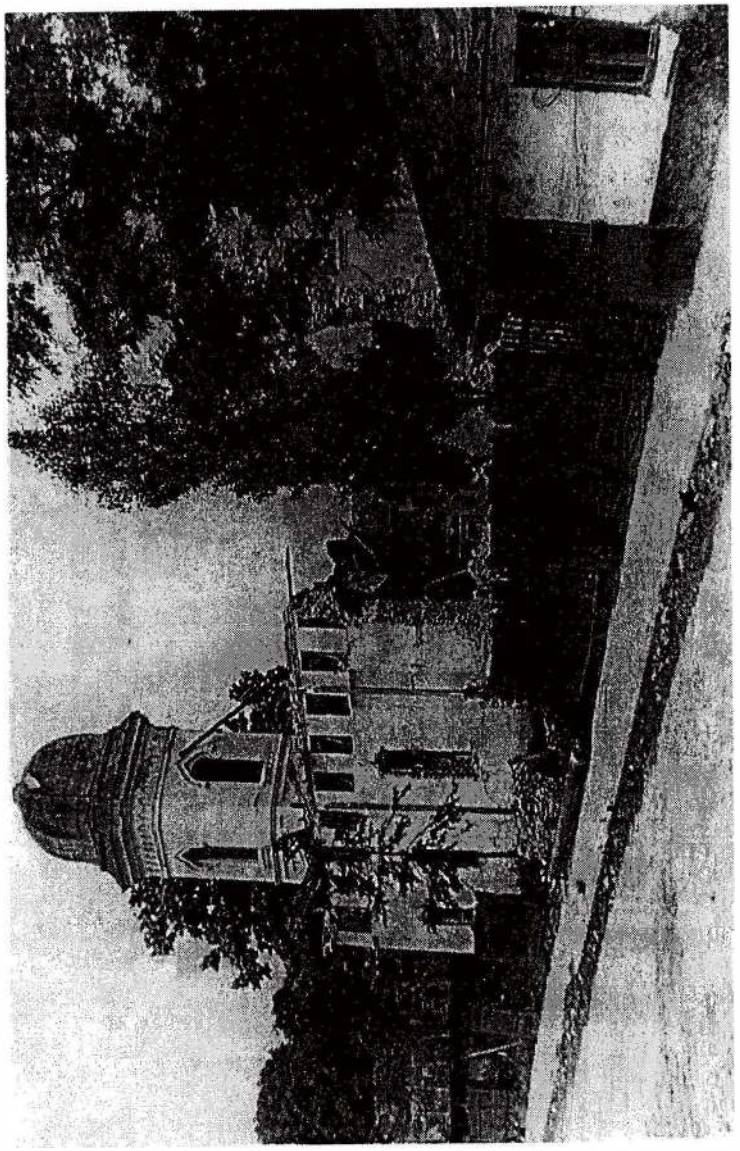

174

175

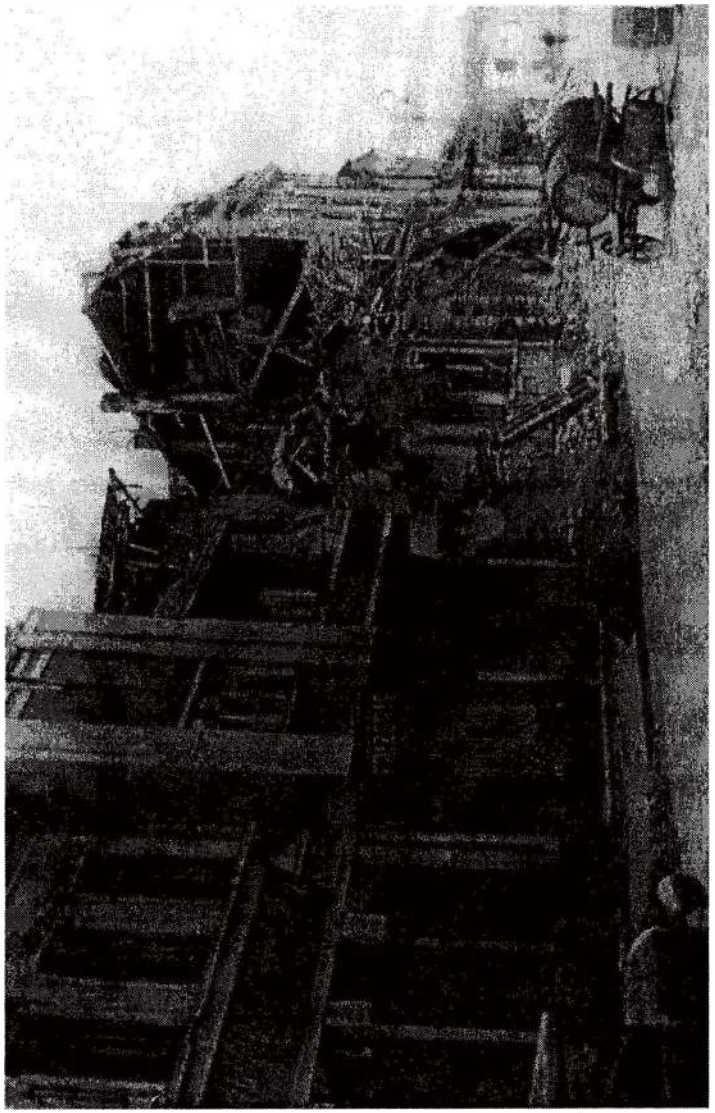

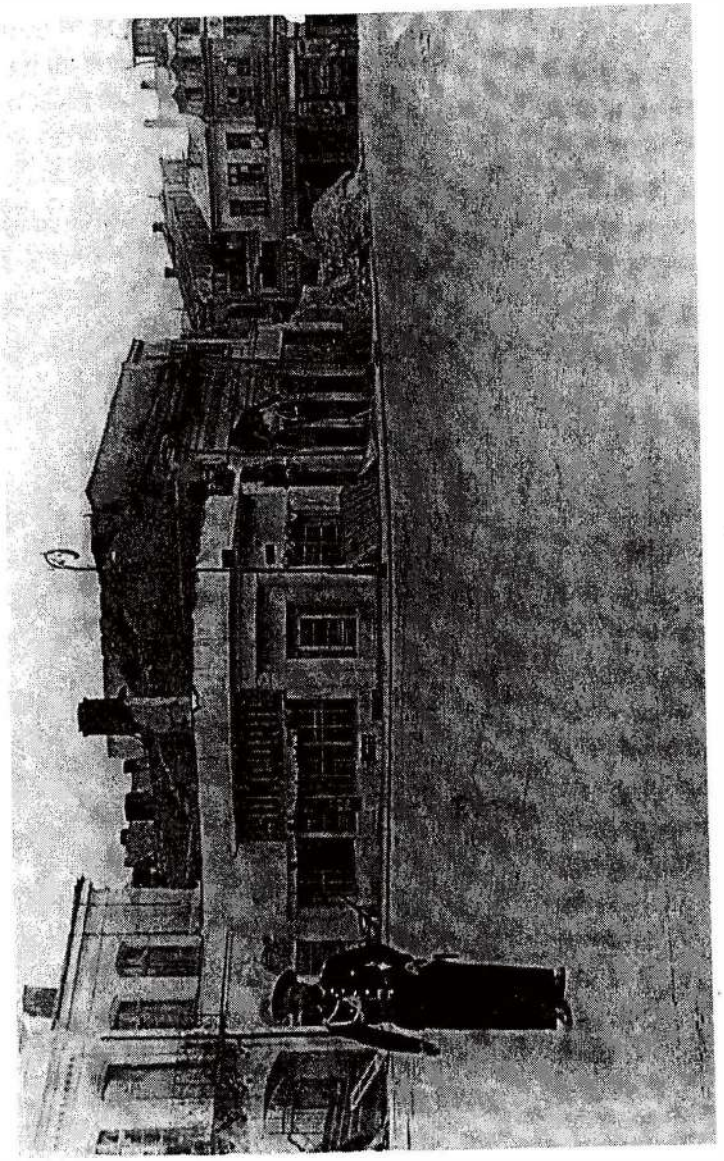

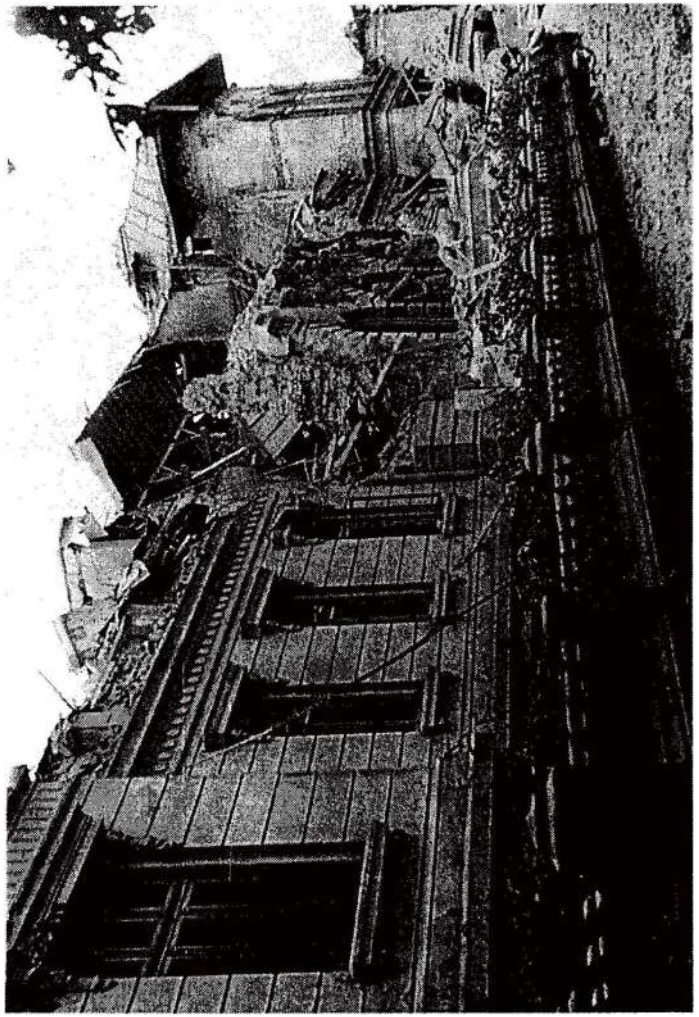

178

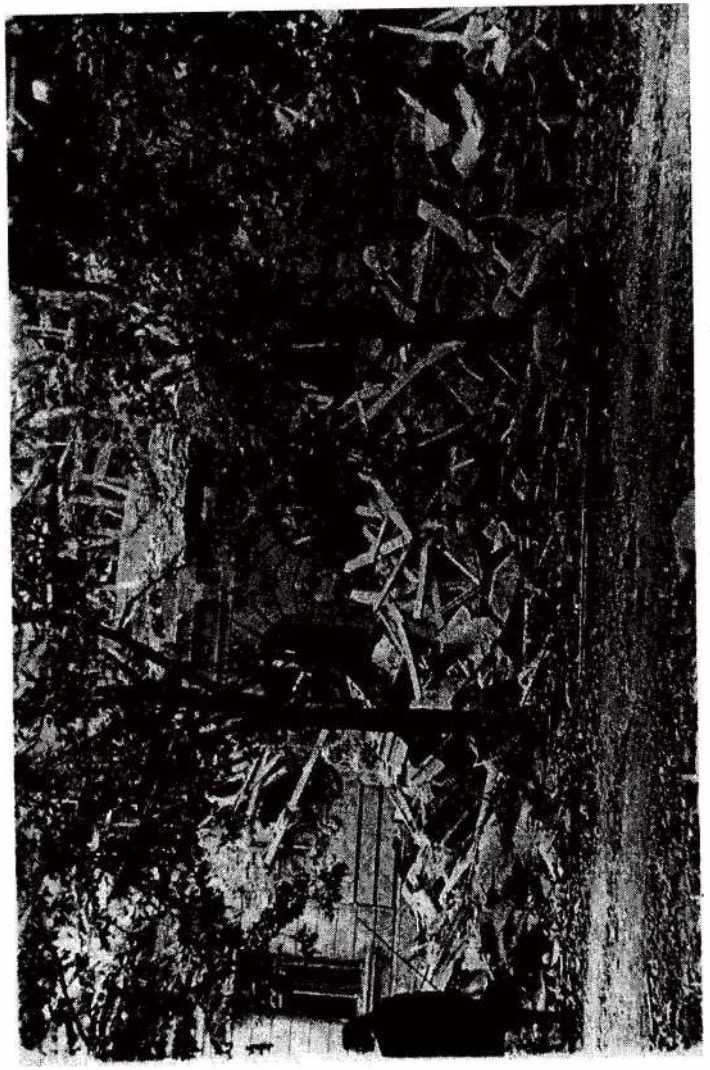

179

PRIZIONERII DE RĂZBOI ŞI OMENIA ROMÂNEASCĂ

O problemă interesantă şi în acelaşi timp puţin abordată în istoriografia română a fost situaţia prizonierilor de război. Comportamentul demn şi corect faţă de prizonierii şi refugiaţii de război a militarilor şi autorităţilor civile româneşti este deosebit de relevant pentru că întruchipează spiritul umanitar de care a dat dovadă poporul român, atitudinea de respect şi compasiune faţă de fiinţa umană aflată în suferinţă.

Într-o statistică a Ministerului de Interne român întocmită în primăvara anului 1943, se arăta că în septembrie 1939 au intrat în România un număr de 49.547 de cetăţeni polonezi, refugiaţi militari sau civili. Aceste informaţii au fost comunicate de către Mihai Antonescu, vicepreşedintelui Consiliului de Miniştri, ministrului Elveţiei la Bucureşti, René de Weck, la începutul anului 1943. În comunicarea făcută de demnitarul român se arăta că din numărul iniţial de refugiaţi polonezi luaţi în evidenţă în septembrie 1939, 43.101 plecaseră spre alte state ale lumii, 3.396 fuseseră repatriaţi în Polonia şi 105 decedaseră[240]. Ca urmare, în primăvara anului 1943, numai 2.945 de refugiaţi polonezi se mai aflau pe teritoriul României[241]. Atitudinea proaliată a refugiaţilor polonezi nu a constituit un secret pentru autorităţile române. Acestea interveneau numai dacă acţiunile unora dintre refugiaţi ameninţau securitatea statului român. În anii războiului pe teritoriul României au fost descoperite patru organizaţii de spionaj, compuse în majoritate din foşti ofiţeri

[240] ACICR, G.3/48b, anexă la raportul lui Vladimir de Steiger, 20 martie 1943. Vezi pe larg **Andrei Siperco** *"Crucea Roşie internaţională şi România 1939 - -1944"*, editura Enciclopedică, Bucureşti 1997.
[241] Ibidem.

polonezi refugiați și care fuseseră racolați de serviciile de informații britanice[242]. Din acest motiv, prin arestul Serviciului Secret de Informații român au trecut peste 150 de polonezi. Măsurile luate de autoritățile române împotriva acestora s-au limitat la internarea în lagăre de muncă sau supravegherea prin domiciliul forțat. Un număr de 20 de refugiați polonezi au fost internați în lagărul de la Târgu Jiu, iar ceilalți au fost plasați cu domiciliu forțat în Muntenia și Oltenia, sub supravegherea organelor de poliție locale[243].

Până la 1 februarie 1943, statul român a cheltuit suma de un miliard două sute opt milioane de lei pentru plata alocațiilor de întreținere acordate refugiaților polonezi. În suma respectivă era inclus și ajutorul pentru studii univesitare și asistență medicală[244]. Suma depășea cu mult valoarea aurului depozitat, înainte de război, de Banca Poloniei la Banca Națională a României, aur care fusese blocat și reținut, cu titlul de garanție, prin jurnalul Consiliului de Miniștri nr. 1.048 din 6 mai 1940, în vederea achitării sumelor care erau datorate de guvernul polonez gurvernului român[245].

Pe toată perioada cât au locuit în România, refugiații polonezi au avut libertatea să lucreze în profesia aleasă și să-și câștige liberi existența. Ei au editat un buletin în limba poloneză, copiii lor au studiat în licee speciale, iar foștii studenți polonezi au frecventat universitățile românești. Creșe și cantine le-au fost puse la dispoziție și au beneficat de asistență medicală în spitalele românești[246].

La data de 1 ianuarie 1944, scăderea puternică a numărului de refugiați polonezi care se mai găseau în România a dus la

[242] **Cristian Troncotă** - *Eugen Cristescu. Asul serviciilor secrete românești. Memorii 1916-1944.* Editura Roza Vânturilor, București, 1994, p. 216.

[243] Ibidem, p. 217-218.

[244] ACICR, G.3/48b, anexă la raportul lui Vladimir de Steiger, 20 martie 1943.

[245] *Monitorul Oficial* (în continuare se va cita MOf), partea I, nr. 105 din 8 mai 1940.

[246] ACICR, G.3/48b, anexă la raportul lui Vladimir de Steiger, 20 martie 1943. Referitor la asigurarea asistetei pentru refugiații polonezi civili, la alocația de întreținere și la dreptul și obligațiile de muncă ale acestora, Vezi: Jurnalul Consiliului de Miniștri nr. 2.945 din 1939 MOf (Partea I) nr. 148 din 29 iunie 1942; MOf (Partea I) nr. 86 din 12 aprilie 1943 și MOf (Partea I) nr. 11 din 14 ianuarie 1944.

desființarea Comisariatului General pentru refugiații polonezi și internații politici. Atribuțiile sale au trecut în sarcina Direcțiunii Ordinii Publice și Direcțiunii Contabilității din Ministerul Afacerilor Interne[247].

Între 22 iunie 1941 și 23 august 1944, România, în calitate de aliată a celui de al III-lea Reich, s-a aflat în război cu Națiunile Unite. Referitor la politica și tratamentul prizonierilor de război deținuți pe teritoriul românesc, se poate afirma că România a fost singurul stat din cadrul Axei care a respectat Convențiile umanitare referitorare la îmbunătățirea soartei răniților și bolnavilor din armatele în campanie și la tratamentul prizonierilor de război adoptate de organismele internaționale în acest domeniu. Atitudinea singulară a autorităților române a fost și mai evidentă față de prizonierii de război sovietici, în condițiile în care s-a manifestat o constantă lipsă de reciprocitate din partea autorităților de la Moscova. Atitudinea brutală și disprețuitoare a autorităților de la Moscova față de prizonierii români a continuat și după 23 august 1944, dovedind aceeași lipsă de cooperare cu autoritățile române în problema respectivă. În același timp, tratamentul, în multe cazuri excepțional, aplicat prizonierilor de război aflați în România a fost confirmat și evidențiat în rapoartele delegaților Comisariatului Internațional al Crucii Roșii de la Geneva și ale diplomaților elvețieni de la București.

Conflictul din răsăritul Europei s-a caracterizat, din partea principalilor beligeranți, Germania și URSS, prin absența garanțiilor umanitare care să permită ameliorarea soartei prizonierilor de război.

Situația juridică era complexă. Uniunea Sovietică nu a ratificat Convenția de la Geneva din 1929, referitoare la tratamentul prizonierilor de război[248]. În consecință, adversarii Uniunii

[247] MOf (Partea I) nr. 12 din 15 ianuarie 1944. Decizia Ministerului Afacerilor Interne nr. 29.374 din 15 decembrie 1943.

[248] *Rapport du Comité International de la Croix-Rouge sur son activité pendant la seconde guerre mondiale (1er septembre 1939 – 30 juin 1947).* Volume I, Activités de caractère générale (în continuare se va cita Raport al CICR vol. I). Genève, mai 1948, p. 420.

Sovietice nu aveau nici o obligație față de prizonierii sovietici, după cum nici Moscova nu avea vreo obligație față de prizonierii proveniți din tabăra inamică.

La 27 septembrie 1939, Comitetul Internațional al Crucii Roșii (CICR) s-a adresat Comisarului poporului pentru afaceri externe al Uniunii Sovietice, Veaceslav Mihailovici Molotov cu propunerea de a accepta trimiterea unui delegat la Moscova. Cererea a fost făcută prin intermediul ambasadorului URSS la Paris, care a confirmat primirea de către Moscova a propunerii. La 12 octombrie 1939, ambasadorul sovietic a făcut cunoscută poziția guvernului său:

Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste nu a semnat Convenția din 1929 referitoare la prizonierii de război; în consecință, prevederile sale nu sunt obligatorii pentru ea și, din acest motiv, consideră că nu este necesară trimiterea unui delegat special al Comitetului Internațional al Crucii Roșii în Uniunea Sovietică pentru reglementarea problemelor decurgând din Convenția sus menționată.

La 23 iunie 1941, în prima zi după atacul Axei asupra Uniunii Sovietice, CICR a anunțat beligeranții, conform practicii sale uzuale.

Comitetul Internațional al Crucii Roșii și-a oferit serviciile Moscovei pentru strângerea și transmiterea de știri referitoare la prizonierii de război.

Ministrul de externe sovietic, Veaceslav M. Molotov a răspuns, în numele guvernului sovietic, printr-o telegramă din 27 iunie 1941, arătând că acesta [guvernul sovietic, n. ns] era *pregătit să accepte propunerea CICR referitoare la expedierea de indicații asupra prizonierilor de război, dacă astfel de indicații sunt expediate de țările (aflate) în război cu URSS*[249].

La 9 iulie 1941, Comitetul Internațional al Crucii Roșii a informat Moscova că Germania, România, Finlanda și Ungaria au acceptat să schimbe liste de prizonieri de război cu Uniunea

[249] *Rapport du Comité International de la Croix-Rouge sur son activité pendant la seconde guerre mondiale (1er septembre 1939 – 30 juin 1947).* Volume I, Activités de caractère générale (în continuare se va cita Raport al CICR vol. I). Genève, mai 1948, p. 425.

Sovietică sub rezerva reciprocității, prin intermediul Agenției centrale pentru prizonierii de război din Geneva[250].

Ulterior și Italia a expediat la Moscova, tot prin intermediul CICR, listele prizonierilor de război sovietici și a anunțat că urma să continue expedierile, dacă principiul reciprocității era respectat[251]. Propunerile statelor respective au rămas fără răspuns. În toamna anului 1941, în condițiile în care negocierile purtate de delegația CICR la Ankara se găseau într-un impas, Geneva a căutat să stabilească alte căi de contact cu guvernul sovietic. Ideea prezenței la Moscova a unei delegații neutre, fie a CICR, fie alcătuită din cetățeni suedezi, a fost discutată atât cu Alexandra Kollontai, ambasadoarea Uniunii Sovietice la Stockholm, cât și cu ambasadorul sovietic la Londra, Ivan Maiski. Comitetul Internațional al Crucii Roșii nu a primit însă nici un răspuns din partea autorităților sovietice[252].

În iarna anului 1941, atunci când situația prizonierilor de război sovietici se înrăutățise, Geneva s-a oferit să le distribuie ajutorare, puse la dispoziție de Aliați. Din nou, guvernul sovietic nu a răspuns, așa cum nu a răspuns nici la cererea vizând aplicarea unui tratament similar prizonierilor de război germani, nici la propunerea, repetată, de trimitere a unei delegații a CICR în URSS[253]. În consecință, Comitetul Internațional al Crucii Roșii a renunțat pentru un moment să mai efectueze demersuri pe lângă guvernele sovietic și german, în problema schimbului de liste de prizonieri de război și a trimiterii de ajutoare în lagărele de prizonieri[254].

În ceea ce privește România, aceasta a făcut cunoscut în octombrie 1941, că trimiterea la Geneva de liste cu prizonierii

[250] *Rapport du Comité International de la Croix-Rouge sur son activité pendant la seconde guerre mondiale (1er septembre 1939 – 30 juin 1947).* Volume I, Activités de caractère générale (în continuare se va cita Raport al CICR vol. I). Genève, mai 1948, p. 426.

[251] Raport al CICR. vol. I, p. 434.

[252] Ibiem, p. 436.

[253] Ibidem, pp. 439-430

[254] Ibidem, pp. 440-441

de război sovietici urma să fie sistată, în cazul în care principiul reciprocității nu era respectat[255].

Cu toate acestea, guvernul român a continuat să trimită Agenției Centrale pentru prizonieri de război date despre cei aproape 60.000 de prizonieri sovietici care se găseau în România la sfârșitul anului 1941[256]. La 13 noiembrie 1941, 279 noi liste de prizonieri de război sovietici au fost transmise de CICR lui Vinogradov, ambasadorul sovietic la Ankara. Cu această ocazie acesta a fost informat că repectivele liste erau ultimele pe care guvernul român era dispus să le furnizeze guvernului sovietic, fără a obține reciprocitate[257].

La apropierea iernii anului 1941, s-a desfășurat o intensă corespondență între Crucea Roșie română și Geneva, privind posibilitățile de a se veni în ajutorul prizonierilor sovietici. La 15 noiembrie 1941, prințesa Irina Sturdza, președinte de onoare a Crucii Roșii române, a trimis o scrisoare urgentă lui Bonabes conte de Rougé, secretar general al Ligii Societăților de Cruce Roșie și membru al Consiliului Comisiei Mixte de Ajutoare:

(...) Noi avem în România și pe malul stâng al Nistrului aproximativ 60.000 (șaizeci de mii) de prizonieri ruși. Ei duc lipsă de îmbrăcăminte, de rufărie de corp și de încălțăminte. Iarna timpurie în acest an, a înregistrat deja (o temperatură de) 12 grade sub zero, bolile contagioase, tifosul exantematic, enterita și dizenteria se vor manifesta în curând, datorită lipsei de săpun, de încălzire și din cauza hranei[258].

Guvernul român a făcut eforturi umane și materiale remarcabile pentru a asigura prizonierilor sovietici condiții de viață normale. Atitudinea autorităților române era conformă cu

[255] ACICR, G.85, cf. scrisorii colonelului Divizionar Guillaume Favre, membru al CICR, către N. E. Lahovary, ministrul român la Berna, 18 octombrie 1941.

[256] Ibidem, G.17/Roum I, scrisoare din 12 noiembrie 1941.

[257] Ibidem, scisoare a lui F. Barbey, membru al CICR, către Vinogradov, ministrul Uniunii Sovietice la Ankara, 13 noiembrie 1941.

[258] **Andrei Șiperco** - *Crucea Roșie Internațională și România. 1939-1944.* Editura Enciclopedică, București, 1997, p. 44

spiritul de respect față de condiția umană specific oricărui popor civilizat.

Era o situație cu totul diferită față de tratamentul sălbatic pe care l-au suferit prizonierii români în lagărele sovietice. În zecile și sutele de lagăre sovietice ostașii români – alături de toți prizonierii de război căzuți în captivitatea Armatei Roșii - au fost supuși unui tratament pe care nici un popor civilizat nu l-ar fi gândit și aplicat. Munca grea și umilitoare, înfometarea sistematică, lipsa unor condiții minime de igienă și asistență medicală, asprimile unor ierni năpraznice, atitudinea degradantă și tratamentul inuman aplicat de personalul sovietic prizonierilor români au cauzat moartea a zeci de mii dintre aceștia. Autoritățile sovietice, responsabile de aceste adevărate crime împotriva umanității prin distrugerea fizică și morală deliberat aplicată prizonierilor, nu au permis niciodată clarificarea dispariției zecilor de mii de români căzuți în captivitate[259].

În antiteză, o succintă prezentare a condițiilor de viață asigurate prizonierilor sovietici în lagărele românești, rezultată din rapoartele observatorilor CICR, constituie o dovadă grăitoare de umanism și civilizație. Ea este și mai relevantă, fiind în cauză un adversar care de peste două secole a încălcat pământul românesc.

Lagărul din Budești (județul Ilfov) era un lagăr foarte mare alcătuit din 163 de barăci și supravegheat de 216 paznici. Efectivul era de 11.200 de oameni, dintre care 630 erau prezenți în ziua vizitei, în timp ce restul prizonierilor erau la muncă, fie pe câmp, fie în industrie. Instalațiile sanitare erau satisfăcătoare, ele cuprindeau dușuri cu apă caldă și etuve de dezinfectare. Infirmeria cuprindea mai multe barăci și avea în fruntea ei un medic român, care era asistat de șase medici ruși prizonieri și patru infirmiere. În lagăr exista o capelă unde oficia un preot rus, adus din Kuban de armatele române. Prizonierii intelectuali,

[259] **Ion C. Lăzărescu** - *Prizonieratul? Iadul pe pământ.* În: *Revista de Istorie Militară,* nr. 3(31) 1995, p. 45-47; **R. Stelian Dragnea, Col** - *Tată și fiu, nouă ani în supliciul prizonieratului.* În: *Revista de Istorie Militară,* nr. 3-6, 1994, nr. 12, 1995.

în număr de 15, erau cazați separați și lucrau în birourile lagărului. În lagăr existau, de asemenea, magazii mari de îmbrăcăminte, pături și încălțăminte, ateliere de confecționat veșminte, ateliere de cismărie și tâmplărie, pentru întreținerea și repararea efectelor prizonierilor.

Lagărul ofițerilor din Maia (județul Ilfov, comuna Brazi) adăpostea 408 ofițeri (printre care trei foști aviatori iugoslavi) și 40 de ordonanțe, aflați sub supravegherea unei gărzi alcătuite din 3 ofițeri, 2 subofițeri și 25 de soldați. Prizonierii erau cazați într-o casă rustică mare, împărțită în dormitoare: ofițerii superiori sovietici (maiori) dormeau în camere mici cu două paturi. Lagărul avea o instalație de dușuri cu apă caldă și o infirmerie unde practicau doi medici ruși, cazurile grave fiind trimise la spitalul din orașul învecinat. Munca la bucătărie era efectuată de ofițerii care optaseră pentru această activitate, iar rația era cea a elevilor ofițeri din armata română (90 lei pe zi).

Lagărul de la Corbeni (județul Argeș) adăpostea 2.600 de prizonieri, dintre care 1.111 erau prezenți în ziua vizitei. Prizonierii erau folosiți la reconstrucția satului Corbeni, distrus de o inundație în anul 1941. Lagărul de prizonieri era alcătuit din barăci mari, foarte bine construite, cu 150 - 200 de locuri, care beneficiau de încălzire și lumină electrică.

Lagărul auxiliar de la Oiești (Basarabia) depindea de lagărul de la Corbeni și adăpostea 670 de persoane. Instalațiile de bucătărie și dușurile erau identice cu cele de la Corbeni. Infirmeria, particulară, era condusă de un medic român evreu, asistat de trei medici ruși, iar spitalul din orașul învecinat era utilizat pentru cazurile grave.

Lagărul de la Calcatova-Balca (Transnistria) avea un efectiv de 11 ofițeri, 2 subofițeri și 350 soldați prizonieri de război (600, dacă se numărau și cei care lucrau în regiune și nu reveneau în lagăr). Prizonierii erau cazați în localurile unei foste fabrici, care au fost bine amenajate în dormitoare mari. Ei dispuneau de pături bune și încălzirea era satisfăcătoare. Hrana era bine preparată și fiecare ofițer primea un supliment de 250 de grame de lapte pe zi și țigări. Prizonierii erau folosiți în

agricultură, cu excepția ofițerilor care rămâneau în lagăr și care erau cazați în camere mici, de 2 - 3 paturi.

Lagărul de la Sucleia (Tiraspol) avea un efectiv de 126 de prizonieri. El era instalat într-o fostă cazarmă a grănicerilor și avea dormitoare mari cu paturi suprapuse. Instalațiile lagărului erau similare cu cele din lagărele precedente, la fel ca și condițiile de viață.

Spitalul prizonierilor de război din Tiraspol era compus din două pavilioane și era condus de cinci medici români, asistați de trei medici și două infirmiere, prizonieri de război sovietici. Pacienții (30 tuberculoși și 25 alți bolnavi) erau mulțumiți de tratament, dar se plângeu de hrana insuficientă[260].

Conform memoriului din 26 mai 1943, remis delegației Comitetului Internațional al Crucii Roșii, guvernul român, după ce a furnizat toate informațiile necesare privind prizonierii de război sovietici (statistici, liste nominale, material fotografic), spera să obțină de la Uniunea Sovietică, cu sprijinul Genevei, informații complete despre prizonierii de război români. Comitetului Internațional al Crucii Roșii i s-a acordat deplina libertate de a utiliza materialele puse la dispoziția sa de către statul român, guvernul de la București considerând că lista nominală a prizonierilor de război sovietici nu trebuia predată Moscovei decât cu condiția ca aceasta să furnizeze, la rândul ei, lista prizonierilor de război români[261].

În 1943, tentativele Comitetului Internațional al Crucii Roșii de a stabili un contract direct cu Uniunea Societăților de Cruce Roșie și Semilună Roșie din URSS, prin intermediul delegației sale din Teheran, au eșuat. De asemenea, speranțele puse într-o generalizare a corespondenței poștale pentru milioanele de prizonieri de război de pe frontul din Răsărit, fondată pe principiul reciprocității, nu s-au îndeplinit[262].

---

[260] **Andrei Șiperco**, *op. cit*, p.48-50

[261] Raport al CICR. vol. I, p. 434

[262] Ibidem, G. 17/112/134, memoriu nr. 42.551 al Ministerului Regal al Afacerilor Străine din 26 mai 1943

Lagărele de prizonieri de război sovietici au fost vizitate, la cerere, de Vladimir de Steiger, delegat al Comisiei Mixte de Ajutoare – organ comun al CICR şi al Ligii Societăţilor de Cruce Roşie – şi de Charles Kolb, delegat al Comitetului Internaţional al Crucii Roşii la Bucureşti. În decembrie 1943, cei doi au supravegheat predarea coletelor cu medicamente trimise de Aliaţi prizonierilor sovietici deţinuţi în lagărul de la Calafat, calificat cu această ocazie drept *lagăr model*[263].

În ciuda tuturor demersurilor efectuate de Comitetul Intenaţional al Crucii Roşii reprezentatul la Teheran al Uniunii Societăţilor de Cruce Roşie şi Semilună Roşie din URSS a comunicat verbal delegatului CICR, la 9 august 1944, că cele două organizaţii umanitare sovietice nu erau autorizate de guvernul moscovit să intre în relaţii oficiale şi directe cu Geneva şi că, prin urmare, ele nu erau în măsură să răspundă propunerilor formulate de instituţia genevează[264]. Această decizie a stopat din nou, eforturile depuse de Comitetul Internaţional al Crucii Roşii în favoarea prizonierilor de război de pe frontul de Răsărit.

Cu excepţia, care merită să fie subliniată, a României şi Finlandei, care au acţionat din propria iniţiativă şi au respectat pe deplin cerinţele Comitetul Internaţional al Crucii Roşii, celelalte state beligerante implicate în acţiuni militare pe frontul din Răsărit nu au respectat şi nici nu au putut fi obligate să respecte dispoziţiile convenţiilor umanitare internaţionale, în ciuda eforturilor depuse de Geneva. Dacă Serviciul URSS, înfiinţat la 1 septembrie 1941, în cadrul Agenţiei Centrale pentru prizonierii de război de la Geneva, a desfăşurat o oarecare activitate, aceasta s-a datorat doar guvernului român, care a aprobat, pe toată durata participării la războiul împotriva Uniunii Sovietice, transmiterea la Geneva de informaţii asupra

[263] Raport al CICR. vol. I, p. 449.

[264] ACICR, G. 85, J. Pictet, secretar al CICR, către Ministerul regal al Afacerilor Străine, 8 februarie 1944 şi *Arhiva Societăţii Naţionale de Cruce Roşie din România* (în continuare se va cita ASNCR), 7/1944, raportul comiterului de Direcţie asupra activităţii Societăţii Naţionale de Cruce Roşie din România de la 1 aprilie 1943 până 31 martie 1944.

prizonierilor de război sovietici deţinuţi în România[265]. Dintr-un total de 83.973 nume de prizonieri sovietici indentificate până la sfârşitul lunii martie 1944 de Biroul Prizonieri, Refugiaţi şi Internaţi, din cadrul Crucii Roşii române[266], aproximativ 75.000 nume au fost comunicate Agenţiei Centrale pentru prizonierii de război[267], în timp ce numai câteva mii de nume fuseseră transmise la Geneva de celelalte ţări ce se aflau în război cu Uniunea Sovietică (circa 3.000 nume de către Finlanda, 314 de Italia, 343 de Germania şi 250 de Ungaria)[268]. În schimb, situaţia era diferită în ceea ce privea Serviciul român, creat în iunie 1941, în cadrul aceleiaşi Agenţii Centrale pentru prizonieri de război[269]. Până la sfârşitul lunii martie 1944, fuseseră primite mai mult de 50.000 de cereri privind soarta prizonierilor români din Uniunea Sovietică, însă tentativele CICR-ului de a obţine informaţii din partea Moscovei nu au dat rezultate. Crucea Roşie română a primit doar 7.108 scrisori provenind de la prizonierii de război români deţinuţi în Uniunea Sovietică, fapt care a permis identificarea a circa 8.264 de prizonieri[270]. Soarta a zeci şi sute de mii prizonieri români a rămas necunoscută până la sfârşitul celui de-al doilea război mondial şi, pentru mulţi dintre ei chiar până în zilele noastre. Facem precizarea că în războiul din Est armata română a înregistrat un număr de 309.533 dispăruţi. Investigaţiile făcute de structurile de cercetare ale armatei române arătau că un număr covârşitor din militarii declaraţi dispăruţi se aflau în prizonierat în Uniunea Sovietică. Responsabilitatea pierderii atâtor vieţi omeneşti, adevărate

[265] Raport al CICR. vol. I, p. 452.

[266] *Rapport du Comité International de la Corix-Rouge sur son activité pendant la seconde guerre mondiale (1er septembre 1939-30 juin 1947)*, Voulume II. Agence centrale des prisonniers de guerre (în continuare se va cita Raport al CICR. vol. II), Genève, mai 1948, p. 274.

[267] ASNCR, 7/1944, raportul Comitetului de Direcţie asupra activităţii Societăţii Naţionale de Cruce Roşie din România de la 1 aprilie 1943 până la 31 martie 1944.

[268] Raport al CICR. vol. II, p. 275.

[269] Ibidem.

[270] Ibidem, p. 296.

crime de război nu a fost niciodată asumată şi condamnată în Uniunea Sovietică.

Şi pentru ca siluirea adevărului să fie cât mai profundă, comandanţii români ai lagărelor de prizonieri sovietici, în frunte cu fostul guvernator al Basarabiei, generalul Constantin G. Voiculescu, au fost judecaţi de Tribunalul Poporului, fiind acuzaţi că au comis *crime sălbatice* împotriva militarilor sovietici captivi[271]. Ei au fost condamnaţi la ani grei de temniţă[272], nu atât pentru tratamentul pe care l-au aplicat prizonierilor de război, cât pentru pierderile de vieţi omeneşti provocate de tifosul exantematic, inclusiv în rândul personalului militar şi medical românesc al lagărelor[273]. Una dintre cele mai elocvente dovezi care demonstrează cât de grosolan a fost mistificat adevărul privind situaţia prizonierilor sovietici şi cât de criminală a fost sentinţa aplicată militarilor şi funcţionarilor publici români de puterea politică instalată după 23 august 1944 la Bucureşti, îl reprezintă memoriul unor prizonieri sovietici adresat mareşalului Ion Antonescu în ianuarie 1942. Documentul, chiar dacă are o notă propagandistică evidentă, exprimă o realitate de netăgăduit: tratamentul aplicat prizonierilor de război sovietici în România a fost incomparabil cu calvarul de degradare fizică şi umilinţă psihică suferit de ostaşii români în lagărele sovietice[274]. Redăm integral documentul pentru a sublinia forţa sa acuzatoare. A fost o condamnare politică săvârşită de către nişte slujbaşi obedienţi până la anihilarea oricărei norme de justiţie faţă de noua puterea de tip sovietic, împotriva unor

[271] ASNCR, 7/1944, raportul Comitetului de Direcţie asupra activităţii Societăţii Naţionale de Cruce Roşie din România de la 1 aprilie 1943 până la 31 mairtie 1944.

[272] *Universul* nr. 45 din 25 februarie 1946, p. 2 şi *Universul* nr. 49 din 1 martie 1946, p. 1.

[273] Ibidem, nr. 62 din 16 martie 1946, p. 1.

[274] **Gheorghe Buzatu** - *Din „raiul" lui Stalin în buna Românie.* În: *Document*, Buletinul Arhivelor Militare Române, an I, nr. 4/1998, p. 37-38. Documentul redactat în original în limba rusă, însoţit de o copie fidelă, a fost păstrat în arhiva Cabinetului Militar al Mareşalului Ion Antonescu.

funcţionari publici care au făcut cinste poporului şi statului român prin tratamentul aplicat prizonierilor de război.

După trecerea României de partea Naţiunilor Unite (23 august 1944) şi în condiţiile prezenţei trupelor Armatei Roşii pe teritoriul românesc, toţi foştii prizonierii de război sovietici au fost adunaţi în lagărele: nr. 7 Budeşti, jud. Ilfov; nr. 4 Romula-Romanaţi; nr. 2 Feldioara - Braşov şi nr. 7 Lugoj[275]. Foştii prizonieri, împreună cu ceilalţi cetăţeni sovietici civili, internaţi sau refugiaţi anterior în România [în această categorie intrau şi locuitorii Basarabiei, Bucovinei de Nord şi Ţinutului Herţa n. a], au fost obligaţi de către Comisia Aliată de Control din România, să se conformeze ordinelor de *repatriere* în Uniunea Sovietică, chiar dacă nu au dorit şi nici nu depuseseră cereri în acest sens. Majoritatea covârşitoare a acestora au fost constrânşi prin forţă să se repatrieze în Uniunea Sovietică[276].

Atitudinea faţă de prizonierii de război, sovietici, americani, britanici sau de altă naţionalitate, precum şi tratamentul aplicat acestora de către autorităţile militare române, a demonstrat gradul de civilizaţie, respectul faţă de fiinţa umană şi condiţia sa în timpul războiului, chiar dacă percepţia adversarului a fost diferită. În timp ce statul sovietic de atunci, imperiul ţarist de până la sfârşitul primului război mondial, era duşmanul care de peste două sute de ani a atacat continuu spaţiul românesc, integritatea teritorială şi independenţa naţională a statului român, războiul împotriva Marii Britanii şi Statelor Unite ale Americii era perceput ca un accident în evoluţia raporturilor României cu aceste state. Dar, chiar dacă percepţia asupra adversarului a fost diferită, tratamentul aplicat prizonierilor de război, fie sovietici, fie americani, fie britanici sau de altă naţionalitate, a fost acelaşi spre cinstea şi demnitatea poporului român.

Prizonierii de război americani din România capturaţi în urma raidurilor aviaţiei americane din perioada 1943 - 1944 proveneau din 32 de state americane situate de la Pacific la

[275] *Universul*, nr. 49 din 1 martie 1946, p. 1.

[276] Ibidem, nr. 277 din 8 octombrie 1944, p. 2.

Atlantic şi, de la graniţa cu Canada până la cea cu Mexicul. Cel mai tânăr era de 18 ani, iar cel mai vârstnic de 36 de ani şi este posibil ca până în preziua bombardamentelor, nici unul să nu fi auzit de România.

Prizonierii capturaţi în urma raidului american din 1 august 1943 (110 din care 69 răniţi) au fost internaţi iniţial, în Bucureşti, în clădirea Seminarului Central (41 dintre ei), iar cei răniţi la Sinaia, în Spitalul din zona interioară nr. 415. La 24 septembrie 1943, prizonierii au fost transferaţi la Timişul de Jos, unde au dispus de condiţiile necesare unei convieţuiri civilizate. Cazarea – se menţiona într-un document al Marelui Stat Major – este asigurată în foarte bune condiţiuni, iar pentru iarnă, toate camerele aveau sobe de teracotă şi instalaţii de baie[277].

Împreună cu prizonierii aviatori americani, au mai fost internaţi în lagărul de prizonieri de la Timişul de Jos şi doi subofiţeri, doi reporteri englezi şi un sârb.

Reluarea în 1944 a bombardamentelor asupra teritoriului românesc a determinat şi sporirea numărului de prizonieri americani şi englezi, care au fost internaţi în lagăr (nr. 14 din Bucureşti), astfel încât la 15 august 1944, se aflau în România circa 1.161 de prizonieri[278].

Întregul tratament aplicat prizonierilor de război americani a corespuns prevederilor Convenţiei de la Geneva şi altor documente adoptate în acest sens pe plan internaţional, pe care România le-a aplicat cu scrupulozitate[279].

---

[277] **Alexandru Duţu** - *În România aviatorii americani nu au a se plânge de nimic.* În: *Revista de Istorie Militară* nr. 4(15) 1992, p.11

[278] **Mihai Pelin** - *România pământ al speranţei.* În: *Almanahul Luceafărul*, 1987, p. 216-217; **Mihai Pelin** - *Misiune în România.* În: *Almanahul Flacăra*, 1986, p. 296, consemna: *În octombrie 1944, într-o situaţie întocmită de lt. col. Alexandru Popescu; şef secţie prizonieri din Ministerul Apărării Naţionale, că au fost predaţi primelor elemente ale misiunii militare americane – britanice sosite la Bucureşti – 1.114 prizonieri, din care 468 ofiţeri, 638 subofiţeri, 8 sergenţi. În acest transfer sovieticii nu au avut nici un amestec. Rubrica evadaţi nu menţiona nici o cifră. Toate încercările de evadare, conform documentării noastre au fost sortite eşecului.*

[279] **Alexandru Duţu**, *op. cit*, p. 11-12.

Ofiţerii au primit solda corespunzătoare gradelor din armata română, au dispus de popotă separată, costul mesei (în limita sumei de 200 lei) reţinând-se din drepturile de soldă, iar suma rămasă disponibilă era folosită de fiecare prizonier pentru diverse cumpărături. Deşi articolul 11 al Convenţiei de la Geneva nu prevedea acordarea de soldă şi pentru subofiţeri şi trupă, guvernul român a hotărât să plătească solda şi subofiţerilor şi trupei şi să înfiinţeze pentru ei o popotă, cheltuind pentru fiecare 120 lei zilnic.

Condiţiile de cazare a prizonierilor americani în lagărul de la Timişul de Jos au fost constatate la 28 septembrie 1943, de o comisie constituită din: von Ritter de la Legaţia Elveţiei, von Stenger, delegatul Crucii Roşii Internaţionale şi Eufrosina Ioan, directoarea Crucii Roşii din România. Cu acea ocazie, maiorul american Jaeger a concluzionat că *nu au a se plânge de nimic şi sunt mulţumiţi de modul cum sunt cazaţi şi trataţi*[280].

Declaraţiile făcute de aviatorii americani şi englezi după luarea în captivitate, se constituie în dovezi elocvente asupra modului civilizat în care au fost trataţi de către populaţie şi de autorităţile române.

Referindu-se la omenia instituţiei militare şi a administraţiei din lagăr, unul dintre prizonieri, Donald R. Falls, relata că, acestea *au demonstrat un adevărat respect pentru adversar. În multe ocazii americanii au fost trataţi la fel sau mai bine decât recruţii români.*

Într-o scrisoare adresată părinţilor săi, sergentul Brioli afirma că: *...poporul român, cea mai mare parte, pare chiar prietenos faţă de noi, pare la fel de nerăbdător ca şi noi, ca totul să se termine; şi să ne rugăm ca aceasta să se întâmple cât mai repede... Ne tratează bine, iar mâncarea este bună*[281].

---

[280] **Alexandru Duţu**, *op. cit*, p. 11-12.

[281] Muzeul Judeţean de Istorie şi Arheologie Prahova, fond Corespondenţă trimisă de piloţii americani prizonieri în România, rudelor din Statele Unite ale Americii, în dosar XC nr. 1, nepaginat. În continuare se va folosi sigla MIAPh, fond Corespodenţă, dosar XC nr. 1.

Locotenentul R. E. Hollerbach într-o scrisoare adresată mamei sale (doamnei Hollerbach din Detroit), relatând împrejurările în care a căzut prizonier arăta: *...locuim confortabil într-o şcoală. Tratamentul este mai bun decât mă aşteptam ca prizonier. Românii fac tot ceea ce le stă în putinţă pentru a fi decenţi şi drepţi cu noi...*, iar sergentul Louis G. Cordenas relata doamnei Jovita C. Cordenas din San Antonio următoarele: *Nu pot spune multe despre România, dar nu am o opinie rea despre ei. Civilii par a fi supăraţi pe noi, ceea ce era de aşteptat. Sunt sigur că şi noi am fi fost la fel de supăraţi, dacă România ar fi aruncat bombe peste oraşele noastre... Mâncarea este bună...* Locotenent R. E. Kruger într-o scrisoare trimisă în SUA remarcă despre România că: *...această ţară este foarte asemănătoare cu America. Climatul este identic, totuşi au un stil arhitectonic diferit. Unele clădiri mari sunt chiar frumoase. Oamenii sunt interesanţi. Sunt divizaţi în diferite clase cum am învăţat noi în istoria noastră. Să fii aici este o experienţă interesantă...* iar locotenentul W. Myer adesându-se părinţilor săi relevă faptul că: *Unii din ofiţerii românii pot vorbi engleza şi putem discuta diferite subiecte. Poporul român este foarte asemănător cu cel american în felul lor de viaţă şi de îmbrăcăminte. Sistemul claselor este foarte prezent ...*

James Stone spunea: *Suntem trataţi într-adevăr bine, mai mult ca nişte musafiri, decât ca prizonieri*, iar James E. Mann afirma următoarele: *Ne tratează tocmai ca şi cum am fi de-ai lor... în orice caz ţăranii care ne-au prins după ce am sărit din aeroplan ne-au tratat ca pe nişte regi*, fiind remarcate de către John V. Sczur: *Spiritul de umanitate şi sentimentele creştineşti cu care am fost întâmpinaţi... deşi (ei) nu pot înţelege de ce le bombardăm oraşele*[282].

De asemenea, locotenentul Paul A. Lahr consemna într-o scrisoare adresată familiei, că *Guvernul român face tot ce poate ca să ne asigure o şedere cât se poate de confortabilă. Totul este splendid. Niciodată* – menţiona şi locotenentul John

[282] **Alexandru Duţu**, *op. cit*, p. 11

J. Rhoades - *n-aş fi crezut că românii pot fi aşa ospitalieri cu inamicii lor. Sunt foarte umani cu prizonierii lor, îi hrănesc şi îi îmbracă bine şi lumea ne aduce mâncare, ţigări şi dulciuri.* Locotenentul James C. Lombardi aprecia: *Natural că fiind prizonieri de război suntem lipsiţi de câteva (puţine) libertăţi, dar suntem trataţi foarte bine*[283]. Sergentul Leon Stephens considera deţinerea lor în prizonierat ca *o tabără de odihnă dacă nu ar fi gărzile care sunt rele* iar locotenentul Roy Jacobson scriind doamnei Hulda C. Jacobson despre preocupările lor în lagăr spunea; *...organizăm aici ore de diverse, mai ales limbi străine. Orele de franceză sunt aproape începute. Sperăm să ne fie utile în viitor, căci popoarele din toate aceste ţări vorbesc franţuzeşte. Ne consideră duşmani în război, dar sunt mult mai umani cu noi...*[284].

Abordând aceleaşi condiţii de internare de la Timişul de Jos, locotenent Arthur W. Mack aprecia că *...guvernul român ne-a dat un lagăr care din toate privinţele poate fi comparat cu lagărele noastre de prizonieri*, iar locotenentul H. W. Brazier relata faptul că *este un lagăr cum nu a-ţi citit voi în vreo carte sau ziar.* În acelaşi sens scria tatălui său Sergentul Sidney Levin: *Viaţa într-un lagăr POW românesc este uşoară. Nu am atâtea sarcini de îndeplinit. Tratamentul este foarte bun, la fel mâncarea. Cazarea e adecvată. Zilele trec plăcut....* Referindu-se la condiţiile de viaţă din lagăr, într-o scrisoare adresată tatălui său, sergentul Gh. R. Bisline menţiona faptul că: *Crucea Roşie ne-a adus cărţi. Nu te îngrijora pentru mine suntem trataţi cum trebuie.* Despre aceleaşi bune condiţii din lagăr scria şi segeţntul Th. M. Henry părinţilor săi, menţionând faptul că: *...am fost onoraţi cu vizita regelui Mihai, care ne-a spus că vom fi trataţi bine...* iar locotenentul R. J. Clay, menţiona cu acest prilej că, regele *arăta ca un american de rând în hainele civile*[285].

[283] **Alexandru Duţu**, *op. cit*, p. 11

[284] MIAPh, fond corespondenţă, dosar XC nr. 1 nepaginat.

[285] MIAPh, fond corespondenţă, dosar XC nr. 1 nepaginat.

Primele indicații ale oficialităților românești privind tratamentul prizonierilor aliați le aflăm într-o stenogramă care consemna inspecția mareşalului Ion Antonescu la 1 august 1943 la Ploieşti şi Câmpina. Ca urmare, prin ordinul Cabinetului militar al mareşalului, emis sub nr. 107.292 din 6 august 1943 s-a dispus ca toți prizonierii răniți să fie grupați într-un spital din Sinaia – Spitalul militar de zonă interioară nr. 415 Sinaia – iar toți captivii valizi într-un lagăr care se va desemna. *Tratamentul* – mai menționa ordinul – *să fie omenos, conform* ***legilor internaționale şi fără nici o exagerare***[286]. În aceeaşi zi, prin ordinul 2.425, Statul Major al Aerului a numit o comisie specială pentru interogarea prizonierilor de război şi exploatarea informativă a documentelor şi a materialului capturat, comisie din care făceau parte ofițeri specializați în probleme informative. Acelaşi ordin al Statului Major al Aerului fixa cadrul de acțiune şi de comportare al comisiei numite, fiind recomandate ferm discuțiile colocviale, fără a se da un aspect polițienesc întrebărilor puse. Totodată, se cerea să nu se execute nici o presiune asupra aviatorilor. Cele arătate relevă într-un mod cât se poate de elocvent felul cum s-au comportat autoritățile militare şi civile românești față de prizonierii aliați[287].

Toate interogatoriile la care au fost supuşi prizonierii americani şi britanici, din toamna anului 1943 şi până în vara anului 1944, desfăşurate în localul Şcolii de Ofițeri Activi de Infanterie de pe strada Izvor din Bucureşti, au avut un asemenea caracter colocvial şi deschis, marcat de o remarcabilă sinceritate reciprocă. Acest fapt era cunoscut de aliați, care erau la curent cu respectul acordat la Bucureşti legilor internaționale, cu privire la ducerea războiului şi la tratamentul prizonierilor de război. Confirmarea a fost dovedită la 1 octombrie 1943, când sublocotenentul Joseph Hahahay[288] din RAF, a declarat în timpul interogatoriului că: *Aliații sunt bine informați asupra*

[286] Arhiva Ministerului Apărării Naționale, fond 5.425, dosar 113, f.273.

[287] **Mihai Pelin**, *op. cit*, p. 38.

[288] **Dona R. Falls** - *Prizonierii de război americani la Timiş şi Bucureşti*. În: *Magazin Istoric* nr. 1(298) ianuarie 1992, p. 74.

modului cum sunt tratați prizonierii americani... şi sunt mulțumiți că tratamentul lor este în concordanță cu convențiile internaționale ale popoarelor civilizate. Oare acelaşi lucru se poate spune şi despre misiunile *bombardamentelor morții*? Prizonierii nu au avut nimic de obiectat asupra tratamentului acordat lor în lagăr, considerându-l uman şi în consens cu legile internaționale.

Documente numeroase reflectă atitudinea şi comportamentul românilor, al populației în general, față de aviatorii americani şi englezi care s-au salvat din bombardierele în flăcări, prin paraşutare sau aterizare forțată pe pământul românesc. Primii români întâlniți de aviatorii americani şi englezi doborâți erau, de regulă, țărani, după cum rezultă din scrisorile adresate de aceştia familiilor şi prietenilor. Evocările lor ulterioare reflectă uimirea pentru tratamentul acordat, faptul că țăranii erau *foarte cumsecade, foarte prietenoşi*, fiind tratați mai mult ca oaspeți decât ca prizonieri. Țăranii români au fost cei care le-au pansat rănile, i-au invitat la masă şi aşa cum afirmau aceştia *erau toți obiectul unei mari curiozități din partea lor.*

Paraşutările şi aterizările forțate din România au proiectat sute de piloți într-o realitate diferită de cea cunoscută de ei, pe care abia după ce au descoperit-o, au reuşit să o înțeleagă.

Un grup restrâns de aviatori americani doborâți în raidul de la 1 august 1943 au fost ascunşi de prințesa Caragea, în conacul ei din județul Prahova. Ei au rămas sub protecția acesteia până la data de 23 august 1944, întrucât prințesa reuşise să convingă autoritățile să fie lăsați în grija sa[289].

Activitățile Diviziei speciale a Legației Elveției şi ale delegației CICR în România în favoarea prizonierilor de război anglo-americani au încetat odată cu trecerea României, la 23 august 1944, din tabăra Axei în cea a Națiunilor Unite. La sfârşitul lunii august 1944, prizonierii în cauză, respectiv 1.095 de americani şi 52 de britanici, cărora li s-au adăugat cinci iugoslavi, doi olandezi şi doi civili britanici, au fost evacuați pe

[289] **Mihai Pelin**, *art. cit*, p. 298.

calea aerului în sudul Italiei[290]. Unul dintre foştii prizonieri, locotenetul colonel James A. Gunn III, a fost ofiţerul de legătură care l-a însoţit pe pilotul român – prinţul Constantin (Bâzu) Cantacuzino, în Italia, unde a participat la elaborarea unui plan de evacuare a piloţilor anglo-americani prizonieri în România[291]. Pentru îndeplinirea planului au fost folosite 56 de bombardiere B-17. Acestea au decolat de pe bazele din jurul oraşului italian Foggia şi au aterizat la Popeşti, lângă Bucureşti. În trei zile, au fost evacuaţi toţii foştii prizonieri aliaţi în România[292], cu asistenţa guvernului român şi cu aprobarea personală a regelui Mihai[293].

Într-un raport OSS (Oficiul de Studii Strategice – serviciu de informaţii militar american) întocmit de locotenenţii Russel Dorr şi Philipp Coombs se preciza faptul că: *Evacuarea aviatorilor anglo-americani a fost realizată cu cooperarea armatei române, a poliţiei şi a diverselor agenţii locale...* De asemenea, documentul menţiona că aviatorii americani au primit un tratament bun în timpul prizonieratului în România, ca şi faptul că cel mai important lucru, a fost cel potrivit căruia, românii au insistat să-i ţină ei pe toţi aceşti oameni ca prizonierii lor, decât să-i predea germanilor[294].

În amintirile din prizonieratul românesc înregistrate de lt. col. James Beane pe bandă magnetică şi încredinţate Universităţii Stanford, este relatată următoarea scenă: *Când ultimii prizonieri americani se pregăteau să decoleze de pe aerodromul Popeşti Leordeni spre sudul Italiei de avioanele lor s-a apropiat un ofiţer român însoţit de 2 ostaşi care avea fiecare câte un geamantan. Geamantanele au fost predate*

[290] Ibidem, G. 17/ Rom. I, notiţă privind prizonierii de război anglo-americani din România.

[291] **Richard W. Britt**, *op. cit*, p. 232.

[292] **Leroy W. Newby**, *op. cit*, p. 212.

[293] **Nikolai Tolstoi** - *The Secret Betrayal, 1944-1947*, Charles Scribner's Sons, New York, 1977, p. 90.

[294] Oficiul Serviciilor Strategice – Ramura Cercetare şi Analize, R. şi A. nr. 2.610, Raport asupra misiunii OSS la Bucureşti, colecţia Microfilme SUA, rola 635, cadre 579-602, Ofice of Strategie Service, Researches Analises Banch, nr. 2.610.

aviatorilor; când le-au deschis, foştii prizonieri au descoperit în ele echivalentul a 50.000 de dolari în bani americani, dar şi în alte valute. Aceştia erau, de fapt, banii găsiţi asupra prizonierilor americani şi englezi doborâţi în raidurile aeriene de la 1 august 1943 şi din primăvara anului 1944. Iată un exemplu concludent de cinste, corectitudine, probitate morală şi onoare ce caracterizau autorităţile militare române[295].

Concluzionând asupra tratamentului aplicat prizonierilor de război sovietici, americani şi britanici, aflaţi în captivitate în România în cursul anilor 1941 – 1944 şi până la data plecării din ţară a acestora, putem aprecia că el a respectat întocmai prevederile Convenţiei de la Geneva şi mai mult decât atât, aceştia au fost trataţi cu respect, demnitate şi omenie, trăsături caracteristice poporului român.

Relevatoare în acest sens, sunt rândurile adresate de lt. J. J. Rhoades, Crucii Roşii Internaţionale din New York în cursul lunii aprilie 1944, într-o scrisoare emoţionantă şi elocventă, în care subliniază tratamentul acordat de români - autorităţi civile, militare şi populaţia obişnuită - prizonierilor de război americani şi englezi din România. *Scriu această scrisoare eu, un american, prizonier al poporului român, într-un efort de a-i răsplăti pentru multe amabilităţi faţă de mine, de când am fost nevoit să mă paraşutez din avionul în flăcări... Îi mulţumesc lui Dumnezeu pentru providenţa sa de a mă aduce în mâinile lor şi nu în ale bulgarilor, vecinii lor. Bulgarii au executat pe loc doi din camarazii mei care au fost forţaţi să aterizeze în ţara lor. Când prietenul şi eu am căzut, mi-am lovit glezna şi prietenul meu avea ceva la picior. Românii ne-au luat, ca oaspeţi bineveniţi, dându-ne imediat asistenţă medicală, ţigări, cafea, mâncare şi peste toate bere! Imaginaţi-vă un astfel de tratament faţă de străinii care tocmai le-au devastat ţara!*[296].

[295] MJIAPh, fond Corespodenţă, dosar XC nr. 1, neapginat.

[296] Telegramele schimbate între consulul american de la Geneva, Royal Tyler şi Leland Harrison, privitoare la situaţia prizonierilor americanii din România şi la

După cincizeci de ani de la evenimente un număr de circa 30 piloți americani au revenit în România şi au rememorat acele evenimente din anii 1943 - 1944, în cadrul Simpozionului internațional organizat la Ploieşti în zilele de 5 - 7 aprilie 1994 cu tema: *APRILIE 1944, Țițeiul prahovean şi logistica beligeranților.* Reprezentând cea de a XV-a Flotă Aeriană a SUA şi grupul de aviatori americani, domnul Bejamin Yedlin a transmis salutările sale din partea acestora poporului român, exprimând totodată regretul pentru distrugerile provocate atunci de bombardamente.

El a făcut parte din echipajul condus de Norman Rogers, colonel în retragere al forțelor aeriene americane, alături de ceilalți membrii ai echipajului său compus din: Bob Simons (Ilionois) – mitralior, Georges Hinds (Texas) – bombardier, Frane Carlos (Minesota) – copilot, Bobbie Bennet (Ohio); ing. Phil Rizan (Texas), Rudz Acosta (California) – operator radio, Dean Cirton (Ohio) – vaist gunner; Jack Cox (Tennesse) - tail gunner; Bart Peluso (New York) – şef echipaj.

Colonelul în retragere Norman Rogers îşi exprima, de asemenea, regretul său pentru cele întâmplate cu cincizeci de ani în urmă arătând: *...Ştiu că bombardând am ucis oameni nevinovați. Îmi pare rău pentru aceasta şi ştiu cât de mulți răniți trebuie să fi fost. Dar şi noi, de cealaltă parte am pierdut avioanele noastre cu echipajul lor, tineri de 21 - 22 ani în floarea vârstei. Aş menționa dintre aceştia doar pe Warren Rustad, care venea din Seatlle; tatăl său avea o flotă de pescuit. Ceea ce voia să facă atunci când războiul se va fi încheiat era să pescuiască alături de tatăl său... Deci vedeți că tristețea este în ambele părți. Haideți să sperăm că nu vom mai avea niciodată un război ca acesta... Haideți să sperăm că nepoții noştrii, descendenții noştrii, pot creşte în pace. Şi haideți să fim de acord că pacea este ceva de care avem neapărată nevoie. Să o facem, să o primim, să o creem...*[297]

ajutorarea acestora de către prințesa Caragea. Vezi: **Ion Grumeza** - *TIDAL WAVE, o viziune americană.* În: *Revista de Istorie Militară*, (31), 1995.

[297] . MJIAPh, fond Corespodență, dosar XC nr. 1, nepaginat

DESTIN FRÂNT

Datina pământului românesc, de atâtea ori călcat de neamuri vrăjmaşe, i-a învățat pe locuitorii acestor meleaguri că în fața morții oamenii sunt egali. De aceea respectul pentru cei morți pe câmpul de luptă are o veche şi statornică tradiție la români. Războiul îşi cerea întotdeauna *drepturile*, deopotrivă de la beligeranții aflați de o parte şi de alta a liniei frontului. Operațiunile militare desfăşurate în timpul marilor conflicte mondiale care au însângerat istoria omenirii în secolul al XX-lea a făcut ca pe teritoriul românesc să piară ostaşi aparținând unor state din Europa, America, Africa şi Asia. După ce glasul armelor a tăcut, autoritățile române au fost preocupate de identificarea tuturor ostaşilor, români sau străini, morți pe teritoriul național. După primul război mondial, pentru ostaşii români, francezi, germani, ruşi, unguri, turci, bulgari, sârbi, indieni, algerieni, austrieci, slovaci, ş.a. care au murit în luptele de pe teritoriul românesc, autoritățile timpului – Societatea ***Cultul Eroilor***, Ministerul Apărării Naționale, Biserica Ortodoxă, administrațiile locale – au inițiat ample măsuri de căutare, identificare şi înhumare în cimitire militare sau civile special amenajate. Autoritățile statului român au manifestat spirit de cooperare față de organizațiile similare din alte țări, dându-le sprijin în repatrierea unui număr foarte mare de rămăşițe pământeşti aparținând ostaşilor străini căzuți în România. O atitudine similară au manifestat autoritățile române față de militarii sovietici, americani, britanici, unguri etc. morți pe pământ românesc în timpul celui de al doilea război mondial. Intrarea României în sfera de influență sovietică şi instaurarea sistemului politic de tip comunist la Bucureşti a dus la bulversarea completă a societății

românești printr-o ideologizare excesivă a întregii vieți politice, sociale, spirituale, economice etc. Acea răsturnare de valori și normalitate a adus atingere chiar și în planul comemorării celor căzuți pe câmpul de luptă. Ostașii români și străini căzuți pe câmpul de luptă au fost clasificați, după omniprezentul criteriu ideologic, în eroi și dușmani. Grija față de osemintele lor și glorificarea faptelor de arme a avut drept criteriu fundamental de evaluare doar dacă au luptat sau nu împotriva Uniunii Sovietice. În timpul războiului rece, foștii aliați au devenit adversari, implicit și foștii camarazi de arme căzuți pe front. Ca urmare, într-o anumită etapă în istoriografia română nu s-a permis abordarea problematicii respective. Unii specialiști nu au considerat prioritar subiectul. Totodată trebuie recunoscută și dificultatea informării, pentru că informațiile la care au reușit să acceadă cercetătorii nu au fost nici pe departe suficiente. Un alt factor care a îngreunat căutările și indentificarea celor căzuți în timpul luptelor aeriene a fost dat chiar de specificul luptelor aeriene, acela că o parte însemnată din aviatori au fost pur și simplu pulverizați de explozii sau arși încât cu greu au putut fi indentificați. Iată așadar un set de impedimente care au făcut mai greu abordabil, cel puțin până la această dată, subiectul respectiv. Deși recunoscută ca fiind dificil de abordat tema, totuși a existat preocuparea unor cercetători de a clarifica situația ostașilor străini morți în România în timpul celui de al doilea război mondial, mai ales a celor germani, americani, canadieni și britanici[298].

Bătălia aeriană a Ploieștiului a fost evaluată de generalul american N. F. Twining, comandantul Armatei a 15-a Aeriene Americane, drept *una din cele mai mari epopei ale celui de al doilea război mondial*[299]. În timpul celor 1.487 de confruntări aeriene desfășurate împotriva aviației de vânătoare române și

[298] **Aurelian Teodorescu** - *Aviatorii americani morți sau capturați pe teritoriul României în anii celui de-al doilea război mondial*. În: *Revista arhivelor*, nr. 2/1997, p.85.

[299] **Alesandru Duțu, Florica Dobre, Leonida Loghin** - *Armata Română în cel de al doilea război mondial. 1941-1945*. Editura Enciclopedică, p. 58.

germane, precum și a reacției artileriei antiaeriene din România, aviația Statelor Unite ale Americii a pierdut 233 bombardiere și 38 avioane de vânătoare, iar forțele aeriene britanice au pierdut 36 de avioane [conform surselor americane, n. ns.]. Pierderile umane ale forțelor aeriene americane și britanice s-au cifrat la peste 2.200 de oameni (morți, răniți și dispăruți)[300]. Dintre aceștia circa 1.160 de prizonieri americani și britanici, aflați în România la 23 august 1944, au fost eliberați și repatriați de către autoritățile române.

O situație exactă a aviatorilor americani, morți în luptele aeriene desfășurate în anii 1942 - 1944 în spațiul aerian românesc, nu avem cunoștință să se fi realizat până la această dată. Un astfel de demers are, în opinia noastră, o dublă motivație: științifică și umană. În plan istoriografic pentru a evidenția și din această perspectivă efortul militar, uman și material desfășurat de aviația aliată împotriva petrolului românesc. În plan uman pentru a ajuta la identificarea celor trecuți în neființă spre a le cinsti jertfa și neuitarea. Alături de piloții americani, la raidurile aeriene împotriva României au participat și piloți englezi și canadieni. Dificultatea realizării unei liste complete a piloților din forțele aeriene americane și britanice, morți și dispăruți în România, este în continuare actuală. De mare ajutor au fost informațiile obținute la Simpozionul internațional ***Aprilie 1944 – Țițeiul prahovean și logistica beligeranților***, ce și-a desfășurat lucrările la Ploiești în perioada 5 - 7 aprilie 1994. La acea reuniune științifică s-au întâlnit, pentru prima dată după 50 de ani, cei care altădată erau adversari. Manifestarea științifică a permis o analiză pertinentă a rolului jucat de petrolul românesc în desfășurarea celui de al doilea război, precum și o comemorare a celor căzuți sub drapel.

Pentru cei jertfiți rostim creștineasca rugă:

Odihnească-se în pace.

[300] **Alesandru Duțu, Florica Dobre, Leonida Loghin** - *Armata Română în cel de al doilea război mondial. 1941-1945*. Editura Enciclopedică, p. 58.

În rândurile ce urmează încercăm să facem o reconstituire a evidenței piloților americani morți pe teritoriul României, în limitele accesului la fondul arhivistic în momentul elaborării studiului, fiind convinși că problematica abordată rămâne deschisă pentru noi studii.

TABELUL PILOȚILOR AMERICANI MORȚII PE TERITORIUL ROMÂNIEI

Nr. crt.	Numele și prenumele	Gradul	Data morții	Locul morții	Locul înmormântării
1.	A. CHAN	-	14.09.1944	Ploiești, Prahova	Cimitir eroi Ploiești
2.	ADAIR JOY R.	Serg.	05.04.1944	Pe raza com. Oarja, sat Stănistăveşti	Cimitir com. Oarja-Argeș
3.	ALLEN CARMON G.	Serg.	05.05.1944	Pe teritoriul com. Strejnic – Prahova	Cimitirul Eroilor Bolovanu – Ploiești
4.	AMSTRONG CARTER M. Jr.	Lt.	22.06.1944	Căzut între com. Comoara și pădurea satului	Cimitir com. Târnava
5.	ANDERSON MARTON D.	Serg.	04.04.1944	Pe raza com. Oarja, sat Stănistă -veşti	Cimitir com. Oarja – Argeș
6.	ANTMONY JOSEPH E.	Lt.	10.08.1944	Lisiera sat Făinari	Cimitir Gorgota - Prahova
7.	ANTONY E. IOSYPH	Ofiter	10.08.1944	Gorgota – Prahova	Cimitir Gorgota – Prahova
8.	ANTONY J. RADDER	-	15.08.1944	Pe raza com. Scăieni, Prahova	Lângă cimitir civil la Nord
9.	AULLIVAN JOHN F.	Lt.	28.04.1944	Pe moșia g-ral Popescu – Prahova	Cimitir sat Românești, com. Bărcănești
10.	BAILOW WILLIAM R.	Lt.	15.04.1944	În pădurea Tăiosu - com. Orbeasca	Cimitir com. Lăceni
11.	BEN G. JR. JAMES	-	28.07.1944	-	Cimitir sat Românești, com. Bărcănești
12.	BOSCH ALBERT T		04.04.1944	Via Alexandru Daia 500 m V de com. Daia	Cimitir Catolic Giurgiu
13.	BOSWELD E. JOE	-	01.08.1944	Comuna Plopu - Prahova	Cimitir civil com. Plopu (groapă comună)
14.	BRAGA DAVID A.	Serg.	24.06.1944	Pe teritoriul proprietății Chiru Iliescu – com. Axintele	Cimitir Axintele Ialomița
15.	BROOKS JAKE E.	Serg.	24.06.1944	Căzut în pădurea Râiosul – Corlățești Prahova	Cimitir com. Berceni – Prahova
16.	BURNWORTH M. RALPH	Subof	10.08.1944	Gorgota – Prahova	-
17.	BURWELL GILBERT N.	Lt.	23.06.1944	1 km SV de satul Crața pe izlazul comunal	Cimitir Petrichioaia com. Prețu-Leșile – Ilfov
18.	BUSTMAN HAROLD L.	-	03.07.1944	-	Cimitir Olteni
19.	CAMFORD ART. DEG.	-	15.07.1944	Comuna Berceni – Prahova	Cimitirul Berceni (groapa comună)
20.	CAMPTON I.W.	-	05.05.1944	Măgureni – Prahova	Cimitir com. Măgureni
21.	CAPTON T.W. (sau) ROBINSON RALPH L.	Căpitan	05.05.1944	Punctul Predeluș în pădurea Buda	Cimitir Măgureni com. Măgureni

22.	CARPENTER M. G.	-	31.05.1944	-	Cimitir sat Românești, com. Bărcănești
23.	CARPENTIER CLARENCE M.	-	31.05.1944	Teritoriul com. Bărcănești	Cimitir sat Românești, com. Bărcănești
24.	CAUFMAN ROBERT	-	-	Câmpina – Prahova	Cimitirul Eroilor Câmpina
25.	CENETHER RORŸ	Pilot	31.05.1944	-	Strejnic – Prahova
26.	CHARKOS W. GRAG	Pilot	17.08.1944	Puchenii Moșneni – Prahova	Cimitirul Puchcnii-Moșneni
27.	CHARLES E. WELCK	-	15.07.1944	Pe raza com. Scăieni – Prahova	Cimitir civil Scăieni
28.	CHARLES LANGE NOUR	Lt.	11.06.1944	-	Cimitir Mogoșoaia – Ilfov (groapă comună și 14 români neidentificați)
29.	CHIDESTER JACK D.	Lt.	04.07.1944	-	Com. Bărăști de Ceptura
30.	CLARMAN ALBERT	Pilot	05.05.1944	Strejnic – Prahova	Ploiești
31.	COAD EDRIN	Serg. Maj.	05.05.1944	Strejnic – Prahova	Ploiești
32.	COLLINS MARSCHAL D.	Serg.	06.05.1944	-	Cimitir Boteni com. Lăicăi – Mușcel
33.	CORBETT RUBEN E.	Serg.	15.07.1944	Pe teritoriul com. Pleașa-Prahova	Cimitir sat Scăieni com. Pleașa
34.	COULIN ROBERT I.	Serg.	15.04.1944	În pădurea Tăiosu pe teritoriul com. Orbeasca	Cimitir comuna Laceni
35.	DANTAL MALCOM P.	-	01.08.1944	Podul Bobolic, teritoriu comunal	Cimitir com. Băneşti – Prahova
36.	DE MASTER JOSEPH P.	Serg.	28.06.1944	-	Cimitir com. Epureşti
37.	DONALD J. ROBERTH	Ofițer	10.08.1944	Gorgota – Prahova	Gorgota – Prahova
38.	DRILL RALPH V. Tr.	Lt.	28.07.1944	Pe teritoriul postului Strejnic – Prahova	Cimitir com. Strejnic
39.	DYER TACKL	Lt.	-	-	-
40.	EAKINS ARCHIE	Serg.	05.05.1944	Raza Târgoviște, Dâmbovița	Cimitir Târgoviște
41.	EBERT MARK J.	Sreg.	04.04.1944	-	Cimitir Catolic Giurgiu
42.	ECK DONALD C.	Sreg.	04.04.1944	5Km de com. Izlaz – Romanați	Cimitir com. Izlaz – Romanați
43.	EDEN MARRION W.	-	15.07.1944	Pe teritoriul com. Scăieni-Dâmbovița	Cimitir Gura Ocniței – Dâmbovița
44.	EDWARD ROBERT W.	Lt.	05.04.1944	200m N com.. Croitori-Dâmbovița	Cimitir com.Ulieşti – Dâmbovița
45.	ELWOAD R. EMERSANT	-	-	Câmpina – Prahova	Cimitirul Eroilor Câmpina
46.	EMERSON ELVOOD R.	-	01.08.1943	-	Cimitirul Eroilor Câmpina
47.	ESPERY BEN. C.	Serg.	15.04.1944	Teritoriul com. Ştefan cel Mare	Cimitir. Com. Ştefan cel Mare
48.	EVANS EDUARD W.	Serg.	15.07.1944	Pe teritoriul sat Moara Nouă – Prahova	Cimitir com. Berceni-– Prahova
49.	EWANS CHARLES C.	Serg.	03.07.1944	-	Cimitir com. Gălățeni
50.	FARRIS WŸLI T.	Serg.	15.07.1944	Teritoriul com. Pleaşa – Prahova	Cimitir sat Scăieni com. Pleaşa
51.	FAWLER RAYMOND	Serg.	15.07.1944	Teritoriul com. Pleaşa – Prahova	Cimitir sat. Scăieni com. Pleaşa

52.	FIKES JAMES T.	Scrg.	24.04.1944	Pe teritoriul com Dărmăneşti – Prahova	Cimitirul Bolonanu – Ploieşti
53.	FILISAS C. L.	-	01.08.1943	-	Cimitirul Eroilor Bolovanu – Ploieşti
54.	FISHER FRIEDERICH E.	Lt.	23.06.1944	Pe teritoriul com. Târguşorul Vechi – Prahova	Cimitir comuna Târguşorul Vechi – Prahova
55.	FLACK WILLIE B.	Lt.	10.06.1944	Pe teritoriul com. Berceni 3km-S – Ilfov	Bucureşti
56.	FLEENER LYLE R.	Lt.	23.06.1944	500m Halta CFR Cernica	Cimitir Băcăceanca – Ilfov
57.	FOLSOM BENJAMIN	Lt.	15.07.1944	Teritoriul com. Pleaşa-Prahova	În satul Scăieni com. Pleaşa
58.	FRANK A. KERLIVIC	-	-	Câmpina – Prahova	Cimitirul Eroilor Câmpina
59.	FREDERICH		01.08.1943	Ploieşti	Cimitir Eroilor Ploieşti
60.	FREUDLICH HAROLD D.	Serg.	15.07.1944	Teritoriul com. Pleaşa-Prahova	Cimitir sat Scăieni com. Pleaşa
61.	FREVEL LE ROY T.	Serg.	24.06.1944	Fălcoianca – Ilfov	Cimitir com. Fălcoianca – Grădinari
62.	GARRISON RICHARD R.	-	08.04.1944	Com. Daia	Cimitir Catolic Giurgiu
63.	GENTILE CARMEN L.	Serg.	05.05.1944	În pădurea Buda	Cimitir com. Măgureni
64.	GIFFORD JOHN A.	Lt.	10.08.1944	Căzut pe moşia lui Zottu Ţasula – Ilfov	Cimitir sat Movila com. Poenari – Vulpeşti

65.	GOLDBERG ALVIN M.	Lt.	04.04.1944	Via Alexandru Daia 500m V de comuna Daia	Cimitir Catolic Giurgiu
66.	GOTTS HORWARD F.	-	01.08.1944	Com. Poenari Burchi	Cimitirul Eroilor Bolovanu – Ploieşti
67.	GRFFIN ROBERT C.	Lt.	-	-	Cimitir com. Bogza – Rm. Sărat
68.	GRIFFIN S. WALTER	-	28.07.1944	-	Cimitir sat Românești, com. Bărcănești
69.	GRIFFN JOHN R. C.	Lt.	22.07.1944	În locul numit Voitineanca - Râmnicu Sărat	Pe teritoriul com. Voitin pe locul lui Voitineanu
70.	GUTHRIE LAWRECE B.	Lt.	05.04.1944	Pe raza com. Stănistănești - Argeş	Cimitir Larja – Argeş
71.	GUYAT AUBERT	Serg.	24.04.1944	Pe raza localităţii Piteşti	Cimitirul eroilor Piteşti - Argeş
72.	GUZIOLEH STEPNENT T.	Serg.	15.04.1944	În pădurea Tăiosu, com. Orbeasca	Cimitirul com. Lăceni
73.	HANSON KENNETH A.	Lt.	31.05.1944	C•zut la 2½ km N de com. Strejnic	Cimitirul Eroilor Bolovanu – Ploieşti
74.	HARTIES HARRY G.	Serg.	31.05.1944	Teritoriul postului Bărcăneşti – Prahova.	Cimitir sat Românești, com. Bărcănești
75.	HARTON W. ROBERT	-	01.08.1944	Câmpina - Prahova	Cimitirul Eroilor Câmpina
76.	HAW KINS JR. BEN	Serg.	10.08.1944	Gorgota - Prahova	Gorgota - Prahova
77.	HAYES MARIVIN E.	Serg.	15.07.1944	Moşia Predescu - Prahova	Cimitir comuna Goga-Râfov

78.	HEAP GORDON M.	Lt.	19.08.1944	300m NE Gara Nouă la V de Rafinăria *XENIA*	Cimitirul Eroilor Bolovanu Ploieşti
79.	HEEVERT LAVORNE	Serg.	05.04.1944	Pe raza comunei Moara Micşuneşti	Cimitir militar Ghencea - Bucureşti
80.	HENDERSON CECIL B.	Lt.	15.07.1944	Moşia Predescu – Prahova	Cimitir comuna Goga – Râfov
81.	HENDERSON RAY G.	Serg.	-	În pădurea din valea Leorzei-Dâmboviţa	Cimitir com. Valea Mare
82.	HENNEBERY PAUL JR.	Lt.	28.03.1944	Moşia general Popescu	Cimitir com. Pucheni Moşneni – Prahova
83.	HERI G. HUNTZ	-	05.05.1944	Com. Bucov - Prahova	În cimitir com. Bucov (groapă comună)
84.	HERZFELDT WALLACE W.	Lt.	28.06.1944	-	Cimitir com. Epureşti
85.	HIGLE WILLIAM F.	Serg.	28.06.1944	-	Cimitir com. Epureşti
86.	HOLMER CLIFFORD R.	Căpitan	15.04.1944	Pădurea Tăcosu com. Lăceni	Cimitir com. Lăceni
87.	HUGA I. JOHN	Pilot	27.07.1944	-	Cimitir comunal Strejnic
88.	IMCLAIR RAYMOND R.	Serg.	-	-	-
89.	JACOBACCI NATHAN	Serg.	28.06.1944	-	Cimitir Epureşti
90.	JAMES C. LAMBERT	-	-	Câmpina – Prahova	Cimitirul eroilor Câmpina
91.	JANET C. JOSEPH	-	31.05.1944	-	Cimitir sat Românești, com. Bărcănești
92.	JANETT JOSEPH C	Scrg.	03.05.1944	Teritoriul post Bărcăneşti - Prahova	Cimitir sat Românești-com. Bărcănești
93.	JAW JOHN M.	Serg.	31.07.1944	-	Cimitirul Eroilor Bolovanu Ploieşti
94.	JENINGS R. R. şi UN NECUNOSCUT	-	-	Câmpina – Prahova	Cimitir Eroilor Câmpina
95.	JHON J. FLIGON	-	22.07.1944	Teritoriul satului Dudu, com. Chiajna - Ilfov	Cimitir militar Ghencea – Bucureşti
96.	JOHN CHARLES L.	Lt.	31.07.1944	Căzut în pădurea Devesel-Românești	Cimitir comuna Devesel
97.	JONES ELLSROORTH D.	Lt.	25.07.1944	Pe moşia gral. Popescu - Prahova.	Cimitir sat Românești, com. Bărcănești
98.	JOUNG JOHN P.	Serg	31.07.1944	-	Cimitirul Eroilor Ploieşti
99.	KEMPER F. NORBERT	-	05.05.1944	Măgureni – Prahova	Cimitir com. Măgureni
100.	KENETH A. HANSON	-	01.08.1944	Ploieşti	Cimitirul Eroilor Ploieşti
101.	KIDD ALAIN S. JR.	Lt.	-	Teritoriul com. Pleaşa – Prahova	Cimitir sat Scăieni com. Pleaşa – Prahova
102.	KRAMER JANNIS F.	Scrg.	03.07.1944	-	Cimitir com. Gălăţeni
103.	KUNTZ HENRY G.	Serg.	05.05.1944	Căzut peste casele a 2 locuitori din Bucov	Cimitir comuna Bucov – Prahova
104.	LA PIERRE ANTONIO	Serg.	04.04.1944	Via Alexandru Daia 500 m V de com. Daia	Cimitir Catolic Giurgiu

105.	LAMUNIAN F. EDMUND	Pilot	31.05.1944	-	Strejnic – Prahova
106.	LANGHLIN IOHNNIE M.	Serg.	28.07.1944	-	Cimitirul Mănăstirii Ghighiu com. Corlăteşti – Prahova
107.	LAST NEMEN sau AMON CLELAND W.	Serg.	05.05.1944	Pe teritoriul Strejnic – Prahova.	Cimitirul Eroilor Bolovanu Ploieşti
108.	LAUFE WAVRON R.	Lt.	19.08.1944	La 300m NE Gara Nouă de la V de Rafinăria *XENIA*	Cimitirul Eroilor Bolovanu Ploieşti
109.	LEONARD ALFRED R. sau BOHOS RALF H.	Serg.	31.05.1944	Post Bărcăneşti – Prahova	Cimitir sat Românești, com. Bărcăneşti
110.	LEWIS BALLARD C.	Serg.	04.04.1944	Pe moşia Filipescu sat Postăvarul-Ilfov	La ferma Filipescu sat Postăvarul com. Orăşti – Ştiubei
111.	LINTON HARRY G. Tr.	Lt.	24.04.1944	-	Cimitir Optaşuru – Olt
112.	LITTLE E. WILIAM	Lt.	1944	Sinaia	Cimitirul Eroilor Sinaia
113.	LODER W. LOLIN	Lt.	11.08.1944	-	Curtea Bisericii Popeşti – Prahova
114.	LOST NEMEN	Serg.	05.05.1944	Strejnic – Prahova	Ploieşti
115.	LYON JERRY F.	Lt.	24.06.1944	Pe raza sat Flăcoianca-Ilfov	Cimitir Flăcoianca com. Grădinari – Ilfov
116.	MAC DONALD JOHN A.	Lt.	31.05.1944	Comuna Bărăncşti – Prahova	Cimitir Pucheni Moşneni

117.	MACLOM C. DALTON	-	-	Câmpina – Prahova	Cimitirul Eroilor Câmpina
118.	MALRAIT GILBERT A.	Lt.	04.04.1944	Pe teritoriul comunei Meleția	Cimitir Catolic Giurgiu
119.	MARCHAL JOHNR.	Lt.	05.05.1944	-	Cimitir Ciuperceni com. Cosmeşti
120.	MARDIN JAMES C.	Lt.	04.08.1944	În grădina de zarzavat a Reg. 9 Dorabanți	Reg. 9 Dorobanți, com. Băltați
121.	MARION J. SZARES	-	01.08.1943	Ploieşti	Cimitirul Eroilor Ploieşti
122.	MARTIES S. HARRY	-	31.04.1944	-	Cimitir sat Românești, com. Bărcăneşti
123.	MATHEWS I. BENI A. I.	Serg	24.06.1944	-	Cimitir Olteniţa
124.	MATHEWS LESLIA G.Tr.	Lt.	17 08.1944	Pe moşia Turinescu Constantin – Prahova	Cimitir com. Negoieşti
125.	MC CALLUM MARCHALL E.	Lt.	28.08.1944	-	Cimitir Câmpu Mare com. Ceptura
126.	MC GILLAUGH FRED	Serg.	04.04.1944	-	Ferma Filipescu sat Postăvaru
127.	MC. PHIC ANDREW F.	Lt.	22.07.1944	500 m N. com. Focşani – Buzău	Cimitir com. Focşani – Buzău
128.	MELANGHILIN PHILIP E.	Căpit.	28.07.1944	Căzut pe casa lui Panait Niță din Corlăteşti – Prahova	Cimitir comună Corlăteşti – Prahova
129.	MELDRIL WIL sau BEEN RICHARD E.	Lt.	05.05.1944	Pe teritoriul com. Strejnic – Prahova	Cimitirul Eroilor Bolovanu Ploieşti
130.	MICHELE A.D. BELLIS	Lt.	03.07.1944	-	Cimitir com. Gălăţeni

131.	MILAN WALNEN G.	Lt.	03.05.1944	Pe raza comunei Cărbunești – Gorj (pe izlazul satului)	Cimitirul Eroilor Tg. Cărbunești – Gorj
132.	MILIAN MARDIN	Lt.	-	Pe raza pichetului Bujoru, com. Petroșani	Cimitir Flămânda
133.	MILWARD ROBERT W.	-	06.05.1944	Pe moșia Ion Grigorescu, puncul Holobor	Cimitir Boteni com. Lăicăi – Mușcel
134.	MOANSI R. MOHN	-	11.08.1944	-	Curtea Bisericii Popești – Prahova
135.	MOHRING HARRY B. Tr.	Serg.	06.05.1944	-	Cimitirul Eroilor Câmpina
136.	MOLIONGHIN IOHAN	-	-	Câmpina – Prahova	Cimitir Eroilor Câmpina
137.	MONAHAN ROBERT E. TR.	Serg.	16.04.1944	-	Cimitir Govora com. Răzleț
138.	MONRING DAIJTON C. YALOZ ȘI UN NECUNOSCUT	-	-	Câmpina – Prahova	Cimitirul Eroilor Câmpina
139.	MOONEY JOHN R.	Serg.	10.08.1944	-	Cimitir com. Popești – Prahova
140.	MOORE FREDERIK S.	Lt.	05.05.1944	Pe teritoriul com. Vela – Dolj	Cimitir com. Vela – Dolj
141.	MOSKOVITS LEYMOUR	Serg.	18.08.1944	-	Cimitir Strâjnicu – Prahova
142.	MULIOY K. ELGIN	-	31.05.1944	-	Cimitir sat Românești, com. Bărcănești
143.	MÜLLER LAWRENCE R.	Serg.	04.04.1944	-	Cimitir sat Drăghicești, com. Gorganul – Mușcel
144.	MULLOY ELGIN K.	Serg.	31.05.1944	Pe teritoriul post. Bărcănești	Cimitir sat Românești, com. Bărcănești
145.	MURPHY P. FRANCIS	-	28.07.1944	-	Cimitir sat Românești, com. Bărcănești
146.	MURRAY DONALD E.	Serg.	04.04.1944	-	Cimitir com. Beiu
147.	NELSON E. FILIP	-	01.08.1945	Ploiești	Cimitir Eroilor Ploiești
148.	NETTLES CHARELS E.	Lt.	05.05.1944	Pe teritoriul com. Strejnic	Cimitir Bolovanu Ploiești
149.	NOLL HENRY W. Tr.	Serg.	05.04.1944	-	Cimitir Vlaici Olt
150.	NORMAN N. TAEGE	-	15.07.1944	Raza comunei Scăieni – Prahova	Lângă cimitir civil la Nord
151.	NOVRIS HAROLD W.	Serg.	04.04.1944	-	Ferma Filipescu sat Postăvarul – Ilfov
152.	O KEEFE JOHN G.	Lt.	24.09.1944	Pe raza com. Prisaca – Dâmbovița	Cimitir com. Prisaca
153.	OPRISKO JOHN E.	Serg.	05.05.1944	Pe poligonul de tragere a garnizoanei Pitești	Cimitir Pitești
154.	ORENSTEIN ADOLPH	Lt.	04.04.1944	Pe moșia Paulina Vorvoreanu	Cimitir com. Brânceni
155.	ORGEMAN JOHN E.	Serg.	28.07.1944	Pe teritoriul postului Strejnic – Prahova	Cimitirul com. Strejnic - Prahova

156.	ORWIG PAUL G.	Lt.	05.05.1944	Căzut pe casele a 2 locuitori din Bucov - Prahova	Cimitir com. Bucov - Prahova
157.	OWEN JOHN M.	Lt.	18.08.1944	-	Cimitir com. Strejnic – Prahova
158.	PALMER CLYTON L.	Serg.	24.06.1944	Pe raza satului Fălcoianca – Ilfov	Cimitir Fălcoianca, com. Grădinari – Ilfov
159.	PARKER GEORGE J.	Serg.	04.04.1944	Ferma Filipescu sat Postăvaru	Cimitir ferma Filipescu, sat Postăvarul, comuna Orăşti-Ştirbei – Ilfov
160.	PARMER FREDERICH M.	-	01.08.1944	-	Cimitirul Eroilor Bolovanu Ploieşti
161.	PATE RAYMOND R.	-	06.05.1944	-	Cimitir Boteni com. Laicăi – Muşcel
162.	PATTER. RAIMUND	-	11.08.1944	-	Curtea Bisericii Popeşti – Prahova
163.	PATTER WILLIAM	Lt.	-	La 21km pe şoseaua Bucureşti - Oltenita, Ilfov	Cimitir Orăşti-Ştirbei – Ilfov
164.	PAYNE JAMES L.	Serg.	28.07.1944	Pe moşia Creţulescu - Prahova	Cimitir sat Romăneşti, com. Bărcăneşti
165.	PAZNE L. JAMES	-	28.07.1994	-	Cimitir sat Romăneşti, com. Bărcăneşti
166.	PEAR SIDNEY A.	-	01.08.1943	-	Cimitirul Eroilor Câmpina

167.	PEPINGER MICHAEL S.	Serg.	15.07.1944	Pe teritoriul com. Scăieni - Dâmboviţa	Cimitir Gura Ocniţei
168.	PEROS V. GRAFORD	-	15.08.1944	Comuna Bereni - Prahova	Cimitir Berceni – Prahova
169.	PETERSON CLAYTON	Serg.	28.06.1944	Pe teritoriul com. Talpa Bascoveni	Cimitir Talpa Bascoveni
170.	PETTEL RAYMOND R.	Serg.	10.08.1944	-	Cimitir Popeşti – Prahova
171.	PHILLIPS JOSEPH I.	Lt.	15.07.1944	Pe teritoriul com. Săcuieni – Dâmboviţa	Cimitir Gura Ocniţei
172.	PISET C.A. ADAM	Lt.	17.08.1944	Pe moşia Turinescu Constantin - Pahova	Cimitir com. Negoieşti – Prahova
173.	PRANGE JOHN M.	Serg.	15.04.1944	Teritoriul com. Ştefan cel Mare	Cimitir com. Ştefan cel Mare
174.	PRITAHARD HARRY W.	Lt.	28.06.1944	-	Cimitir com. Epureşti
175.	PUMPLIN ROBERT M.	Lt.	28.06.1944	-	Cimitir com. Epureşti
176.	RADLER ANTHONY I.	Lt.	15.07.1944	Teritoriul com. Pleaşa – Prahova	Cimitir sat Scăieni-com. Pleaşa
177.	RICHARD B. MURAI	-	01.08.1943	-	Cimitir Ogrezeni – Ilfov
178.	RICHARDSON RAYMOND R.	Serg.	04.04.1944	Via Daia 500 m V de com. Daia	Cimitir Catolic Giurgiu
179.	RICHARDSON STANLEY W.	Serg.	-	Pe teritoriul com. Topoloveni - Muşcel	Cimitir com. Călineşti
180.	RIN R. PAUL L sau MORRIS JOHN P.	Lt. Sau serg.	17.08.1944	2Km E de com. Pucheni– Moşneni	Cimitir com. Pucheni– Moşneni – Prahova
181.	ROGER WILLIAM D.	Serg.	16.04.1944	În perimetrul Lacul Buţii	-

182.	ROY CLEMENT	-	05.05.1944	Strejnic – Prahova	Ploieşti
183.	RUBEN E. CORBETT	-	15.07.1944	Raza com. Scăieni - Prahova	Lângă cimitir civil la Nord
184.	SABIGNE GORDON I.	Lt.	24.06.1944	Pădurea Râiosu Corlăteşti	Cimitir Berceni – Prahova
185.	SANNS WILLIAM W.	Lt.	28.07.1944	Pe teritoril postului Strejnic	Cimitir com. Strejnic – Prahova
186.	SAUTER W. JAMER	-	28.08.1944	-	Cimitirul com. Strejnic – Prahova
187.	SAVASTOS RAYMOND P.	Serg.	05.05.1944	Punctul Predeluş pădurea Buda	Cimitir Măgureni – Prahova
188.	SCHANF HOWARD W.	Serg.	24.05.1944	-	Cimitir com. Axintele – Ialomiţa
189.	SCHERMAN DONALD H.	Serg.	28.07.1944	Căzut pe casa lui Panait Niţă din Corlăteşti	Cimitir com. Corlăteşti – Prahova
190.	SCHROVER RALPH W.	Serg.	17.08.1944	Pucheni-Moşneni - Prahova	Cimitir Pucheni-Moşneni
191.	SHUCK LEWIS H. Jr.	Serg.	31.05.1944	Teritoriul postului Bărcăncşti – Prahova	Cimitir sat Romăncşti, com. Bărcăneşti
192.	SIDNIJ PEAR	-	-	Câmpina – Prahova	Cimitirul Eroilor Câmpina
193.	SILVIN S. KIDD JUNIOR	-	15.07.1944	Pe raza com. Scăieni – Prahova	Lângă cimitirul civil la Nord
194.	SIPPEL HOWARD R.	Serg.	05.05.1944	Punctul Predeluş în pădurca Buda	Cimitir Măgureni – Prahova
195.	SLOAN ROBERT F.	Lt.	28.06.1944	-	Cimitir com. Epureşti
196.	SLUCK M. LEWIS	-	31.05.1944	-	Cimitir sat Romăncşti, com. Bărcăneşti

197.	SMITH CLYDE N.	Serg.	31.07.1944	-	Cimitirul Eroilor Bolovanu Ploieşti
198.	SPARTA JAMES J.	Lt.	03.07.1944	-	Cimitir com. Gălăţeni
199.	SPARTMA R. L. L.	Lt.	01.08.1943	-	Cimitir com. Cocioc – Ilfov
200.	SPCELMAN ELMER D.	Serg.	06.05.1944	În parcul Istrate	Cimitirul Eroilor Câmpina
201.	SPENSER CARL O.	Lt.	31.07.1944	1km N de Rafinăria *Xenia*, pe şoseaua Ploieşti-Buda	Cimitir Eroilor Bolovanu Ploieşti
202.	SPIMNER G. ROBERT	-	11.08.1944	-	Curtea Bisericii Popeşti – Prahova
203.	SPINAG JOSEF B.	Lt.	01.08.1943	-	Cimitir Luceanca com. Butemanu – Ilfov
204.	STEWART HAROLD P.	Lt.	15.04.1944	Comuna Corvu – Dâmboviţa	Cimitir com. Crovu
205.	STICKLES JOHN L.	Serg.	17.08.1944	Teritoriul com. Udupat	Cimitir Saele com. Udupat
206.	STORYDA WILLIAM	Lt.	05.04.1944	400m N. de satul....	
207.	STULTZ HAROLD E.	Serg.	05.041944	50m S.V. com. Croitori Dâmboviţa	Cimitir com. Ulicaţi – Dâmboviţa
208.	SULLIVAN JAMES	Lt.	15.07.1944	Căzut pe moşia Predescu	Cimitir Goga com. Râfov – Prahova

209.	SWENEY ELDON W.	Serg.	04.04.1944	La ferma Filipescu, sat Postăvarul	Com. Orăşti-Ştirbei – Ilfov
210.	SZARAS MARION J.	-	01.07.1943	-	Cimitirul Eroilor Bolovanu Ploieşti
211.	TATOM CLVEDE W. FR.	Serg.	15.04.1944	Podul din com. Dărmăneşti – Prahova	Cimitirul Eroilor Bolovanu – Ploieşti
212.	TAYLEUR JAMES E.	Serg.	05.05.1944	Pe teritoriul com. Strejnic – Prahova	Cimitirul Eroilor Bolovanu – Ploieşti
213.	TENNANT ROGER S.	Lt.	15.04.1944	Comuna Crovu	Cimitir com. Crovu
214.	TOMSON LELAND	Cpl.	15.04.1944	2 km de com. Radu Vodă	Cimitirul com. Radu Vodă
215.	TYLAR EWERETT F.	Lt.	04.04.1944	Ferma Filipescu sat Postăvarul	Cimitir com. Orăşti-Ştirbei
216.	VAN HORN WILLIAM R.	Lt.	28.08.1944	Pucheni-Moşneni – Prahova	Cimitir com. Pucheni-Moşneni – Prahova
217.	VAZZANA ANTHONY	Serg.	18.08.1944	-	Cimitir Strejnic – Prahova
218.	VEGA F. RAUL	-	11.08.1944	-	Curtea Bisericii Popeşti – Prahova
219.	VENNER GEPA	-	20.02.1944	-	Mănăstirea
220.	VILOS ALBERT A.	Lt.	05.05.1944	Căzut peste casele a doi locuitori din Bucov	Cimitir com. Bucov Prahova
221.	VOLLEN WEIDER MENARD	Serg.	05.05.1944	Pe teritoriul com. Strejnic – Prahova	Cimitirul Eroilor Bolovanu – Ploieşti
222.	VRIAK LEONARD şi cinci aviatori americani necunoscuţi		1944	Corlăteşti – Prahova	Cimitir com. Corlăteşti (într-un singur mormânt)

223.	WAGNNER DONALD F.	Lt.	05.04.1944	-	Cimitir sat Drăghiceşti com. Gorganul – Muşcel
224.	WAML HAROLD D.	Serg.	05.04.1944	-	Cimitir Vlaici – Olt
225.	WARD WILLAM C.	Serg.	06.05.1944	-	-
226.	WEBB CHARLES B. Tr.	-	24.04.1944	Pe raza com. Răzvad – Dâmboviţa	Cimitir com. Gura Ocniţei
227.	WEISBROD JOSEPH C.	Lt.	04.04.1944	Postăvarul, punct. Conacul Filipescu	La ferma Filipescu, sat Postăvarul com. Orăşti-Ştubei – Ilfov
228.	WELAN CHARLES F.	Lt.	10.06.1944	Pe teritoriul com. Scăieni – Prahova	Cimitir com. Scăieni – Prahova
229.	WELES E. CHARLES R.	Slt.	05.05.1944	-	Ploieşti
230.	WHEELES CHARLES R.	Serg.	24.04.1944	Pe raza com. Răzvad – Dâmboviţa	Cimitir com. Gura Ocniţei – Dâmboviţa
231.	WHITE JAMES M.	Lt.	15.07.1944	Pe teritoriul com. Pleaşa – Prahova	Cimitir sat. Scăieni, com. Pleaşa
232.	WHITE WILLIAM R.	Serg.	24.04.1944	Raza com. Boldeşti – Argeş	Cimitir com. Boldeşti – Argeş
233.	WILEŸ WILLIAM C.	Serg.	05.04.1944	Pe raza com. Oarza, sat. Stănişteşti – Argeş	Cimitir com. Oarza – Argeş
234.	WILIAM C. WORD şi un necunoscut	-	-	Câmpina – Prahova	-
235.	WILKINS HOWARD C.	Lt.	03.04.1944	-	Cimitir com. Gălăţeni
236.	WILLY F. FARESS	-	15.07.1944	Pe raza com. Scăieni – Prahova	Lângă cimitirul civil la Nord
237.	WILSON A. ALBERT	-	05.05.1944	Com. Bucov – Prahova	Cimitir com. Bucov – Prahova
238.	WILSON CLINTON T.	Serg.	09.04.1944	-	-

239.	WILTBANK J. ROBERT	-	01.08.1943	Ploieşti	Cimitirul Eroilor Ploieşti
240.	WOLKER P. ROBERT D.	Serg.	31.05.1944	Pe raza com. Cărbuneşti – Gorj, pe islaz	Cimitir Eroilor Cărbuneşti – Gorj
241.	WOLZ DAYTON C.	Serg.	06.05.1944	Parcul Istrate	Cimitirul Eroilor Câmpina
242.	WOMBLE A. CLAUDE	-	14.09.1944	Ploieşti	Cimitir Eroilor Ploieşti
243.	WOMBLE CLAUDE H.	Serg.	22.07.1944	-	Cimitirul Eroilor Ploieşti
244.	WOOD ROBERT T.	Serg.	05.04.1944	400m N-Strâmba - Dâmboviţa	Cimitir sat Valea Morii, com. Bogaţi
245.	ZABILISCHI CHESTER W.	Serg.	04.04.1944	Zăroiu Nenciu – Muşcel	Cimitir Valea, com. Călineşti
246.	ZAHER E. ROBERT	Pilot	17.08.1944	Pucheni-Moşneni - Prahova	Cimitir Pucheni-Moşneni
247.	ZIMMERMAN SHELDON T.	Lt.	04.04.1944	În via Alexandru Daia 500m V de com. Daia	Cimitir Catolic Giurgiu
248.	ZOBEL ROBERT E.	Lt.	17.08.1944	2Km E de com. Pucheni-Moşneni	Cimitir com. Pucheni-Moşneni – Prahova

ACTORII RĂZBOIULUI

O succintă caracterizare a situaţiei politico-militare din Europa în primăvara anului 1944 şi a contextului geopolitic în care se situa România în acel timp ajută la o mai bună înţelegere a rolului pe care l-au avut acţiunile aviaţiei anglo-americane asupra teritoriului ţării noastre, în desfăşurarea generală a celui de-al doilea război mondial.

Pentru a determina autorităţile politico-militare româneşti să accepte propunerile sovietice de pace din martie 1944, echivalente cu o capitulare necondiţionată a României sub controlul discreţionar al Moscovei, guvernul britanic şi cel american au pus în aplicare - conform aranjamentelor stabilite la conferinţa tripartită a miniştrilor de externe, din octombrie 1943 de la Moscova - un plan de cooperare militară cu Armata Roşie privind executarea unor puternice lovituri aeriene în spatele frontului germano-sovietic, în sectorul de Sud al acestuia, sector pe care acţionau trupele germane şi române. Acest plan a avut ca obiectiv şi teritoriul României şi s-a materializat prin bombardarea zonelor petrolifere, a capitalei, precum şi a celor mai importante centre economice, portuare şi de comunicaţii[301].

Temerea principală a forţelor politice româneşti, atât a mareşalului Ion Antonescu cât şi a opoziţiei grupate în jurul regelui şi a lui Iuliu Maniu, era că Marea Britanie şi Statele Unite

[301] **Vasile Bărboi, General locotenent (r)** - *Operaţiuni aeriene al aviaţiei anglo-americane asupra teritoriului României în vara anului 1944.* În: *Aprilie 1944 Ţiţeiul prahovean şi logistica beligeranţilor* – Simpozion Internaţional, Ploieşti, 5-7 aprilie 1944, p. 26. Vezi şi: *Situaţia României în contextul evenimentelor politice internaţionale, care au determinat atacul de la 23 August 1944.* În articolul: *Present Status of War in Europa.* din *The New York Times*, din 25 august 1944.

vor abandona România în sfera de influență a comunismului de tip moscovit la terminarea războiului. De aceea întreaga activitate diplomatică românească, desfăşurată simultan de guvernul condus de mareşalul Ion Antonescu cât şi de opoziția grupată în jurul palatului regal, în anii 1943-1944, a încercat să elimine grava primejdie care plana asupra statului şi națiunii române şi a viitorului acestora.

România, prinsă în cleştele de foc şi distrugere al frontului sovieto-german, a cunoscut în primăvara şi vara anului 1944 efectele distructive ale unui nou război, războiul aerian. Prin poziția sa geostrategică România oferea câteva aliniamente de apărare valoroase, aliniamente care împiedicau accesul trupelor sovietice spre Balcani şi prin valea Dunării, spre Viena. Pentru a cuceri aliniamente extrem de favorabile apărării precum: linia fortificată Focşani – Nămoloasa – Galați, aliniamentul Carpaților Orientali sau creasta Carpaților Meridionali, comandamentul sovietic era obligat să pregătească şi să execute operații strategice de amploare. Pregătirea şi executarea unor operații strategice de front însemna un mare consum de timp (câteva luni de zile), forțe umane şi mijloace materiale considerabile, care urmau a fi luate din alte sectoare ale frontului sovieto-german. O asemenea evoluție a situației militare pe teritoriul românesc era nedorită de comandamentul suprem sovietic, întrucât ar fi provocat, pe de o parte, mari pierderi umane şi materiale trupelor sovietice, iar pe de altă parte, ar fi încetinit ritmul ofensivei acestora către centrul şi Sud-Estul Europei, în condițiile în care nu fusese deschis cel de al doilea front în Vestul Europei de către aliați, iar potențialul militar şi economic al celui de-al III-lea Reich era departe de a fi epuizat. Alături de importanța militară a României, ca aliat şi spațiu de operațiuni militare, se cuvine subliniată valoarea deosebită pe care economia de război românească o avea în ansamblul economiei de război germane, în special petrolul. Se ştie că decizia bombardării teritoriului României, mai ales a câmpurilor sale petrolifere, a fost luată de preşedintele SUA şi premierul Marii Britanii în cadrul conferinței de la Cassablanca,

din ianuarie 1943. O decizie politică şi militară de ordin strategic, luată la cel mai înalt nivel, subliniază importanța deosebită pe care petrolul românesc a avut-o în anii celui de al doilea război mondial pentru cele două tabere beligerante.

Cele arătate mai sus se constituie în tot atâtea argumente care susțin teza că România a fost supusă, în perioada aprilie – august 1944, unui devastator război aerian, dus împotriva sa de către forțele aeriene militare britanice şi americane. Rațiunea acelui război aerian a fost de a diminua capaciatea de rezistență economică, militară şi morală a poporului şi armatei române prin amploarea distrugerilor provocate[302]. O asemenea situație favoriza acțiunile militare ofensive ale Armatei Roşii pe teritoriul românesc şi ducea la adâncirea contradicțiilor dintre guvernul român şi cel de al III-lea Reich.

Deschiderea *trecătorilor Carpaților* pentru înaintarea armatelor sovietice în Europa centrală şi Balcani a fost încredințată, în principal, Flotei 15 Aeriene Americane, comandată de generalul locotenent Nathan F. Teinig, care avea bazele de atac situate în Italia. Această forță aeriană a devenit operațională în septembrie 1943[303]. Războiul aerian împotriva României a fost temeinic pregătit sub raport tehnic, uman şi material. Ca urmare s-au executat numeroase zboruri de recunoaştere şi fotografiere a teritoriului României. În acest sens amintim pe cele din 24 octombrie 1943 asupra zonei de Sud a oraşului Ploieşti, din 23 ianuarie 1944 asupra zonei de Nord-Vest a Bucureştilor sau pe cel din 3 aprilie 1944, orele

---

[302] **Vasile Bărboi, General locotenent (r)** - *Operațiuni aeriene al aviației anglo-americane asupra teritoriului României în vara anului 1944.* În: *Aprilie 1944 Țițeiul prahovean şi logistica beligeranților* – Simpozion Internațional, Ploieşti, 5-7 aprilie 1944, p. 26. Vezi şi: *Situația României în contextul evenimentelor politice internaționale, care au determinat atacul de la 23 August 1944.* În articolul: *Present Status of War in Europa.* din *The New York Times*, din 25 august 1944. Vezi şi articolele referitoare la schimbările politice din România după *lovitura de palat* de la 23 august; întoarcerea armelor împotriva Germaniei şi alăturarea în războiul Națiunilor Unite, situația frontului şi a trupelor germane din România în: *The New York Times* din 26 august 1944.

[303] **Vasile Bărboi, General locotenent (r),** *op. cit*, p. 26-28.

11[30] (cu o zi înainte de atacul aerian), efectuată tot asupra zonei de Nord a oraşului Bucureşti. În urma descifrării şi analizei fotogramelor obţinute în urma zborurilor de recunoaştere au fost stabilite obiectivele care urmau să fie atacate în zonele Bucureşti, Ploieşti, Braşov şi Zărneşti. Recunoaşterile s-au executat de regulă de către Escadrila 60 Recunoaştere Americană, de la altitudinea de 25.500 de picioare (cca 8500 m)[304].

Acţiunile aeriene aliate au avut ca obiectiv principal distrugerea, în primul rând, a industriei petrolului şi în subsidiar a celorlate elemente de infrastructură economică din România. În derularea, lor acţiunile aviaţiei aliate au fost conjugate cu acţiunile ofensive desfăşurate de Armata Roşie şi suprapuse peste bătălia diplomatică dusă de englezi şi americani pentru a determina pe mareşalul Ion Antonescu şi opoziţia grupată în jurul regelui să accepte propunerile şi apoi condiţiile de armistiţiu impuse de sovietici[305].

În urma ofensivei Fronturilor 2 şi 3 ucrainian, trupele sovietice au pătruns la începutul lunii aprilie 1944 la Vest de Nistru, pe teritoriul românesc. Frontul a fost stabilizat în Nordul Moldovei pe aliniamentul: pantele de *Est* ale Carpaţilor Răsăriteni până la Târgu Neamţ, apoi spre răsărit: Nord Paşcani, Nord Iaşi, Dubăsari şi în continuare spre Sud pe fluviul Nistru. Împotriva acestor două fronturi sovietice duceau lupte de apărare trupele Armatelor 3 şi 4 române, în cooperare cu Armatele 6 şi 8 germane, constituite în Frontul *Ucraina Sud* sub comanda generalului Hans Freissner[306]. Pe frontiera de Vest a României şi pe linia de demarcaţie rezultată în urma dictatului din 30 august 1940, de la Viena, era dispusă Armata 1 română într-un dispozitiv de acoperirea strategică. Aceasta

[304] **Aurel David, Şerban Pavelescu** - *Atacurile aeriene anglo-americane din aprilie 1944 asupra României între deziderat şi realitate.* În: *Aprilie 1944 – Ţiţeiul prahovean şi logistica beligeranţilor*, Simpozion Internaţional, Ploieşti (5-7 aprilie 1994), p. 13.

[305] Idem.

[306] **Vasile Bărboi, General locotenent (r),** *op. cit*, p. 26. Vezi şi: *Russian Take Ploieşti Oil Center*. În: *The New York Times* din 30 august 1944, referitor la situaţia militară din România şi din zona petroliferă a Prahovei.

era situaţia operativ-strategică a armatei române la începutul lunii aprilie 1944 când aviaţia anglo-americană a început războiul aerian împotriva României. Războiul aerian a luat sfârşit odată cu schimbarea conducerii politice de la Bucureşti şi ieşirea României din Axă, la 23 august 1944. Practic războiul aerian dus împotriva României a luat sfârşit în momentul când aliaţii şi-au realizat toate obiectivele politico-militare privind modificarea statutului internaţional al statului român.

Acţiunile aeriene împotriva statului român au fost executate cu forţe din Armata 15 Aeriană Americană, care avea în compunere circa 1.500 avioane de bombardament de tipul B-17 (Fortress), B-24 (Liberator) şi avioane de vânătoare de tipurile P-38 Lightning şi P-51 Mustang, specializate în misiuni de însoţire a bombardierelor pe timp de zi. Pentru acţiunile pe timp de noapte exista în compunerea Flotei a 15-a Aeriene Americane şi un grup aerian britanic. Grupul aerian britanic avea în înzestrare avioane de tipurile Wellington şi Halifax, specializate pentru misiuni nocturne[307].

Compunerea de luptă a Flotei a 15-a Aeriene Americane era constituită din 21 de grupuri de bombardament, de zi şi de noapte, din 7 grupuri de aviaţie de vânătoare de escortă a bombardierelor, din 4 escadrile specializate în cercetarea meteorologică, fotografiere aeriană, dirijare a bombardierelor la ţintă şi din alte formaţiuni aeriene de transport, legătură etc[308].

Această puternică forţă aeriană era dislocată pe aerodromurile de campanie construite de aliaţi în zona Foggia – Brindissi – Bari (sudul Italiei), situate la o distanţă de zbor faţă de obiectivele de pe teritoriulul românesc de circa 900 km.

Obiectivul principal al loviturilor aeriene era reducerea potenţialului de aprovizionare cu carburanţi a maşinei de război

[307] **Vasile Bărboi, General locotenent (r),** op.cit, p. 26.

[308] **Constantin Baltă, Colonel (r) aviator ing.** - *Acţiunile aviaţiei de vânătoare pentru protecţia spaţiului aerian în zona stategică Valea Prahovei, în perioada aprilie – agust 1944.* În: *Aprilie 1944 Ţiţeiul prahovean şi logistica beligeranţilor* – Simpozion Internaţional, Ploieşti, 5-7 aprilie 1994, p. 33.

germane şi totodată, facilitarea acţiunilor ofensive ale armatei sovietice în scopul scoaterii României din război.

Un factor care a caracterizat războiul aerian dus de aliaţi împotriva României a fost amploarea forţelor angajate, frecvenţa şi ritmul susţinut al raidurilor aeriene.

Din documente de arhivă rezultă că în această perioadă s-au efectuat circa 48 raiduri aeriene, dintre care 15 pe timp de noapte, cu un ritm lunar cuprins între 7 şi 12 lovituri.

Dimensiunile formaţiilor atacatoare (în medie 400 - 600 avioane participante la un raid) evidenţiază forţa loviturilor, amplificată de frecvenţa lor. Zona Ploieşti - Câmpina a fost supusă celor mai multe raiduri - 30 de bombardamente, urmată în ordine descrescătoare, de Bucureşti - 20 de bombardamente, Braşov -7, apoi Giurgiu, Focşani şi Turnu-Severin câte 5 bombardamente fiecare[309].

În total au evoluat în spaţiul aerian al ţării, în intervalul 4 aprilie – 19 august 1944, în jur de 16.500 avioane, dintre care circa 12.000 de bombardament greu, aruncând asupra obiectivelor circa 30.000 de tone de bombe în total[310].

Pierderile provocate reţelelor feroviare îndeosebi în triajele Bucureşti, Ploieşti Sud, Braşov şi Atelierelor CFR se ridicau la valoarea de 100,5 miliarde de lei, iar cele provocate industriei petrolifere la circa 24,5 miliarde lei.

În ceea ce priveşte pierderile în vieţi omeneşti provocate în urma bombardamentelor, ele s-au ridicat la circa 8.000 de morţi şi peste 8.000 răniţi fiind distruse totodată şi zeci de mii de imobile etc[311].

Toate aceste distrugeri se datorau în principal metodei de bombardament folosite, denumită *covor de bombe*, metodă care asigura prin frontul larg de atac al formaţiunilor şi prin numărul mare de avioane folosite o bună *acoperire* a obiectivelor, în general de dimensiuni mici.

[309] **Vasile Bărboi, General locotenent (r),** *op. cit,* p. 27.

[310] Ibidem, p. 27-28. Vezi articolul referitor la bombardamentele aviaţiei anglo-americane la Ploieşti, din: *The New York Times*, din 10 iulie 1944.

[311] **Vasile Bărboi, General locotenent (r),** *op. cit,* p. 28.

Artileria antiaeriană din compunerea armatei române era formată, la începutul anului 1944, din patru brigăzi antiaeriene, cu un total de 200 baterii din care 75 la sută erau angajate în apărarea obiectivelor de pe teritoriul naţional, adică la Sud şi Vest de linia Focşani, Galaţi, Sulina. Celelalte forţe din artileria antiaeriană, circa 25%, erau dislocate în zona operativă - pe frontul din Moldova - cu misiunea de a asigura apărarea antiaeriană a trupelor Armatelor 3 şi 4 române şi aviaţiei Corpului Aerian Român[312].

Cea mai mare densitate de mijloace din artileria antiaeriană era realizată în zona petroliferă şi în jurul capitalei. Apărarea aeriană din zonele arătate mai sus dispunea, alături de artileria antiaeriană, şi de o puternică aviaţie de vânătoare. Iniţial, aceasta a fost constituită din trei grupuri – fiecare din ele formate din câte 2 escadrile dislocate pe aerodromurile Roşiorii de Vede (Grupul I), Popeşti Leordeni (Grupul 6) şi Pipera (Grupul 7), cu misiunea de a apăra, în principal, zona Bucureşti – Ploieşti. Cele trei grupuri de vânătoare române cooperau cu alte două grupuri de vânătoare germane dislocate pe aerodromurile Mizil şi Buzău-Siliştea. Începând cu 6 iunie 1944, grupurile germane de vânătoare au sprijinit şi lupta de apărare a trupelor româno-germane de pe frontul din Moldova. Un alt grup aerian german de vânătoare, dislocat pe aerodromul Tecuci, mutat ulterior la Buzău, avea misiunea să întărească apărarea aeriană a zonei Ploieşti – Bucureşti. În cazuri excepţionale participau la apărarea aeriană a zonei petrolifere şi formaţiunile germane de vânătoare din zona Focşani – Râmnicu Sărat - Buzău. În total erau 180 - 210 avioane de vânătoare cu 150 piloţi români de vânătoare şi circa 60 piloţi de vânătoare germani[313].

Se poate constata în mod clar că superioritatea numerică era net favorabilă forţelor anglo-americane. La aceasta se adaugă şi superioritatea în performanţe tehnice de zbor şi în puterea de foc a avioanelor de bombardament şi îndeosebi a

[312] **Vasile Bărboi, General locotenent (r),** *op. cit,* p. 28.

[313] **Constantin Baltă, Colonel (r) aviator ing,** *op. cit,* p. 33.

avioanelor de vânătoare din dotarea celei de-a 15-a Armate Aeriene americane.

Avioanele P-38 Lightning şi P-51 Mustang americane realizau la altitudini cuprinse între 5.000 şi 7.000 m, viteze de zbor superioare celor pe care le puteau obţine avioanele din clasa IAR şi cele din clasa Messerschmidt, aflate în dotarea aviaţiei române de vânătoare dislocată pentru apărarea teritoriului naţional. Grupurile 1, 5, şi 6 vânătoare, 2 patrule din escadrila 44 Ghimbav erau dotate cu avioane IAR-80, iar grupurilor 7 şi 9 vânătoare, escadrila de la Mamaia a grupului 5 şi o patrulă din escadrila 44 vânătoare Ghimbav erau dotate cu avioane Messerschmidt 109 G. Tot cu avioane Messerschmidt 109 G erau înzestrate şi grupurile aviaţiei germane de vânătoare de zi ce au participat la luptele aeriene din România[314].

Viteza de urcare era mai mare la avioanele americane. Acestea puteau atinge plafoane de 7.500 – 8.500 metri în câteva minute, fiind tot atât de uşor manevrabile, chiar şi la aceste plafoane, ceea ce nu reuşeau avioanelor IAR 80 şi 81, precum şi cele de tipul Messerschmidt 109 G care erau mai greu manevrabile la asemenea altitudine.

În luna aprilie 1944 în spaţiul aerian al României au avut loc 6 incursiuni aeriene, în zilele de 4, 5, 15, 16, 21 şi 24 aprilie. Alături de Bucureşti şi Ploieşti, au fost atacate zonele Braşov şi Turnu-Severin. Cele şase incursiuni aeriene au însumat peste 1.500 ieşiri/avion de bombardament greu, protejate de circa 1.000 avioane de escortă americane. Împotriva acestora aviaţia de vânătoare din apărarea teritoriului a executat 615 ieşiri/avion de vânătoare ridicate la luptă. S-au comunicat 89 victorii sigure şi 18 victorii probabile, raportându-se pierderea a 50 avioane şi piloţi, precum şi avarierea altor 20 avioane. S-au remarcat în aceste lupte piloţii grupurilor 1 şi 16 vânătoare române şi ai grupului german, care au înregistrat cele mai multe victorii aeriene, dar şi cele mai grele pierderi.

[314] **Constantin Baltă, Colonel (r) aviator ing,** *op. cit,* p. 29.

În luna mai 1944 aviaţia americană a executat cinci incursiuni cu circa 2.500 ieşiri/avioane de bombardament, protejate de peste 1.000 avioane de vânătoare. Ţintele principale au fost zonele Ploieşti, Bucureşti, Braşov, Câmpina şi Turnu-Severin. În această perioadă aviaţia de vânătoare proprie a realizat peste 450 ieşiri/ avion. Au fost raportate 50 de victorii sigure şi 22 probabile, precum şi 12 avioane şi piloţi doborâte şi 24 avioane avariate. S-au remarcat piloţii aceloraşi grupuri 1 şi 6 vânătoare române şi ai grupului de vânătoare german, dar şi piloţii escadrilei 44 de la Şcoala de vânătoare Braşov. Aceştia din urmă au înregistrat 5 victorii sigure şi una probabilă, dar şi pierderea unui avion şi a pilotului, precum şi avarierea gravă a altor cinci avioane[315].

În ziua de 6 mai 1944 Aerodromul şi Fabrica IAR Braşov au fost atacate cu bombe de fragmentaţie (conţineau grenade care se fragmentau în câteva sute de schije). Au fost avariate numeroase avioane IAR 80 pe care se făcea instruirea piloţilor de vânătoare şi a escadrilelor de luptă.

În luna iunie 1944 au avut loc şapte incursiuni ale aviaţiei de bombardament anglo-americane în spaţiul aerian românesc, totalizând peste 1.800 ieşiri/avioane de bombardament escortate de aproape 1.000 ieşiri/ avion de vânătoare. Apărarea aeriană proprie a acţionat cu 330 ieşiri/avioane. S-au înregistrat 52 victorii sigure şi 5 probabile. S-au pierdut 10 avioane şi piloţii acestora, iar 8 avioane au fost grav avariate. S-au remarcat piloţii din grupurile 6, 7, şi 9 vânătoare române şi ai grupului german de vânătoare. Ţintele au fost zonele Ploieşti, Câmpina, Oradea, Cluj, Sinaia, Galaţi, Focşani, Constanţa, Giurgiu, Craiova şi Piatra Olt, îndeosebi centrele de comunicaţii terestre (noduri şi instalaţii feroviare).

Artileria antiaeriană destinată apărării teritoriului totaliza 214 baterii tunuri, din care 154 baterii româneşti (75% din total) şi 60 de baterii germane. Dintre acestea, cel mai mare număr de baterii antiaeriene erau grupate în zona Ploieşti – Câmpina,

[315] **Vasile Bărboi, General locotenent (r),** *op. cit,* p. 29.

83 baterii române şi germane. Urmau în ordine descrescătoare grupările de artilerie antiaeriană de la Bucureşti (cu 52 baterii române), Braşov (cu 13 baterii române), Reşiţa (cu 12 baterii române), Focşani (cu 11 baterii române), Galaţi (cu 10 baterii române).

Este demn de subliniat faptul că în zona Ploieşti - Câmpina exista material preponderent de 88 mm Krupp. Tot în zona respectivă erau dislocate toate bateriile calibru foarte mare, respectiv 105 mm şi 128 mm aduse de armata germană în România, care puteau combate ţinte aeriene la înălţimi de peste 7.000 metri şi până la 12 – 14.000 metri. Specific bateriilor calibru 128 mm era faptul că se găseau amplasate pe platforme de cale ferată. La Bucureşti şi în celelalte centre sensibile din ţară erau dislocate baterii de diferite calibre, dar nu mai mari de 88 mm. Rezultă că nu numai numeric, dar şi calitativ artileria antiaeriană de la Ploieşti şi zona petroliferă era superioară faţă de celelalte centre sensibile din ţară. În dotarea artileriei antiaeriene române erau tunuri de calibru 88 mm Krupp, 75 mm Vickers, 37 mm Reihnmetal, aparate de conducere a focului tip Bungescu, KG-40 (germane), tunuri automate de 20 mm Gustoff, Oerlikon, tehnică de luptă echivalentă calitativ cu cea existentă în dotarea celorlalte armate aflate în conflagraţie[316].

Personalul din artileria antiaeriană format din ofiţeri, subofiţeri şi trupă a dovedit spirit de abnegaţie în luptă, un grad ridicat de instruire şi perfecţionare a specialiştilor (ochitori, telemetrişti, calculatori, radio-locatorişti etc). Jurnalele de operaţii ale regimentelor, brigăzilor şi ale Comandamentului Artileriei Antiaeriene au consemnat - spre a nu uita viitorimea - că artileriştii antiaerieni au dovedit sub ploaia de bombe a inamicului aerian îndârjire şi spirit de sacrificiu, rămânând neclintiţi la posturi, chiar cu preţul pierderii vieţii. Lupta lor, în cooperare cu aviaţia propric, împotriva agresorului aerian a dus la doborârea a 246 de avioane americane şi engleze [conform datelor existente în Arhivele Militare Române, n. ns.].

[316] **Vasile Bărboi, General locotenent (r),** *op. cit*, p. 29.

Curajul şi înaltul spirit de sacrificiu de care au dat dovadă ofiţerii şi trupa din bateriile 16, 31, 36, 40, 402 calibru mijlociu, din bateriile 119, 157, 163, 164 şi 194 calibru mic, precum şi din divizioanele 1 şi 6 artilerie antiaeriene au fost glorificate prin ordine de zi ale comandantului apărării antiaeriene, generalul Ramiro Enescu, eşalon care a omologat victoriile aeriene ale bateriilor[317]. Comandantul aeronauticii, generalul Gheorghe Jienescu, a citat prin ordine de zi pe aeronautică bateriile 2, 38, 63, 76, 77, 84, 85, 102, 107, 149, 175 şi 194, iar ministrul de război, generalul Pantazi Constantin, a citat pe Ministerul de Război, prin Ordinul de zi nr. 5 din 7 iulie 1944 bateriile din Regimentele 1 AA (din apărarea aeriană a capitalei), din Regimentul 7 AA şi Regimentul 9 AA (din apărarea aeriană a zonei petrolifere)[318].

O contribuţie majoră la constituirea sistemului de apărare aeriană a teritoriului naţional a avut-o aviaţia de vânătoare română şi germană. Iniţial, în aprilie 1944, numărul avioanelor de vânătoare române angajate în luptele aeriene a fost de 90 aparate. Ulterior, numărul acestora a scăzut dramatic din cauza pierderilor înregistrate (60 – 66 aparate în lunile mai şi iunie, 24 –35 avioane în lunile iulie şi august 1944).

Au dat dovadă de un eroism deosebit în lupte aviatorii români: căpitan Bâzu Cantacuzino, locoteneţii Vasile Gavriliu, Constantin Baltă, Gheorghe Gulan, Vasile Ciutac, şi alţii[319].

Se cuvine să amintim şi pe cei 51 de piloţi – eroi români care au căzut în luptele cu aviaţia anglo-americană. Eroi precum: căpitanii Alexandru Şerbănescu, Dan Vizante, Dan Scurtu, Gheorghe Popescu Ciocănel, Virgil Trandafirescu, locotenent Dinu Pistol, adjutanţii C. Lungescu, Emil Bălan, Pavel Ţurcanu, Alexandru Economu ş.a, vor rămâne de a pururi în memoria neamului românesc[320].

[317] **Vasile Bărboi, General locotenent (r),** *op. cit*, p. 30.
[318] Idem.
[319] **Constantin Baltă, Colonel (r) aviator ing,** *op. cit*, p. 38
[320] **Vasile Bărboi, General locotenent (r),** *op. cit*, p. 31.

Se impune, în spiritul adevărului istoric, să evidențiem contribuția majoră a aviației de vânătoare germană la apărarea aeriană a teritoriului românesc. Escadrilele de vânătoare germane dislocate pe aerodromurile Buzău, Mizil şi Focşani s-au remarcat prin profesionalismul piloților, prin spiritul de cooperare care a existat atât la sol cât şi în luptele aeriene. Atacând cu temeritate, entuziasm şi cu un curaj dus până la jertfa supremă avioanele americane şi briatnice, piloții de vânătoare din apărarea aeriană, români şi germani au înscris pagini de eroism şi camaraderie exemplară în luptele aeriene din România. Piloții celor două armate – română şi germană - au executat peste 1.500 ieşiri/avion şi au doborât 207 avioane (victorii sigure) şi alte circa 28 avioane (victorii probabile), aparținând aviației americane şi 36 avioane aparținând aviației britanice. Pierderile proprii s-au ridicat la 75 avioane şi avarierea gravă a circa 50 de avioane[321].

[321] **Constantin Baltă, Colonel (r) aviator ing,** *op. cit,* p. 37.

AVIOANE DE VÂNĂTOARE ŞI BOMBARDAMENT

Despre implicarea aviației militare, despre capacitatea operativă a acesteia, strategia ori tehnica de luptă abordată în marile bătălii din anii celui de-al doilea război mondial au fost scrise numeroase lucrări, sinteze sau studii de specialitate. De aceea, intenția noastră este de a prezenta o fațetă inedită a aviației militare. Pe aceea care surprinde caracteristicile şi performanțele avioanelor de vânătoare şi bombardament care s-au confruntat în spațiul aerian românesc, în încleştări dramatice, cu scopul de a apăra sau distruge industria petrolieră românească, situată în cea mai mare parte în zona Prahovei.

Două conflicte militare care au premers declanşarea celui de al doilea război mondial, cel din Abisinia (1935 - 1936) şi cel din Spania (1936 - 1939), au constituit un excelent prilej de testare şi perfecționare a aeronavelor militare, mijloace de luptă care, alături de blindate, aveau să devină armele emblematice ale celei mai mari conflagrații cunoscută de omenire. La acea dată forțele aeriene militare erau dotate cu avioane monoplane de vânătoare şi bimotoare cu rază medie de acțiune, toate echipate exclusiv cu motoare clasice cu piston.

Se consideră că în această perioadă şi-a încheiat *viața operațională* - după ce a fost adus la limita maximă a performanțelor sale tehnice – avionul militar de vânătoare echipat în clasicul grup monopropulsor format din motorul cu aprindere prin scânteie şi elicea cu pas variabil. Între anii 1939 şi 1945, *regele* luptelor aeriene de zi a fost incontestabil avionul de vânătoare monoloc, monoplan şi monomotor. Primul aparat de acest tip a apărut într-o uzină a oraşului Augsburg, din sudul Germaniei, în luna septembrie a anului 1935. Ceea ce apare

deosebit de interesant este faptul că acest aparat, care avea să-şi câştige peste câtiva ani o tristă faimă, a fost echipat cu un motor de construcţie britanică, Rolls Royce *Kestrel*. Acest aparat a fost celebrul avion Messerschmitt Bf 109. Construit, ulterior, în varianta Me 109 B (echipat cu motorul Yunkers Jumo 210) a intrat în dotarea Legiunii Condor, reprobabilă participantă la înfrângerea forţelor democratice în timpul războiului civil din Spania[322]. În varianta Bf 109 *E* sau *Emil* au fost construite o serie mare de avioane, foarte bine înarmate (4 tunuri) şi capabile să atingă 570 km/oră la înălţimea de 3.000 m. Performanţele de zbor se datorau motorului Daimler-Benz DB 601; acest motor avea pompă de injecţie a benzinei şi un carburator ca la motoarele obişnuite, ceea ce-l făcea independent de variaţiile de suprasarcină, în ceea ce priveşte alimentarea cu combustibil. Prin instalarea unui motor DB 601 cu putere mărită, aparatul Messerschmitt Bf 109 *F* sau *Friedriech* a atins în 1941 (anul de vârf al fabricării sale), viteza de 630 km/oră[323]. În 1942, varianta Bf 109 *G* sau *Gustav*, dispunând de un motor DB 605 de 1.475 CP (DIN) atingea o viteză de 670 km/oră la 8.000 m altitudine. Această performanţă remarcabilă se obţinuse în detrimentul capacităţii de manevră, avionul fiind mai puţin manevrier, mai ales la mare altitudine[324]. Avionul în varianta Bf 109 G era mai rapid în zbor orizontal decât orice alt avion din clasa Messerschmitt sau Vickers Supermarine Spitfire IA – mândria aviaţiei de vânătoare britanice, care atingea 590 km/oră. În toate variantele de Bf-109 sau Me-109 s-au produs până în mai 1945, după unele surse, circa 30. 573 de aparate[325].

Nici constructorii englezi de avioane nu au rămas mai prejos. Au fost construite mai multe variante ale avionului Spitfire. Varianta cu numărul IX, dotată cu motor Rolls Royce Merlin 60 (1.710 CP), atingea 650 km/oră, fiind unul dintre cele

[322] **Florin Zăgănescu** - *Aviaţia. Mică enciclopedie şi dicţionar ilustrat.* Editura. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1985, p.145-146, 156

[323] **Florin Zăgănescu**, *op. cit*, p. 154

[324] Ibidem, p. 158-160

[325] *Modelism internaţional*, nr. 1/2001, p. 38-39

mai rapide aparate al anului 1942. Cu aceste performanţe şi armament adecvat (4 tunuri Hispano de 20 mm calibru şi patru mitraliere Colt-Browning) avionul Spitfire în varianta IX - din care au fost fabricate 5.600 aparate - a fost un adversar redutabil, prin calităţile tehnice şi de luptă, atât al avionului Messerschmitt, cât şi al avionului Focke-Wulf Fw - 190. Dezvoltările aparatului Spitfire au continuat pe variantele XII şi XIV, pe care au fost instalate motoare Rolls Royce Griffon. La terminarea războiului în Europa, Royal Air Force dispunea de aparatul Spitfire 21, cu motor Griffon 65 (2.050 CP), atingând viteza de 731 km/oră[326].

Se impune a fi menţionat avionul românesc IAR–80, realizat şi în varianta IAR–81 (bombardament în picaj) ale cărui performanţe îl situau, în anul fabricaţiei (1939) pe locul patru în lume ca viteză, după cele două avioane deja menţionate (Messerschmitt şi Spitfire) şi foarte aproape de aparatul american Curtiss Wrightt P – 37. Monoplan, monoloc şi monomotor, IAR–80 avea structură integral metalică, tren de aterizare escamotabil, armament puternic, cabină panoramică, motor în stea de concepţie românească de 1.040 CP (IAR K-14 IVC-32-1.000A), plafon ridicat (10.500 m) şi viteza de 510 km/oră[327].

Între cele două războaie mondiale, teoreticienii forţelor militare aeriene fundamentaseră teoria avionului de tip *distrugător*, puternic înarmat, dotat cu două motoare capabil să escorteze avioanele de bombardament şi chiar să efectueze misiuni îndelungate de patrulare. Din această categorie au făcut parte aparatele Messerschmitt M 110 şi Focke Wulf FW 190 (Germania), Bristol Beaufighter, de Ilavilband Masquito, Lockheed P 38 Lightning (SUA,), Morane-Saulnier MS–406 (Franţa), Fiat G 50 (Italia), Grumman F 4 F Wildcat şi Curtiss P 40 (SUA), Mitsubishi A 6 M tip ZERO (Japonia) etc. Asupra unora din aceste aparate se va reveni în cursul prezentărilor.

[326] **Florin Zăgănescu**, *op. cit*, p. 177-179

[327] *Istoria Aviaţiei Române.* Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1984, p. 274-275

După primul zbor, efectuat în mai 1936, Messerschmitt Me 110 a intrat în fabricație de serie cu tipul Me 110 C echipat cu două motoare DB 601. Acest avion a devenit operațional în luna ianuarie 1939. Având echipajul format din trei persoane și fiind bine înarmat, concepția în care a fost proiectat și utilizat acest aparat manevrier a fost complet răsturnată în timpul luptelor aeriene din etapa încercării de invadare a Marii Britanii, când unitățile germane dotate cu acest tip de avion au suferit grele pierderi. Ca urmare, abia în 1942, a fost reluată producția cu varianta Me 110 G, vânător de noapte, echipat de această dată cu motoare DB 605, cu radar și alte echipamente adecvate misiunilor de noapte.

Deși nu a sprijinit teoria avioanelor de *distrugere*, conducerea aviației engleze a dispus să se construiască și să se utilizeze aparatele Beaufighter și Mosquito, destinate vânătorii de noapte și bombardării și distrugerii navelor germane. Cel mai performant și utilizat în operațiuni aeriene a fost Mosquito XVI (viteză 668 km pe oră) dotat cu bombe și cu torpile.

Una din cele mai avansate, din punct de vedere tehnic, aeronave construite în timpul celui de-al doilea război în varianta *distrugător* a fost avionul american Lockheed P-38 Lightning, echipat cu două motoare Allison V-1.710 și cu compresor de supra alimentare. Acest aparat avea performanțe ce-l făceau ideal ca avion de însoțire: 676 km/oră la 7.500 m altitudine. Nu același lucru s-ar putea afirma despre aeronavele marinei militare americane Grumman F 4 F Wildcat și Brewster F-2A Buffalo care erau mai lente și mai puțin înarmate decât cele fabricate în Europa. O încercare de a depăși aceste inconveniente s-a efectuat prin instalarea pe aparatul Curtiss Hawk a unui motor Allison V 1.710, iar rezultatul, avionul Curtiss P-40 Warhawk (denumit, în varianta engleză, Tomalhwk), din care au fost fabricate cca 13.800 bucăți, a reușit viteza de 583 km/oră la altitudinea de 5.000 m[328].

[328] Florin Zăgănescu, *op. cit*, p. 1161-1162

În cadrul operațiunilor militare desfășurate de Armata Română în războiul din Răsărit, împreună cu trupele Wehrmacht-ului împotriva Uniunii Sovietice între 22 iunie 1941 și 23 august 1944, Aeronautica Română a ocupat un loc distinct, de importanță majoră, alături de forțele terestre și maritime. Aeronautica Română a desfășurat acțiuni de luptă cu toate categoriile de aviație (bombardament, vânătoare, informații, legături, transport și sanitară), cu aerostația și cu artileria antiaeriană.

Principala forță de acțiune a Aeronauticii Române în războiul din Răsărit a fost Gruparea Aeriană de Luptă (ulterior, din 1943 s-a denumit Corpul Aerian Român), mare unitate operativă care a avut în compunere întreaga aviație de bombardamnet, majoritatea aviației de vânătoare, escadrile de recunoaștere, transport, legătură și sanitare, precum și unități de artilerie antiaeriană, subunități de geniu de aviație, de transmisiuni radio și fir, de logistică. Gruparea Aeriană de Luptă a desfășurat acțiuni aeriene de nivel operativ-strategic în scopul dobândirii supremației aeriene și asigurării condițiilor pentru a putea interveni eficient în sprijinul forțelor terestre și navale proprii aflate în contact cu inamicul.

La 22 iunie 1941 forțele aeriene române includeau 47 de escadrile de aviație (6 escadrile de legătură, 1 escadrilă de transport, 1 escadrilă sanitară, 15 escadrile de bombardament – din care 8 de bombardament greu, 3 de bombardament ușor și 4 de recunoaștere - bombardament-, 17 de vânătoare și 7 de observație). Totalul avioanelor aflate la dispoziția unităților operative (mai puțin cele din școli și centre de instrucție) era de 621 aparate. Personalul navigant se cifra la 1.947 oameni, din care 1.066 piloți, 385 observatori (numai ofițeri), 129 telegrafiști, 83 mecanici de bord și 284 de trăgători aerieni[329]. La aceiași dată, Gruparea Aeriană de Luptă era constituită din 25 escadrile (15 de bombardament, 8 de vânătoare, 1 de legătură și 1 de

[329] **Aurel Pentelescu** - *Aeronautica Română pe frontul de Est. 1941-1944.* Teză de doctorat. Biblioteca Academiei de Înalte Studii Militare, p. 35.

recunoaştere), cu 253 de avioane şi 208 echipaje[330]. La începutul războiului împotriva Uniunii Sovietice aviaţia română avea în dotare următoarele tipuri de avioane: Savoia Machetti S 79 B, PZL P-37 Los, PZL P-23 Karas, Heinkel He 111, Potez 63 B 2, Block 210 pentru bombardament; IAR 80, Heinkel He 112 E, Messerschmitt Bf 109 E, PZL P 11 C, PZL 11 F, PZL 24 E, Hawker "Hurricane" pentru vânătoare; Bristol Blenheim, IAR 38, IAR 39 şi IAR 37 pentru recunoaştere şi observaţie; Cant Z 501, Savoia 62 Bis şi Savoia 65 pentru hidroaviaţie; Fleet F 10 G, Fiseler Fi 156 Storch, Junkers Ju 52 şi RWD 8 pentru transport, sanitare şi de legătură.

În acţiunile de luptă desfăşurate de Aeronautica Română în anii 1941 - 1944 se disting mai multe etape, diferenţiate în principal de evoluţia generală a frontului sovieto-german, de gradul de utilizare a diferitelor categorii de forţe ale aeronauticii în operaţiunile aeriene, de tipul de cooperare româno-germană. Astfel în campania anului 1941 desfăşurată pentru eliberarea Basarabiei, Bucovinei de Nord şi cucerirea Odessei, rolul prioritar în cadrul acţiunilor de luptă duse de forţele Aeronauticii Române l-a avut aviaţia de bombardament. În această campanie, în acţiuni independente sau în sprijinul trupelor române şi germane, Gruparea Aeriană de Luptă a executat 6.626 misiuni cu 12.108 avioane în 21.077 ore de zbor. A lansat asupra inamicului 1.927.700 tone de bombe explozive (circa 193 vagoane) şi 50.456 bombe incendiare (circa 6 vagoane), a doborât 251 avioane în luptele aeriene, a distrus la sol 51 avioane şi a avariat multe altele. A obţinut 166 victorii aeriene sigure. În acest timp a pierdut 44 de avioane în lupte şi 108 personal navigant (morţi, răniţi şi dispăruţi)[331]. În campania din anul 1942 - atât în faza ofensivă, cât şi în faza defensivă -, precum şi în campania din anul 1943, au predominat acţiunile desfăşurate de

[330] **Aurel Pentelescu** - *Aeronautica Română pe frontul de Est. 1941-1944.* Teză de doctorat. Biblioteca Academiei de Înalte Studii Militare, p. 36.

[331] **Alesandru Duţu, Florica Dobre, Leonida Loghin** - *Armata Română în cel de al doilea război mondial. 1941-1945.* Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2001, p. 40.

aviaţia de vânătoare. Vânătoarea română a executat cu precădere misiuni în sprijinul forţelor terestre române şi germane, în special în folosul trupelor germane, şi a asigurat protecţia aviaţiei de bombardament române şi germane. În anul 1942 aviaţia română a executat 3.924 ieşiri/avion şi a lansat 1.532 tone bombe asupra trupelor sovietice[332].

Începând cu anul 1942 capacitatea de luptă a aviaţiei române a început să scadă. Cauza principală nu a constituit-o pierderile în material volant şi personal, cât mai ales uzura morală şi fizică a aparatelor de zbor. Uzura fizică a fost accentuată de condiţiile de exploatare: geruri năpraznice de până la –40° C, adăpostirea avioanelor sub cerul liber, terenuri improvizate de exploatare, etc. La sfârşitul lunii noiembrie 1943, Corpul 1 Aerian român a atins cel mai scăzut nivel al capacităţii de luptă. Doar 88 avioane apte de exploatare[333]. Ca urmare s-a trecut la înzestrarea aviaţiei române cu material volant modern, care putea rezista la solicitările frontului sovietic. La sfârşitul aceluiaşi an (1943) Corpul 1 Aerian român a fost înzestrat în totalitate cu material volant german, precum: Junkers Ju 88 D 1 pentru recunoaştere, Junkers Ju 88 A pentru bombardament, Junkers 87 Stuka pentru bombardament în picaj, Heinkel As 129 pentru asalt, Messerschmitt Bf 109 G şi IAR 80 pentru vânătoare. În intervalul de timp cuprins între 16 iunie 1943 şi 16 iunie 1944 Corpul 1 Aerian român a executat 16.766 ieşiri/avion, a lansat 6.870,5 tone de bombe, a obţinut 401 victorii aeriene şi a pierdut 109 aparate[334].

În paralel cu acţiunile de luptă desfăşurate pe frontul din Răsărit, Aeronautica Română a organizat şi executat, cu o parte din forţe, apărarea teritoriului naţional, în special a zonei petrolifere din Prahova, a capitalei, a complexului de poduri dunărene şi a portului petrolier Constanţa.

[332] **Aurel Pentelescu**, *op. cit*, p. 75

[333] Ibidem, p. 87

[334] Arhivele Militare Române, fond 4.704, dosar nr. inv. 438, f. 53-56

Succinta prezentare a acțiunilor de luptă desfășurate pe frontul din Răsărit a avut drept scop o mai bună înțelegere de către cititor a situației militare extrem de complexe cu care s-a confruntat Aeronautica Română, obligată să asigure protecția din aer a trupelor proprii pe front, dar și să apere teritoriul național împotriva agresorului aerian. Această situație a cunoscut în anul 1944 o agravare fără precedent în istoria națională. Din punct de vedere al pericolului aerian, în anul 1944 România s-a confruntat cu un adevărat război aerian declanșat împotriva sa. Aviația română, Aeronautica Română în ansamblul său, s-a bătut pentru a apăra țara – în cooperare cu forțe din Aeronautica germană - cu cele mai puternice forțe militare aeriene din cel de al II-lea război mondial: cele americane, cele britanice și cele sovietice. Evenimentele de la 23 august 1944 au surprins forțele din cadrul Aeronauticii Române într-o situație militară extrem de complexă: în dispozitiv de apărare comun cu forțele germane și având adversari forțele sovietice, americane și britanice.

În august 1944, aviația română dipunea, în total, de 1.651 aparate de zbor, din care în unitățile operative 486 avioane, 22 hidroavioane, 12 planoare și de 1.131 avioane în școli și zona interioară. Ca personal navigant, unitățile operative dispuneau de 511 echipaje, la care se adăugau cele aflate la unitățile din zona interioară. Efectivele se ridicau la 37.196 militari, din care 1.967 ofițeri, 4.674 subofițeri (naviganți și nenaviganți) și maiștri, precum și 30.555 de soldați[335].

Aeronautica Română a participat cu toate forțele la eliberarea părții de Nord-Vest a teritoriului național răpit prin Diktatul de la Viena, din august 1940. Ulterior a fost constituit Corpul Aerian Român, mare unitate operativă, care a participat alături de celelalte forțe ale armatei române la luptele pentru înfrângerea Ungariei, Cehoslovaciei și Austriei, până la victoria finală asupra Germaniei naziste.

[335] **Alesandru Duțu Florica Dobre, Leonida Loghin**, *op. cit*, p. 42

Bilanțul participării Corpului Aerian Român în războiul împotriva Germaniei și Ungariei este bogat și glorios. În perioada 23 august 1944 – 12 mai 1945, intervenind în sprijinirea operațiunilor duse de armatele terestre române și sovietice, Corpul Aerian Român a executat 4.200 misiuni la inamic cu 8.300 ieșiri /avion în 11.000 de ore de zbor. În timpul acestor misiuni aviatorii români au lansat asupra obiectivelor peste 1.360 tone bombe, au consumat peste 53 tone de muniție și peste 2.600 tone de combustibil. S-au produs pierderi inamicului, care au constat în distrugerea a 126 avioane, 83 tancuri, peste 560 autovehicule, 26 baterii de artilerie, 15 nave scufundate pe Dunăre, 92 trenuri militare, 68 gări cu mari aglomerări de garnituri militare, 7 aerodromuri, 8 poduri peste ape, 27 fabrici care lucrau pentru război, 24 întreruperi ale liniilor de cale ferată etc. La acestea se adaugă 228 avioane și 470 autovehicule capturate, 10.000 prizonieri etc. Efortul economic al României pentru Corpul Aerian Român, inclusiv pierderile suferite se ridică la suma de 130.019.515.725 lei valută din anul 1945[336].

Scurta prezentare a evoluțiilor înregistrate în modernizarea aeronavelor în anii 1936 - 1945 arată locul și rolul pe care l-a dobândit aviația în cadrul conflictelor militare. Aceasta permite o mai bună înțelegere a acțiunilor de luptă desfășurate de Aeronautica română în anii celui de al doilea război mondial, a eforturilor făcute de statul nostru pentru înzestrarea forțelor sale aeriene cu tipuri de avioane cât mai performante.

Dat fiind faptul că în România s-a desfășurat un război aerian ne îngăduim ca în rândurile ce urmază să facem o scurtă prezentare tipologică și a performanțelor tuturor tipurilor de avioane, de bombardament ori de vânătoare, folosite în luptele aeriene din zona Prahovei.

[336] **Alesandru Duțu Florica Dobre, Leonida Loghin**, *op. cit*, p. 43

1. BOEING B – 17 *Flying Fortress*

Avion de bombardament cu rază lungă de acțiune.

Prototipul a zburat la 28 iulie 1935 fiind dotat cu 4 motoare de câte 750 CP fiecare. Prin îmbunătățiri ulterioare s-a ajuns la modelul B-17 G, dotat cu 4 motoare de câte 1.200 CP fiecare.

Motoarele: 4 x *Wright Cyclone* Gr 1890-1897 de 1.200 CP fiecare, având cilindri în stea.

Anvergura:	31,12 m
Lungimea:	22,30 m
Înălțimea:	5,72 m
Suprafața portantă:	132,10 m^2
Raza de acțiune:	2.000 km
Viteza maximă la 9.000 m:	480 km/h
Greutate maximă:	27.500 kg
Capacitate maximă bombe:	8.800 kg

Armament: 13 mitraliere aflate pe turele electrice sau hidraulice.

Echipaj: 10-13 oameni.

Producția în serie a bombardierului a început în decembrie 1936 fiind terminată în iulie 1945 la numărul 12.731.

2. CONSOLIDATED B-24 *Liberator*

Avion de bombardament cu rază lungă de acțiune, devenit operativ în anul 1941. A fost avionul american cu cea mai amplă serie de fabricație. Se apreciază că aparatele B-24 au lansat peste 635.000 tone bombe pe teatrele de operațiuni militare din Europa, Africa şi Pacific.

Motoare: 4 x Pratt Whitney R 1830 – 65 *Twin Wasp* de 1.200 CP fiecare, având cilindri în stea.

Anvergura:	33,50 m
Lungimea:	20,47 m
Înălțimea:	5,49 m
Suprafața portantă:	97,36 m^2
Raza de acțiune:	3.360 km
Viteza maximă la 10.000 m:	487 km/h
Plafon	9.754 m
Greutate maximă:	28.000 kg
Capacitate maximă bombe:	6.400 kg

Armament: 10 mitraliere grele jumelate, calibru 12,7 mm, 5.800 kg bombe. Distanță maximă de zbor 4.580 km.

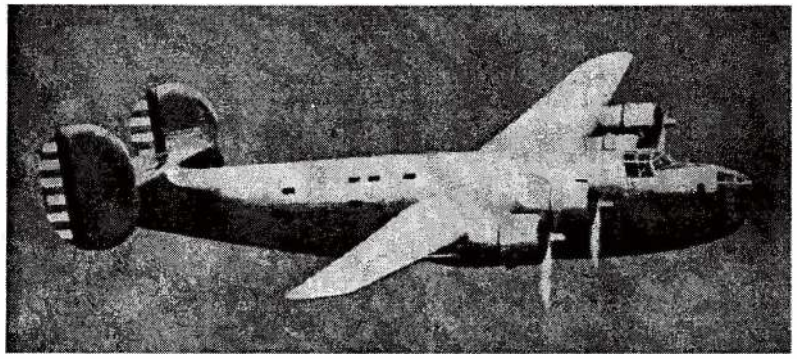

3. MITCHELL B-25

Bombardierele de zi americane Mitchell B-25, aflate în serviciu încă din 1942, prezintă, în general, următoarele caracteristici:

- sunt prezvăzute cu 2 **motoare** Wright Double-Row Cyclone de către 1.600 CP fiecare.
- **Rază de acțiune** 4.800 km
- **Viteză** de 350km/oră la 6.000 m altitudine.
- **Anvergură** 20,27 m
- **Lungime** 15,42 m
- **Armament** 6 mitraliere.

Turelele aparatului, dispuse una deasupra şi cealaltă dedesuptul fuselajului (retractabilă), sunt acționate electric.

Numeroase bombardiere Mitchell au fost livrate Angliei, Rusiei şi Chinei.

Echipaj 9 – 13 oameni

De la începutul producției în serie, datată iunie 1941 şi până la oprirea ei în mai 1945 s-au realizat 19.200 avioane în diferite variante.

4. B. 29 *Superfortress*

Din luna iulie 1944 este folost şi în bombardarea României, acest nou superbombardier, un cvadrimotor puternic şi rapid, care a influențat pozitv moralul echipajelor ce efectuau misiuni aeriene asupra obiectivelor din țara noastră.

Greutate la decolare:	56.200 kg
Autonomie de zbor:	9.000 km
Plafon:	10.000 m
Viteză:	570 km/oră
Echipaj:	10-14 oameni

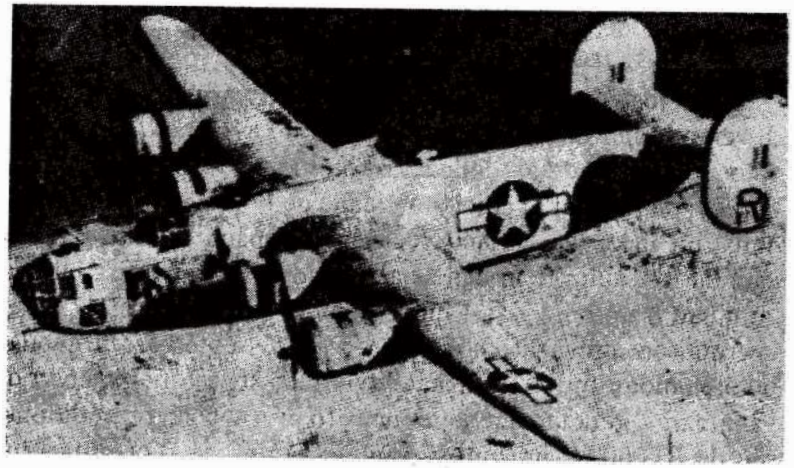

5. LOCKHEED P-38 *Lightning*

Echipat cu 2 **motoare**: Allison V-1.710 cu compresor de supraalimentare; acest aparat de vânătoare avea performanțe ce-l făceau ideal ca avion de însoțire; 676 km/oră la 7.500 m.

A fost un bimotor simplu, bifuselat, sensibil, care avea o mare autonomie de zbor, putând lua 1,5 t benzină în rezervoarele din aripi, care-i asigura o autonomie de zbor de 3.640 km. S-a construit în mai multe variante, fiind puternic armat; cel mai frecvent era prevăzut cu un tun şi 2 - 4 mitraliere grele.

A executat misiuni de vânătoare, de asalt şi bombardament uşor; putea lua la bord o cantitate de 1.450 kg bombe.

6. P. 51 *Mustang*

A fost construit în 117 zile şi a apărut în anul 1940, devenind unul dintre cele mai redutabile avioane de vânătoare folosite în cel de-al doilea război mondial. Era supranumit *câinele de pază* al aviației americane de bombardament. A fost construit în 23 de variante, cele mai răspândite fiind **C** şi **D**, care au fost utilizate în luptele aeriene din România. Era înarmat cu 4 sau 6 mitraliere şi 4 tunuri rapide. Elicea era cu 4 pale şi aparatul era prevăzut cu compresor cu 2 trepte care restabilea puterea motorului. Astfel, acest avion era superior aparatelor de vânătoare din dotarea aviației noastre prin viteză, prin plafonul său de 12.000 m, precum şi prin autonomia de zbor. Putea lua la bord 1.000 litri benzină, plus rezervoare suplimentare cu combustibil care le arunca după utilizare.

7. AVRO LANCASTAIRE

Bombardier strategic britanic cu 4 motoare, de construcție complet metalică, aripă mediană, cu o foarte puternică apărare în spate şi cu 2 direcții pe ampenaj.

Lucrat şi elaborat la uzinele Avro de către inginerul Chadwich la Chadderton în Anglia acest avion era derivat din bimotorul Avro Manchester de performanțe mai reduse. *Lancastaire*-ul a executat primul zbor pentru tipul de serie la 31 octombrie 1941 şi a fost utilizat în mare majoritate a misiunilor de zi şi de noapte de către Sir Arthur Harris, comandantul şi organizatorul lui *Strategie Air Command* pentru distrugerea oraşului Dresda, a principalelor oraşe europene, a digurilor de pe Rin şi de pe alte fluvii, a regiunii petrolifere Ploieşti şi a scufundării cuirasatului german *Tirpitz* cu ajutorul unor bombe de 10 tone.

În ansamblu, în toată desfăşurarea celui de-al doilea război mondial, acest tip de bombardier a lansat 618.350 t bombe asupra obiectivelor din zonele de luptă.

A fost fabricat în 24 versiuni.

Caracteristicile lui Avro Lancastaire MK 1:

Motoare: 4 x Rolls Royce Merlin cu putere de la 1.200 CP la 1.640 CP

Anvergura:	31,09 m
Lungimea:	21,18 m
Înălțimea:	6,25 m
Suprafața portantă:	120,49 m^2
Plafon maxim de serviciu:	5.790 m
Viteza maximă la 4.570 m.:	442 km/h
Greutate:	16.783 kg
Greutate la decolare:	30.845 kg
Greutate maximă bombe:	9.976 kg

Armament: 9 mitraliere calibru 7,7 mm plus 4 mitraliere în turela din spate.

Echipaje: 7 oameni

8. VICKERS WELLINGTON

Bimotor, monoplan cu aripă mediană, utilizat ca avion de bombardament mediu de aviația engleză, în timpul celui de-al doilea război mondial, în special pentru misiuni de noapte, cu ocazia raidurilor asupra regiunii petrolifere din România.

Prototipul a zburat pentru prima dată la 15 iunie 1936 sub denumirea *Vickers Typ 271 Wellington* prevăzut atunci cu motoare Bristol Pegasus X de 915 CP.

Ulterior a fost executat în 29 de tipuri ce au fost fabricate în serie într-un total de 11.461 exemplare.

În afară de acestea, au mai fost executate 11 versiuni experimentale, care însă nu au fost utilizate. Diferența dintre ele a constat în variația echipamentelor interioare, a performanțelor armamentelor şi a motoarelor.

Tipul 417 Wellington B MK III prevăzut cu motoare Bristol Hercules XI de câte 1.500 CP a fost tipul fabricat într-o serie de 1.517 exemplare şi probabil, a fost cel utilizat în misiunile de noapte din România.

Caracteristici:

Anvergura:	26,26 m
Lungimea:	18,54 m
Înălțimea:	5,31 m
Suprafața portantă:	78,04 m^2
Raza de acțiune:	2.478 km
Plafon maxim:	5.790 m
Viteza maximă la 3.810 m:	410 km/h
Greutate:	8417 kg
Greutate la decolare:	13.381 kg
Încărcătură max. bombe:	2041 kg

Armanent: 8 mitraliere calibru 7,7 mm din care 4 în turela din spatele avionului.

Echipaj 6 oameni.

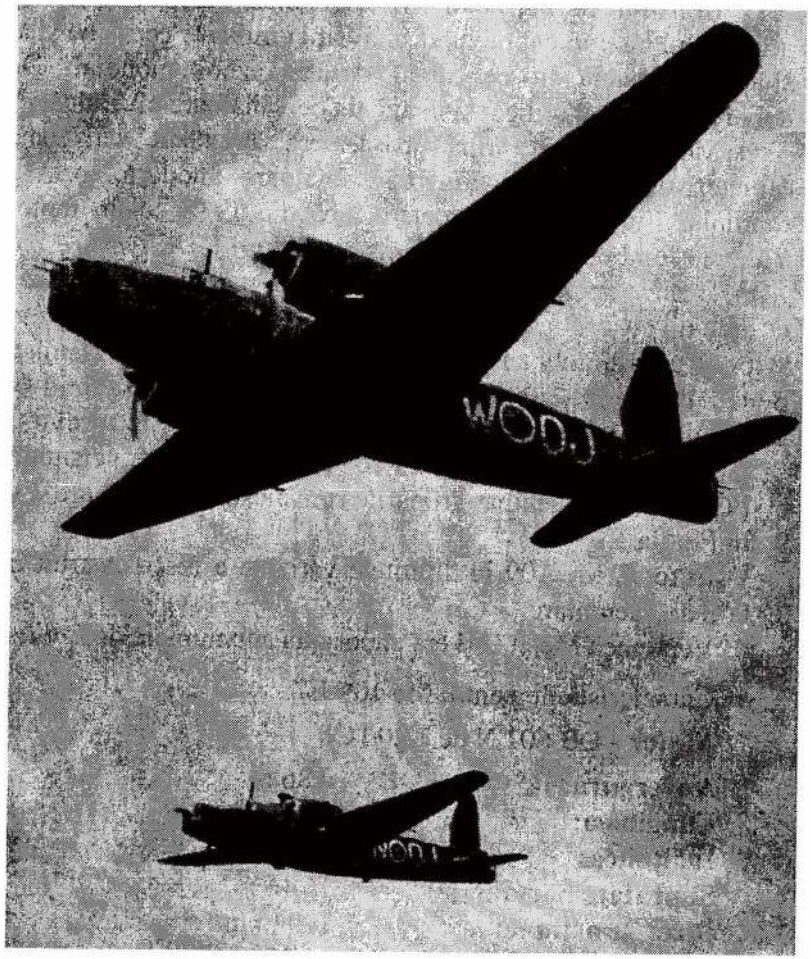

PRINCIPALELE APARATE DE VÂNĂTOARE DIN DOTAREA AVIAȚIEI ROMÂNE

1. MESSERSCHMITT Bf 109

Construit de ing. Willy Messerchmitt, acest avion a fost principalul instrument de luptă al aviației militare germane şi al aliaților acesteia în cel de-al doilea război mondial. De remarcat că a fost utilizat şi în aviația de vânătoare elvețiană.

Monoplan cu aripă joasă, era prevăzut cu toate caracteristicile unui avion de vânătoare modern, primul exemplar fiind dat în exploatare încă din 1935 cu un motor Yunkers Jumbo 210 A de performanțe reduse.

Utilizat apoi în mod experimental pe scară largă cu ocazia războiului civil din Spania, în cadrul fostei *Legiuni Condor*, avionul a fost îmbunătățit prin adoptarea motorului Daimler Benz DB 601 de 1.200 CP, sub denumirea de Messerschmitt Bf 190 E utilizat şi de aviația română în prima parte a războiului.

Ulterior, au apărut încă 25 de versiuni, din care, versiunile F şi G-2, G-6, au echipat grupurile româneşti de vânătoare 7 şi 9 din Flotila 1.

În total, Me 109 în diferitele variante a fost construit în 30.000 de exemplare.

Versiunea Me 109-E era cunoscută sub numele de *Emil*.

Caracteristicile pentru Me 109-E7:

Motor:- DB 601 N de 1.200 CP

Anvergura:	9,86 m
Lungimea:	8,74 m
Înălțimea:	3,40 m
Suprafața portantă:	16,16 m^2
Raza de acțiune:	1094 km
Plafon maxim:	11.125 km
Viteza maximă la 3.800 m:	578 km/h
Greutate:	2014 kg
Greutate la decolare:	-
Cu echipament de luptă:	2767 kg

Armament: tun central de 20 mm şi 4 mitraliere de 7,9 mm în aripi şi în fuselaj (unele aveau în loc de 4 mitraliere 2 tunuri de 20 mm).

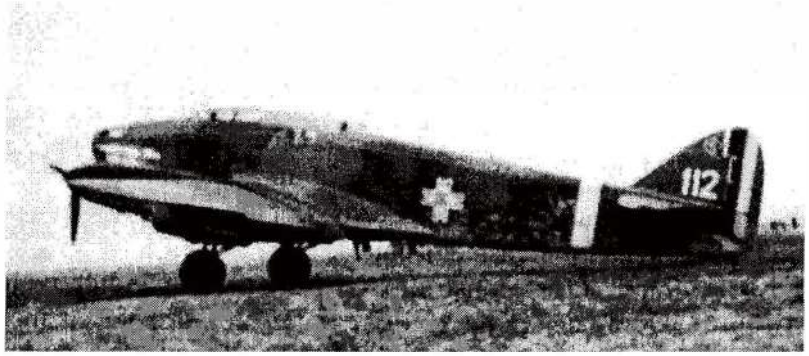

2. MESSERSCHMITT Bf-110

Avion bimotor de vânătoare cu 2 direcții - echipaj de 2 persoane: pilot şi radiotelegrafist.

Inițial a fost utilizat la vânătoare de zi, însă din cauza inferiorității în performanțe față de avioanele englezeşti Hawker Hurricane şi Supermarine Spitfire, în final a fost utilizat ca avion de bază pentru vânătoarea de noapte de către germani şi români.

În acest scop a fost dotat cu echipament electronic interior pentru zbor nocturn radioghidat, format din stație emisie recepție TFF şi goniofonie directă, cu locator Lorenz (QGN) şi locator radar cu antenă Lichtenstein frontală.

Avionul a fost construit în 8 variante, cu indicativele Bf 110 – A, B, C, D, E, F, G şi H fiecare variantă cu încă diferite subvariante. În unitățile de vânătoare de noapte româneşti au fost utilizate tipurile F şi G.

Denumirea curentă a acestui bimotor de vânătoare utilizat de germani în epoca războiului a fost de Me Bf 110 Zerstőrer [*distrugătorul*].

Caracteristici:

Motoare: Daimler Benz DB 601–B1 de 1.475 CP

Viteza maximă la 6980 m:	550 km/h
Plafon maxim:	8.000 m
Rază de acțiune cu rezervoare suplimentare:	2.100 km
Greutate:	5.090 kg
Capacitate maximă la decolare:	9.890 kg
Dimensiuni:	
Anvergura:	16,25 m
Lungimea:	13,05 m
Înălțime max:	4,18 m
Suprafața portantă:	39,40 m^2

Armament: 4 tunuri calibru 20 mm în fuselaj.

4 mitraliere în aripi (2x2)
1 mitralieră calibru 7,63 pentru spate.
Total exemplare fabricate în diverse tipuri: 6.050.

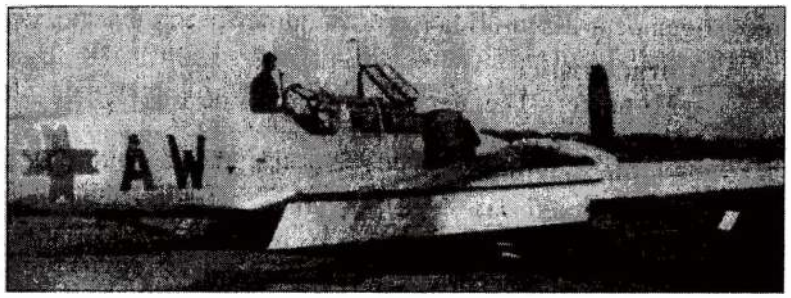

3. MESSERSCHMITT-109 G

A intrat în dotare la sfârşitul anului 1943, când a fost fabricat în licenţă şi de Uzinele IAR din Braşov. A fost unul dintre cele mai reuşite aparate de vânătoare din perioada 1941 - 1945, având o construcţie metalică, carlingă etanşă şi instalaţie de oxigen pentru zboruri la mare altitudine.

Caracteristici:

Motoare: Daimler Benz 605 – A1 de 1.475 CP
Raza de acţiune: 800 km
Plafon maxim: 11.800 m
Viteză maximă: 615 km/h
Armament: 1 tun de calibru 20 mm cu tragere prin axul elicei:
2 mitraliere de 13,2 mm amplasate în capota motorului.

Foştii piloţii de vânătoare din aviaţia română care au zburat pe Messerschmitt 109 G îl descriu astfel: *Când intram în carlinga G-ului, parcă trăgeam o mănuşă bine aleasă... Totul se potrivea. Totul era la locul său. O impresie de confort (chiar pentru toate taliile) şi de siguranţă. Totul bine gândit şi la îndemână... O siluetă fină, cu aripa prinsă în două buloane doar, se putea schimba în câteva minute!... Armament de excepţie, radio şi oxigen, blindaj şi vizibilitate excelentă. Ne-au învins Mustang-ul şi Lightning-ul ca număr şi poate concepţie de întrebuinţare*!

4. IAR–80

Aparat conceput, proiectat şi construit la Braşov în perioada anilor 1938 - 1939, ca avion de vânătoare. Datorită performanţelor de zbor şi în special a vitezei (510 km/h), IAR–80 se situa la data apariţiei printre cele mai reuşite aparate de vânătoare din lume. Astfel, în anul 1939 numai trei avioane de vânătoare îi erau superioare ca viteză: Curtiss P 37 (SUA) - 550 km/h. Messerschmitt–109 (Germania) – 520 km/h şi Hurricane (Anglia) – 520 km/h.

IAR–80 avea o construcţie integral metalică, cu o linie aeronautică reuşită, având o manevrabilitate deosebită, înzestrat cu tren de aterizare escamotabil, elice cu pas variabil, prevăzută cu trei pale, flapsuri comandate hidraulic şi post de pilotaj cu instalaţie de oxigen pentru zboruri de mare altitudine.

Caracteristici:

Motor: 1.050 CP
Greutate: 2.360 kg
Viteză maximă la 4500m: 510km/h
Plafon maxim: 10.500 m
Timpul de urcare la 4.500: 5 min 40 secunde
Razǎ de acţiune: 940 km
Armament: 4 mitraliere calibru 13, 2 mm.
Armament: variante: la tipul IAR-80 erau fie 4 - 6 mitraliere Browning FN calibru 7,92 mm, fie 4 mitraliere Browning FN calibru 7,92 mm + 2 mitraliere Browning FN calibru 13,2 mm, la tipul IAR–81 erau fie 6 mitraliere, fie 4 mitraliere Browning + 2 tunuri Mauser (sau Ikaria) calibru 20 mm.

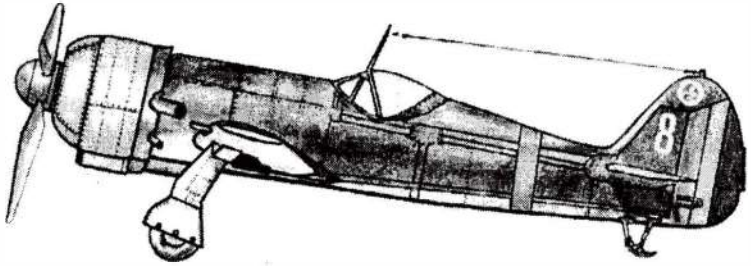

Varianta IAR–81 – pentru bombardament în picaj şi vânătoare la distanţe mari.

Echipaj, încărcătură - pilot (+elev la tipul D.C)

Bombe la varianta IAR-81.

Acest aparat a constituit mândria industriei aeronautice româneşti.

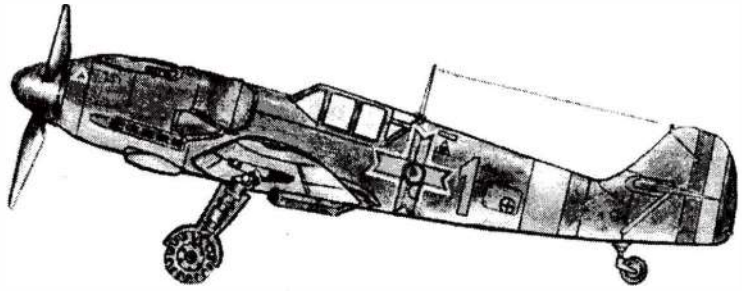

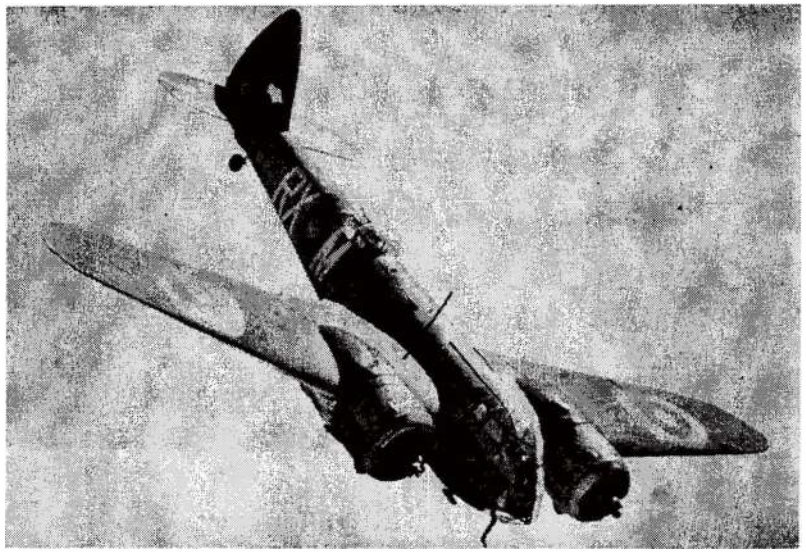

BLENHEIM
Avion britanic de bombardament, bimotor.
Utilizat mai ales în acţiuni aero-navale

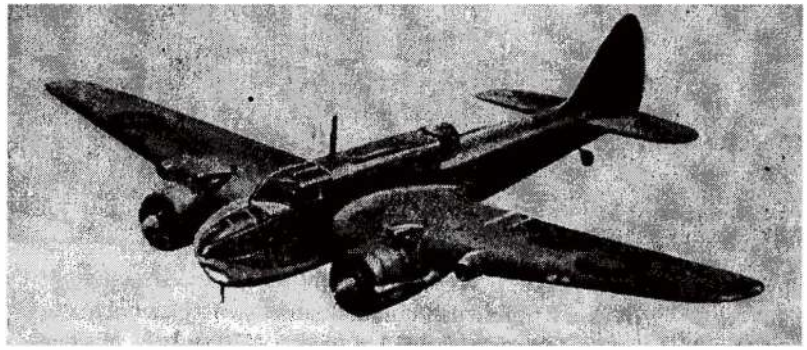

BEAUFORT
Avion de bombardament britanic, bimotor.
A fost intens folosit în acţiuni de bombardament în Europa de Vest

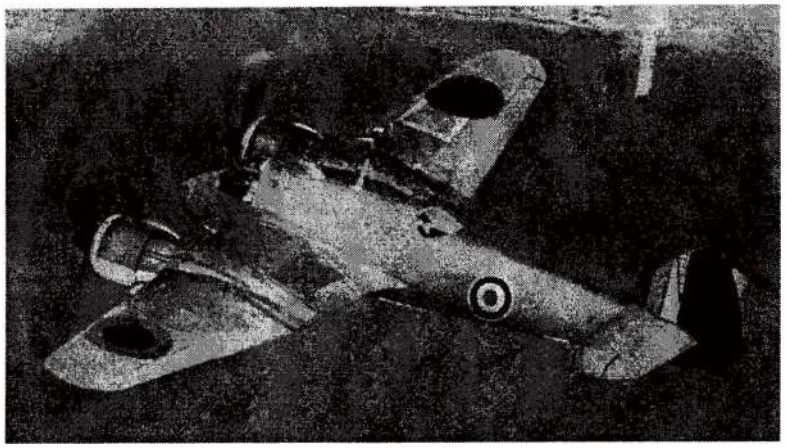

BEAUFIGHTER
Bombardier britanic de tip uşor

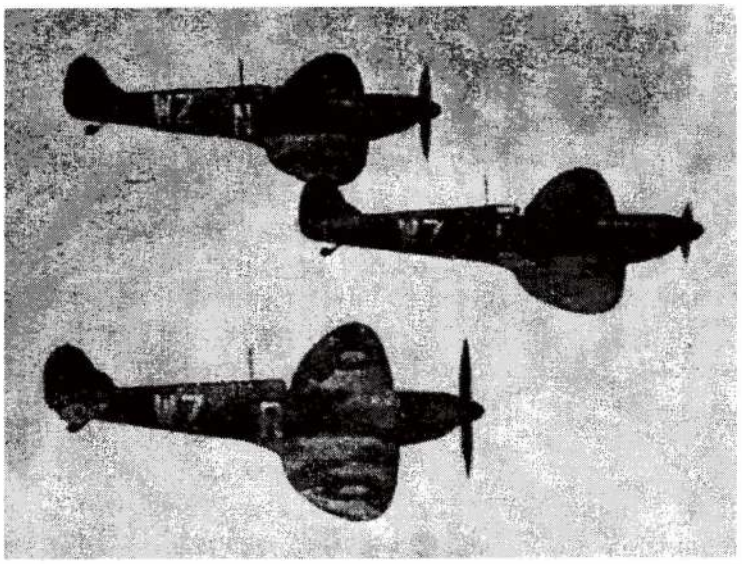

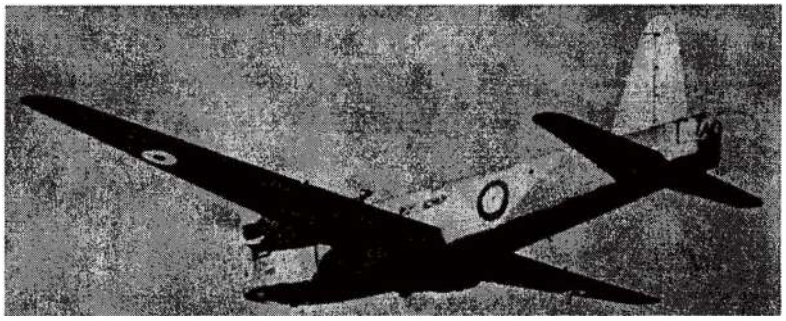

WELLINGTON
Avion britanic de bombardament strategic;
rază de acţiune 2.500 km, viteză 410 km/h;
armament: 2041 kg bombe, 8 mitraliere calibru 7,7mm;
echipaj: 6 oameni

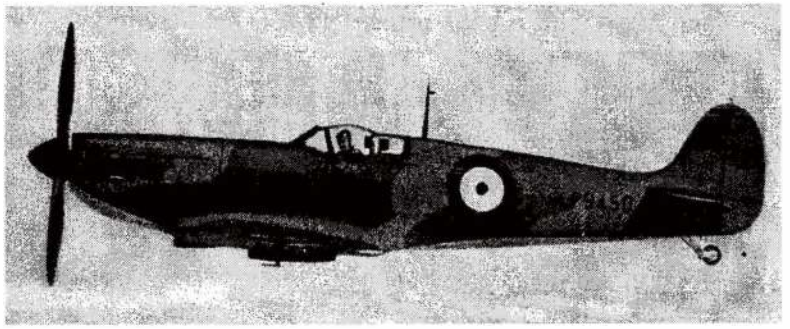

SPITFIRE
Avion de vânătoare britanic dotat cu motor Rolls Royce 60;
viteză 650 km/h; armament: 4 tunuri Hispano calibru 20mm şi
4 mitraliere Colt-Browning

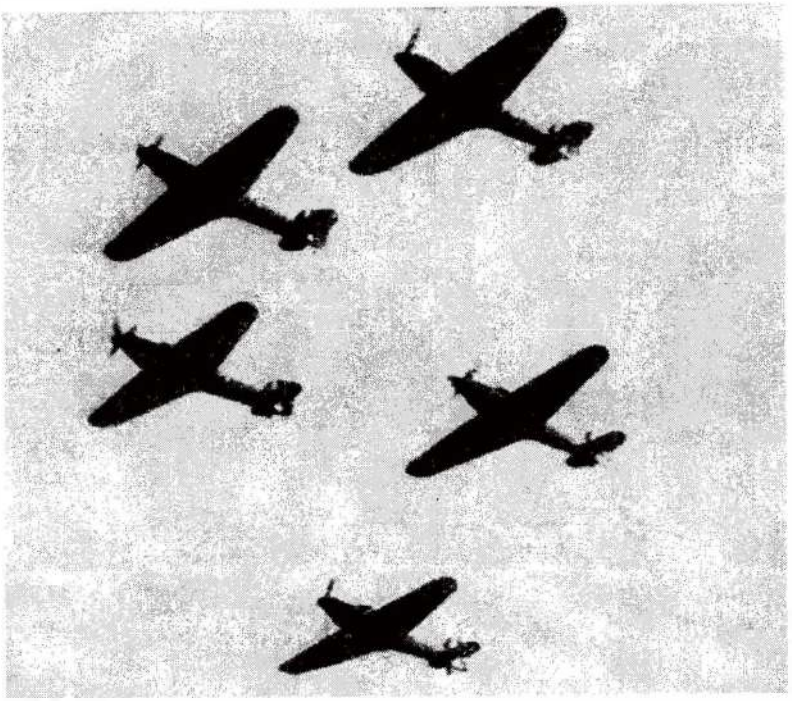

HURRICANE
Avion britanic de vânătoare utilizat şi ca avion de asalt
Viteză de zbor 520 km/h

DIFERITE FELURI DE BOMBE ÎNTREBUINŢATE DE AVIAŢIA AMERICANĂ

Forţele aeriene ale Statelor Unite şi ale Marii Britanii nu întrebuinţează bombe de aceeaşi construcţie. Bombele americane au ampenajele în formă de cheson, în timp ce ampenajele bombelor britanice sunt cilindrice.

Modul de construcţie american produce o împrăştiere mult mai mică, datorită faptului că bomba este împiedicată să se învârtească în jurul axei sale.

După întrebuinţarea lor, se pot deosebi următoarele tipuri de bombe americane:

1. **Bombe explozive.**

a) Bombe de întrebuinţare generală care conţin 50 – 55% din greutatea lor exploziv. Învelişul este din tuburi de oţel întinse fără noduri, cu capace întărite, sudate autogen.

Se întrebuinţează astfel:

- bombe de 45 kg pentru atacul clădirilor cu 1 sau 2 etaje şi alte obiective neprotejate.
- bombe de 113 kg pentru clădiri mai mari şi vase neînarmate.
- bombe de 227 kg pentru distrugerea podurilor, instalaţii feroviare, etc, şi pentru vase cu chiurasă slabă (blindaj uşor).
- bombe de 453 kg pentru distrugerea podurilor mari şi a instalaţiilor portuare.
- bombe de 960 kg pentru distrugerea barajelor precum şi a crucişătoarelor cuirasate şi a cuirasatelor propriu zise.

b) Bombe anti-blindaje, cu aproximativ 32% exploziv, în greutate de 220 kg şi 453 kg, utilizabile în cazuri în care puterea de pătrundere a bombelor de întrebuinţare generală este insuficientă.

c) Bombe anti-baraje neconţinând decât 5 - 12% explozive şi eşalonate în 6 greutăţi de la 272 kg la 725 kg.

d) Mine aeriene cu pereţi subţiri, conţinând 77 - 80% exploziv şi acţionând mai ales prin efectul lor de suflu.

Tipul cel mai greu al acestui fel de bombă (mină) cântăreşte 1.905 kg cu 1.525 kg exploziv.

Trebuie reținut faptul că efectul unor bombe atât de grele este de obicei supraestimat, deoarece două bombe de 900 kg cauzează mai multe pagube decât una singură de 1.800 kg.

e) Bombe submarine, cu 70 - 75% exploziv, cu pereți subțiri şi capsă hidrostatică, pregătită să explodeze în funcție de adâncime.

Aceste bombe acționează prin undele de şoc produse sub apă.

Se întebuințează în special contra submarinelor şi au greutățile de 148 şi 295 kg.

2. **Bombe cu schije**

Cu greutate variind între 10 – 500 kg.

Sunt formate dintr-un tub de oțel, conținând încărcătură explozivă, încolăcit într-o bară de fier pătrat, care în momentul exploziei se sparge în 1.000 –1500 schije, fiecare de o greutate mijlocie de 10 grame.

Pentru aruncarea lor de la înălțimi mijlocii, se întrebuințează capse cu lovire.

Pentru aruncarea de la înălțimi mici, se folosesc capse cu întârziere sau paraşute care încetinesc căderea, astfel încât aparatul care aruncă bombele să fie la adăpost de schijele lor.

Se pretinde că în anumite cazuri, bombe cu schije cu capse cu întârziere s-ar arunca în mod izolat sau în pachete, deasupra unor formațiuni compacte de avioane inamice.

3. **Bombe chimice**

Această denumire se referă mai ales la bombe de 45 kg cu un înveliş uşor, umplut, după nevoi, cu produse chimice diferite.

Există de exemplu încărcături de lichide incendiare, cu produse care fac ceață artificială sau degajează gaze iritante, etc.

Afară de acestea forțele aeriene americane întebuințează şi bombe cu baghete incendiare de aproximativ 1.800 kg alcătuite dintr-un înveliş de magnezium cu o încărcătură de termită.

4. **Bombe de exercițiu**

În greutate de 45 kg.

Sursă imagini:

- Fondul documentar al Muzeului Județean de Istorie şi Arheologie Prahova
- "Aeronautica română în cel de-al doilea război mondial", Editura "Modelism", Bucureşti 2003
- Muzeul Militar Național, "Armata română în al doilea război mondial", Editura "Meridiane", Bucureşti 1995
- Basino 4@netscape.net – fişier realizat de Bill Fili

ANEXA I

FIŞA INFORMATIVĂ ASUPRA ATACULUI AERIAN DIN ZIUA DE 12 IUNIE 1942

În ziua de 12 iunie 1942, cu începere de la **ora 3^{44}**, s-a produs pe teritoriul ţării, în spaţiul Dobrogei şi Munteniei, o invazie de avioane inamice, care au lansat bombe şi paraşutişti deasupra a diferite puncte.

ACA a intrat în acţiune în centrele sensibile şi anume: Constanţa, Sulina, Tulcea, Cernavodă, Feteşti, Buzău, Ploieşti şi Bucureşti.

Aviaţia de vânătoare a fost ridicată şi a intervenit în zonele Constanţa, Bucureşti, Ploieşti şi Mizil.

Ora 3^{44}: Constanţa, Sulina, Tulcea şi Chilia Nouă sunt în alarmă.

Ora 3^{52}: Se alarmează posturile de pândă din zonele: Buzău, Urziceni, Slobozia, Lehliu, Feteşti, Călăraşi precum şi grupul de vânătoare Pipera.

Ora 3,57: Se informează Comandamentul Militar al Capitalei despre o incursiune asupra Capitalei. Se informează Centrul de Informaţii Ploieşti.

Ora 4^{02}: Alarmă la Feteşti. ACA-ul trage asupra unui avion inamic care se îndreaptă spre Bucureşti.

Ora 4^{05}: Postul Dragalina comunică avion inamic direcţia Ploieşti foarte sus. Se alarmează regiunea petroliferă.

Ora 4^{07}: Se dă atenţie mărită bateriilor din dispozitivul Capitalei.

Ora 4^{10}: Chilia din nou în alarmă.

Ora 4^{10}: Medgidia comunică: un avion inamic lansează bombe şi se îndreaptă spre Bucureşti.

Ora 4^{14}: Pogoanele comunică: avion foarte sus direcţia Urziceni.

Ora 4^{12}: Brăila de la postul de pândă Viziru: un avion necunoscut cu direcţia Bucureşti.

Ora 4^{12}: Buzăul comunică: un avion necunoscut peste oraş.

Ora 4^{20}: Lehliu comunică: avion necunoscut foarte sus direcția Giurgiu.
Ora 4^{20}: Țăndărei comunică: s-ar fi lansat 7 paraşutişti pe teritoriul comunei Plantoneşti. S-a anunțat Legiunea de jandarmi pentru cercetări.
Ora 4^{20}: La Constanța s-au lansat: 2 bombe între Abator şi Docuri şi 8 bombe la 15 km SE de Abatorul de export. Bombele au căzut în mare.
Ora 4^{30}: Țăndărei: mai multe avioane foarte sus cu direcția Slobozia.
Ora 4^{30}: Postul de pândă Spiru Haret comunică două avioane cu direcția Buzău.
Ora 4^{30}: Postul de pândă Amara comunică un avion cu patru motoare cu direcția Ploieşti.
Ora 4^{28}: Urziceni: avion cu patru motoare direcția Bucureşti.
Ora 4^{32}: Cioflinceni: avion inamic direcția Ploieşti.
Ora 4^{33}: Cioflinceni: avion inamic lansează 5 bombe explozive în pădurea UCB.
Ora 4^{35}: Postul de pândă Ştefan Vodă comunică: avion foarte sus direcția Lehliu.
Ora 4^{35}: Feteşti anunță: avion necunoscut foarte sus cu direcția Bucureşti.
Ora 4^{35}: Pogoanele: un avion cu patru motoare foarte sus în direcția Ploieşti.
Ora 4^{40}: Făcăeni comunică: un avion direcția Țăndărei.
Ora 4^{42}: Sălcioara: avion direcția Bucureşti.
Ora 4^{43}: Slobozia: avion patru motoare direcția Bucureşti.
Ora 4^{43}: Alarmă la Ploieşti.
Ora 4^{44}: 3 avioane inamice, bombardament deasupra Ploieştiului. ACA-ul intervine. Avioanele lansează 6 bombe explozive. Efecte: 3 case dărâmate, 3 morți, 3 răniți. Au fost lansate, de asemenea, 6 bombe explozive la Berceni lângă Fabrica de hârtie Teleajen. Nici victime, nici pagube. La Teişani în regiunea Vălenii de Munte au fost lansate, de asemenea, 6 bombe explozive.
Efecte: o casă dărâmată şi o femeie rănită.

Ora 4^{48}: Lehliu: un avion inamic cu patru motoare face viraj deasupra postului.
Ora 4^{45}: Călăraşi comunică: avion cu patru motoare direcția Bucureşti.
Ora 4^{50}: Postul de pândă Movilița comunică: un avion cu patru motoare direcția Sulina.
Ora 4^{50}: Ghergani: avion foarte sus face viraj.
Ora 4^{53}: Urziceni: avion inamic direcția Sud.
Ora 4^{55}: Slobozia: avion bombardament direcția Nord.
Ora 4^{55}: Ştefan Vodă dă un avion foarte sus urcând spre Nord.
Ora 4^{55}: Perişul comunică virajele unui avion inamic.
Ora 4^{55}: Ghergani: dă un avion inamic făcând viraje deasupra postului.
Ora 4^{55}: Un avion cu patru motoare deasupra Ploieştiului.
Ora 4^{20}: Alarmă la Bucureşti.
Ora 5^{00}: Pogoanele: avion inamic cu patru motoare direcția Constanța.
Ora 5^{00}: Sălcioara: anunță avion inamic cu direcția Constanța.
Ora 5^{00}: Dragalina: avion inamic direcția Dunăre (pleacă).
Ora 5^{00}: Se comunică că la Sud de Ploieşti s-ar fi lansat paraşutişti.
Ora 5^{00}: Avion inamic spre Buzău.
Ora 5^{00}: Pogoanele; avion inamic face viraj pe deasupra postului.
Ora 5^{02}: Ştefan Vodă: avion necunoscut spre Slobozia.
Ora 5^{04}: Ştefan Vodă: două avioane inamice direcția Constanța.
Ora 5^{16}: Avion inamic face viraj peste Feteşti.
Ora 5^{00}-5^{10}: 2 avioane de bombardament deasupra Ploieştiului.
Ora 5^{14}-5^{30}: 1 avion de bombardament deasupra Prundu şi Comana face viraj şi lansează bombe. Nici victime, nici pagube.
Ora 5^{16}: Gruiu: avion la Nord cu direcția Bucureşti.
Ora 5^{20}: Est de Nucet: un avion inamic cu direcția Bucureşti.
Ora 5^{20}: Urziceni: un avion foarte sus.
Ora 5^{20}: Buzău: un avion sovietic lansează 5 bombe lângă Gara Buzău, direcția Monteoru, distrugând calea ferată pe circa 1.50 m.
Efecte: a fost distrus un canton CF, 2 morți şi 6 răniți.
Ora 5^{21}: Slobozia: avion cu patru motoare spre Dunăre.

Ora 5^{21}: Slobozia: avion inamic face viraj deasupra postului.
Ora 5^{24}: Slobozia: avion cu 4 motoare cu direcția Dunăre.
Ora 5^{24}: Titu: avion cu patru motoare cu direcția București.
Ora 5^{26}: Potlogi: un avion foarte sus spre București.
Ora 5^{25}: Avion cu patru motoare direcția Ploiești-Vest Ploiești.
Ora 5^{28}: Avion cu patru motoare direcția Dunăre.
Ora 5^{30}: Ploiești: avion cu patru motoare face viraje direcția Sud.
Ora 5^{35}: Sălcioara: un avion sus direcția Dunăre.
Ora 5^{40}: Cioflinceni: avion spre Dunăre.
Ora 5^{40}: Râmnicu Sărat: un avion inamic a lansat 6 bombe: 3 pe barăcile Misiunii germane, 1 în curtea locuitorului Rece și 2 bombe în curtea unei mori, distrugându-i intrarea. Efecte: 1 mort.
Ora 5^{45}: Postul Gruiu: un avion necunoscut direcția Lehliu.
Ora 5^{50}: Țăndărei: un avion inamic spre Dunăre.
Ora 5^{52}: Cioflinceni: un avion cu direcția București.
Ora 5^{57}: Stelnica: un avion inamic cu direcția spre mare.
Ora 5^{58}: Lehliu: un avion sovietic cu direcția spre Dunăre.
Ora 6^{00}: Feteşti: un avion sovietic direcția spre NE.
Ora 6^{02}: Se ridică alarma la Ploiești.
Ora 6^{09}: Se ridică alarma la București.

În rezumat:

Au fost identificate 7 - 9 avioane inamice care au pătruns pe teritoriul țării pe direcția [...].

- **Constanța:** 11 bombe, n-au fost pagube, nici victime.
- **Medgidia:** mai multe bombe.
- **Țăndărei:** Mai multe bombe și probabil paraşutişti.
- **Dragalina:** cinci bombe.
- **Colibaşi:** o bombă.
- **Bolintinu din Deal:** o bombă.
- **Văreşti (Plasa Vidra):** şase bombe.
- **Berceni** (lângă Teleajen) Prahova**:** şase bombe.
- **Ploieşti:** cinci bombe, trei case dărâmate, trei morți și trei răniți.
- **Teişani:** (regiunea Vălenii de Munte): şase bombe, o casă dărâmată, o femeie rănită.

- **Buzău:** cinci bombe pe calea ferată spre Gara Monteoru, un canton distrus, doi răniți grav, trei răniți ușor.
- **Pogoanele**: bombe, o clădire avariată, o baracă germană distrusă, un om mort.
- **Cioflinceni**: cinci bombe.

Serviciul de pândă al teritoriului a funcționat în foarte bune condițiuni, dând la timp și în mod complet mesagii.

Aparatul Freya german a funcționat numai după darea alarmei, adică la ora 4^{22}.

Aviația de vânătoare a intervenit la timp.

Au fost doborâte 2 avioane Halifax: unul de lt. german Pelz în zona Brăila și unul de aviatorul român adjutant Pascu în zona Mizil - Urziceni; al treilea a fost urmărit până la Sulina.

Artileria antiaeriană a intervenit la Constanța, Sulina, Tulcea, Cernavodă, Feteşti, Buzău, Ploieşti și București.

Artileria antiaeriană din dispozitivul Capitalei a tras:

- materialul greu: 78 lovituri (6 baterii);
- materialul automat: 57 lovituri (2 baterii);

La primele lovituri ale artileriei antiaeriene, avionul inamic care intenționa să pătrundă deasupra Capitalei s-a întors și s-a îndepărtat zburând în zig-zag; al doilea avion, de asemenea, s-a înapoiat.

CONCLUZII:

Atacul de avioane inamice dezlănțuit asupra teritoriului țării în dimineața zilei de 12 iunie 1942 s-a întins pe un spațiu foarte mare, având o amploare necunoscută până în prezent.

Avioanele au fost cu patru motoare și probabil toate de tip englezesc.

Deasupra orașului Ploieşti au zburat trei avioane *Halifax*. Două din aceste avioane au fost doborâte.

Se pare că atacurile declanşate de aviația inamică asupra teritoriului țării, fac parte dintr-un plan de acțiune mai mare și au avut ca scop principal o recunoaştere pentru a putea pune în acțiune întreaga apărare a teritoriului țării.

Sursa: Arhiva Ministerului Apărării Naționale, dosar 10/1942, Brigada a 3-a ACA, filele 160-164.

ANEXA II

JURNAL DE OPERAȚII
(1 martie până la 31 decembrie 1942)

În zorii zilei de 12 iulie 1942 aviația inamică a executat un atac asupra zonei petrolifere Ploiești. Atacul s-a produs astfel:

La ora 4^{21}, Centrul de Informație Ploiești, anunțat de Centrul de Informație Pipera, a comunicat: un avion necunoscut în regiunea Hârșova.

Comandantul AA german a dat alarma la baterii.

La ora 4^{28}, Centrul de Informație anunță:

- Avion necunoscut cu patru motoare la NV Urziceni se îndreaptă spre Vest;
- La ora 4^{40} s-a ordonat declanșarea tragerilor;
- La ora 4^{43} s-a dat alarmă în orașul Ploiești.

Deasupra orașului s-au observat 2 avioane inamice la interval de 15 minute;

- Primul la altitudinea de 4.000 m;
- Al doilea la altitudinea de 2.000 m;
- Aviația de vânătoare a intervenit din primul moment.

Rezultatul incursiunii

- Asupra orașului Ploiești, în partea de Sud, s-au aruncat 5 bombe; rezultat:
- 2 case distruse;
- 3 morți și 3 răniți.
- La Berceni s-au aruncat 6 bombe, rezultatul nul;
- La Teișani s-au aruncat 6 bombe, rezultat:
- o casă distrusă;
- o femeie rănită.

Trageri executate

Din dispozitivul Ploiești au tras 16 baterii grele și 9 baterii ușoare care au consumat:

- 1.214 lovituri de 8,8 cm;
- 3.431 lovituri de 20 mm.

De asemenea, a executat trageri și Divizionul 1 mobil de sub comanda maiorului Dragodănescu cu două baterii Vickers și una Rheinmetall, consumând:

- 21 lovituri de 75 mm Vickers;
- 70 lovituri de 37 mm Rheinmetall.

Comandantul escadrilei de vânătoare Mizil informează:

...Ar fi vorba de 3 bombardiere cu 4 motoare de tip Halifax, din care unul a fost doborât de un locot. aviator german în regiunea orașului Brăila și un altul doborât de un adjutant român în regiunea Mizil - Urziceni.

Este de remarcat că la acest atac aerian au acționat pentru prima oară și bateriile românești din Dispozitiv, umăr la umăr cu camarazii germani...

Sursa: Muzeul Militar Național. Extras din dosarul: Dări de seamă fila 8-9 (cota 794/02).

ANEXA III

JURNALUL DE OPERAŢII
AL
BRIGĂZII 5 AA
(1 aprilie până la 31 iulie 1943)

16 iunie 1943

În ziua de 16 iunie 1943, vine în Ploieşti comanda Diviziei a 5-a AA germană, care ia în primire Comanda operativă a zonei petrolifere. Postul de Comandă al Diviziei este fixat la Ploieşti pe str. Regina Maria 75. Divizia este comandată de colonelul Guderman (Kuderna). Toate unităţile române de AA din zona petroliferă intră începând de la această dată în comanda operativă a Diviziei a 5-a AA germană...

Sursa: Muzeul Militar Naţional. Extras din dosarul: Dări de seamă Livretul I fila 8-9 (cota 794/A2).

ANEXA IV
SCRISOAREA PRIZONIERILOR RUŞI

CONDUCĂTORULUI STATULUI ROMÂN, DOMNULUI MAREŞAL ION ANTONESCU

De ziua Dvs. Onomastică, noi, prizonierii de război, ne adresăm cu toată atenţia către Dvs. - cel mai Viteaz - ocrotitorul Credinţei şi Dreptăţii. Vă felicităm, Domnule Mareşal, de ziua îngerului Dvs, dorindu-vă realizarea tuturor dorinţelor şi mai ales falnică şi grabnică victorie a popoarelor creştine contra iudeo-bolşevismului.

Din partea tuturor prizonierilor, Vă exprimăm Dvs, Domnule Mareşal, şi Guvernului Român cele mai adânci mulţumiri pentru grija ce o aveţi pentru noi, prizonierii, şi pentru cele mai bune condiţiuni de viaţă ce la trăim în Buna Românie.

Aici în România am văzut adevărata viaţă frăţească pe care o respiră întregul Popor Român.

Fraţii Români trebuie să ne creadă pe noi, patrioţii ruşi, care afirmăm că bolşevismul aduce cu el numai minciună, iobăgie şi robie nesfârşită.

Dorim ca întregul Popor Român, fericit de libertatea sa, să strângă rândurile în jurul Conducătorului Său, să ia în mână sa sabia sfântă pentru a zdrobi zmeul neobişnuit – iudeo-bolşevismul, care îşi întinde colţii săi – şi a-l lichida pe vecie. Sub ocrotirea înţeleaptă [a] Dvs. Conducere, Domnule Mareşal, mulţi dintre noi, prizonierii care am gustat fericirea din „raiul" lui Stalin, suntem gata oricând a intra în rândurile luptătorilor creştini, spre a lupta pentru credinţa, onoarea şi libertatea popoarelor creştine.

Vă dorim, Domnule Mareşal, să trăiţi mulţi şi fericiţi ani.

Dorim din toată inima grabnică şi falnică victorie.

Din partea tuturor prizonierilor plini de recunoştinţă:

[urmează 22 de semnături]

Din partea tuturor prizonierilor care s-au înscris în armata voluntară.

[aceleaşi 22 de semnături]

Sursa: Gheorghe Buzatu – *Din "raiul lui Stalin în buna Românie.* În *Document*, Buletinul Arhivelor Militare Române, an I, nr. 4/1998, p. 37-38

ANEXA V

JURNALUL DE OPERAȚII
AL
BRIGĂZII a 5-a AA
(august 1943)

1 august 1943

În ziua de 1 august 1943, avioane americane cu câte 4 motoare au atacat centrul sensibil Ploieşti - Câmpina.

1) Cum s-a produs atacul: În ziua de 1 august 1943, la orele 13^{15}, postul de pândă Sofia a anunțat că o formație de circa 40 avioane inamice se îndreaptă spre România. Regimentul 180 german a ordonat imediat: *Atenție mărită*. La orele 13^{21} s-a dat alarma la baterii şi pentru oraş. La orele 13^{49} primul val de avioane şi-a făcut apariția deasupra oraşului. Artileria AA grea şi uşoară a deschis imediat focul asupra lor.

Inamicul a atacat regiunea petroliferă în trei valuri de circa 30 - 40 avioane. În general, la fiecare val avioanele au atacat pe grupe de câte 10 - 12 avioane, zburând în formații foarte strânse şi la o altitudine sub 100 m.

Din informațiile primite, numărul avioanelor atacante se ridică la 120. Toate avioanele erau de tipul *Liberator Consolidated*, cu echipajele americane compuse din câte 10 oameni.

Atacul a fost efectuat la altitudine foarte joasă (sub 100 m). Din această cauză, Artileria AA a fost stânjenită în trageri.

2) Itinerariul urmat: Din declarațiile echipajelor, care s-au salvat cu paraşutele, precum şi din hărțile găsite în avioanele doborâte, inamicul a venit din Africa de Nord şi anume de la Bengazi. A traversat Mediterana, Adriatica, a trecut peste teritoriul iugoslav şi bulgar pe deasupra Sofiei, având ca punct

de adunare al formației oraşul Piteşti, urmând ca de acolo să atace zona petroliferă.

Cele trei valuri, care au atacat Ploieştiul, au venit din direcțiile: două din valuri dinspre Sud de Ploieşti, iar al treilea val de la Vest de Ploieşti.

3) Acțiunea artileriei AA:

În urma acțiunii artileriei AA grele şi uşoare, au fost doborâte sigur 31 avioane! Locul unde au căzut cele 31 avioane se poate vedea pe schița alăturată. Fiecare avion a fost identificat în parte de către ofițerii delegați de Regimentul 180 german şi Regimentul 7 AA.

4) Acțiunea baloanelor de protecție:

Din raportul comandantului Batalionului 3 baloane de protecție, reiese că un număr de 7 avioane inamice au fost doborâte prin atingerea cablului baloanelor. Din cercetările făcute nu s-au putut găsi decât 4 avioane, care prezentau în planuri tăietura de la sârma baloanelor.

5) Acțiunea cetei artificiale:

.....

6) Consumul de muniție:

.....

7) Pierderile suferite de Artileria AA:

.....

8) Pagube produse la rafinării:

.....

9) Diverse.

.....

Sursa: Muzeul Militar Național. Extras din dosarul: Dări de seamă.

ANEXA VI

JURNALUL DE OPERAȚII
AL
BRIGĂZII a 5-a AA
(august 1943)

DARE DE SEAMĂ
cuprinzând observațiuni și învățăminte din atacul aerian executat de inamic în ziua de 1 august 1943

I. Cum s-a executat atacul

Din cauza importanței covârșitoare pe care o prezintă regiunea petroliferă pentru continuarea războiului, inamicul a căutat prin atacul ce l-a executat să obțină cu orice preț distrugerea obiectivului. Putem spune că pentru inamic regiunea petroliferă este atât de importantă în vederea obținerii victoriei, încât ideea conducătoare a fost **distrugerea.** Aceasta este prima caracteristică a atacului.

O altă caracteristică o formează altitudinea foarte joasă la care s-a executat și anume sub 100 m. De aici putem trage două concluzii:

- ori inamicul a subestimat apărarea joasă a regiunii petrolifere;
- ori regiunea este atât de importantă, încât și-au sacrificat echipajele cu avioane, lansându-le la un atac de jos.

Avioanele au atacat centrul sensibil Ploiești în trei valuri fiecare de circa 40 avioane. Centrul sensibil Câmpina a fost atacat de un singur val, având circa 70 - 80 avioane.

Imediat ce au intrat în zona de acțiune a bateriilor, valurile inamice au fost luate sub foc. Din această cauză toate formațiile au fost împrăștiate, neajungând deasupra obiectivelor decât formații foarte slabe de circa 10-12 avioane.

.....

II. Care a fost reacțiunea Artileriei AA grele și ușoare

Deşi avioanele atacatoare au fost anunțate cu două ore înainte de către Sofia, totuși până în momentul când au ajuns deasupra Centrului sensibil Ploieşti nu s-a ştiut că este un atac la altitudine foarte joasă. Lucrul acesta a fost anunțat de către o baterie din dispozitiv.

Prin acest fel de atac, inamicul a căutat să obțină surprinderea. Artileria AA ușoară a intrat imediat în acțiune la apariția avioanelor. **Materialul a funcționat în condițiuni perfecte.** De asemenea, și muniția a funcționat normal.

.....

Deşi materialul greu nu este chemat a acționa împotriva unui inamic care atacă foarte jos, totuși ori de câte ori a fost posibil au acționat cu maximul de eficacitate și bateriile grele.

.....

În concluzie, putem spune că Artileria AA, atât cea grea, cât și cea ușoară, nu puteau face mai mult decât ceea ce au făcut, atât din punct de vedere al tragerilor, cât și din punct de vedere moral, dacă ținem seama că inamicul zburând foarte jos a atacat pozițiile bateriilor cu armele de bord și cu grenade.

III. Dacă a corespuns dispozitivul actual sau mai este nevoie de o remaniere

Mijloacele de AA (material greu, ușor și baloane) de care se dispune în prezent este astfel amplasat încât să-și poată îndeplini misiunea în cele mai bune condițiuni.

.....

IV. De cât material nou mai este nevoie.

.....

V. De cât material ușor mai este nevoie.

.....

VI. Procedee de tragere.

.....

VII. Cum a funcționat camuflajul prin ceața artificială.

.....

VIII. Dacă se pot executa trageri atunci când se camuflează cu ceață artificială.

.....

IX. Cum a corespuns materialul de 20 mm din punct de vedere al maleabilității și pătrunderii blindatelor.

.....

X. Cum a funcționat serviciul de pândă și alarmă.

.....

XI. Acțiunea aviației de vânătoare.

.....

XII. Lipsuri constatate și propuneri.

.....

Sursa: Muzeul Militar Național. Extras din dosarul: Dări de seamă.

ANEXA VII

MARELE STAT MAJOR
SECȚIA II-A
Biroul 1 Informații

DARE DE SEAMĂ
asupra
incursiunii aeriene inamice din ziua de
1 august 1943

I. În cursul zilei de 1 august 1943 o formațiune de circa 130 avioane americane de tipul *Consolidated Liberator B 24* cu patru motoare au bombardat regiunea petroliferă CÂMPINA și PLOIEȘTI, cu efect aplicat pe distileriile și rafinăriile de petrol.

1. Teritoriul survolat

OLTENIA de Sud și Nordul MUNTENIEI, între OLT și linia CISLĂU – MIZIL - URZICENI.

2. Execuția atacului

Avioanele au pătruns pe teritoriul național în mai multe valuri la interval de 20', cu începere de la ora 13^{08} pe deasupra localității BISTREȚ (pe Dunăre, 50 km Est Calafat) urmând ruta PIATRA OLT – SLATINA - GĂEȘTI, de unde:

- o parte s-au îndreptat spre PLOIEȘTI, iar
- alta s-a dirijat spre BUFTEA, de unde a urmat CF, spre PLOIEȘTI;

Atacul obiectivelor s-a executat la mică înălțime (100-150 m) în formațiune de 8 - 12 avioane, cu bombe de 250 - 500 kg, majoritatea cu diferite efecte întârzietoare.

Au fost afectate:

a). În regiunea petroliferă:

- PLOIEȘTI: Rafinăriile *Concordia, Orion, Astra Română și Vega*;

- **CÂMPINA:** Rafinăriile *Steaua Română, Atelierul central Astra, Uzina Electrică* şi *Concordia-Loreşti*;
- **BRAZI:** Rafinăria *Creditul Minier.*

b) În restul ţării au mai fost atacate localităţi fără a pricinui pagube importante.

În apropiere de BUCUREŞTI au fost aruncate bombe incendiare asupra filtrelor de apă de la ARCUDA (lângă Buftea) fără a produce stricăciuni.

Terminarea atacului a avut loc către orele 18^{30}.

3. Efectele bombardamentului

a) PLOIEŞTI:

- **Rafinăria *Astra Română*,** au fost lovite de bombe:
  - uzina electrică,
  - casa de cazane cu aburi,
  - instalaţia *Mc Kee,*
  - instalaţia *Cracking*,
  - atelierul mecanic,
  - patru rezervoare (Nr. 4, 8, 9 şi 400),
  - biroul de expediţie,
  - dormitorul lucrătorilor şi
  - cazarma gărzii militare.

Rafinăria nu mai poate funcţiona.

- **Rafinăria *Vega*,** are lovite:
  - bateriile 4 şi 5 distilare primară,
  - instalaţia de *Cracking*,
  - două rezervoare – incendiate,
  - parcul de rezervoare.

Nu poate funcţiona.

- **Rafinăria *Columbia*,** are lovite:
  - instalaţia *Cracking*,
  - instalaţia *Pipe-Stille*,
  - majoritatea rezervoarelor incendiate,
  - colonia rafinăriei.

Rafinăria nu mai poate funcţiona.

- **Rafinăria *Creditul Minelor* – Brazi**

Au fost complet distruse:
- instalaţia *Pipe-Stille*,
- instalaţia de stabilizare a gazolinei,
- uzina electrică,
- casa de cazane cu aburi,
- parcul de rezervoare de ţiţei, păcură şi motorină,
- cantina lucrătorilor şi
- căminul de ucenici.

Rafinăria nu mai poate fi pusă în funcţiune.

La **PLOIEŞTI** au rămas intacte rafinăriile:
- Unirea
- Standard
- Dacia Română
- Redevenţa
- Xenia

b) CÂMPINA

- **Rafinăria *Steaua Română*** are lovite:
  - instalaţia *Stratforth A şi B*,
  - instalaţia *Cracking*,
  - uzina electrică,
  - staţia şi rampa de încărcare,
  - atelierul mecanic.

Uzinele electrice CÂMPINA, GURA OCNIŢEI şi PLOIEŞTI nu au fost lovite.

c) MORENI

A fost mitraliată localitatea, dar nu au fost victime.

d) OCHIURI – GURA OCNIŢEI

Atelierele IRDP au fost incendiate.

A luat foc un batal de la sonda nr. 98/IRDP Ochiuri.

În această regiune, au fost lansate şi bombe incendiare care nu au produs pagube.

e) BUCŞANI

A fost incendiată staţia de desbenzinare a Societăţii *Steaua Română.*

S-a incendiat un rezervor de 80 vagoane de țiței al Societății *Unirea.*

Parcul de rezervoare de gazolină al Societății *Columbia* a fost incendiat.

f) În afară de instalațiile industriei petrolifere au mai fost produse următoarele pagube:

- Gara PLOIEȘTI SUD are ușoare stricăciuni,
- Între stația PLOIEȘTI SUD și TELEAJEN un avion inamic a căzut peste un tren de muniții german, care a făcut explozie,
- Gara PLOIEȘTI TRIAJ:
- pe liniile de garaj *Astra Română* a căzut o bombă de 500 kg, distrugând liniile 2 și 3;
- pe liniile 5 și 8, a căzut o bombă de 500 kg, incendiind un tren de benzină (cazane DRB);
- cazarma CFR PLOIEȘTI TRIAJ incendiată;
- În Uzina de creuzotat traverse CFR (PLOIEȘTI SUD) au căzut 2 avioane inamice, incendiind întreaga uzină;
- A fost spartă conducta de apă a Depoului și au fost avariate 3 locomotive, magazia atelierelor și atelierul depoului.
- În PLOIEȘTI a fost distrus și Penitenciarul, prin faptul că un avion inamic a căzut asupra lui.
- Un tren de muniții (10 vagoane) a fost lovit în plin pe linia de racordare PLOIEȘTI EST - PLOIEȘTI SUD.
- Două trenuri ale bateriei SS AA (Corlățești) au fost distruse, iar depozitul de muniții a sărit în aer (1.500 lovituri).

La înapoiere avioanele au bombardat calea ferată BUCUREȘTI - CRAIOVA, în apropierea gării STOLNICI, distrugându-se pe o porțiune de 300 m.

g) Pierderi:

- Avioane proprii pierdute:
  - 5 avioane de vânătoare germane Me 110.
  - 2 avioane de vânătoare românești Me 110.
- Victime:
  - **Morți:**

Militari – români: 12; germani: 3.
Civili: 80 (dintre care 61 la Penitenciarul Ploiești).

- **Răniți:**

Militari – români: 29; germani: 19.
Civili: circa 170 (dintre care 80 la Penitenciarul Ploiești).

II. Cum a funcționat apărarea AA

1) Apărarea pasivă

a) Personalul de pândă și alarmă al teritoriului a semnalat la timp apropierea, înălțimea și direcția avioanelor.

b) Lipsa totală a personalului tehnic pregătit pentru demontarea dispozitivelor de aprindere a bombelor funcționând cu întârziere, a contribuit la mărirea efectelor bombardamentului.

c) De asemenea, s-a constatat lipsa specialiștilor necesari strângerii plăcilor incendiare și a bastoanelor explozive.

d) Populația nu a executat în total măsurile de apărare pasivă, rămânând pe străzi și urmărind evoluția avioanelor.

e) Echipele de apărare pasivă – destinate înlăturării dărâmăturilor și scoaterii cadavrelor, întărite cu premilitari, au funcționat în general bine.

2) Apărarea antiaeriană activă

a) Artileria AA a intrat în funcțiune în totalitate, de la începutul atacului.

Au fost consumate:

- De bateriile românești:
  - 342 lovituri de 88 mm,
  - 4.434 lovituri de 20 mm.
- De bateriile germane:
  - 1.110 lovituri de 88 mm,
  - 13.256 lovituri de 20 mm,
  - 3.048 lovituri de carabină.

b) Aviația de vânătoare a acționat pe tot timpul atacului cu:

- 89 ieșiri/avioane germane;
- 59 ieșiri/avioane românești.

3) Pompierii

La rafinăriile incendiate din PLOIEŞTI au intervenit, conform planului, pompierii germani, plus o companie pompieri din BUCUREŞTI.

Pompierii români din PLOIEŞTI, au intervenit pentru stingerea incendiilor din oraş şi de la parcul de rezervoare *Steaua Română.*

Au strâns circa 200 bombe incendiare.

Mijloacele de stingere au fost insuficiente faţă de incendiile produse.

4) .....

5) Poliţia şi jandarmii

Au activat prin echipe de:

- arestarea suspecţilor şi evadaţilor;
- verificarea morţilor,
- paza avutului societăţilor şi gospodăriilor particulare.

S-a constatat că poliţia şi jandarmii nu ştiu cum să procedeze cu semnele de identitate ale prizonierilor sau morţilor.

La unii prizonieri, li s-au luat plăcile de identitate şi nu li s-au dat dovezi de obiectele personale ridicate.

6) Rezultatele obţinute

- Avioane inamice doborâte: 35 (în localităţile arătate în Anexa 3);
- Prizonieri: 110 (tabel Anexa 11), restul morţi sau neprinşi;
- Apărarea AA a împiedicat în parte îndeplinirea misiunii aviaţiei inamice.

III. Materialul documentar capturat şi informaţiile obţinute de la prizonierii interogaţi

A fost capturat materialul menţionat în tabelul Anexă 12.

- Din analiza documentelor capturate rezultă:

a) Din ordinul de operaţii al Grupului 389 bombardament:

- în ziua de 31 iulie 1943, Comandamentul Grupului de Bombardament Nr. 389, din Comandamentul 9 Bombardament

ORIENTUL APROPIAT, a ordonat bombardarea regiunii petrolifere de pe VALEA PRAHOVEI.

Au luat parte la raid 162 avioane, din 5 grupuri diferite şi anume:

Grupul 378 = 24 avioane;
Grupul . 93 = 33 avioane;
Grupul 98 = 40 avioane;
Grupul 44 = 35 avioane;
Grupul 389 = 30 avioane;
TOTAL = 162 avioane

Pregătirea plecării s-a făcut în ziua de 31 iulie a c.

În dimineaţa zilei de 1 august la orele 8^{30} (7^{30} ora românească) avioanele au decolat de pe aerodromurile din zona BENGHAZI (Tocra – Benina – Barca – Regina - Marcua), urmând itinerariul: Insula CORFU EST – lacul PRESPA-PIROT (100 km Nord-Vest de Sofia) – BISTREŢ - PIATRA OLT - GĂEŞTI – zona petroliferă (Schiţă Anexa 4).

Se menţionează în mod expres:

- Trăgătorii vor acţiona numai asupra amplasamentelor AA de pe sol.

Aveţi grijă să nu trageţi asupra rezervoarelor decât din ultimele avioane.

- Tăcere radiofonică absolută. Ţineţi transmiţătorul închis până ajungeţi la obiectiv.

Bombele primelor avioane din aceeaşi formaţie erau prevăzute cu focoase cu mare întârziere, iar cele ale avioanelor din coada formaţiunii aveau focoase cu întârziere mică (45 secunde).

b) Hărţi şi schiţe (Anexa 6, 7, 8)

- Harta PENINSULA BALCANICĂ, scara 1/1.000.000 pe care a fost trasat itinerariul de urmat.

Pe această hartă se racordează fotografii şi schiţe panoramice pe care sunt trecute amplasamentele AA şi indicaţiuni pentru evitarea lor.

- Schiţă de navigaţie care serveşte la orientare.

- Harta GRECIEI, BULGARIEI şi ROMÂNIEI de mărime 45 - 65 cm, imprimată pe mătase cauciucată.

c) Fotografii aeriene ale regiunii petrolifere care cuprind:
- Rafinăria *Astra Română*;
- Rafinăria *Orion*;
- Oraşul PLOIEŞTI;
- Valea PRAHOVEI cu zona petroliferă.

Toate aceste fotografii sunt întocmite de circa 10 ani.

d) Instrucţiuni referitoare la:
- Descrierea şi portul măştii de oxigen;
- Modul de declanşare a bombelor;
- Date tehnice de bombardament;
- Descrierea şi funcţionarea diferitelor tipuri de aparate radio;
- Cifru pentru transmiterea şi recepţia radio.

e) Tabele de bombardament tipărite cu caractere fluorescente.

f) Busolă minusculă şi ferăstrău îmbrăcate în cauciuc.

Busola împreună cu harta cauciucată servesc la orientare în caz de aterizare forţată, spre a ajunge într-o ţară neutră, iar ferăstrău pentru tăierea diferitelor obiecte de metal (probabil şi a gratiilor închisorii unde eventual ar fi fost încarceraţi).

g) Personalul echipajelor au mai avut asupra lor:
- 10 dolari americani;
- 500 lei româneşti;
- 1 monedă aur engleză;
- 30 piaştri egipteni şi
- 1 liră sterlină.

h) Asupra unor aviatori s-au mai găsit şi instrucţiuni scrise în care li se dau indicaţiuni despre poporul român precum şi sfaturi practice asupra procedeului de urmat în caz de aterizare.

Este **interesant de menţionat** că în acest îndreptar se fac caracterizări asupra caracterului poporului nostru şi a saşilor din ROMÂNIA, astfel:

Poporul român este de origine latină şi este descendent al vechilor Romani; limba lui este de origine latină, deci oricine ştie spaniola sau italiana îşi va da seama imediat că poate înţelege limba română.

Românii sunt cinstiţi, prietenoşi – în special ţăranii – buni şi ospitalieri cu străinii; urăsc pe Ruşi şi iubesc pe Francezi, Englezi şi Americani; ei urăsc de moarte pe Germani care le-au ocupat ţara în războiul trecut ca inamici şi i-au tratat cum numai Germanii pot trata o ţară cucerită.

În general ţăranii din Sud şi Estul munţilor, vorbesc numai româneşte; Nordul şi Vestul munţilor, mulţi cunosc germana, ungara şi sârba.

Nu este recomandat în situaţia aceasta să încercaţi să treceţi principalul şir al munţilor CARPAŢI, deoarece de ambele părţi ale frontierei există mari concentrări de trupe româneşti şi ungureşti; peste munţi sunt însă zeci de germani; aceşti saşi locuiesc în oraşe, sate şi la ferme în partea de Sud a munţilor.

Românii sunt un popor cu mare demnitate naţională.

2) Declaraţiile prizonierilor

Din declaraţiile unui număr de 76 prizonieri (32 ofiţeri şi 44 trupă) interogaţi până acum rezultă următoarele:

- Ordinul de operaţii al Grupului 389 care cuprinde date asupra organizării întregului raid, se confirmă în totul.

Au fost identificaţi prizonieri aparţinând celor 5 grupuri de bombardament specificate în acel ordin.

- Formaţiunile aeriene care au atacat teritoriul ROMÂNIEI fac parte din Comandamentul 9 Bombardament ORIENTUL APROPIAT (9 th Bomber Comand).

Misiunile primite anterior de aceleaşi unităţi, au fost:
- bombardarea CRETEI;
- bombardarea REGGOP DI CALABRIA;

- bombardarea strâmtorii MESSINA;
- bombardarea gării MESSINA;
- bombardarea aerodromului de la BARI;
- bombardarea ROMEI.

A 7-a misiune, considerată de participanți ca misiune de sacrificiu, a fost bombardarea zonei petrolifere românești.

- Aviatorii au primit ordin ca în cazul că vor găsi baloanele de protecție ridicate, să treacă cu avioanele peste ele.

În acest scop au fost desemnate echipe speciale de sacrificiu.

- Atacul s-a dat în plină zi din două motive:
- pentru a se atinge obiectivele cu mai multă precizie
- pentru a nu se cauza pierderi populației civile și cartierelor de locuit.

Tot în scopul de a cruța cât mai multe vieți omenești, declară prizonierii, s-a atacat într-o duminică, deoarece în acest timp lucrătorii nu sunt în fabrici.

Dacă au existat totuși cazuri izolate când s-a mitraliat populația, acestea nu pot fi considerate decât acțiuni individuale, contrare ordinelor categorice ce s-au dat în acest sens.

- Toți prizonierii au afirmat că pe teritoriul românesc au găsit cea mai puternică apărare antiaeriană întâlnită până acum. Reacția aviației de vânătoare a fost slabă. Cei mai mulți susțin că nu au întâlnit nici un aparat de vânătoare inamic.

- Ofițerii mai declară că nu se va repeta atacul asupra ROMÂNIEI, decât în cazul când nu s-a atins scopul urmărit, care a fost distrugerea industriei petrolifere.

- În ceea ce privește organizarea raidului, se confirmă știrea că s-au făcut repetiții în LIBIA cu 2 - 3 zile înainte de plecare. În acest scop s-a construit un obiectiv asemănător uneia din instalațiile de rafinărie, de la Ploiești. Participarea la antrenament nu a fost obligatorie pentru tot personalul.

- În drum spre țara noastră, din cauza cerului înnorat bombardierele au avut o oră de întârziere. Cantitatea de benzină alocată fiecărui avion fiind la limită, această oră de

întârziere a îngrijorat pe toți și s-a știut de la început că un număr de avioane nu se vor mai putea întoarce la baze, din lipsă de carburanți.

- La plecare membrii echipajelor au fost chemați pentru a li se da indicațiuni asupra ROMÂNIEI.

Li s-a spus că poporul român nutrește sentimente de simpatie pentru americani și că nici ROMÂNIA, nici STATELE UNITE nu au nici un motiv să se considere țări cu adevărat inamice.

- Atitudinea populației rurale față de aviatorii căzuți, a variat de la caz la caz. În general, toți prizonierii afirmă că îndată ce sătenii au aflat că sunt americani – și nu ruși, cum au crezut la început – au încetat orice acțiune de molestare.

Unii prizonieri declară că li s-a dat apă și că sătenii le-au pus untdelemn pe arsuri.

Singurele nemulțumiri provin din modul cum au procedat jandarmii și organele de poliție, care, în multe cazuri, au ridicat plăcile de identitate atât de la valizi cât și de la morți în loc să lase asupra morților una din cele două plăci și asupra celor valizi, amândouă.

De asemenea, spre deosebire de autoritățile germane, o bună parte din organele mai sus menționate, au luat de la prizonieri ceasuri de aur, inele și alte obiecte personale, fără a li se da adeverințe.

- În ceea ce privește tratamentul acordat, toți au exprimat mulțumiri pentru modul cum au fost tratați până în prezent și roagă să nu fie predați autorităților germane.

Cer ca la lagărul în care vor fi trimiși să li se dea un profesor de limba română, deoarece doresc foarte mult să învețe limba.

IV. Concluzii

1) Organizarea și pregătirea raidului

- Cele 5 Grupuri de Bombardament, care au atacat ROMÂNIA, fac parte din Comandamentul 9 Bombardament ORIENTUL APROPIAT.

- Grupurile de bombardament, care au participat la raid, erau constituite dintr-un număr variabil de avioane, între 24 şi 40.

- Bazele acestor formaţiuni sunt situate în Nordul LIBIEI, în regiunea BENGHAZI.

- Este demn de remarcat modul special cum a fost organizat raidul precum şi grija care s-a pus în alegerea traectului, marcându-se pe schiţe speciale zonele de ACA şi direcţiile de zbor, pentru evitarea lor.

- Plafonul de zbor a fost variabil, ceea ce a derutat mult acţiunea aviaţiei de vânătoare.

- Raidul a fost îndelung pregătit şi minuţios regizat, fiind considerat ca o acţiune excepţională (sacrificiu).

Astfel nu s-au omis nici informaţiile asupra ţării româneşti, care s-au dat fiecărui aviator, şi nici mijloacele necesare evadării în caz că vor cădea prizonieri.

2) Dotarea cu materiale:

- Bombardierele care au executat raidul au fost de tip *Liberator Consolidated*, cu patru motoare, cu mare rază de acţiune (11,5 ore de zbor), viteză 320 km, dotate cu circa 10 mitraliere, având ca încărcătură bombe incendiare şi explozive (circa 1.500 kg).

De remarcat dotarea bogată a echipajelor cu:

- hărţi, schiţe panoramice şi fotografii, pregătite din timp cu deosebită grijă;
- aparate de transmisiune radio ultramoderne;
- fiecare om din echipaj avea asupra sa materiale necesare în caz de aterizare forţată.

3) Execuţia raidului şi a bombardamentului

- Asupra ROMÂNIEI este primul atac de zi, executat în masă şi de la mică înălţime (150 m).

- Toate bombardierele au avut:
  - misiunea de a bombarda industria petrolieră şi
  - consemnul de a ataca şi apărarea AA;

- Grija de a economisi muniţia necesară luptei aeriene a fost în mod special menţionată în ordinele de operaţii;

- Fiecare grup a avut obiective diferite;

- Atacul obiectivelor s-a făcut cu bombe explozive şi incendiare şi armate cu focoase de întârziere diferite.

4) Reacţiunea apărării

- Alarmarea apărării AA s-a făcut la timp.

- În regiunea petroliferă a fost îndeajuns de eficace, fapt dovedit prin marele număr de avioane doborâte şi împiedicarea aviaţiei americane de a îndeplini complet misiunea primită.

- De remarcat faptul că unităţile germane au executat trageri cu armamentul portativ, fapt ce nu s-a produs şi din partea unităţilor româneşti. La altitudinea de 150 m, efectele ar fi fost apreciabile.

-S-a constatat lipsa personalului tehnic, necesar demontării focoaselor cu întârziere şi stingerii plăcilor incendiare.

- O parte din populaţia civilă nu a respectat măsurile de apărare pasivă.

V. Încheiere

Importanţa deosebită a acestui bombardament aerian, executat pentru prima oară în ROMÂNIA şi caracterizat prin:

- mare număr de avioane,
- mare precizie,
- la altitudine mică şi
- executat în urma unui lung raid

reiese din:

a) Efectele bombardamentului.

b) Învăţămintele extrem de importante de ordin militar în general şi în domeniul aeronauticii în special, ce trebuie trase din materialul capturat şi interogatoriile prizonierilor.

Pentru documentare şi posibilitatea continuării exploatării, prezenta Dare de Seamă a fost difuzată organelor interesate pentru a se trage maximum de profit din această deosebită operaţiune aviatică şi a se aplica la momentul oportun concluziile obţinute.

Sursa:

Muzeul Militar Naţional. Extras din dosarul Dări de seamă.

ANEXA VIII

NOTE
asupra
ROMÂNIEI

Naţiunea română este compusă din aproape 80% ţărani şi lucrători, restul fiind funcţionari, meseriaşi, oameni de afaceri, comercianţi şi clasa bogătaşilor. Sunt de origine latină, descendenţi ai Romanilor, limba lor predominantă este de origine latină şi cine cunoaşte spaniola şi italiana în special, poate înţelege în mare parte limba română.

Caracteristic este că ţăranii şi o mare parte din locuitori mai păstrează încă portul naţional, compus din pantaloni albi strânşi pe picior (ţări), pe deasupra cărora poartă o cămaşă sau o vestă albă (ilic). Celelalte clase ale populaţiei poartă costume obişnuite europene.

Poliţia în oraşele principale poartă o uniformă maron şi agenţii de poliţie au pistoale automate.

Poliţia la ţară (jandarmii) poartă o uniformă albastră şi au carabine sau puşti; unii din ei umblă călări sau cu motociclete cu ataş. În mai toate satele există câte un post de jandarmi, în general cu un steag afară, la fel cu acela al bărbierilor.

Religia în ROMÂNIA este Greco-Ortodoxă şi se găsesc biserici mai în toate satele. Preoţii sunt uşor de recunoscut prin bărbile lor şi anteriuri.

În general ţăranii din Sudul şi Estul munţilor vorbesc numai româneşte; în Nordul şi Vestul munţilor mulţi dintre ei ştiu ceva germană, ungară ori sârbă. Un număr considerabil din clasele mijlocii vorbesc ceva franceză şi probabil engleză, în timp ce aproape toată clasa bogătaşilor vorbeşte franceza şi ceva engleză. E puţin probabil să găseşti în sat pe cineva care să vorbească engleza, cu excepţia celor din vecinătatea regiunilor petrolifere.

Poporul român, în special ţăranii, sunt cinstiţi, prietenoşi, buni şi ospitalieri cu străinii. Ei iubesc pe francezi, englezi şi

americani şi se tem de ruşi. Ei urăsc de moarte pe germani, care au venit în ţara lor în războiul trecut ca inamici şi i-au tratat aşa cum numai germanii pot trata ţările ocupate, iar acum au venit ca ***prieteni*** şi au golit ţara de mâncare şi petrol.

Printre clasele superioare şi mijlocii se găsesc totuşi mulţi profitori şi alţii ca ei care sunt prieteni faţă de germani pentru că aşa le dictează buzunarele. În general, este deci mai sigur să rămâneţi în sate şi oraşele mici, deşi este mai uşor să vă ascundeţi şi să vă procuraţi haine civile în oraşele mari, dacă găsiţi vreun prieten care să vă ducă acolo şi să vă înveţe ce să faceţi.

În nici un caz nu este recomandat să încercaţi să treceţi lanţul munţilor CARPAŢI, deoarece de ambele părţi ale frontierei sunt concentrări de trupe româneşti şi ungureşti precum şi mulţi grăniceri; mai mult chiar peste munţi sunt zeci de mii de oameni de origine germană care sunt exact la fel de răi ca şi hunii din GERMANIA; aceşti germani locuiesc în oraşe, sate şi la ferme, aşa că rămâneţi la Sud de munţi. Există o mulţime de germani (civili şi militari) în BUCUREŞTI şi PLOIEŞTI, ca şi în câteva din oraşele mai mari.

Dacă sunteţi obligaţi să aterizaţi în ROMÂNIA, aveţi în vedere următoarele:

a) Azvârliţi costumele voastre de zbor, dacă purtaţi vreunul, căci altfel populaţia ar putea să vă ia drept paraşutişti şi să vă atace.

b) Dacă populaţia se apropie de voi, nu fiţi agresivi, nu ameninţaţi cu revolverul; dacă aveţi revolver nu-l purtaţi astfel ca să fie văzut. Este foarte puţin probabil să găsiţi vreun civil înarmat.

Daţi-le mâna prietenească şi zâmbiţi-le. Spuneţi-le:

- Bună ziua. Eu sunt aviator american.

Alte fraze folositoare le veţi găsi mai jos.

Nu fiţi impulsivi şi nici nu arătaţi că sunteţi alarmaţi.

Românii sunt un popor cu o mare demnitate naţională şi respectă pe aceia ce sunt la fel ca ei. Fiţi calmi că şi ei vor fi la fel.

Când vă apropiați de ei, scoateți-vă pălăria ori salutați-i și **dați mâna cu fiecare.** Faceți acest lucru ori de câte ori vă întâlniți sau vă despărțiți de cineva, deoarece așa este obiceiul țării și ar fi nepoliticos să nu-l respectați.

*

* *

Țăranii și lucrătorii români niciodată nu au fost prea bogați și de când cu ocupația germană ei se hrănesc foarte prost, așa că nici nu poate fi vorba de carne sau alte lucruri bune de mâncat. Alimentul lor principal este *mămăliga*. O pastă galbenă făcută din făină de porumb, care se mănâncă goală, cu lapte sau cu smântână și brânză; nu are un gust prea plăcut, dar este un aliment consistent și hrănitor. Există cantități mai mici sau mai mari de pâine neagră (depinde cât au jefuit germanii) care este de asemenea, foarte bună de mâncat. În ceea ce privește untul și cafeaua se găsesc foarte greu sau deloc și, datorită prețului lor ridicat, este puțin probabil să le puteți găsi în casele țăranilor.

În general alimentele sunt strict raționalizate în ROMÂNIA și nici rațiile legale nu se mai pot obține – mai ales în cazul cărnii. Țăranii mai au posibilitatea să-și procure alimente în afară de cartele, lucru ce nu se prea întâmplă cu orășenii. În toate cazurile oferiți să plătiți pentru orice mâncare ce vi se va da; datorită firii lor ospitaliere poate că nu vor accepta, dar e mai bine să insistați să plătiți mai ales atunci când aveți de a face cu oameni a căror sărăcie este evidentă. Este probabil să aveți dificultăți prin sate plătind cu dolari americani, cu excepția preoților care probabil vor ști ce înseamnă. E recomandabil așadar, să întrebuințați bani românești în sate și orașe și să păstrați dolarii pentru orașele mari în care v-ați putea afla sau pentru cazul când va fi nevoie să faceți vreun cadou în bani vreunei autorități sau oficialități,

în schimbul serviciului făcut. Dacă nu înțeleg ce le oferiți, spuneți:

Dolari americani, foarte buni.

De la sfârșitul lui iulie până în octombrie se găsesc foarte multe alimente proaspete astfel ca: struguri (nu mâncați prea mulți deodată, vă pot da o ușoară diaree), mere, pere, roșii, castraveți, prune, vinete, pepeni etc. Curățați de coajă sau spălați toate fructele cu coajă moale, înainte de a le mânca – în special strugurii – altfel insecticidul stropit pe boabe vă dă deranjamente stomacale. Există și mult porumb care poate fi copt, chiar în foile lui. În unele părți ale țării puteți vedea mari cantități de floarea-soarelui; semințele se pot mânca (fără coajă) și sunt foarte hrănitoare.

Țăranii români devin foarte ostili dacă prind pe cineva furând din ograda lor, așa că trebuie să evitați să luați ceva de pe câmp, fără să fie absolut necesar, iar dacă o faceți, să fiți atenți să nu vă prindă, deoarece ar putea să aibă o părere mult mai proastă despre un om care fură bucate de pe câmp, decât despre un aviator evadat, mai ales că furtul îi cauzează o pagubă directă.

În cele mai multe case și sate ale ROMÂNIEI, se găsește băutura națională de prune (un lichid fără culoare denumit țuică care se oferă la toți musafirii; fiți atenți cu țuica, este foarte tare și nu e tocmai recomandabil să vă îmbătați și să faceți scandal.

O băutură similară denumită *drojdie* este și mai tare. Există de asemenea mult vin, în special la poalele dealurilor și pe câmpiile din regiunea PLOIEȘTIULUI; se poate întâmpla ca și vinul să fie destul de tare și de aceea este preferabil să beți *șpriț*, adică vin diluat cu sifon și cu apă, o băutură foarte răcoritoare.

Mai toate satele în special la șes sau la poalele dealurilor își iau apa din puțuri și este foarte probabil să beți apă nefiartă. Mai bine beți *ceai* sau apă fiartă, după ce ați răcit-o.

În fiecare gospodărie țărănească și prin toate satele se găsește un număr foarte mare de câini, care se reped la picioare și vă lasă fără o bucată din pulpă dacă nu sunteți atenți; de

aceea se recomandă să aveți un băț sau o piatră ca să-i țineți la distanță. Câinii în ROMÂNIA suferă de turbare şi dacă ai norocul să te muşte vreun câine, caută să-i prinzi şi să constați dacă dă semne de turbare; dacă aveți vreo îndoială, este mai bine să vă predați autorităților, să le spuneți să ați fost muşcat de un câine turbat şi să vă facă un tratament antirabic la BUCUREŞTI.

Tratamentul este neplăcut şi necesită injecții în burtă în fiecare 2 sau 3 zile, timp de mai multe săptămâni, aşa că e mai bine să vă feriți să fiți muşcați.

*

* *

În mod normal clima în ROMÂNIA este caldă şi uscată până pe la mijlocul lui august, după care e probabil să fie ploi frecvente până la mijlocul lui septembrie. Restul toamnei este de obicei frumos, cu nopți din ce în ce mai răcoroase până la începutul sau mijlocul lui noiembrie, când se face prea frig ca să mai poți dormi afară. În jumătatea a doua a lui decembrie, începe să fie foarte frig şi ziua. În ianuarie, februarie şi prima jumătate a lui martie este într-adevăr foarte frig, cade multă zăpadă şi câteodată temperatura chiar la amiază scade la –30 grade timp de mai multe zile la rând. În general, trebuie să ştiți că e imposibil să dormiți afară începând de la jumătatea lui noiembrie până la începutul lui aprilie şi că este imprudent să petreceți ziua afară (fără a face mişcări) de la Crăciun până la mijlocul lui martie.

*

* *

Singurele animale sălbatice ce ați putea întâlni, sunt urşii în regiunile muntoase şi lupii în pădurile munților şi câmpiilor; lupii sunt foarte periculoşi numai în timpul gerurilor mari, altfel sunt sperioşi.

*

* *

Urmează câteva noțiuni gramaticale româneşti şi un vocabular americano-român, indicând cuvinte şi noțiuni de primă necesitate.

*

* *

Moneda. Unitatea monetară este *leul*, însă în mod curent se întrebuințează pluralul care este *lei*.

Leul este divizat în 100 *bani*, dar aceştia sunt aşa de mici ca valoare încât sunt fără importanță. Cuvântul *bani* este de asemenea întrebuințat, însemnând monedă în general.

Cursul normal de schimb în prezent ar fi 1.250 lei pentru un dolar american.

Un lucrător mijlociu sau un țăran câştigă cam 80-200 lei pe zi (8 sau 20 de cenți americani), după regiune şi după lucrul ce-l face. O sumă de 200 până la 400 lei (20 până la 40 cenți) este aşadar o sumă importantă pentru ei.

Sursa:
Muzeul Militar Național. Extras din dosarul Dări de seamă.

ANEXA IX

DETAŞAMENTUL 18 PAZĂ
ZONĂ PETROLIERĂ
STAT MAJOR

Nr.748 din 11 Iunie 1944
Biroul 2

DETAŞAMENTUL 18 PAZĂ Z.P.
către
Marele Stat Major, Sectia VIII-a

Raportat:
- Presedenţia Consiliului de Miniştri
- Cabinetul Militar al Coducătorului Statatului
- Marele Stat Major: Secţia 2-a, 8-a
- Corpul 5 Teritorial, Stat Major: Biroul 2, 4 si Apărare Pasivă

Urmare la raportul telefonic din ziua de 10 iunie a.c.

Am onoare a raporta ca în ziua de 10 iunie a.c. avioane uşoare bimotoare cu dublu fuselaj [asemănătoare hidroavioanelor] conduse de un singur pilot, în număr de cca 100, acţionând în grupuri mici, au atacat regiunea petroliferă şi localitaţi din judeţul Prahova şi Dâmbovita, în împrejurările următoare:

La ora 7^{50} s-a dat alarma aeriană
La ora 8^{35} AA a început tragerea
La ora 9^{05} AA a încetat
La ora 9^{30} s-a dat semnalul de încetarea alarmei.

I. OBIECTIVE ATACATE

Avioanele au atacat în picaj cu bombe explozive de cca 500 kg, bombe incendiare şi au mitraliat de la mică înălţime, provocând următoarele pagube:

A. În judeţul Prahova.

1. Rafinăria Româno-Americană.

A fost atacată în picaj cu bombe explozive de cca 500 kg lovind următoarele instalaţii:

a. instalaţia de distilare primară a uleiului, distrusă parţial;
b. cinci rezervoare incendiate [3 cu benzină şi 2 cu petrol, arzând cca 40 vagoane benzină];
c. patru rezervoare distruse parţial;
d. Cazinoul, distrus complect;
e. Rampa de încărcare avariată; au ars şi 14 vagoane germane încărcate cu butoaie cu carburanţi;
f. atelierele mecanic, de tâmplărie, electric avariate, distrugând o parte din utilajele lor;
g. biroul de expediţie distrus;
h. magazia de materiale şi parte din birouri avariate;
i. conductele avariate.

Rafinaria a fost scoasă din funcţiune pentru un timp ce urmează a se stabili.

2. În localitatea Pleaşa [7 km NE Ploieşti]

A fost incendiată sonda nr. 24 a Soc. *Unirea*

Au fost mitraliate casele şi sondele, fără rezultat.

3. În regiunea Urlaţi

Au fost mitraliate sondele, instalaţii petrolifere şi clădirile particulare din localitate.

Au fost incendiate: sonda nr. 139 a Soc. *Steaua Română*, un rezervor cu produse petrolifere care a fost stins şi conducta de petrol a Soc. *Steaua Română* care de asemeni a fost stinsă.

4. În localităţile Scăieni, Boldeşti, Lipăneşti [N Ploieşti]

Au fost lansate un număr redus de bombe şi mitraliate sondele, instalaţiile petrolifere, precum şi vehicolele de pe şosele.

Pe şoseaua Lipăneşti - Scăieni, au fost mitraliate şi incendiate 2 autocisterne ale Soc. *Unirea* ce transportau benzină [Nr. 5.090 Pl si nr. 17.977 B].

Autocisternele au ars complet, ajutorul de şofer de la prima a fost rănit de un glonte.

5. În localitatea Mălăeşti [20 km N Ploieşti]

A fost mitraliat autobuzul nr. 12.144 B ce se afla pe şosea, omorând un bărbat şi rănind 2 femei.

6. Localitatea Albeşti Paleologu

A fost mitraliată, rănind un bărbat.

7. Localitatea Poienari Apostoli [20 km S Ploieşti]

A fost mitraliată; a atins 2 autovehicule germane [Nr. 367.754 WL şi 454.595 WL] şi a rănit un ostaş german.

8. Între gara Crivina şi podul CFR Ialomiţa

Au fost mitraliate 2 locomotive.

9. În gara Albeşti

A fost mitraliat un tren de persoane, rănind un barbat.

10. Între gara Crivina şi Prahova

A fost mitraliat de la mică înălţime un tren sanitar, deşi acesta era prevăzut cu semnul Crucei Roşii. Nu s-au produs victime.

11. Localitatea Poienarii Rali

A fost mitraliată; a fost atinsă maşina Nr. 8.384 B rănind pe Caporalul Tudor Marin de la Depozitul Central Muniţiuni Bucureşti.

12. Gara Zănoaga

A fost mitraliată, găurind câteva vagoane-cisterne goale.

.....

II. AVIOANE DOBORÂTE

A. În judeţul Prahova

1. Un avion american bimotor în comuna Scăieni, arzând complet cu pilotul;
2. Un avion american bimotor la Radila [10 km Est Ploieşti];

3. Un avion american bimotor la 2 km Sud de gara Albeşti;

B. În judeţul Dâmboviţa.

1. Două avioane americane bimotoare la Puntea de Greci [8 km Sud Găeşti];
2. Un avion american bimotor în apropiere de gara Conţeşti.

III. DIVERSE

Din modul cum au acţionat aviatorii americani ce au atacat zona petroliferă şi localităţile din judeţele Prahova şi Dâmboviţa în ziua de 10 iunie a.c. rezultă următoarele:

a) pentru prima oară au întrebuinţat bombardamentul în picaj asupra obiectivelor probabile pe care le-au avut [Raf. *Româno-Americana*];
b) Prin mitralierea:
   - localităţilor rurale, fără nici o importanţă militară;
   - Gărilor fără nici o importanţă;
   - Trenurilor de pasageri şi chiar cele sanitare, având vizibil semnul Crucei Roşii;
   - Autovehiculelor văzute pe comunicaţii;
   - Locuitorilor.

Americanii au intensificat acţiunea de teroare executată asupra populaţiei civile.

Este foarte probabil să continue acţiunea de terorizare a populaţiei şi în special să caute să incendieze lanurile cu grâne, de îndată ce acestea se vor coace şi când vor putea arde.

Faţă de această situaţie propunem următoarele măsuri, ce urmează a se lua de îndată:

a. organele militare şi cele administrative să dea ordine precise ca la darea alarmei şi la apariţia avioanelor toate vehicolele să se oprească pe partea

dreaptă a drumurilor, la distanțe suficiente, adăpostite sub copaci;

b. Lucrătorii de la câmp să se ascundă în gropi format tranşee, pe care să le aibă făcute în apropierea terenurilor de lucru.

c. Înainte de a se începe coacerea grânelor, să se parceleze lanurile de grâu, prin benzi late de circa 2 metri de pe care să se coseasca grânele şi apoi să se are aceste benzi, în scopul de a se limita incendiile ce vor fi provocate de gloanțele şi bombele incendiare, precum şi de plăcile de fosfor ce vor fi lansate de avioanele inamice.

Parcelarea cea mai potrivită ar fi în hectare, benzile separatoare urmând a se trasa din 100 în 100 metri.

Să se dea un termen până la care această operațiune să fie terminată.

Față de procedeele de luptă asasine, în afară de luptele războiului, pe care le întrebuințează aviatorii americani, să se dea un avertisment prin intermediul unei puteri neutre şi prin radio, prin care să se arate că în cazul când nu vor înceta cu aceste procedee, aviatorilor americani prinşi prizonieri, li se va aplica tratamentul corespunzator.

COMANDANTUL
DETAŞAMENTULUI 18 PAZA Z.P.

GENERAL
Gr. Moşteoru

ŞEFUL DE STAT MAJOR

COLONEL
Petre Hrisafi

Sursa: Arhiva Ministerului Apărării Naționale, fond 5.425, dosar 114, f. 6-9.

ANEXA X

STATUL MAJOR AL AERULUI
Secța II-a
Nr. 35.065/D din 24.VI.1944
Ora 20

DARE DE SEAMĂ
asupra
ACTIVITĂȚII AERIENE INAMICE DIN ZIUA DE 24.VI.1944

Astăzi, 24 iunie 1944, aproximativ 300 de bombardiere americane şi 200 de avioane de vânătoare, venite din sudul Italiei, au atacat oraşele Ploieşti şi Craiova.

Avioanele americane au pătruns deasupra teritoriului național în patru valuri şi anume:

- Primul val format în special din avioane de vânătoare, a intrat în țară prin regiunea Calafat - Turnu Măgurele urmând itinerariul: Giurgiu – Bucureşti – Ploieşti şi se reîntoarce spre SV, părăsind țara prin regiunea Turtucaia - Giurgiu (ora 16).
- Al doilea val a intrat în țară pe la S Tr. Severin (ora 8^{45}), urmând itinerariul: Craiova – Slatina - Ploieşti şi apoi se reîntoarce către Sud, ieşind din țară pe la Est de Giurgiu (ora 10^{16})
- Al treilea val a pătruns pe teritoriul național, pe la Calafat (ora 8^{50}) şi a urmat itinerariul: Craiova – Slatina – Ploieşti – Roşiori de Vede şi a părăsit țara pe la Calafat (ora 9^{55}).
- Al patrulea val a intrat în țară pe la Giurgiu (ora 9^{27}), urmând itinerariul: V Bucureşti – Ploieşti – Roşiori de Vede şi a părăsit teritoriul național pe la Tr. Măgurele şi Caracal (ora 10^{20}).

APĂRAREA

1. Aviația de vânătoare română a intervenit cu 55 avioane.

a) Pierderi în material:

- avioane distruse.....1

b) Pierderi în personal:

- morți..... .....1 (un adjutant).

Aviația de vânatoare română a dat lupte aeriene în zona Urziceni, la S Ploieşti şi SV Bucureşti.

Rezultate obținute:

- 2 victorii

Rezultatul urmează a fi verificat pe teren.

2. Aviația de vânătoare germană a intervenit cu 108 avioane.

a) Pierderi în material:

- avioane distruse.....2
- avioane dispărute.....3

S-au dat lupte aeriene în spațiul Est Bucureşti - Ploieşti.

Rezultate obținute:

- 13 victorii

Rezultatul urmează a fi verificat pe teren.

3. Intervenția ACA-ului.

Unitățile de ACA au tras:

- La Bucureşti:
  - 4 baterii de 88 mm 155 lovituri
  - 4 baterii de 75 mm 72 lovituri
  - 1 baterie de 76,2 mm 12 lovituri
  - 1 baterie de 37 mm 12 lovituri
  - 1 baterie de 20 mm 6 lovituri
- La Ploieşti:

Unitățile române:

- 17 baterii de 80 mm .....2.075 lovituri

Unitățile germane:

- 6 baterii de 128 mm ..... 942 lovituri
- 7 baterii de 105 mm 1.159 lov.

- 19 baterii de 88 mm 3.171 lov.

Rezultate obținute:

- 9 avioane doborâte (rezultatul urmează a fi verificat).

Pierderi în personal: de la unitățile AA române:

- morți .....4 ostaşi;
- răniți .....3 ostaşi.

CONCLUZIUNI

Atacul din ziua de 24 iunie se prezintă sub acelaşi aspect ca şi cel din ziua de 23 iunie, urmărind în primul rând anihilarea aviației de vânătoare a apărării.

În general, formațiunile aeriene inamice, ajungând la Dunăre, părăsesc sistemul formațiunilor mari, mai ales cele de vânătoare, şi fragmentându-se în formațiuni mici şi numeroase, se împrăştie pe întreg teritoriul Munteniei, căutând astfel să înşele Serviciul de pândă, pentru că o acțiune grupată a aviației de vânătoare amică să nu fie posibilă.

D.O.
SEFUL SECTIEI II-a
Căpitan
T. Ceauşu

Sursa: Arhiva Minsterului Apărării Naționale, fond 5.425, dosar 114, f. 405-406.

ANEXA XI

SUBSECRETARIATUL DE STAT
AL INDUSTRIEI COMERȚULUI
ȘI MINELOR
DIRECȚIUNEA GENERALĂ A MINELOR

București, 11 iulie 1944

NOTĂ INFORMATIVĂ

I. Bombardamentul aerian inamic de la
Ploiești din 9 iulie a.c.

În urma atacului aerian din 9 iulie au fost avariate următoarele rafinării:

a. Rafinaria *Vega*

Instalația de cracking a fost lovită la pompe și la stabilizare. Au fost lovite parțial rafinăria uleiurilor și bateria a III-a de distilare primară. Au fost distruse 4 rezervoare conținând circa 1.200 tone motorină și 8.000 tone păcură necracată.

La rețeaua de conducte au fost produse mici avarii.

Rafinăria va relua lucrul peste 15 zile.

b. Rafinăria *Xenia*

La instalații de prelucrare nu sunt distrugeri.

Au ars 4 rezervoare mari și 4 mici, cu circa 4.000 tone țiței (majoritate), păcură și petrol.

De asemeni a fost distrusă linia de garaj pe circa 200 m lungime și câteva vagoane cisterne.

Au fost atinse și o parte din conductele de țiței și derivate.

Rafinăria poate fi pusă în funcțiune peste circa 10 zile.

c. Rafinăria *Columbia*

Instalația de distilare primară a suferit puține avarii la răcitor, separatorul de apă și conductă.

Casa cazanelor are 2 cazane grav avariate; restul de 6 cazane, au nevoie de revizuire.

Rafinăria poate fi pornită peste 3 zile.

II. Capacitatea de lucru a rafinăriilor la 11 iulie 1944

Astra Română	300 vag/zi
Astra-Mina	12 vag/zi
Româno-Americană	160 vag/zi
Unirea	80 vag/zi
Standard	120 vag/zi
Dacia Română	45 vag/zi
Doicești	25 vag/zi
Steaua Română Moinesti	20 vag/zi
TOTAL	762 vag/zi

DIRECTORUL GENERAL AL MINELOR,
Ing. Gheorghe Andonie

Sursa: Arhiva Mnisterului Apărării Naționale, fond 950, f. 36.

ANEXA XII

MARELE STAT MAJOR
SECȚIA a II-a
Biroul Contrainformații
12 iunie 1944
ora 10^{30}

DARE DE SEAMĂ PROVIZORIE asupra INCURSIUNII AERIENE DIN ZIUA DE 11 IUNIE 1944

În cursul zilei de 11.VI.1944, între orele 8^{20} – 10^{30}, o noua incursiune aeriană inamică s-a produs asupra României. Atacul, care s-a prezentat ca o cooperare a forțelor aeriene aliate din Italia, cu cele care au baze în URSS, a vizat orașele:

- Giurgiu
- Focșani
- Constanța.

Ca și în atacul de la 10 iunie a.c, inamicul a căutat și de această dată să deruteze apărarea, folosind tot felul de diversiuni. Astfel, primele formațiuni venite din Italia au fost alcătuite numai din aviație de vânatoare, care s-au îndreptat inițial spre București, cu intențiunea de a angaja întreaga aviație de vânătoare, pentru ca numai apoi să se întoarcă în zona obiectivului principal – orașul Giurgiu – în vederea protejării valului de bombardiere care a urmat. Scopul urmărit de atacatori nu a putut fi atins.

Formațiunile venite din URSS au fost însoțite direct de aviația de vânătoare, iar după bombardarea orașelor Constanța și Focșani, s-au îndreptat spre bazele din Italia.

Din informațiile primite până în prezent rezultă următoarele:

1. La Giurgiu

Au fost distruse sau avariate:

- Magazia mare CFR;
- Două magazii ale Soc. DNG;
- Pichetul de grăniceri;
- O magazie a Reg. 9 Vânători;
- Cantina refugiaților CFR;
- Gara fluvială;
- Linia CFR care duce în port;
- Conducta spre bazine;
- Uzina de motoare din zona petroliferă Cioroiu;
- Ferri-boatul lovit la ramificația liniilor;
- Linia de garaj SMR care duce la vama veche;
- Magazia nr. 1 a Fabricei de zahăr *Danubiana;*
- Conducta CFR de petrol de pe șoseaua București;
- Legăturile telefonice cu Comandamentul German din Rusciuk și cele dintre PTT și SART, întrerupte;
- Legăturile telefonice între Centrul de Informații și mai multe posturi de pândă, întrerupte:
- Șoseaua București - Giurgiu, atinsă în mai multe locuri.

Victime:

- 74 morți
- 9 răniți

Pagube:

- 81 imobile distruse
- 34 imobile avariate

2. La Focșani

Obiectivele atinse:

- Localul Div. 6-a Inf;
- Localul Reg. 11 Art;
- Localul Reg. 5 Pioneri;
- Localul Reg. 3 Art. Grea;
- Localul Reg. 5 Art. Grea;
- Localul Reg. 10 Inf;

- Localul Batal. 5 Ad-tiv;
- Gara;
- Câteva vagoane cu material exploziv;
- Aeroportul Sud Focşani;
- Şoseaua Focşani – R. Sărat, atinsă în mai multe locuri.

Victime: 150 (majoritatea militari printre care se găseşte ranit şi Dl. Comandant al Garnizoanei, G-ral Popescu)

Pagube: 40 case distruse.

3. La Constanţa

Au fost bombardate:

- Soc. de petrol *Astra Română*, incendiate 2 rezervoare cu aproximativ 700 vagoane de petrol fiecare;
- Staţiunea zootehnică, grav avariată;
- Abatorul de petrol, grav avariat
- Cartierele: I. C. Brătianu, Viile Noiu, km 4, cartierul din jurul Soc. *Energia;*
- Colonia Soc. *Astra Româna;*
- Un tren cu 7 vagoane încărcate cu butoaie benzină de pe rampa Soc. *Astra Română;*
- Conducta de apă a oraşului lovită în 2 puncte;
- Calea ferată între gara oraş şi staţia Palas, lovită în 15 puncte;
- Calea ferată Palas – Constanţa-Port şi linia spre Canara, lovite;
- Autostrada Constanţa - Carmen Sylva şi Constanţa - Basarab, lovite în mai multe puncte.

Victime:

- 89 morţi (33 soldaţi germani, 13 romăni şi 43 civili, dintre care 11 femei şi 14 copii);
- 15 raniţi (dintre care 2 soldaţi români).

Pagube:

- 36 imobile distruse;
- 21 imobile avariate.

4. Avioane pierdute:

- 11 avioane inamice
- 8 avioane germane

Aviaţia română n-are nici o pierdere.

Sursa: Arhiva Ministerului Apărării Naţionale, fond 5.425, dosar 114, f. 92-94.

INDEX DE NUME

A

A. Chan, pilot, 206
Acosta Rudz, 202
Adair Joy R., serg., 206
Allard Paul, 63
Allen Carmon G. , serg, 206
Amon Cleland W., serg., 214
Amstrong Carter M. Jr., Lt., 206
Anderson Marton D., serg., 206
András Hory, 18
Antmony Joseph E., Lt., 206
Antonescu Ion, mareşal, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 39, 56, 57, 58, 77, 79, 80, 81, 89, 90, 93, 99, 101, 102, 103, 105, 112, 113, 118, 132, 137, 161, 192, 198, 225, 226, 228, 279
Antonescu Mihai, preşedinte ad interim al Consiliului de Miniştri, 23, 25, 26, 94,
Antony E. Iosyph, ofiţer, 206
Ardeleanu Ion, 102
Attlee Clement, primul ministru al Marii Britanii de la 28 iulie 1945, 35
Aullivan John F., Lt., 206
Axworty Mark, 73, 98, 117, 137

B

Bailow William R., Lt., 207
Baltă Constantin, Col. (r.) aviator ing., 229, 231, 232, 235, 236
Barbey F., membru CICR, 186
Bălan Emil, adjutant, 235
Bărboi Vasile, Gl.lt.(r.), 225, 227, 228, 229, 230, 231, 233, 234, 235
Beane James. lt.col., 200
Beck Joséf, ministru afacerilor străine al Poloniei, 5
Been Richard E., Lt., 215
Bejamin Yedlin, reprezentantul celei de a XV-a Flote Aeriene, 202
Ben G. JR. James, pilot, 207
Bennet Bobbie, 202
Berheciu Vasile, general, 96
Bisline Gh. R., sergent, 197
Bonabes conte de Rougé, secretar general al Societăţii de Cruce Roşie, 186
Bosch Albert T., pilot, 207
Bosweld E. Joe, pilot, 207
Braga David A., serg., 207
Brazier H. W., lt., 197
Brătianu Gheorghe, 8
Brătianu I. C., 316
Brestoiu Horia, 55, 64, 67, 68, 94, 115
Brioli, sergent, 195
Britt Richard W., 200
Brooks Jake E., serg., 207
Brstoiu Horia, 66
Bujoiu Ion, ministrul economiei naţionale, 10, 47
Bungescu, maior 122
Burnworth M. Ralph, subof., 207
Burwell Gilbert N., Lt., 207
Bustman Harold L., pilot, 207
Buzatu Gheorghe, 51, 54, 55, 56, 192, 279

C

Cadogan, lord, secretar de stat permanent, 50
Calafeteanu Ion, 103
Camford Art. Deg., pilot, 207
Campton I.W., pilot, 207
Canaris, amiral, 94

Cancicov Mircea, 100
Cantacuzino Constantin, prinț, (Bâzu), 200, 235
Capton T.W., căpitan, 207
Caragea, prințesă, 199, 202
Carlos Frane, copilot, 202
Carol al II-lea, rege 5, 6, 7, 17, 20, 46, 52, 55, 56, 57, 64, 65, 77, 132
Carpenter M. G., pilot, 208
Carpentier Clarence M., pilot, 208
Cartier Raymond, istoric francez, 56
Caufman Robert, 208
Căcinoiu Cristian, 117
Călinescu Armand, primul ministru, 48, 49, 52, 55, 64, 65
Ceauşu T., căpitan, 311
Cenether Rory, pilot, 208
Cernea Gheorghe, 110
Chamberlain Arthur Neville, prim ministru, 5, 6, 11, 50
Charkos W. Grag, 208
Charles E. Welck, 208
Charles Lange Nour, Lt., 208
Chidester Jack D., Lt, 208
Churchill Winston, primul ministru al Marii Britanii, 3, 19, 25, 26, 27, 32, 33, 35, 115
Ciano Galeazzo di Cortellazzo, conte, ministru de externe al Italiei, 12, 15, 19,
Cicero, 3
Cirton Dean, vaist gunner, 202
Ciucă Marcel Dumitru, 112
Ciutac Vasile, Lt., 235
Cladius Carl, 100
Clarman Albert, pilot, 208
Clay R. J., lt., 197
Clodius Carl, 102
Clodius Karl, ministru german, 94
Coad Edrin, serg. major, 208
Collins Marschal D., serg., 208
Constantin Turinescu, moşie, 215
Constantinescu Atta, 8
Constantinescu Mitiță, ministrul de finanțe, 47
Constantiniu Florin, membru al Academiei Române, 4
Coombs Philipp, lt., 200
Corbett Ruben E., serg., 208
Cordenas Jovita C., 196
Cordenas Louis G., 196
Coulin Robert I., serg, 208
Cox Jack, tail gunner, 202
Crăciunoiu Cristian, 73, 98, 137
Cretzianu Alexandru, 18
Creţulescu, moşie, 218
Cristescu Eugen, 55, 182
Crowne, colonel, 142
Csáky István, 19
Csáky István, ministrul de externe al Ungariei, 15

D

Daia Alexandru, 207, 211, 213, 224
Daladier Édouard, prim ministru, 5, 11
Dantal Malcom P., pilot, 208
David Aurel, 228
Davidescu Gheorghe, ministru român la Moscova, 17
Dămăceanu Dumitru, general, 32
Dăscălcscu Nicolae, general, 74
De Master Joseph P., serg., 209
Djuvara Mircea, ministru, 7
Dobre Florica, 204, 205
Dobrinescu Valeriu Florin, 77
Donald J. Roberth, ofițer, 209
Dorr Russel, lt., 200
Dragnea R. Stelian, col., 187
Drill Ralph V. Tr., lt., 209
Dugan James, 96
Dumitrescu Nicolae, 140
Duțu Alexandru, colonel dr., 113, 194, 195, 196, 197, 204, 205
Dyer Tackl, Lt., 209

E

Eakins Archie, serg. 209
Ebert Mark J., serg., 209
Eck Donald C., serg., 209
Economu Alexandru, adjutant, 235
Eden Marrion W., pilot, 209
Edward Robert W., Lt., 209
Eisenhower Dwight, generalisim, 35

Elwoad R. Emersant, pilot, 209
Emerson Elvood R., pilot, 209
Enescu Ramiro, general, 235
Espery Ben. C., serg., 209
Evans Eduard W., serg., 209
Ewans Charles C., serg., 209

F

Fabricius Wilhelm, ministru german la Bucureşti, 7, 10, 47, 52. 80, 82, 100
Falls Dona R., 198
Falls Donald R., prizonier, 195
Farris Wyli T., serg., 209
Favre Guillaume, colonel divizionar, membru CICR, 186
Fawler Raymond, serg., 209
Fătu Mihai, 82
Fikes James T., serg., 210
Filipescu, 214, 215, 217, 218, 222, 223
Filisas C. L., pilot, 210
Fişer Friederich E., Lt., 210
Flack Willie B., Lt., 210
Fleener Lyle R., Lt., 210
Folsom Benjamin, Lt., 210
Fotino George, 32
Frank A. Kerlivic, pilot, 210
Frederich, pilot, 210
Freissner Hans, general, 228
Freudlich Harold D., serg., 210
Frevel Leroy T., serg., 210
Friedensburg Ferdinand, 37

G

Gafencu Grigore, ministrul afacerilor străine al României, 7, 10, 11, 12, 19, 47, 49, 55, 64, 100
Garrison Richard R., pilot, 210
Gavriliu Vasile, Lt., 235
Geistenberg Alfred, colonel, 79
Gentile Carmen L., serg., 210
Gerstenberg, general, 82, 89, 90, 132
Gheorghe Buzatu, 54
Gifford John A., Lt., 210
Gigurtu Ion, preşedintele guvernului, 17, 52
Goldberg Alvin M., Lt., 211
Göring Hermann, feldmareşal, 6, 8, 11, 52, 102
Gotts Horward F., pilot, 211
Griffin John R. C., Lt., 211
Griffin Robert C., Lt., 211
Griffin S. Walter, pilot, 211
Grigorescu Ion, 216
Grosset Bernard, 40
Grumeza Ion, 202
Gulan Gheorghe, Lt., 235
Gunn III James A., lt. col, 200
Gustow Egloff, 40
Guthrie Lawrece B., Lt., 211
Guyat Aubert, serg., 211
Guzioleh Stepnent T., serg., 211

H

Hahahay Joseph, slt., 198
Halifax, lord, 12
Hankey, lord, 53
Hansen Erik, general, 21
Hanson Kenneth A., Lt., 211
Harrison Leland, 201
Harties Harry G., serg., 211
Harton W. Robert, pilot, 211
Hauffe Wilhelm, general, 82
Hawkins Jr. Ben, serg., 211
Hayes Marivin E., serg., 211
Heap Gordon M., Lt., 212
Heevert Lavorne, serg., 212
Henderson Cecil B.. Lt., 212
Henderson Ray G., serg., 212
Hennebery Paul Jr., Lt., 212
Henry Th. M., sergent, 197
Heri G. Huntz, pilot, 212
Herzfeldt Wallace W., Lt., 212
Higle William F., serg., 212
Hillgruber Andreas, 56
Hillgruber Andreeas, 132
Himmler, 66
Hinds Georges, bombardier, 202
Hitler Adolf, 3, 5, 6, 7, 11, 13, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 45, 56, 78, 79, 80, 81, 83, 89, 101, 102, 103, 112, 132
Hlihor Constantin C., 110

Hollerbach R. E., lt., 196
Hollerbach, doamna, 196
Holmer Clifford R., căpitan, 212
Hrisafi Petre, col., 308
Huga I. John, pilot, 212
Hull Cordell, secretar, Departamentul de Stat al SUA, 24

I

Ieremia Mihai, 110
Iliescu Chiru, 207
Imclair Raymond R., serg., 212
Ioan Eufrosina, director, Crucea Roşie din România, 195
Istrate, parc, 221, 224

J

Jacobacci Nathan, serg., 212
Jacobson Hulda C., 197
Jaeger, maior, 195
James C. Lambert, pilot, 212
Janet C. Joseph, pilot, 212
Janett Joseph C., serg., 213
Jaw John M., serg., 213
Jenings R. R., pilot, 213
Jhon J. Fligon, pilot, 213
Jienescu Gheorghe, general, 90, 235
John Charles L., Lt., 213
Jones Ellsroorth D., Lt., 213
Joung John P., serg., 213

K

Keitel Wilhelm, 24
Keitel Wilhelm, feldmareşal, 21
Keitel Wilhelm, general german, 13
Keitel, mareşal, 103, 132
Kemper F. Norbert, pilot, 213
Keneth A. Hanson, pilot, 213
Kidd Alain S. Jr., Lt., 213
Killinger Manfred von, 100
Klessheim, 28
Knipfer, director ministerial, 89
Kolb Charlesdelegat al CICR la Bucureşti, 190
Kollontai Alexandra, ambasadoarea Uniunii Sovietice la Stockholm, 185
Kosirev, secretarul personal al lui Molotov, 56
Kramer Janns F., serg., 213
Kruger R. E., lt., 196
Kudema, colonel, 94
Kuntz Henry G., serg., 213

L

La Pierre Antonio, serg., 213
Lahovary N. E., ministru român la Berna, 186
Lahr Paul A., lt., 196
Lamunian F. Edmund, pilot, 214
Langhilin Iohnnie M., serg., 214
Last Nemen, serg., 214
Laufe Wawron R., Lt., 214
Laufout Robert, 96
Lăzărescu Ion C., 187
Leith-Ross Frederick, 12
Leonard Alfred R., serg., 214
Levin Sidney, sergent, 197
Lewis Ballard C., serg., 214
Linton Harry G. Tr., Lt., 214
Little E. Wiliam, Lt., 214
Lobarthe André, 40
Loder W. Lolin, Lt., 214
Loghin Leonida, 204, 205
Lombardi James C., lt., 197
Lost Nemen, serg., 214
Lungescu C., adjutant, 235
Lzon Jerry F., Lt., 214

M

Mac Donald John A., Lt., 214
Macartney C. A., 63
Mack Arthur W., lt., 197
Maiski Ivan, ambasadorul Uniunii Sovietice la Londra, 185
Malcom C. Dalton, pilot, 215
Malrait Gilbert A., Lt., 215
Mandciuko, 32
Maniu Iuliu, 31, 225
Mann James E., 196
Manoilescu Mihail, 19
Marandiuc Cornel, 137
Marchal John R., Lt., 215
Mardin James C., Lt., 215
Marin Tudor, caporal, 306
Marion J. Szares, pilot, 215
Marties S. Harry, pilot, 215
Matei Elena, 111
Mathews I. Beni A. I., serg., 215
Mathews Leslia G.Tr., Lt., 215
Mc Callum Marchall E., Lt., 215
Mc Gillaugh Fred, 215
Mc. Phic Andrew F., Lt., 215
Melanghilin Philip E., căpitan, 215
Meldril Wil, Lt., 215
Michele A.D. Bellis, Lt., 215
Mihai I, rege, 35, 197, 200
Milan Walnen G., Lt., 216
Milian Mardin, Lt., 216
Milu Ion, slt., 137
Milward Robert W., pilot, 216
Moansi R. Mohn, pilot, 216
Mohring Harry B. Tr., serg., 216
Moisuc Viorica, 54, 55, 65
Molionghin Iohan, pilot, 216
Molotov Veaceslav Mihailovici, comisarul poporului pentru afacerile externe al URSS, 14, 16, 28, 56, 184,
Mőltke von, feldmareşal, 113
Monahan Robert E. TR., serg., 216
Montgomery Sir Bernard Law, mareşal, 35
Mooney John R., serg., 216
Moore Frederik S., Lt., 216
Morning Daijton C. Yaloz, pilot, 216
Morris John P., serg., 219
Moruzov Mihail, 55, 62
Moskovits Leymour, serg., 216
Moşteoru Gr., general, 308
Mucenica, adjutant, 137
Mulioy K. Elgin, pilot, 216
Muller Lawrence R., serg., 217
Mulloy Elgin K., serg., 217
Murphy P. Francis, pilot, 217
Murray Donald E., serg., 217
Mussolini Benito, prim ministru, 5, 12, 51
Myer W., lt., 196

N

Nanu Frederich, ministru, 27, 30
Neagoe Stelian, 55
Nelson E. Filip, pilot, 217
Nettles Charles E., Lt., 217
Neubacher H., dr., 100
Newby Leroy W., 200
Nicolau Grigore, general, 91
Noll Henry W. Tr., serg., 217
Norman N. Taege, pilot, 217
Novris Harold W., serg., 217

O

O' Keefe John G., Lt., 217
Oprisko John E., serg., 217
Orenstein Adolph, Lt., 217
Orgerman John E., serg., 217
Orwig Paul G., Lt., 217
Owen John M., Lt., 218

P

Palmer Clyton L., serg., 218
Palmer A. W., 63
Panait Niţă, 215, 220
Pantazi Constantin, general, 235
Parker George J., serg., 218
Parmer Frederich M., pilot, 218
Pate Raymond R., pilot, 218
Patter Raimund, pilot, 218
Patter William, Lt., 218
Pavelescu Şerban, 228
Payne James L., serg., 218
Pazne L. James, pilot, 218
Pătrăşcanu Lucreţiu, 32
Pear Sidney A., pilot, 218
Pelin Mihai, 194, 198, 199
Peluso Bart, şef echipaj, 202
Pentelescu Aurel, 70, 71, 119, 141, 142
Pepinger Michael S., serg., 219
Peros V. Graford, pilot, 219
Petala Victor, 105
Peterson Clayton, serg., 219
Petrescu-Comnen Nicolae, 5, 6
Pettel Raymond R., serg., 219

Phillips Joseph I., Lt., 219
Pictet J., secretar CICR, 190
Piryatin, 137
Piset C.A. Adam, Lt., 219
Pistol Dinu, Lt., 235
Pomenov Svetoslav, 18
Popescu Alexandru. lt. col., 194
Popescu Ciocănel Gheorghe, căpitan, 137, 235
Popescu, general, 206, 213, 316
Popp Ghiță, 32
Popp Valer, 18, 19, 21
Potemkin V. P., adjunct al comisarului poporului pentru afacerile străine al URSS, 12
Prange John M., serg., 219
Preda Eugen, 38, 45, 54
Preda Gavriil, 3, 50, 57, 59, 98, 99, 105, 107, 112, 117, 139, 140, 141, 143
Predescu, 211, 212, 221
Prithard Harry W., Lt., 219
Pumplin Robert M., Lt., 219

R

Radder J. Antony, pilot, 206
Radler Anthony I., Lt., 219
Ralph L., căpitan, 207
Răzmiriță Nicolae, 102, 105
Reinhardt, dr., 47
Rhoades J. J., lt., 201
Rhoades John J., lt., 197
Ribbentrop Joachim von, 11, 14, 19, 21, 25, 55, 56, 102
Richard B. Murai, pilot, 219
Richardson Raymond R., serg., 219
Richardson Stanley W., serg., 219
Rin R. Paul L., Lt., 219
Rizan Phil, ing., 202
Roger William D., serg., 219
Rogers Norman col.(rtr.), comandant echipaj, 202
Rombring Bren Contu-Chi, serg., 220
Roosevelt Franklin Delano, președinte SUA, 20, 24, 25, 26, 27, 33, 115,
Rotaru Jipa, 55
Roy Clement, pilot, 220
Roy Jacobson, lt., 197

Ruben E. Corbett, pilot, 220
Rustad Warren, pilot, 202

S

Sabigne Gordon I., Lt., 220
Saizu I., 63
Sandru D., 63
Sanns William W., Lt., 220
Sauerbrey, dr., 47
Sauter W. Jamer, pilot, 220
Savastos Raymond P., serg., 220
Savu Al. Gh., 55
Scafeș Cornel, 73, 98, 117, 137
Schanf Howard W., serg., 220
Scherman Donald H., serg., 220
Schmidt, ministru, 56
Schrover Ralph W., serg., 220
Schullenburg von der Friederich, ambasador german la Moscova, 16
Scribner Charles, 200
Scurtu Dan, căpitan, 235
Sczur John V., 196
Sedillot Rene, 159
Semionov V., 27
Shuck Lewis H. Jr., serg., 220
Sidnij Pear, pilot, 220
Silvin S. Kidd Jr., pilot, 220
Simion Aurică, 80, 81, 83
Simons Bob, mitralior, 202
Simons Robert M., pilot, 198
Sippel Howard R., serg., 220
Slăvescu Victor, ministrul înzestrării armatei, 47, 100
Sloan Robert F., Lt., 220
Sluck M. Lewis, pilot, 221
Smith Clyde N., serg., 221
Sokolovski V. D., mareșal, 39
Sparta James J., Lt., 221
Spartma R. L. L., Lt., 221
Spcelman Elmer D., serg., 221
Speidel Wilhelm, general, 21, 83
Spenser Carl O., Lt., 221
Spimner G. Robert, pilot, 221
Spinag Josef B., Lt., 221
St. Martin, 63
Stalin Iosif Visarionovici, 27, 32, 33, 35192, 279
Stancu Lucian, 140
Stănescu Eugen, 3, 57, 98, 107, 117, 139
Stănescu Iulia, 3, 57, 98, 117, 139
Steiger Vladimir, delegat al Comisiei Mixte de Ajutoare, 181, 190
Stephens Leon, sergent, 197
Stewart Caroll, 96
Stickles John L., serg., 221
Stone James, 196
Storyda William, Lt., 221
Stultz Harold E., serg., 221
Sturdza Irina, prințesă, 186
Sturdza Mihail, ministrul afacerilor străine, 21
Stwart Harold P., Lt., 221
Sullivan James, Lt., 221
Suța Ion, 58
Suvorov Victor, 41
Sweney Eldon W., serg., 222
Sylva Carmen, 316
Szarmas Marion J., pilot, 222

S

Șerbănescu Alexandru, căpitan, 138, 235
Șiperco Andrei, 186, 189
Știrbey Barbu, 28, 32

T

Tatom Clvede W. FR., serg., 222
Tayleur James E., serg., 222
Teinig Nathan F., Gl. lt., 227
Teleagă Petre, lt.col., 82
Teleki Pál, 19
Tennant Roger S., Lt., 222
Teodorescu Aurelian, 204
Tilea Viorel Virgil, ministrul român la Londra, 9
Tippelskirch Kurt von, general, 20, 77, 80, 81
Tito Iosif Broz, mareșal, 35
Tolstoi Nikolai, 200
Tomson Leland, căpitan, 222
Trandafirescu Virgil, căpitan, 235
Troncotă Cristian, 55, 182
Truman Harry, 35
Turinescu Constantin, 219
Twining N. F., general, 204
Tylar Ewerett F., Lt., 222
Tyler Royal, 201

T

Țasula Zottu, 210
Țenescu Florea, general, 74
Țurcanu Pavel, adjutant, 235

V

Van Horn William R., Lt., 222
Vazzana Anthony, serg., 222
Vega F. Raul, pilot, 222
Venner Gepa, pilot, 222
Victoria Moisuc, 64
Vilos Albert A., Lt., 222
Vinogradov, ministrul Uniunii Sovietice la Ankara, 186
Viorica Moisuc, 63, 65
Vișoianu Constantin, 32
Vizante Dan, căpitan, 235
Voiculescu Constantin G., 192
Voitec Ștefan, 32
Vollen Weider Menard, serg., 222
von Ritter, Legația Elveției, 195
von Stenger, delegatul Crucii Roșii Internaționale, 195
Vorvoreanu Paulina, moșie, 217
Vriak Leonard, pilot, 222

W

Wagnner Donald F., Lt., 223
Walm Harold D., serg., 223
Ward Wiliam C., serg., 223
Washington, 20
Webb Charles B. Tr., pilot, 223
Weck René, ministrul Elveției la București, 181
Weisbord Joseph C., Lt., 223
Welan Charles F., Lt., 223
Weles E. Charles R., Slt., 223
Wheeles Charles R., serg., 223
White William R., serg., 223

White James M., Lt., 223
Wiley William C., serg., 223
Wiliam C. Word, 223
Wilkins Howard C., Lt., 223
Willy F. Faress, 223
Wilson A. Albert, 223
Wilson Clinton T., pilot, 223
Wilzbank J. Robert, pilot, 224
Wohlthat Helmuth, director ministerial german, 10
Woldenga, colonel, 90, 93, 138
Wolf Leon, 142
Wolhthat, ministru directorial, 47
Wolker P. Robert D., serg., 224
Wolzdayton C., serg., 224
Womble A. Claude, pilot, 224
Womble Claude H., serg., 224
Wood Robert T., serg., 224

Z

Zabilischi Chester W., serg., 224
Zaharia Gheorghe, 82
Zaher E. Robert, pilot, 224
Zăroiu Nenciu, 224
Zimmerman Sheldon T., Lt., 224
Zobel Robert E., Lt., 224

INDEX GEOGRAFIC

A

Abisinia, 237
Adjud, 97
Africa, 115, 203
Africa de Nord, 92, 103, 115
Alamein, 35
Albania, 10, 58
Albeşti, 306, 307
Albeşti Paleologu, 306
America, 196, 203
Anglia, 38, 42, 50, 51, 53, 77
Ankara, 31, 185, 186
Ardeal, 72, 103, 112
Argeş, 188, 206, 211, 223
Ariceşti, 66
Asia, 203
Australia, 24
Austria, 32, 99, 112
Axintele, 207, 220

B

Balcani, 26, 27, 32, 96, 119, 226, 227
Banat, 86
Basarab, cartier, 316
Basarabia, 17, 55, 56, 75, 87, 102, 109, 112, 188, 192, 193
Baziaş, 16
Băcăceanca, 210
Băicoi, 66, 67, 74, 91, 95, 118
Băltaţi, 215
Băneşti, 208
Bărăneşti, 214
Bărăşti, 208
Bărcăneşti, 95, 206, 207, 208, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 220, 221
Beiu, 217
Belgia, 17, 53
Benghazi, 116, 117
Berceni, 207, 209, 210, 219, 220
Bereni, 219
Berghof, 6
Berlin, 7, 8, 11, 13, 14, 20, 21, 22, 35, 46, 52, 55, 57, 61, 77, 78, 82, 89, 92, 94, 98, 102, 132
Berna, 186
Bistreţ, 116
Bled, 6
Bobolic, 208
Bogaţi, 224
Boldeşti, 74, 131, 223, 305
Boteni, 208, 216, 218
Brânceni, 217
Braşov, 57, 62, 72, 87, 90, 132, 140, 228, 230, 232, 233, 234
Brazi, 67, 160, 188
Brăila, 62
Brindissi, 229
Bucov, 161, 212, 213, 217, 222, 223
Bucovina , 17, 55, 75, 87, 102, 109, 112, 193
Bucureşti, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 25, 26, 30, 31, 34, 38, 39, 45, 46, 48, 51, 52, 54, 55, 56, 57, 58, 63, 64, 65, 66, 67, 69, 70, 71, 72, 73, 79, 80, 81, 82, 86, 90, 93, 94, 100, 101, 102, 103, 104, 107, 110, 112, 113, 132, 140, 141, 159, 160, 181, 182, 183, 186, 189, 190, 192, 194, 198, 200, 203, 210, 212, 213, 218, 227,

228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 306, 309, 310, 312, 314, 315
Buda, 119, 207, 210, 220, 221
Budapesta, 16
Budeşti, 187, 193
Bujoru, 216
Bulgaria, 18, 20, 40, 59, 82, 90, 96, 111, 116
Butemanu, 221
Buzău, 57, 87, 93, 215, 231, 236

C

Cadrilaterul, 20
Cairo, 28, 30, 31
Calafat, 190, 309
Calcatova-Balca, 188
Caliacra, judeţ, 20
California, 202
Câmpina, 62, 67, 74, 85, 90, 91, 95, 116, 130, 135, 138, 198, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 215, 216, 218, 220, 221, 223, 224, 230, 233, 234
Câmpulung. 119
Canada, 23, 194
Canara, 316
Caracal, 309
Carpaţi, 227, 228
Carpaţii Meridionali, 226
Carpaţii Orientali, 226
Cassablanca, 25, 115, 226
Caucaz, 103
Călineşti, 219, 224
Cărbuneşti, 216, 224
Cehia, 8, 99
Cehoslovacia, 5, 6, 9, 32, 33, 45, 52, 112
Ceptura, 208, 215
Cernavodă, 72, 85, 90, 91, 93
Cernica, 210
Chiajna, 213
China, 36
Chişinău, 31
Cioroiu, 315
Cipru, 117
Ciuperceni, 215
Cluj, 34, 70, 233
Cluj-Napoca, 80, 137

Cocioc, 221
Columbia, 38
Comoara, 206
Constanţa, 14, 42, 62, 72, 85, 90, 91, 93, 140, 233, 314, 316
Conţeşti, 307
Corbeni, 188
Corfu, 116
Corlăteşti, 207, 214, 215, 220, 222
Corvu, 221, 222
Cosmeşti, 215
Craiova, 18, 20, 62, 133, 233, 309
Crata, 207
Creţulescu, moşie, 218
Crivina, 306
Croitori, 209, 221

D

Daia, 207, 210, 211, 213, 219, 224
Daia Alexandru, vie, 207, 211, 213, 224
Dâmboviţa, 54, 129, 209, 212, 217, 219, 221, 223, 224, 304, 307
Danemarca, 17
Danzigul, 99
Dărmăneşti, 210, 222
Detroit, 196
Devesel, comună, 213
Dobrogea, 20, 87
Doiceşti, 134, 136, 313
Drăghiceşti, 217, 223
Dubăsari, 228
Dudu, 213
Dumberton Oaks, 32, 34, 35
Dunăre, 7, 14, 16, 42, 43, 46, 47, 54, 62, 85, 97, 116, 132, 226, 311
Durostor, judeţ, 20

E

Ecuador, 38
Elveţia, 109, 111, 181, 195, 199
Epureşti, 209, 212, 219, 220
Europa, 5, 11, 17, 35, 38, 39, 40, 41, 43, 45, 46, 62, 63, 82, 98, 109, 111, 112, 119, 141, 203, 225, 226, 227

F

Făgăraş, 97
Făinari, 206
Fălcoianca, 210, 218
Fikes James T., serg., 210
Filipescu, conac, 223
Filipescu, fermă, 214, 215, 217, 218, 222, 223
Finlanda, 184, 190, 191
Flăcoianca, 214
Flămânda, 216
Floreşti, 64, 91, 95, 116, 119
Focşani, 107, 215, 226, 230, 231, 233, 234, 236, 314, 315, 316
Foggia, 119, 200, 229
Franţa, 10, 12, 13, 14, 16, 17, 26, 27, 39, 40, 41, 42, 50, 51, 53, 55, 57, 58, 59, 63, 80

G

Galaţi, 5, 56, 62, 97, 132, 226, 231, 233, 234
Găeşti, 116, 307
Gălăţeni, 209, 213, 215, 221, 223
Geneva, 183, 184, 185, 186, 189, 190, 191, 194, 195, 201
Germania, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 31, 33, 34, 35, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 62, 63, 65, 67, 73, 77, 78, 79, 82, 85, 89, 92, 94, 99, 100, 102, 103, 104, 105, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 119, 132, 135, 141, 142, 143, 183, 184, 191, 227
Ghighiu, 214
Ghimbav, 232
Giurgiu, 23, 42, 62, 72, 85, 90, 91, 93, 133, 140, 207, 209, 210, 211, 213, 215, 219, 224, 230, 233, 309, 314, 315
Goga, 211, 212, 221
Gorgamil, 217
Gorganul, 223
Gorgota, 206, 207, 209, 211
Gorj, 216, 224
Govora, 216
Grădinari, 210, 214, 218
Grecia, 11, 30, 32, 59, 82, 101, 116
Gura Ocniţei, 91, 209, 219, 223

I

Ialomiţa, 207, 220, 306
Ialta, 33, 35
Iaşi, 31, 41, 55, 56, 62, 63, 68, 70, 77, 94, 228
Ilfov, 187, 188, 193, 207, 208, 210, 213, 214, 217, 218, 219, 221, 222, 223
Ilionois, 202
Istrate, parc, 221, 224
Italia, 5, 10, 12, 19, 20, 25, 26, 35, 40, 42, 56, 57, 58, 79, 89, 94, 97, 108, 111, 116, 119, 137, 185, 191, 200, 227, 314
Iugoslavia, 22, 33, 45, 59, 97, 111, 116
Izlaz, 209

J

Japonia, 20, 32, 34, 36, 38, 40

K

Klessheim, 28
Kuban, 187

L

Laceni, 208
Lacul Buţii, 219
Larja, 211
Lăceni, 207, 211, 212
Lăicăi, 208, 216
Lipăneşti, 305
Londra, 9, 11, 12, 13, 19, 27, 30, 46, 50, 53, 55, 56, 57, 73, 77, 78, 83, 98, 101, 185

Luceanca, 221

M

Maia, 188
Malta, 117
Mamaia, 232
Mandciuko, 32
Marea Adriatică, 97
Marea Baltică, 14
Marea Britanie, 5, 6, 9, 12, 13, 14, 17, 19, 22, 26, 28, 31, 32, 33, 35, 36, 39, 40, 41, 42, 50, 58, 59, 79, 193, 225, 226
Marea Caspică, 103
Marea Egee, 90, 97
Marea Mediterană, 11, 92
Marea Neagră, 47, 62, 96, 116
Măgureni, 207, 210, 213, 220
Mălăeşti, 306
Mănăstirea, 222
Meleţia, 215
Mexic, 38, 194
Mina, 313
Minesota, 202
Mirgorod, 137
Mizil, 93, 95, 96, 231, 236
Moara Micşunești, 212
Moara Nouă, 209
Mogoşoaia, 208
Moineşti, 134, 313
Moldova, 72, 86, 87, 228, 231
Moravia, 99
Moreni, 62, 74, 91, 95, 118, 130
Moscova, 13, 14, 16, 17, 19, 22, 26, 32, 33, 34, 35, 55, 112, 183, 184, 185, 189, 191, 225
München, 5, 23, 46, 47
Muntenia, 72, 182, 311
Muşcel, 216, 217, 223, 224

N

Naţiunile Unite, 26, 27, 29, 31, 33, 35, 92, 105, 115, 143, 183, 193, 199, 227
Năm oloasa, 226
Negoieşti, 215, 219
New York, 63, 142, 200, 201, 202, 225, 227, 228, 230
Nistru, 186, 228
Niš, 97
Normandia, 31
Norvegia, 17
Noua Zeelandă, 23

O

Oarja, 206
Oarza, 223
Occident, 6
Oceanul Atlantic, 194
Oceanul Pacific, 193
Odessa, 87
Ogrezeni, 219
Ohio, 202
Oieşti, 188
Olanda, 17, 53
Olt, 97, 214, 217, 220, 223
Olteni, 207
Oltenia, 86, 182
Oltenița, 215, 218
Optaşuru, 214
Oradea, 233
Orăşti, 214
Orăşti-Ştirbei, 218, 222, 223
Orbeasca, 208, 211
Organizaţia Naţiunilor Unite, 34, 35
Orgeman John E., serg., 217
Orientul Apropiat, 38
Orientul Mijlociu, 39
Orşova, 62, 97
Otopeni, 87

P

Palas, 316
Paris, 6, 10, 11, 12, 40, 46, 50, 53, 55, 63, 96, 110, 111, 184
Paşcani, 228
Peninsula Balcanică, 11
Petrichioaia, cimitir, 207
Petroşani, 216
Piatra Olt, 116, 233
Pipera, 87, 96, 231
Piteşti, 119, 132, 211, 217
Pleaşa, 208, 209, 210, 213, 219, 223, 305
Ploieşti, 2, 3, 4, 23, 42, 50, 54, 56, 57, 62, 65, 66, 67, 69, 72, 74, 75, 82, 83, 85, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 107, 110, 115, 116, 118, 119, 120, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 198, 202, 204, 205, 206, 208, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 217, 218, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 305, 306, 309, 310, 312
Plopu, 207
Poenari – Vulpeşti, 210
Poenari Burchi, 211
Poienari Apostoli, 306
Poienarii Rali, 306
Polonia, 5, 14, 33, 45, 52, 56, 80, 99, 181, 182
Poltava, 137
Popeşti, 200, 214, 216, 218, 219, 221, 222
Popeşti Leordeni, 200, 231
Porţile de Fier, 54
Postăvarul, 214, 215, 217, 218, 222, 223
Potsdam, 33, 35, 36
Praga, 8, 45
Prahova, 2, 54, 56, 69, 72, 73, 74, 75, 83, 87, 88, 92, 98, 110, 120, 129, 132, 134, 137, 139, 140, 141, 142, 159, 160, 163, 165, 195, 199, 202, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 228, 229, 304, 305, 306, 307
Predeluş, 207, 220
Predescu, moşie, 211, 212, 221
Prespa, 116
Preţu-Leşile, 207
Prisaca, 217
Prut, 23
Puchenii-Moşneni, 208, 212, 214, 219, 220, 222, 224
Puntea de Greci, 307

Q

Québec, 26

R

Radila, 306
Radu Vodă, 222
Râfov, 66, 211, 212, 221
Râiosu, 207, 220
Râmnicu Sărat, 211, 231, 316
Râmnicu Vâlcea, 57
Râmnicu-Sărat, 134
Râmnicu-Vâlcea, 132
Răzleţu, 216, 220
Răzvad, 223
Reni, 62
Reşiţa, 87, 234
Roma, 12, 21, 55
Romanaţi, 209
Românești, 206, 207, 208, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 220, 221
Români, 61
România, 3, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 38, 39, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 70, 71, 73, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 85, 86, 89, 90, 91, 92, 94, 97, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 115, 116, 117, 119, 120, 129, 130, 132, 133, 137, 139, 140, 142, 143, 159, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 232, 234, 236, 279, 302, 314
Roşiorii de Vede, 119, 231, 309

Rusciuk, 315
Rusia, 12, 78, 86
Rusia Sovietică, 17

S

Saele, 221
San Antonio, 196
San Francisco, 33, 35
Satu Mare, 19
Săcuieni, 219
Scăieni, 66, 131, 206, 208, 209, 210, 213, 217, 219, 220, 223, 305, 306
Seatlle, 202
Sibiu, 57, 62, 72
Sicilia, 92, 115, 117
Silezia, 99
Siliştea, 231
Sinaia, 194, 198, 214, 233
Slatina, 309
Slovacia, 8
Sofia, 116
Spania, 237
Stanford, 200
Statele Unite ale Americii, 20, 24, 25, 26, 28, 31, 32, 33, 35, 36, 38, 39, 40, 79, 80, 193, 195, 196, 200, 202, 205, 225, 226
Stănistăveşti, 206, 211, 223
Stockholm, 27, 29, 30, 185
Strâmba, 224
Strejnic, 95, 161, 206, 208, 209, 211, 212, 214, 215, 217, 220, 222
Sucleia, 189
Suedia, 109, 111
Sulina, 16, 62, 231

S

Ştefan cel Mare, 209, 219

T

Talpa Bascoveni, 219
Târgovişte, 74, 85, 136, 209
Târgşor, 96
Târgu Jiu, 182

Târgu Neamţ, 228
Târguşorul Vechi, 210
Târnava, 206
Tăcosu, pădure, 212
Tăiosu, 207, 208, 211
Tătărani, 95
Tecuci, 231
Teheran, 27, 189, 190
Teleajen, 140
Tennesse, 202
Texas, 202
Timiş, 198
Timişoara, 62
Timişul de Jos, 194, 195, 197
Tiraspol, 189
Titu, 67
Transilvania, 21, 24, 29, 34, 86, 109
Transnistria, 188
Trestienii de Jos, 119
Trinidad, 38
Turcia, 27, 109, 111, 117
Turinescu Constantin, moşie, 219
Turnu Măgurele, 97, 309
Turnu Severin, 18, 97, 130, 230, 232, 233, 309
Turtucaia, 309

T

Ţasula Zottu, moşie, 210
Ţintea, 66, 91, 95
Ţinutul Herţa, 193

U

Ucraina, 5, 8, 137, 228
Udupat, 221
Ulicaţi, 221
Ulieşti, 209
Ungaria, 4, 5, 6, 15, 18, 19, 32, 33, 40, 45, 81, 108, 109, 112, 184, 191
Uniunea Sovietică, 17, 22, 23, 27, 29, 31, 33, 34, 36, 39, 41, 46, 56, 59, 73, 83, 85, 101, 108, 183, 184, 185, 186, 189, 190, 191, 192, 193, 204
Uniunea Sud-Africană, 24
Urlaţi, 305
URSS, 12, 13, 14, 16, 26, 27, 28, 31, 32, 33, 35, 36, 38, 40, 41, 43, 53, 54, 55, 56, 58, 112, 183, 184, 185, 189, 190, 314
Urziceni, 310

V

Valea Călugărească, 95
Valea Leorzei, 212
Valea Mare, 212
Valea Morii, 224
Valea Prahovei, 63, 64, 65, 70, 72, 79, 82, 83, 92, 96, 131
Valea Ruhrului, 98
Vela, 216
Veneţia, 15
Venezuela, 38
Versailles, 70
Viena, 6, 19, 21, 28, 29, 33, 52, 57, 79, 80, 98, 103, 226, 228
Viile Noiu, 316
Vlaici, 217, 223
Voitin, 211
Voitineanca, 211

W

Washington, 20

Z

Zănoaga, 306
Zărneşti, 228
Zăroiu Nenciu, 224
Ziliştea, 96
Zimnicea, 119

CUPRINS

- Prefață 3
- Repere cronologice internaționale 5
- Importanța strategică a petrolului românesc 37
- Tratatul din 23 martie 1939 şi implicațiile sale internaționale 45
- Confruntări în umbră 61
- Un sistem de apărare mediocru? 69
- Misiunea militară germană în regiunea petroliferă .. 77
- Apărarea petrolului - misiune comună 85
- Tratative şi acorduri 99
- Petrolul – suport al economiei de război 107
- *Tidal wave* sau *duminica neagră* 115
- O vară de foc 129
- Ruine şi moarte 159
- Prizonierii de război şi omenia românească 181
- Destin frânt 203
- Actorii războiului 225
- Avioane de vânătoare şi bombardament 237
- Anexe 269
  - Fişa informativă asupra atacului aerian din ziua de 12 iunie 1942 271
  - Jurnal de operații (1 martie – 31 decembrie 1942) 276
  - Jurnal de operații al Brigăzii 5 AA (1 aprilie – 31 iulie 1943) 278
  - Scrisoarea prizonierilor ruşi 279
  - Jurnal de operații al Brigăzii 5 AA (august 1943) 280
  - Jurnal de operații al Brigăzii 5AA. Dare de seamă 282
  - Dare de seamă a Marelui Stat Major 285
  - Note asupra României 298
  - Detaşamentul 18 Pază ZP 304

Dare de seamă a Marelui Stat Major asupra activității aeriene inamice din ziua de 24 iunie 1944..... 309
Notă informativă a Subsecretariatului de Stat al Industriei Comerțului şi Minelor..... 312
Dare de seamă provizorie asupra incursiunii aeriene din ziua de 11 iunie 1944..... 314
- Index..... 319